

Ján Figel', Miroslav Adamiš

Slovensko na ceste do Európskej únie ***Kapitoly a súvislosti***

Úrad vlády SR

Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku

Centrum pre európsku politiku

POĎAKOVANIE

Negociačný proces spájal počas celého obdobia prípravy a priebehu rokovaní o vstupe Slovenska do EÚ dve línie: odbornú a politickú.

Veľa práce v pozadí samotného procesu vyžadovala najmä odborná časť, koordinácia postupov a zvládnutie jednotlivých krokov ľuďmi na všetkých ministerstvách a ústredných orgánoch štátnej správy. Ide o stovky konkrétnych ľudí, ktorých nie je možné všetkých vymenovať, ale ich spoločný príspevok k úspechu rokovaní bol rozhodujúci. Dovolím si však spomenúť aspoň časť z tohto dôležitého prostredia.

Moje úprimné poďakovanie za spoluprácu pri príprave dokumentov pre samotné rokovania patrí spolupracovníkom na Ministerstve zahraničných vecí SR, osobitne Miroslavovi Adamišovi, Jánovi Kuderjavému, Andrei Matisovej, Jurajovi Nociarovi, Veronike Lombardini, Petrovi Javorčíkovi, Petrovi Lizákovi a celému kolektívu Sekcie európskej integrácie Ministerstva zahraničných vecí SR a kolektívu pracovníkov Misie SR pri Európskych spoločenstvách v Bruseli, vedenému veľvyslancom Jurajom Migašom.

Uznanie a poďakovanie za účasť na príprave negociačných dokumentov pre jednotlivé kapitoly, ako aj za podnetné námety a pripomienky pri spracúvaní tejto publikácie patrí aj všetkým vedúcim pracovných skupín a ich členom.

01 - Voľný pohyb tovaru	Kvetoslava Steinlová, ÚNMS SR
02 - Voľný pohyb osôb	Ľubica Gajdošová, MPSVaR SR
03 - Slobodné poskytovanie služieb	Mária Mišovičová, MH SR František Palko, MF SR
04 - Voľný pohyb kapitálu	Jana Pohlová, MF SR Viliam Harvan, MF SR
05 - Právo obchodných spoločností	Paulína Pacherová, MS SR Branislav Boháčik, MS RS
06 - Hospodárska súťaž	Danica Paroulková, PMÚ SR
07 - Poľnohospodárstvo	Igor Kosír, MP SR Ľubomír Miček, MP SR Karol Zimmer, MP SR
08 - Rybné hospodárstvo	Igor Kosír, MP SR Ľubomír Miček, MP SR Karol Zimmer, MP SR
09 - Doprava	Rudolf Koronthály, MDTP SR Dušan Rizek, MDPT SR
10 - Dane	Eva Šimková, MF SR Ľudmila Bizoňová, MF SR Ľubica Šebová, MF SR

11 - Hospodárska a menová únia	Juraj Renčko, MF SR Jaroslav Náhlík, MF SR
12 - Štatistika	Štefan Schill, ŠÚ SR
13 - Sociálna politika	Ľubica Gajdošová, MPSVaR SR
14 - Energetika	Ondrej Studenec, MH SR Jozef Urmín, MH SR
15 - Priemyselná politika	Peter Ondrejka, MH SR
16 - Malé a stredné podnikanie	Juraj Majtán, NADSME
17 - Veda a výskum	Dušan Valachovič, MŠ SR
18 - Vzdelávanie	Peter Hatala, MŠ SR
19 - Telekomunikácie	Viliam Podhorský, MDPT SR
20 - Kultúra a audiovizuálna politika	Zuzana Rajčoková, MK SR
21 - Regionálna politika	László Flórián, MVRR SR Zsolt Lukáč, MVRR SR
22 - Životné prostredie	Ivan Závadský, MŽP SR Kamil Vilinovič, MŽP SR
23 - Ochrana spotrebiteľa	Eva Szabóová, MH SR
24 - Spravodlivosť a vnútorné záležitosti	Vladimír Kotulič, MV SR Ľubomír Hanus, MV SR Pavol Zajac, PPZ Branislav Boháčik, MS SR
25 - Colná únia	Dagmar Moravčíková, MF SR
26 - Vonkajšie vzťahy	Igor Trebatický, MH SR Mirko Malík, MH SR Alexandra Valachová, MH SR
27 - SZBP	Veronika Lombardini, MZV SR
28 - Finančná kontrola	Dana Dyčková, MF SR
29 - Rozpočtové ustanovenia	Jaroslav Náhlík, MF SR Marcela Zubriczká, MF SR Marcela Havranová, MF SR
30 - Inštitúcie	Andrea Matisová, MZV SR
31 - Rôzne	Juraj Nociar, MZV SR

Okrem odbornej úrovne sa negociačný proces formoval na politickej úrovni, a to predovšetkým vo vláde a v parlamente Slovenskej republiky. Moje poďakovanie ako hlavného vyjednávača vlády Slovenskej republiky pre prístupové rokovania s Európskou úniou za podporu negociačného procesu patrí premiérovi Mikulášovi Dzurindovi, vicepremiérom pre európsku integráciu Pavlovi Hamžíkovi, Márii Kadlečíkovej a Pálovi Csákymu a ministrom zahraničných vecí Eduardovi Kukanovi, ktorý negociácie zastrešoval a koordinoval. V mnohých dôležitých momentoch sa do procesu komunikácie na politickej úrovni zapojil aj prezident republiky Rudolf Schuster a predsedovia Národnej rady SR Jozef Migaš a Pavol Hrušovský.

Toto poďakovanie nepatrí len uvedeným osobám, ale všetkým členom vlády a vedúcim predstaviteľom ústredných orgánov štátnej správy, predstaviteľom parlamentných výborov, poslaneckých klubov a politických strán.

Hoci sedávali na druhej strane rokovacieho stola, svojimi odporúčaniami, konštruktívnou kritikou a politickou podporou celému procesu pomáhali aj predstavitelia členských, osobitne predsedníckych krajín Únie (Fínsko, Portugalsko, Francúzsko, Švédsko, Belgicko, Španielsko, Dánsko, Grécko). Nenahraditeľnú úlohu pri príprave rokovaní, ale aj pri hľadaní možných dohôd zohrala Európska komisia, za ktorú by som rád spomenul najmä komisára pre rozšírenie Günthera Verheugena, generálneho riaditeľa Direktoriátu pre rozšírenie Eneka Landaburu a vedúceho negotačného tímu pre Slovensko Dirka Megancka. Naším dôležitým partnerom na Slovensku bol vedúci delegácie EK v Bratislave, veľvyslanec Eric van der Linden a jeho predchodca, Walter Rochel. Veľmi jasným a aktívnym obhajcom rozšírenia EÚ bol po celé roky Európsky parlament a jeho predstavitelia, čo dokázali aj pri záverečnom rozhodovaní a presadení pozitívnej úpravy rozpočtových opatrení v prospech prístupujúcich krajín.

Veľký objem komunikácie doma a v zahraničí za takmer tri roky negotácií vykonali mimovládni aktéri - ekonomické a obchodné združenia a komory, odborové organizácie, predstavitelia miestnej a regionálnej samosprávy, tretieho sektora, kultúry. Títo všetci a mnohí iní reprezentovali a obhajovali oprávnené záujmy Slovenska pri vstupe do spoločenstva krajín zjednotenej Európy.

V slobodných podmienkach bude krajina patriť tam, kam bude chcieť patriť väčšina z nás - vedome a angažovane. A bude takou, akou ju bude chcieť mať väčšina. O to išlo v predchádzajúcich rokoch a o to pôjde aj naďalej v podmienkach spoločnej Európy.

Nakoniec chcem zvlášť hlbokú vďaku vyjadriť svojej manželke Márii a rodine za trpezlivosť a nenahraditeľnú podporu počas dlhého a náročného obdobia, ktoré sme spoločne prežívali pri slovensko-európskej agende.

Ján Figeľ
hlavný vyjednávač pre vstup SR do EÚ
16. apríl 2003

Obsah

Úvod

I. Prehľad prístupových rokovaní SR s EÚ	10
II. Ekonomické a sociálne súvislosti	30
III. Makroekonomické dôsledky	193
IV. Zmluva o prístupení	199
Záver	201

Úvod

I. Prehľad prístupových rokovaní SR s EÚ	10
II. Ekonomické a sociálne súvislosti	30

A. Súvislosti týkajúce sa vnútorného trhu	30
1. Voľný pohyb osôb (Kapitola 1)	31
2. Voľný pohyb osôb (Kapitola 2)	38
3. Sociálna politika a zamestnanosť (Kapitola 13)	47
4. Slobodné poskytovanie služieb (Kapitola 3)	51
5. Voľný pohyb kapitálu (Kapitola 4)	54
6. Hospodárska súťaž (Kapitola 6)	58
7. Právo obchodných spoločností (Kapitola 5)	68

B. Finančné, menové, daňové a colné súvislosti	72
8. Daňová politika (Kapitola 10)	73
9. Menová politika (Kapitola 11)	79
10. Štatistika (Kapitola 12)	84
11. Regionálna politika (Kapitola 21)	86
12. Colná únia (Kapitola 25)	92
13. Finančná kontrola (Kapitola 28)	96
14. Financie a rozpočet (Kapitola 29)	98

C. Súvislosti v jednotlivých sektoroch	108
15. Priemyselná politika (Kapitola 15)	109
16. Malé a stredné podnikanie (Kapitola 16)	112
17. Doprava (Kapitola 9)	115
18. Telekomunikácie (Kapitola 19)	120
19. Energetika (Kapitola 14)	122
20. Životné prostredie (Kapitola 22)	126
21. Ochrana spotrebiteľa (Kapitola 23)	138

D. Súvilosti v poľnohospodárstve a rybnom hospodárstve	141
22. Poľnohospodárstvo (Kapitola 7)	142
23. Rybné hospodárstvo (Kapitola 8)	162
E. Vonkajšie vzťahy, spravodlivosť a vnútorné záležitosti	163
24. Spravodlivosť a vnútorné záležitosti (Kapitola 24)	164
25. Vonkajšie obchodné vzťahy (Kapitola 26)	171
26. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (Kapitola 7)	174
F. Kultúrno-spoločenské súvislosti	175
27. Veda a výskum (Kapitola 17)	176
28. Vzdelávanie, odborná príprava a mládež (Kapitola 18)	178
29. Kultúra (Kapitola 20)	180
30. Európske inštitúcie (Kapitola 30)	185
31. Rôzne (Kapitola 31)	189
III. Makroekonomické dôsledky	193
Hrubý domáci produkt	193
Zahraničný obchod	194
Sektorová štruktúra ekonomiky	195
Vývoj nezamestnanosti	195
Inflácia a rast spotrebiteľských cien potravín	197
Produktivita práce	197
Vývoj reálnych miezd	197
IV. Zmluva o pristúpení	199
Charakteristika Zmluvy o pristúpení	199
Proces prijímania Zmluvy o pristúpení	199
Obsah Zmluvy o pristúpení	200
Záver	201
Zoznam použitej literatúry	202
Zoznam skratiek	203

Úvod

Európska únia je inštitucionálnym vyjadrením integrácie členských krajín do spoločenstva, ktorého prvotným cieľom bolo a zostáva zabezpečenie mierovej spolupráce členských štátov. Jej rozšírenie v roku 2004 bude zároveň vyjadrením definitívneho prekonania rozdelenia kontinentu z čias studenej vojny.

Integrácia však nevychádza len zo samotnej geografie. Je postavená na spoločných hodnotách a princípoch. Ich uplatňovanie je v najvlastnejšom záujme každej slobodnej spoločnosti. Od novembra 1989 sa politickej slobode znovu teší aj Slovensko. Od roku 1993 si hľadá a upevňuje svoje medzinárodné postavenie ako suverénna krajina, výrazom čoho je aj intenzívne úsilie o účasť na európskom integračnom procese. Slovenská republika v ňom má v súčasnosti svoje nespochybniteľné miesto.

Táto kniha je predovšetkým súhrnným popisom výsledkov rokovaní o vstupe do Európskej únie. Jej cieľom nie je analýza samotného priebehu rokovaní, ani domácej prípravy, ale skrátená výpoveď o obsahu rozsiahlej prístupovej zmluvy a náčrt viacerých sektorových súvislostí pre vstup Slovenska do EÚ. Publikácia si nekladie za cieľ vyčerpávajúcim spôsobom objasniť čitateľom všetky súvislosti, dopady a dôsledky vstupu SR do EÚ. Pre jednotlivé oblasti boli spracované podrobnejšie dopadové štúdiá, ktoré sú uvedené v závere tejto publikácie. Veríme, že predkladaná publikácia bude predstavovať dôležitý zdroj informácií pre všetkých, ktorí sa pripravujú na vstup do Únie.

Rokovania prebiehali vo formáte medzivládnej konferencie. Od bežných medzinárodných rokovaní sa líšili nielen obsahom, rozsahom a množstvom potrebného času, ale aj počtom aktérov. Na jednej strane rokovacieho stola bolo Slovensko, na druhej 15 štátov Únie pod vedením príslušnej predsedníckej krajiny. Rovnako aj Európska komisia, ktorá bola aktívnym organizátorom a moderátorom prípravných krokov pre jednotlivé kolá a opatrenia. Slovensko bolo zároveň súčasťou rozsiahlej skupiny 12 rokujúcich kandidátov, z ktorých desiatim sa podarilo uzavrieť rokovania v decembri 2002. Každý z nich rokoval individuálne, ale veľa záležitostí malo horizontálny charakter. Veľký význam mali neformálne konzultácie a rokovania, ktoré prebiehali aj medzi kandidátmi.

Rokovania Slovenskej republiky s Európskou úniou boli postavené na konštruktívnom a realistickom prístupe. Vychádzali sme z toho, že účasť na integračnom procese je naším prioritným záujmom. Integrácia bola do značnej miery odpoveďou na potrebné hospodárske a sociálne reformy, na potrebu zvýšenia bezpečnosti, ale aj rozvoja regiónov a zlepšenia životného prostredia. Uvedomovali sme si, že vstup do Únie znamená prijatie jestvujúceho zmluvno-právneho stavu spoločenstva s možnosťou jednotlivých úprav a špecifických

ustanovení pre niektoré oblasti. Stratégia Slovenskej republiky pre rokovania vychádzala z potreby zabezpečiť ich prostredníctvom výhodné, resp. prijateľné podmienky pre členstvo v Únii, vrátane primeraného podielu na správe a rozhodovaní o spoločných európskych záležitostiach. Za referenčný dátum vstupu sme v čase Helsinského summitu zvolili rok 2004. V tej istej dobe iní plánovali termín vstupu na rok 2002, resp. 2003. Naším záujmom bolo podľa možnosti zrealizovať spoločný vstup zo susedmi z regiónu - s Českou republikou, Maďarskom a Poľskom - a to z viacerých dôvodov. Okrem politických záujmov, z hľadiska postavenia Slovenska pri rozhodujúcich otázkach na kontinente, to bol zároveň záujem zachovať výhodu česko-slovenskej colnej únie až do integrácie, prispôsobovať režim na slovenských hraniciach schengenským podmienkam spoločne so susedmi, posilňovať cezhraničnú spoluprácu regiónov. Našou taktikou nebolo žiadať čo najviac a v čo najväčšom rozsahu kapitól, ale racionálne sa sústrediť na prioritné záujmy a citlivé miesta a pomocou jasných dôvodov, objektívnych argumentov a vzájomnej dôvery ich presadiť. Slovensko úspešne zavŕšilo svoju negociačnú cestu z Helsínk do Kodane po 34 mesiacoch z hľadiska výsledkov i realizácie stanovenej stratégie. Výsledky reflektujú stanovené priority a požiadavky na prechodné obdobia a sú celkovo i v detailoch objektívne porovnateľné s výsledkami štátov, ktoré začali rokovať dva roky skôr. Rozhodujúce sú výsledky, nie gestá a rétorika. Veľmi dôležitá, aj keď ťažko merateľná, je aj dôvera, ktorá zložité rokovania charakterizuje. Slovensko si získalo dôveru štátov Únie a postupne ju prehĺbilo. Prestalo byť vynechávané, opomínané. Za takmer desať rokov tak Slovensko uzavrelo historický oblúk „z Kodane do Kodane“. Keď v roku 1993 hlavy štátov a vlád krajín Únie stanovili v Kodani kritériá pre členstvo ďalších krajín, Slovensko začínalo svoju samostatnú cestu k napĺňaniu týchto základných kritérií. Koncom roku 2002 Európska rada, opäť v Kodani, potvrdila ukončenie rokovaní o členstve so Slovenskom a s ďalšími deviatimi krajinami.

Zmluvnoprávne rokovania a technické záležitosti sú len časťou rozsiahleho a dlhoročného úsilia krajiny a jej reprezentácie. Podpísaním prístupovej zmluvy a referendum sa Slovensko hlási k členstvu v rozšírenej Únii. Maximálnu pozornosť si však v nasledujúcom období bude vyžadovať zapojenie všetkých dôležitých aktérov do kvalitnej prípravy na reálne fungovanie v novom právnom a ekonomickom prostredí. Rozhodujúcim faktorom pre úspech integrácie bude pripravenosť inštitúcií a verejnej správy, hospodárstva a celej občianskej spoločnosti využívať toto nové prostredie pre celkový rozvoj potenciálu Slovenska.

Naše úsilie sa spájalo s tým, ktoré venovali krokom vedúcim k rozšíreniu celej desaťročie mnohí predstavitelia Únie a jej členských štátov. Môžeme to nazvať spoločným úsilím o novú jednotu v Európe, o novú Európu. Nič vážne a trvalé sa nerodí ľahko, automaticky. Zjednotená Európa by nemala zabúdať na svoju históriu a zodpovednosť. Aj po zásadnej historickej zmene je potrebné pomáhať tým, ktorí sú ešte na zložitej ceste. Rozšírená Únia by mala prispôbiť svoje inštitúcie,

právne nástroje a politiky potrebe efektívneho a dôveryhodného fungovania pre dobro svojich občanov i pre dobro medzinárodného vývoja vo svete.

V slobodných podmienkach bude krajina patriť tam, kam bude chcieť patriť väčšina z nás - vedome a angažovane. A bude takou, akou ju bude chcieť mať väčšina. O to išlo v predchádzajúcich rokoch a o to pôjde aj naďalej, aj v podmienkach spoločnej Európy. Ak Európa ostane verná osvedčeným základom a koreňom, na ktorých vyrastala, zvládne potrebné reformy a rozhodnutia a bude naďalej atraktívnym a úspešným spoločenstvom slobodných štátov a ich slobodných občanov. Táto budúcnosť však už bude závisieť aj od zodpovedného prístupu a postojov Slovenska ako členskej krajiny Európskej únie.

I. Prehľad prístupových rokovaní Slovenskej republiky s Európskou úniou¹

Úvod

Slovensko predložilo svoju žiadosť o členstvo v Európskej únii 27. júna 1995 na rokovaní Európskej rady v Cannes vo Francúzsku. Na základe viacerých žiadostí kandidátskych krajín požiadala Európska rada v Madride v decembri 1995 Európsku komisiu o vypracovanie Posudku k žiadostiam o členstvo predloženým asociovanými krajinami. V súlade s týmto postupom Komisia v júli 1997 spracovala posudok k žiadosti Slovenska o vstup do Európskej únie spolu s ďalšími deviatimi posudkami ostatných žiadateľských krajín.

Cieľom Posudku bolo zhodnotiť pokrok Slovenska pri plnení tzv. kodanských kritérií.² Európska rada v Kodani v júni 1993 prijala záver, že asociovaná krajina, ktorá požiadala o členstvo v EÚ, sa môže stať jej členom po splnení nasledujúcich politických a ekonomických kritérií:

- zabezpečenie stability inštitúcií garantujúcich demokraciu, právny štát, dodržiavanie ľudských práv a ochranu národnostných menšín;
- vytvorenie fungujúcej trhovej ekonomiky a schopnosti odolávať tlakom konkurencie a trhovým silám v Európskej únii;
- schopnosť prevziať záväzky z členstva, vrátane dodržiavania cieľov politickej, ekonomickej a menovej únie.

Európska rada v Madride v decembri 1995 v súvislosti s vytvorením podmienok na postupnú a harmonickú integráciu kandidátskych krajín rozšírila kodanské kritériá a zdôraznila, že kandidátske krajiny musia zabezpečiť aj vytvorenie nevyhnutných administratívnych kapacít pre implementáciu *acquis*.

Vo svojom Posudku k žiadosti Slovenska o členstvo v EÚ z roku 1997 Európska komisia skonštatovala, že Slovensko nespĺňa uspokojivým spôsobom

politické kritériá stanovené Európskou radou v Kodani, vzhľadom na nestabilitu ústavných inštitúcií a nedostatky vo fungovaní demokracie. Na základe tohto hodnotenia Európska rada v Luxemburgu v decembri 1997 neodporučila otvoriť prístupové rokovania so Slovenskom. Slovensko bolo pre nesplnenie politických kodanských kritérií vynechané z integračného procesu.

Európska rada v Luxemburgu ďalej rozhodla, že od konca roku 1998 bude Európska komisia predkladať Rade Pravidelné správy³ spolu s potrebnými odporúčaniami na začatie bilaterálnych medzivládnych konferencií, na ktorých sa posúdi pokrok každého kandidátskeho štátu strednej a východnej Európy v príprave na členstvo vo svetle kodanských kritérií.

Rok 1998

Na základe rozhodnutia Európskej rady z Luxemburgu sa v marci 1998 otvorili prístupové rokovania zo šiestimi krajinami, ktoré na základe hodnotenia členských krajín splnili kodanské kritériá: Cyprus, Česká republika, Estónsko, Maďarsko, Poľsko a Slovinsko.

Na Slovensku sa 25. a 26. septembra 1998 konali parlamentné voľby. Po vytvorení novej vlády ponúkol komisár Hans van den Broek premiérovi Mikulášovi Dzurindovi pri jeho prvej návšteve bruselských inštitúcií vytvorenie Pracovnej skupiny na vysokej úrovni. Ponuka bola prijatá. Jej cieľom bola podpora snáh Slovenska opätovne rozbehnúť a dynamizovať proces prípravy na vstup do EÚ. Pracovná skupina sústredila svoju činnosť na prijímanie a sledovanie plnenia kľúčových opatrení, ktoré Slovensko malo realizovať v záujme splnenia kodanských kritérií, politických a ekonomických, a krátkodobých priorít Partnerstva pre vstup.⁴

Politické zmeny po voľbách v roku 1998 Európska únia pozitívne ocenila a na summite hláv štátov a vlád vo Viedni v decembri 1998 skonštatovala, že demokratické voľby poskytli Slovensku možnosť vyriešiť politické problémy a prijať kroky, vedúce k splneniu politických kritérií. Slovensko ani žiadna iná kandidátska krajina však nebolo prizvané k rokovaniam o vstupe.

¹ Správa o stave rokovaní Slovenskej republiky s Európskou úniou a nosné úlohy z hľadiska plnenia negociačných záväzkov Slovenskej republiky, Ministerstvo zahraničných vecí SR, január 2003.

² Po nadobudnutí platnosti Amsterdamskej zmluvy v máji 1999 sa politické kritériá vymedzené v Kodani zakotvili ako základný princíp v Zmluve o Európskej únii. Článok (6)1 konsolidovanej Zmluvy o Európskej únii znie: „Únia je založená na princípoch slobody, demokracie, rešpektovania ľudských práv a základných slobôd a právneho štátu“. V súlade s tým článok 49 konsolidovanej zmluvy ustanovuje, že „Každý európsky štát, ktorý rešpektuje princípy vymedzené v článku (6)1, môže podať žiadosť o členstvo v Únii“.

³ Na tomto základe Európska komisia predložila prvú sériu hodnotiacich správ v novembri 1998 pred zasadnutím Európskej rady vo Viedni; druhú sériu správ prijala v októbri 1999 pred zasadnutím Európskej rady v Helsinkách, tretiu v novembri 2000 pred zasadnutím Európskej rady v Nice, štvrtú v novembri 2001 pred zasadnutím Európskej rady v Laekene a poslednú, piatu, v októbri 2002 pred zasadnutím Európskej rady v Bruseli.

⁴ Partnerstvo pre vstup bol program cieľov a prioritných úloh prijímaných kandidátskou krajinou na zlepšenie pripravenosti na budúci prístupový proces a vstup, podporovaný Európskou komisiou a štátmi EÚ.

Rok 1999

Obdobie po parlamentných voľbách v roku 1998 bolo charakterizované ako začiatok novej kvality vzťahov a intenzívnejšieho politického dialógu medzi Slovenskom a Európskou úniou, počas ktorého sa atmosféra vzájomných kontaktov postupne menila. Jednoznačnou prioritou slovenskej vlády a parlamentu v roku 1999 bolo zabezpečiť rozhodnutie Európskej rady v Helsinkách v decembri 1999 začať rokovania o vstupe na základe kladného odporúčania Pravidelnej správy Európskej komisie, odzrkadľujúcej stav napĺňania krátkodobých a strednodobých priorít vyplývajúcich z Partnerstva pre vstup.

K naplneniu týchto cieľov pomohla aj činnosť Pracovnej skupiny na vysokej úrovni. Počas svojej desaťmesačnej činnosti sa Pracovná skupina stretla päťkrát. Viedol ju zástupca generálneho riaditeľa François Lamoureux za Európsku komisiu a hlavný vyjednávač SR pre vstup do EÚ a štátny tajomník MZV SR Ján Figel' za slovenskú stranu.

Čo sa týka politických kritérií na členstvo v EÚ, po zosúladení volebného zákona s nálezom ústavného súdu sa v decembri 1998 uskutočnili voľby do miestnej samosprávy. V máji 1999 sa na Slovensku prvýkrát konali priame prezidentské voľby, čím sa skončilo 15-mesačné obdobie uvoľneného prezidentského úradu a začal pôsobiť stabilizujúci faktor fungovania politického systému. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín v úradnom styku bol prijatý v júli 1999. Slovensko zosúladiť legislatívu v tejto oblasti s Ústavou SR, príslušnými medzinárodnými normami a väčšinou špecifických odporúčaní OBSE, Rady Európy a Európskej komisie.

V oblasti plnenia ekonomických kritérií sa Pracovná skupina zaoberala predovšetkým opatreniami na zabezpečenie makroekonomickej stabilizácie a na obnovenie vnútornej a vonkajšej makroekonomickej rovnováhy. Boli prijaté dôležité rozhodnutia týkajúce sa efektívnej reštrukturalizácie a privatizácie bankovej sféry a upevnenia finančnej disciplíny podnikateľského sektora. V oblasti vnútorného trhu bol prijatý zákon o štátnej pomoci, zákon o technických požiadavkách a zhode výrobkov, ako aj zákon o verejnom obstarávaní. Uvedené opatrenia prispeli k zvýšeniu transparentnosti ekonomických rozhodnutí v súlade s odporúčaniami Európskej komisie.

V rámci Pracovnej skupiny bola v júni 1999 vytvorená Spoločná podskupina pre jadrovú energiu, ktorej cieľom bolo stanoviť celkovú stratégiu jadrovej energetiky, ako aj plán na vytvorenie podmienok na skoršie uzatvorenie dvoch blokov jadrovej elektrárne V-1 v Jaslovských Bohuniciach. V septembri 1999 vláda SR prijala rozhodnutie o uzatvorení týchto blokov v rokoch 2006 a 2008. Európska komisia sa v mene Únie zaviazala prispievať na vzniknuté náklady a dopady až do doby odstavenia.

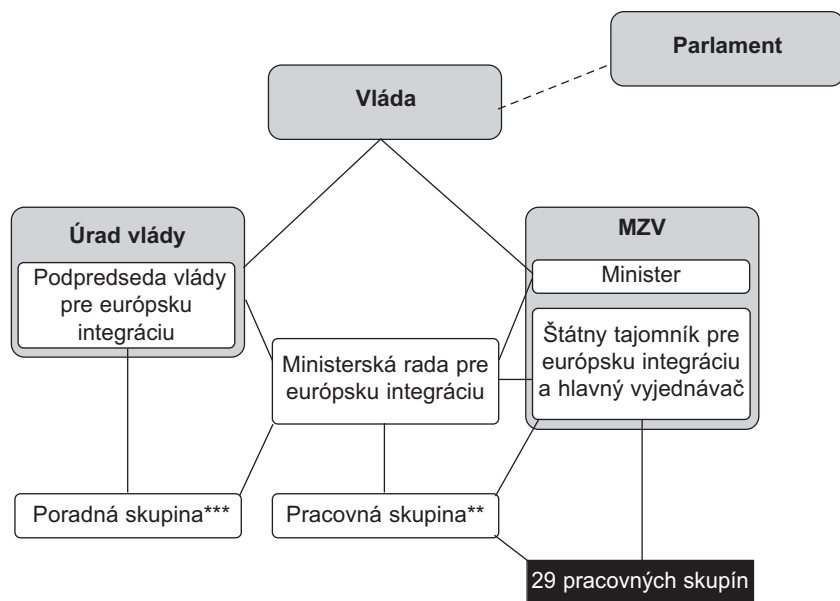
Vďaka vytrvalému úsiliu začalo Slovensko po roku 1998 spĺňať politické kritériá členstva v Únii. Čo sa týka ekonomických kritérií, vláda podnikla kroky, ktoré boli začiatkom úsilia o zlepšenie celkovej situácie a o založenie udržateľného hospodárskeho rastu. Na základe pokroku od poslednej Hodnotiacej správy Európskej komisie mohla Európska rada v Helsinkách v decembri 1999 konštatovať, že Slovensko plní kodanské politické kritériá a prizvala ho k rokovaniu o vstupe.

Boli sme si vedomí, že úspech pri rokovaniach v Bruseli sa zakladá na dobrej príprave a usilovnej práci doma. Na druhej strane, úspešne prebiehajúci negociačný proces prinášal nové stimuly a momenty pre zintenzívnenie domácej prípravy na integráciu. Pre koordináciu negociácií a prípravy na vstup boli vytvorené orgány na úrovni vlády a ministerstiev, s využitím konzultácií s mimovládny inštitúciami. Koordinácia integračného procesu a väzby medzi jednotlivými orgánmi zodpovednými za proces negociácií sú znázornené na Obrázku 1 a 2.

Na začiatku negociačného procesu sa mohla naša reprezentácia opierať o dlhodobu väčšinovú podporu vstupu obyvateľstva v rozsahu 60 až 70%. Udržanie tohto prointegračného prístupu - aj v spojitosti s očakávaným referendum - bolo integrálnou súčasťou prístupového procesu. Z tohto dôvodu sa uskutočňovala pravidelná, otvorená komunikácia o všetkých rokovacích kapitolách a ich obsahu pred a po ich uzatvorení s parlamentnými výbormi, parlamentnými politickými stranami, s partnermi v Konzultačnom výbore Ministerskej rady vlády pre integráciu a prostredníctvom médií aj s verejnosťou. Výsledkom bolo udržanie a posilnenie prointegračného politického konsenzu a spoločenskej podpory vstupu Slovenska do EÚ aj po skončení rokovaní s EÚ. Vláda SR prijala a začala implementovať stratégiu prípravy obyvateľstva na vstup do Únie. Integrácia nie je len záležitosťou vlády či politikov, ale týka sa celej spoločnosti.

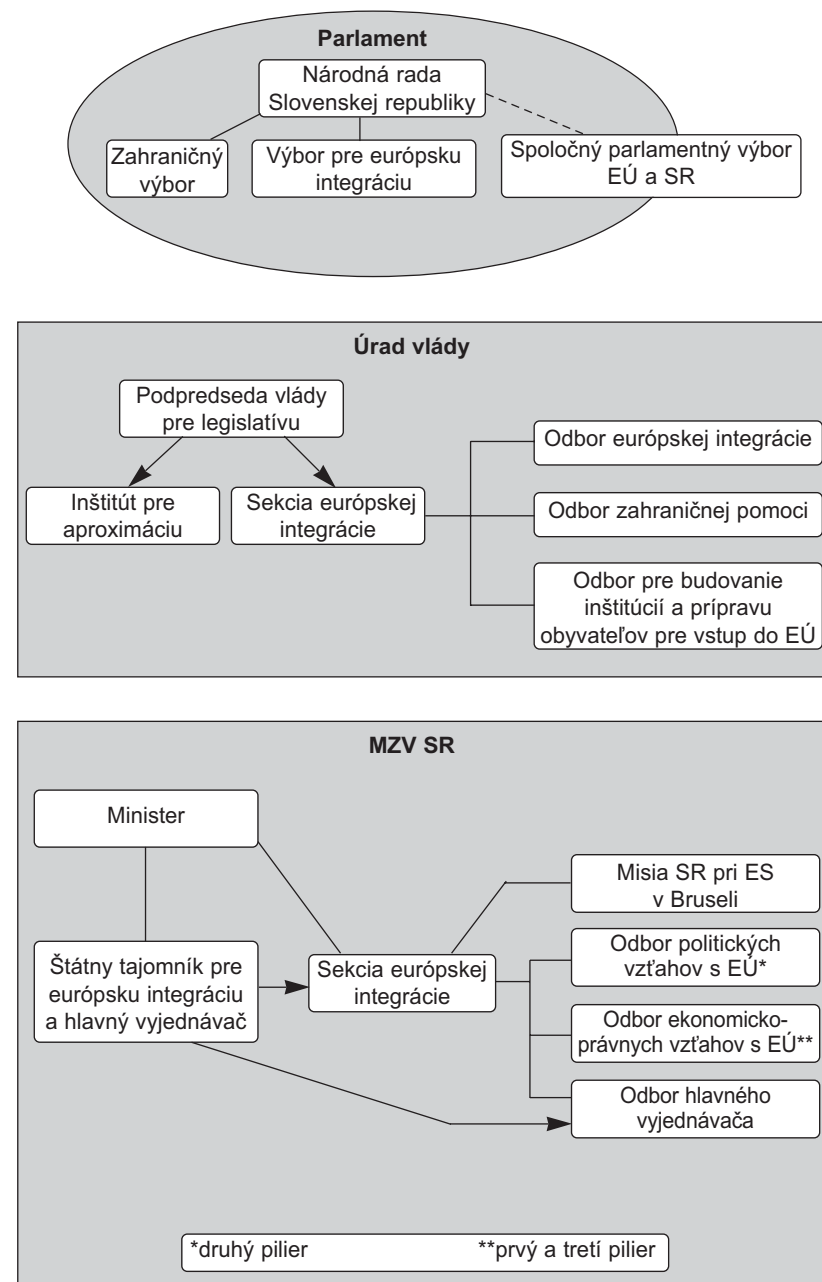
Slovensko bolo rozhodnuté nastúpiť na cestu, ktorú si zvolilo. Zároveň očakávalo, že predstavitelia Európskej únie a jej členských štátov budú aktívne vysvetľovať proces rozšírenia svojim vlastným spoluobčanom, aby sa nešírili neopodstatnené obavy z negatívnych dopadov tohto kroku. Pre úspešné rozšírenie Únie je rozhodujúce prijať ho nie ako osobitný, nový problém, ale ako súčasť riešenia problémov krajín súčasnej Európy v oblastiach politiky, bezpečnosti, ekonomiky a sociálneho rozvoja.

Obrázok 1
Koordinácia eurointegračného procesu v SR

- * **Ministerská rada pre európsku integráciu** je koordinačný a poradný orgán SR, pozostávajúci z podpredsedu vlády (predseda Rady) a ministrov - zahraničných vecí (podpredsa Rady), hospodárstva, financií, pôdohospodárstva, vnútra - štátneho tajomníka MZV a hlavného vyjednávača SR pre vstup do EÚ.
- ** Úlohou Pracovnej skupiny je príprava a informovanie Rady. Na jej čele stojí hlavný vyjednávač a pozostáva z generálnych riaditeľov Úradu vlády SR, ministerstiev a ústredných orgánov štátnej správy, zaoberajúcich sa európskou integráciou, ako aj vedúcich 29 pracovných skupín.
- *** Poradná skupina je poradným orgánom Rady a predsedá jej podpredsa vlády. Zastúpené sú vedecké inštitúcie, odbory, asociácie zamestnávateľov, MVO a pod.

Obrázok 2
Ústredné orgány štátnej správy a NR SR v procese integrácie SR do EÚ

⇒ Portugalské predsedníctvo (1. polrok 2000)

V nadväznosti na rozhodnutie Európskej rady v Helsinkách v decembri 1999 Slovensko spolu s ďalšími piatimi kandidátskymi krajinami (Litva, Lotyšsko, Malta, Bulharsko, Rumunsko) otvorilo rokovania o vstupe na úvodnom stretnutí Konferencie o pristúpení 15. februára 2000. Slovensko tu prezentovalo Všeobecnú negociačnú pozíciu k rokovaniam o vstupe, v ktorej predložilo realistický, ale zároveň ambiciózný plán. Zaviazalo sa zosúladiť svoju legislatívu s právom EÚ a vytvoriť zodpovedajúcu administratívnu kapacitu do konca roka 2002. Slovenská republika si za referenčný dátum pre prijatie a implementáciu *acquis communautaire* stanovila 1. január 2004, ktorý bol zároveň považovaný za referenčný dátum vstupu do Únie. Tento časový plán odrážal realistický, ale aj ambiciózný prístup.

V tej dobe malo Maďarsko svoj referenčný dátum vstupu stanovený vládou na 1. január 2002, Česká republika a Poľsko na 1. január 2003. Slovensko predpokladalo, že po ratifikácii Zmluvy z Nice a výsledkov Medzivládnej konferencie do konca roka 2002, bude Únia pripravená na prijatie nových členov. Do tej istej doby zamýšľalo Slovensko ukončiť prístupové rokovania a následne začať ratifikačný proces, ktorý by mohol byť ukončený v priebehu jedného roka.

K naplneniu tejto stratégie Slovensku a kandidátskym krajinám tzv. Helsinskej skupiny pomohol princíp diferenciácie medzi krajinami pri otvorení negociačných kapitol a pri vedení rokovaní. Našou snahou bolo otvoriť v úvode väčší objem kapitol, polovicu do konca roka 2000 a všetky postupne do konca roka 2001. Rokovania neboli ani pretekami, ani súťažou krásy medzi kandidátskymi krajinami. Naším cieľom bolo v rozumnom čase na základe dostatočného pokroku v príprave dosiahnuť štáty tzv. Luxemburskej skupiny. Zároveň to znamenalo prijatie otvorenej ponuky európskej Pätnástky z Helsínk.

Slovensko začalo rokovania s presvedčením, že ich výsledok - vstup do Európskej únie - bude vzájomným obohatením pre obidve strany. Európska integrácia je jedinečným projektom nielen v našich časoch, ale aj v rámci vývoja modernej civilizácie. Prístupový proces mal pozitívny vplyv na stabilitu domáceho politického prostredia i na vzťahy v regióne. Slovensko ho chápalo ako komplex vzájomne prepojených prvkov, a preto sa paralelne usilovalo aj o členstvo v OECD a v NATO.⁵

Na začiatku rokovaní Slovensko prehlásilo, že plne akceptuje ciele Amsterdamskej zmluvy definované v čl. 2 Zmluvy o Európskej únii a že v čase vstupu do Únie bude schopné akceptovať *acquis* v aplikovateľnom rozsahu. Slovensko vyjadrilo aj záujem o začlenenie sa do jednotného trhu Únie a politik Spoločenstva, vrátane pripojenia sa - po splnení konvergenčných kritérií - k Hospodárskej a menovej únii a o prijatie spoločnej meny Euro (1. pilier). SR podporila ciele Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a prejavila záujem o účasť na definovaní a formovaní Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (2. pilier). V oblasti Spravodlivosti a vnútorných záležitostí Slovensko vyjadrilo záujem o prehlbenie spolupráce pri kontrole hraníc, v oblasti azylového práva a migrácie, ako aj v boji proti organizovanému zločinu, terorizmu a pašovaniu drog už v čase prípravy na členstvo (3. pilier).

Slovensko neplánovalo požadovať pri rokovaní derogácie (výnimky) z implementácie *acquis communautaire*. Požadovalo však prechodné obdobia v tých oblastiach, kde to bolo odôvodnené vzhľadom na potrebu zlepšiť výkonnosť slovenskej ekonomiky, alebo zabezpečiť rozsiahle kapitálové investície. Takéto žiadosti boli nielen zdôvodnené, ale aj doložené realistickým plánom nevyhnutných krokov pre dosiahnutie harmonizácie s *acquis*. To zahŕňalo aj kalkuláciu nákladov na dosiahnutie kompatibility a špecifikáciu zdrojov financovania týchto nákladov. Prípadná modifikácia požiadaviek v dobe rokovaní kvôli prebiehajúcemu vývoju legislatívy, resp. reálnej situácii bola súčasťou negociačných pravidiel.

Za kľúčové oblasti pre rozsah a obsah rokovaní boli považované najmä záležitosti vnútorného trhu, dopravy, životného prostredia, energetiky, poľnohospodárstva, regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov.

Ešte počas portugalského predsedníctva v 1. polroku 2000 otvorila EÚ so SR prvých osem negociačných kapitol legislatívy Európskej únie a šesť z nich predbežne aj uzavrela. Kapitoly ako Malé a stredné podnikanie, Vzdelávanie a odborná príprava, Veda a výskum, Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP), Štatistika a Vonkajšie vzťahy si nevyžadovali výraznejšiu modifikáciu slovenskej legislatívy, pretože integrácia v rámci Európskej únie nedosiahla takú úroveň ako v kapitolách, ktoré nasledovali v neskoršom období. Priebeh a výsledky rokovaní počas portugalského predsedníctva je možné hodnotiť pozitívne, keďže rokovania boli dynamické a z pohľadu Slovenska znamenali povzbudivý a pozitívny úvod.

⁵ Slovensko sa v decembri 2000 stalo 30. členom Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj so sídlom v Paríži. Plnoprávne členstvo v Severoatlantickej aliancii by Slovensko malo získať na jar 2004. V podstate v časovej zhode so vstupom do Únie.

Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
06 - Hospodárska súťaž	
12 - Štatistika	12 - Štatistika
16 - Malé a stredné podnikanie	16 - Malé a stredné podnikanie
17 - Veda a výskum	17 - Veda a výskum
18 - Vzdelávanie a odborná príprava	18 - Vzdelávanie a odborná príprava
20 - Kultúra a audiovizuálna politika	
26 - Vonkajšie vzťahy	26 - Vonkajšie vzťahy
27 - SZBP	27 - SZBP

⇒ Francúzske predsedníctvo (2. polrok 2000)

Členské štáty Európskej únie rozhodli o otvorení ďalších ôsmich kapitol počas francúzskeho predsedníctva. SR uzavrela ďalšie štyri kapitoly *acquis communautaire* - Rybné hospodárstvo, Ochrana spotrebiteľa a zdravia, Priemyselná politika, Kultúra a audiovizuálna politika. S očakávaním ďalšieho pokroku v rokovaní Slovensko do decembra 2000 predložilo Únii negociačné pozície vo všetkých zostávajúcich negociačných kapitolách. Celkovo možno konštatovať, že program stanovený pre francúzske predsedníctvo bol naplnený, a to aj napriek skutočnosti, že najmä v jeho počiatočnej fáze dochádzalo zo strany EÚ k časovým posunom.

Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
03 - Slobodné poskytovanie služieb	
04 - Voľný pohyb kapitálu	
08 - Rybné hospodárstvo	08 - Rybné hospodárstvo
09 - Doprava	
15 - Priemyselná politika	15 - Priemyselná politika
19 - Telekomunikácie a informačné technológie	
	20 - Kultúra a audiovizuálna politika
23 - Ochrana spotrebiteľa a zdravia	23 - Ochrana spotrebiteľa a zdravia
25 - Colná únia	

⇒ celkový stav rokovaní v roku 2000

V prvom roku rokovaní Slovensko otvorilo spolu 16 kapitol, čím splnilo svoj interný cieľ - otvoriť počas prvého roka minimálne polovicu negociačných kapitol. Celkovo bolo uzavretých desať kapitol a šesť ostalo na rokovanom stole s potrebou doplnenia informácií zo slovenskej strany, resp. hľadania modifikovaných riešení. V rámci krajín tzv. Helsinskej skupiny Slovensko predbežne uzavrelo druhý najvyšší počet kapitol.

Rok 2001

⇒ Švédske predsedníctvo (1. polrok 2001)

Summit v Nice v decembri 2000 potvrdil dôležitý strategický dokument Európskej komisie pre rozširovanie, tzv. road map (cestovná mapa), ktorý zadefinoval harmonogram priorít EÚ v rokovaní s kandidátskymi krajinami počas ďalších troch predsedníctiev - švédskeho, belgického a španielskeho. Vzhľadom na svoj cieľ, vstúpiť do EÚ spolu s ostatnými krajinami Vyšehradskej skupiny, Slovensko kládlo v tomto období dôraz prednostne na prioritné kapitoly švédskeho predsedníctva - t.j. na kapitoly vnútorného trhu (Voľný pohyb tovaru, Voľný pohyb osôb, Slobodné poskytovanie služieb, Voľný pohyb kapitálu) a na kapitoly Právo obchodných spoločností, Životné prostredie a Sociálna politika a zamestnanosť.

Z hľadiska stanovených cieľov pre prvý polrok 2001 možno konštatovať ich naplnenie. Slovensko malo po skončení švédskeho predsedníctva otvorené všetky kapitoly pokrývajúce *acquis*, t.j. 29 kapitol, pričom rokovania boli predbežne uzavreté v deviatich kapitolách. SR uzavrela všetky kapitoly vnútorného trhu, vrátane niektorých kapitol, v ktorých sme požiadali o prechodné obdobia (Slobodné poskytovanie služieb, Voľný pohyb kapitálu).

Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
01 - Voľný pohyb tovaru	01 - Voľný pohyb tovaru
02 - Voľný pohyb osôb	02 - Voľný pohyb osôb
	03 - Slobodné poskytovanie služieb
	04 - Voľný pohyb kapitálu
05 - Právo obchodných spoločností	05 - Právo obchodných spoločností
07 - Poľnohospodárstvo	
10 - Dane	
11 - Hospodárska a menová únia	11 - Hospodárska a menová únia
13 - Sociálna politika a zamestnanosť	13 - Sociálna politika a zamestnanosť
14 - Energetika	
	19 - Telekomunikácie a informačné technológie
21 - Regionálna politika	
22 - Životné prostredie	
24 - Spravodlivosť a vnútorné záležitosti	
	25 - Colná únia
28 - Finančná kontrola	
29 - Finančné a rozpočtové ustanovenia	

Vychádzajúc z harmonogramu pre švédske predsedníctvo, jedinou nesplnenou kapitolou bola kapitola Životné prostredie, čo bolo spôsobené potrebou vypracovania detailných finančných a implementačných plánov na 21 smerníc, s dôrazom na tie, v ktorých SR požiadala o prechodné obdobie. V praktickej rovine došlo k naplneniu princípu *catch-up*, tzv. dobiehania. Slovensko sa po 17 mesiacoch rokovaní dostalo s 19 predbežne uzavretými kapitolami na úroveň krajín

rokujúcich tretí rok. K naplneniu negociačných cieľov SR výrazne prispela aj vysoká angažovanosť švédskeho predsedníctva a pozitívna atmosféra v prospech agendy rozširovania.

⇒ **charakteristika prechodných období dohodnutých počas švédskeho predsedníctva**

→ **voľný pohyb osôb**

Kapitola Voľný pohyb osôb bola po zdĺhavých rokovaníach s EÚ uzavretá na Konferencii o prístupení 27. júna 2001. Spoločná pozícia EÚ bola kompromisom členských krajín, pričom v návrhu bola zakomponovaná požiadavka Rakúska a Nemecka na sedemročné prechodné obdobie v štruktúre 2+3+2 roky. Navrhnutý model je flexibilný, krajinám, ktoré nemajú záujem ochraňovať svoj trh práce, umožňuje jeho liberalizáciu ihneď po vstupe (tento postup zatiaľ oficiálne deklarovalo Švédsko, Holandsko, Dánsko, Írsko a Veľká Británia). SR zároveň môže uplatňovať recipročné opatrenia voči Nemecku a Rakúsku v oblasti poskytovania služieb v prihraničných regiónoch.

Na Prístupovej konferencii 26. októbra 2001 EÚ ponúkla SR rozšíriť kompromis v otázke pohybu osôb, dohodnutý v júni 2001. Na základe prijatého negociačného dodatku môže SR uplatniť mechanizmus tzv. ochranných opatrení voči novej členskej krajine aj v prípade, ak voči nej neuplatňuje obmedzenie žiadna súčasná členská krajina (podrobnejšie viď kapitolu Voľný pohyb osôb).

→ **voľný pohyb kapitálu**

Po vstupe do Európskej únie bude Slovenská republika uplatňovať sedemročné prechodné obdobie na nákup poľnohospodárskej a lesnej pôdy cudzincami. V prípade, že po uplynutí tohto prechodného obdobia vznikne vážne narušenie trhu s poľnohospodárskou pôdou, Komisia na žiadosť Slovenska rozhodne o predĺžení prechodného obdobia, maximálne však o tri roky. Týmto dodatkom, ktorý bol dohodnutý v záverečných kolách rokovaní, bude mať Slovensko možnosť uplatniť desaťročné prechodné obdobie na nákup poľnohospodárskej pôdy cudzincami. Z tohto prechodného obdobia sú vyňatí samostatne hospodáriaci roľníci, ktorí môžu získavať poľnohospodársku a lesnú pôdu v SR s podmienkou, že sa usadia v SR a budú aktívni v poľnohospodárskej činnosti celé tri roky (podrobnejšie viď kapitolu Voľný pohyb kapitálu).

→ **slobodné poskytovanie služieb**

Kapitola bola predbežne uzavretá 17. mája 2001. Slovensko vynegociovalo trojročné prechodné obdobie, do konca roku 2006, na uplatňovanie článku

4 Smernice č. 97/9/ES, ktorá upravuje kompenzačné schémy pre investorov a určuje výšku garantovaných prostriedkov investorov na minimálne 20.000 €.

Implementácia daného článku bude prebiehať v troch etapách - v počiatočnom období - po zriadení kompenzačných schém sa predpokladá, že úroveň ochrany zverených finančných prostriedkov a cenných papierov bude na úrovni 5.000-6.000 € a bude sa vzťahovať len na investorov, ktorí sú fyzickými osobami. V závislosti od vývoja kapitálového trhu, počtu subjektov poskytujúcich finančné služby a výšky spravovaných prostriedkov sa bude počas prechodného obdobia postupne upravovať výška poskytovaných náhrad za nedostupné peňažné prostriedky a cenné papiere až na úroveň 20.000 € (podrobnejšie viď kapitolu Slobodný pohyb služieb).

⇒ **Belgické predsedníctvo (2. polrok 2001)**

S celkovým pokrokom negociačnej agendy sa rokovania v druhom polroku 2001 dostali do náročnejšej fázy. Prerokovali sa rozsiahlejšie kapitoly z hľadiska objemu *acquis*, ako aj negociačných požiadaviek SR. Maximálny dôraz sa kládol na kapitoly zadefinované harmonogramom rokovaní pre belgické predsedníctvo, ako aj na kapitolu Životné prostredie, ktorá ostala otvorená z predchádzajúcich rokovaní.

Počas belgického predsedníctva Slovensko uzavrelo ďalšie tri kapitoly legislatívy EÚ (Energetika, Životné prostredie, Finančná kontrola), čím sa celkový počet predbežne uzavretých kapitol zvýšil na 22. Cieľom SR bolo uzavrieť aj ďalšie kapitoly belgického harmonogramu, konkrétne kapitoly Doprava a Dane. Nenaplnenie týchto plánov malo čiastočne aj objektívne príčiny: časovo krátke obdobie belgického predsedníctva a udalosti z 11. septembra 2001, v súvislosti s ktorými sa celá pozornosť a ľudské zdroje vo zvýšenej miere sústredili na boj proti medzinárodnému terorizmu a na aktivity s tým spojené. Rokovania zároveň vstúpili do náročnej fázy, jednak z hľadiska objemu *acquis*, jednak z hľadiska negociačných požiadaviek zo strany kandidátov, ako aj Únie. S cieľom eliminovať vyššie uvedené časové sklzy v napĺňaní agendy rokovaní usporiadala EÚ koncom decembra dodatočnú Prístupovú konferenciu na úrovni zástupcov ministrov, čím sa tesne pred ukončením predsedníctva čiastočne odstránil deficit v napĺňaní priorít belgického predsedníctva.

V porovnaní s ostatnými kandidátskymi krajinami Slovensko potvrdilo svoj negociačný potenciál, ako aj reálne predpoklady vstúpiť do EÚ v rámci prvej vlny rozširovania v roku 2004. Túto skutočnosť potvrdil aj summit Európskej únie v Laekene, ktorý zaradil Slovensko medzi desať kandidátskych krajín (Cyprus, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko a Slovinsko), u ktorých sa v prípade, že si udržia tempo pokroku v rokovaníach, predpokladá vstup do EÚ v roku 2004.

Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
	14 - Energetika
	22 - Životné prostredie
	28 - Finančná kontrola

⇒ charakteristika prechodných období dohodnutých počas belgického predsedníctva

→ energetika

Slovensko vynegociovalo päťročné prechodné obdobie (do 31. decembra 2008), počas ktorého vybuduje potrebné zásobníky a následne bude schopné udržiavať povinné núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (podmienky stanovuje Smernica č. 68/414/ES doplnená Smernicou 98/93/ES). Spolu s Poľskom ide o najdlhšie prechodné obdobie vynegociované s EÚ v tejto kapitole (podrobnejšie viď kapitolu Energetika).

→ životné prostredie

Za významné možno považovať predbežné uzavretie kapitoly Životné prostredie. Ide o náročnú kapitolu európskej legislatívy z hľadiska jej objemu, ako aj negociačných požiadaviek SR. SR presadila sedem žiadostí o prechodné obdobia, pričom požiadavky a zámery SR u prechodných období, ktoré boli oficiálne stiahnuté, sú riešené využitím existujúcich možností súčasného *acquis*, t.j. prostredníctvom derogácií z *acquis* (podrobnejšie viď kapitolu Životné prostredie):

- SR získala štvorročné prechodné obdobie (do 31. decembra 2007) pre troch prevádzkovateľov nových veľkých spaľovacích zariadení;
- v prípade spaľovania nebezpečného odpadu EÚ súhlasila s trojročným prechodným obdobím (do 31. decembra 2006) pre 11 spaľovní nemocničného odpadu a sedem spaľovní priemyselného odpadu;
- pre existujúce zariadenia skladovania benzínu bolo dohodnuté ročné, resp. štvorročné prechodné obdobie (do 31. decembra 2004, resp. do 31. decembra 2007) v závislosti od druhu zariadení;
- v súvislosti so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd bolo dohodnuté, že pre aglomerácie s počtom obyvateľov nad 10.000 sa uplatní sedemročné prechodné obdobie (do roku 2010), pre aglomerácie s počtom obyvateľov od 2.000 do 10.000 sa uplatní 11-ročné prechodné obdobie (do roku 2015);
- pre tri existujúce zariadenia bolo dohodnuté trojročné prechodné obdobie zo smernice o znečistení spôsobenom určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vodného prostredia;
- pre desať existujúcich zariadení bolo vynegociované maximálne osemročné prechodné obdobie (do konca 2011) zo smernice o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia;

- zo smernice o obaloch a odpadoch z obalov Slovenská republika vynegociovala prechodné obdobie do roku 2007.

V troch prípadoch SR uplatnila ustanovenia existujúcich smerníc:

- SR využila ustanovenie smernice o ochrane vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, ktoré umožňuje vypracovanie akčných programov na postupné znižovanie znečistenia vôd dusičnanmi, a to do roku vstupu krajiny do Únie. Implementácia akčných programov sa predpokladá počas nasledujúceho obdobia štyroch rokov, t.j. do konca roku 2007;
- v súvislosti so smernicou o obmedzení emisií prchavých organických zlúčenín z použitia organických rozpúšťadiel využila SR možnosť, ktorú poskytuje táto smernica pre existujúce zariadenia. Tieto by mali byť zosúladené s *acquis* do 30. októbra 2007, pričom nové zariadenia patriace pod túto smernicu budú v súlade s jej požiadavkami k dátumu vstupu SR do EÚ;
- v prípade smernice o pitnej vode SR uplatnila výnimku, ktorá umožňuje dosiahnutie súladu pre jednotlivé kvalitatívne ukazovatele pitnej vody a pre relevantné vodné zdroje verejného zásobovania obyvateľstva pitnou vodou do troch rokov od termínu vstupu do EÚ. Súčasne je možné v odôvodnených prípadoch po uplynutí tejto doby o jej ďalšie predĺženie.

⇒ celkový stav rokovaní v roku 2001

Európska únia otvorila so Slovenskom rokovania v 13 kapitolách, z ktorých 12 bolo predbežne uzavretých. Slovensko potvrdilo naplnenie princípu *catch-up*, v počte uzavretých kapitol sa dostalo na úroveň krajín V4. Celkovo možno konštatovať úspešnú realizáciu princípu regaty, čo v praxi znamená prekonanie delenia kandidátov na tzv. Luxemburskú a Helsinskú skupinu a etablovanie novej, tzv. Laekenskej skupiny kandidátov.

Rok 2002

⇒ Španielske predsedníctvo (1. polrok 2002)

Do španielskeho predsedníctva Slovensko vstupovalo s prioritným cieľom ukončiť rokovania vo všetkých zostávajúcich kapitolách z predchádzajúceho obdobia a maximálne pokročiť v kapitolách zadefinovaných v harmonograme španielskeho predsedníctva, t.j. v kapitolách Poľnohospodárstvo, Regionálna politika, Rozpočet. Tento cieľ sa s výnimkou kapitoly Hospodárska súťaž podarilo aj úspešne realizovať.

Počas španielskeho predsedníctva Slovensko predbežne uzavrelo rokovania v štyroch kapitolách - Dane, Doprava, Spravodlivosť a vnútorné záležitosti, Inštitúcie. Rovnako bola uzavretá časť kapitoly Poľnohospodárstvo, týkajúca sa veterinárnej a fytosanitárnej legislatívy. Slovensko sa tak s 26 predbežne uzavretými kapitolami zaradilo medzi popredných kandidátov na vstup. Túto skutočnosť potvrdili aj členské štáty na summite EÚ v Seville. Počas španielskeho predsedníctva sa začal aj proces prípravy textu Zmluvy o pristúpení.

Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
	07 - Poľnohospodárstvo/Fytosanitárna a veterinárna časť
	10 - Dane
	09 - Doprava
	24 - Spravodlivosť a vnútorné záležitosti
30 - Inštitúcie	30 - Inštitúcie

⇒ charakteristika prechodných období dohodnutých počas španielskeho predsedníctva

→ dane

V prípade kapitoly Dane išlo o prioritnú kapitolu, pretože SR v nej požiadala o viaceré prechodné obdobia a výnimky v oblasti dane z pridanej hodnoty a spotrebných daní. Za najťažšie získaný negociačný výsledok možno považovať prechodné obdobie na zdaňovanie cigariet v pôvodne požadovanej dĺžke, t.j. päť rokov (do 31. decembra 2008), ktorá nerozlišuje tzv. staré a nové *acquis*. SR dosiahla ročné technické prechodné obdobie na zachovanie zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty na plyn a elektrickú energiu, počas ktorého bude posúdená žiadosť SR ako členskej krajiny o trvalú výnimku a päťročné prechodné obdobie na zachovanie zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty na tepelnú energiu (do 31. decembra 2008). EÚ tiež súhlasila so štvorročným prechodným obdobím (do 31. decembra 2007) na uplatnenie zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty, týkajúcej sa stavieb a stavebných prác na účely bývania. Ako významný úspech možno hodnotiť trvalú výnimku z uplatňovania stanoveného limitu registrácie platiteľa dane z pridanej hodnoty do ročného obratu 35.000 €, ako aj trvalú výnimku pre pestovateľské pálenie ovocia s modifikáciou, že zníženou sadzbou spotrebnej dane na nie menej ako 50% štandardnej národnej sadzby bude môcť byť zdaňované maximálne množstvo 50 litrov ovocného destilátu na pestovateľa. Celkovo možno výsledky rokovaní v kapitole Dane hodnotiť jednoznačne pozitívne. SR v princípe presadila všetky svoje negociačné požiadavky (podrobnejšie viď kapitolu Dane).

→ dopravná politika

Kapitola bola uzavretá s modelom prechodného obdobia 2+2+1 vzťahujúceho sa na kabotáž. Dohodlo sa, že vzájomne nebude povolené vykonávanie

nákladnej cestnej dopravy na území iného štátu na prechodné obdobie dvoch rokov. Na konci druhého roku po vstupe SR do EÚ budú môcť jednotlivé súčasné a nové členské štáty EÚ oznámiť predĺženie prechodného obdobia o dva roky a následne ešte o jeden rok v prípade nutnosti zabrániť vážnemu narušeniu ich národného trhu. V prípade, že krajina neoznámi predĺženie prechodného obdobia, bude to znamenať, že bude plne uplatňovať *acquis* a otvorí svoj domáci trh pre vykonávanie kabotáže dopravcom z iného členského štátu, ktorý rovnako otvorí svoj domáci trh (podrobnejšie viď kapitolu Dopravná politika).

→ poľnohospodárstvo - fytosanitárna a veterinárna legislatíva

Ťažiskom kapitoly Poľnohospodárstvo - veterinárna a fytosanitárna oblasť boli predovšetkým legislatívne a technické otázky. Najcitlivejšou oblasťou rokovaní v tejto časti kapitoly bola otázka bezpečnosti potravín. Slovensko predložilo v rámci rokovaní kompletný prehľad podnikov so stavom ich pripravenosti zodpovedať požiadavkám EÚ na výrobu potravín. Všetci výrobcovia na seba písomne prevzali záväzok, že do vstupu do EÚ bude ich prevádzka plne v súlade s príslušným *acquis*. V prípade dvoch podnikov EÚ akceptovala našu požiadavku na trojročné prechodné obdobie na dosiahnutie požadovaných hygienických štandardov. Slovensko však pri ukončení rokovaní upravilo svoju požiadavku iba na jednu prevádzkareň - bitúnok a rozrábkareň (podrobnejšie viď kapitolu Poľnohospodárstvo).

⇒ Dánske predsedníctvo (2. polrok 2002)

Z pohľadu SR bolo strategickým cieľom realizovať závery summitov v Laekene a Seville, t.j. uzavrieť rokovania s EÚ do konca roku 2002. Hneď v úvode dánskeho predsedníctva, koncom júla, bola uzavretá kapitola Regionálna politika. Kapitola Hospodárska súťaž bola uzavretá na októbrovej Prístupovej konferencii, čím sa naplnil spoločný zámer SR a EÚ ukončiť rokovania vo všetkých nefinančných kapitolách pred októbrovým zasadnutím Európskej rady.

Prioritou dánskeho predsedníctva bolo úspešné zavŕšenie rokovaní v citlivých kapitolách s finančným dopadom, t.j. v horizontálnej časti kapitoly Poľnohospodárstvo a v kapitole Rozpočet. Cieľom SR v týchto kapitolách bolo zabezpečiť rovnováhu práv a povinností vyplývajúcu z členstva v EÚ, zabezpečiť pozitívnu rozpočtovú bilanciu v prvých rokoch členstva v EÚ, t.j. lepšiu v porovnaní s rokom pred vstupom a dosiahnuť takú kombináciu jednotlivých faktorov, ako sú produkčné kvóty, priame platby, prostriedky na rozvoj vidieka, príspevky do rozpočtu, iné kompenzácie, ktorá by zabezpečila konkurencieschopnosť slovenských poľnohospodárov a potravinárov, akceptovateľné dopady na spotrebiteľa a makroekonomiku krajiny.

Dôležitú oblasť predstavovali aj rokovania v poslednej kapitole Rôzne, do ktorej boli začlenené tie otázky, ktoré sú súčasťou legislatívy EÚ, ale neboli zahrnuté v predchádzajúcich kapitolách (príspevky do fondov EÚ, podmienky vstupu do Európskej centrálnej banky a Európskej investičnej banky, ochranné opatrenia na plnenie záväzkov vyplývajúcich z členstva).

V októbri 2002 bola publikovaná Pravidelná správa Európskej komisie hodnotiaca pokrok kandidátskych krajín v ich príprave na členstvo. Celkové hodnotenie pokroku SR v plnení prístupových kritérií vyznelo zo strany Komisie pozitívne. Komisia odporučila uzavrieť prístupové rokovania so Slovenskom do konca roku 2002. Stanovisko Európskej komisie následne potvrdili aj členské štáty EÚ na mimoriadnom zasadnutí Európskej rady v Bruseli 24.-25. októbra.

Oktoberový summit EÚ v Bruseli predstavoval významný prelom v rokovaníach s EÚ, pretože vytvoril predpoklady pre zadefinovanie substantívnej pozície EÚ v otázkach finančného charakteru. Za nosný výstup zasadnutia Európskej rady možno označiť priznanie nároku nových členov na poberanie priamych platieb, zadefinovanie výšky a modalít ich uplatňovania, ako aj celkový tzv. finančný balík. V rámci finančného balíka došlo k zníženiu celkovej sumy vyčlenenej na štrukturálne akcie o 2,5 mld. € na celkovú sumu 23 mld. € pre všetkých desať kandidátskych krajín.

Medzi dôležité momenty rokovaní možno zahrnúť aj rozhodnutie členských štátov prijaté na Rade pre všeobecné záležitosti 18. novembra 2002, týkajúce sa dátumu vstupu nových členov, ktorý bol stanovený na 1. máj 2004. Z pohľadu SR je rozhodujúce, že platby SR do rozpočtu EÚ budú realizované až od mája 2004 a naše príjmy z rozpočtu EÚ pritom nebudú krátené, t.j. v roku 2004 získame (okrem trhových nástrojov v poľnohospodárstve) finančné prostriedky za celý rok 2004.

Nové kolo rokovaní sa začalo stretnutím premiérov krajín Laekenskej skupiny s dánskym predsedníctvom v Kodani koncom októbra. Celý november bol naplnený intenzívnymi rokovaniami, ktoré urýchlilo predloženie negociačného balíčka dánskym predsedníctvom. V rokovaníach s predsedníctvom a EK dominovali otázky režimu priamych platieb a vzhľadom na krátenie Berlínskeho stropu pre financovanie rozširovania aj otázka využitia vytvorenej rezervy na zabezpečenie individuálnych potrieb prístupujúcich krajín. V prípade SR sa to týkalo hlavne rozvoja vidieka, kompenzačných platieb a posilnenia schengenskej hranice.

Tieto otázky boli predmetom bilaterálnych rokovaní s dánskym predsedníctvom a EK počas stretnutí, ktoré sa uskutočnili na úrovni hlavného vyjednávača a ministra zahraničných vecí (záverečné) v novembri a decembri 2002. Výsledky dosiahnuté v piatich kolách negociácií (4. novembra, 11. novembra, 26. novembra, 3. decembra a 9. decembra) sú podrobne uvedené v kapitole Financie a rozpočet.

Konečný výsledok bol prijatý až na záverečnom rokovaní na úrovni predsedov vlád na summite EÚ v Kodani 12.-13. decembra 2002, kde Slovensko dosiahlo v otázke priamych platieb, navýšenia nerozdelených prostriedkov rezervy Berlínskeho stropu a splátkového kalendára príspevku SR do Európskej investičnej banky (EIB) nasledujúce výsledky:

- zvýšenie možnosti využívania národných vyrovnávacích platieb o ďalších 10%, t.j. až do výšky max. 55-60-65% úrovne priamych platieb v EÚ v rokoch 2004-2006;
- v rokoch 2007-2013 bude umožnené doplácať výlučne z národných zdrojov o 30% viac ako bol stanovený pôvodný harmonogram zvyšovania priamych platieb;
- zvýšenie jednorazovej kompenzácie o 22,7 mil. € z nerozdelených prostriedkov rezervy Berlínskeho stropu;
- predĺženie splátkového kalendára príspevku SR do Európskej investičnej banky. SR zaplatí čiastku 20.424.475 € vo forme ôsmich splátok (splátne vždy k 30. septembru v rokoch 2004-2006, k 31. marcu a 30. septembru v rokoch 2007-2008 a k 31. marcu v roku 2009).

Predsedovia vlád schválili konečnú podobu podmienok pre vstup nových členských krajín a otvorili tak cestu k finalizácii prístupovej zmluvy. SR v konečnom dôsledku zrealizovala svoje zámery: pozitívnu rozpočtovú situáciu v rokoch 2004-2006, rovnováhu práv a záväzkov, ako aj akceptovateľnú výšku priamych platieb a poľnohospodárskych kvót.

Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
	06 - Hospodárska súťaž
	07 - Poľnohospodárstvo
	21 - Regionálna politika
	29 - Finančné a rozpočtové ustanovenia
31 - Rôzne	31 - Rôzne

⇒ charakteristika prechodných období dohodnutých počas dánskeho predsedníctva

→ hospodárska súťaž

Slovenská republika vynegociovala dve prechodné obdobia. Prechodné obdobie do konca roku 2008 na poskytovanie štátnej pomoci firme pôsobiacej v automobilovom priemysle (VW Bratislava, a.s.) vo výške 30% z oprávnených investičných nákladov. V prípade, že stanovená výška štátnej pomoci bude dosiahnutá pred koncom tohto obdobia, pomoc bude ukončená. Druhé prechodné obdobie na poskytovanie štátnej pomoci do konca roku 2009 bolo vynegociované pre firmu pôsobiacu v oceliarskom priemysle (U.S. Steel, s r.o.,

Košice) za podmienok, že celková pomoc neprekročí 500 mil. USD, firma udrží zamestnanosť, nerozšíri rozsah výrobkov a dodrží stanovené limity na výrobu a predaj niektorých produktov. Firmy každého pol roka predložia EK správu so všetkými potrebnými údajmi (podrobnejšie viď kapitolu Hospodárska súťaž).

→ **poľnohospodárstvo - horizontálna časť**

Slovensko vynegociovalo trojročné prechodné obdobie na využívanie systému skladiskových záložných listov (do 31. decembra 2006).

SR akceptovala desaťročné prechodné obdobie (do roku 2013) na priame platby vyplácané farmárom. V rokoch 2004-2006 budú poskytované vo výške 25-30-35% s možnosťou ich doplatenia až do výšky 40% z prostriedkov určených na rozvoj vidieka (pri spoluúčasti prostriedkov zo štátneho rozpočtu - 80% prostriedky EÚ, 20% prostriedky štátneho rozpočtu). V prípade potreby je možné využiť aj ďalšie, tzv. vyrovnávacie platby zo štátneho rozpočtu a doplatiť priame platby tak, aby dosiahli celkovú maximálnu výšku 55-60-65% (v rokoch 2004-2006) úrovne priamych platieb EÚ. Priame platby poskytované z prostriedkov EÚ budú postupne narastať z úrovne 40% v roku 2007 po 10% až do výšky 100% v roku 2013. Vyrovnávacie platby v tomto období (poskytované výlučne iba zo štátneho rozpočtu) môžu byť poskytované maximálne vo výške 30%. Celková úroveň poskytovaných priamych platieb nesmie prekročiť 100% úrovne EÚ.

⇒ **celkový stav rokovaní v roku 2002**

Slovensko spolu s ostatnými desiatimi kandidátskymi krajinami ukončilo prístupové rokovania na zasadnutí Európskej rady v Kodani. Európska únia otvorila so Slovenskom zostávajúce dve kapitoly a uzavrelo sa deväť kapitol. Slovensko tak v plnom rozsahu využilo princíp *catch-up* a potvrdilo základné predpoklady pre vstup do EÚ k 1. máju 2004.

Rok	Otvorené kapitoly	Uzavreté kapitoly
2000	16	10
2001	13	12
2002	2	9
Spolu	31	31

Rok 2003

⇒ **Grécke predsedníctvo (1. polrok 2003)**

Samotný podpis Zmluvy o pristúpení bol naplánovaný na 16. apríl 2003 v Aténach počas gréckeho predsedníctva. Podpísali ju R. Schuster, prezident

Slovenskej republiky, M. Dzurinda, predseda vlády Slovenskej republiky, E. Kukan, minister zahraničných vecí Slovenskej republiky a J. Figel', hlavný vyjednávač pre vstup Slovenskej republiky do Európskej únie. Európska komisia prijala stanovisko k žiadostiam kandidátskych krajín vstúpiť do Európskej únie 19. februára 2003, v ktorom odporučila vstup všetkých desiatich krajín. Podpisu zmluvy predchádzal aj súhlas Európskeho parlamentu 9. apríla 2003, ktorý schválil vstup všetkých kandidátskych krajín do EÚ výraznou podporou väčšiny poslancov (za vstup SR hlasovalo 521 poslancov, proti bolo 21 a zdržalo sa 25 poslancov). Rada ministrov zahraničných vecí EÚ schválila vstup nových členov 14. apríla 2003. Následne začne proces ratifikácie, ktorý by mal byť ukončený tak, aby sa SR a ostatní kandidáti mohli stať novými členskými štátmi EÚ od 1. mája 2004.

Prezident Slovenskej republiky vyhlásil na 16. a 17. mája 2003 referendum o vstupe SR do EÚ s nasledujúcou otázkou: „Súhlasíte s tým, aby sa Slovenská republika stala členským štátom Európskej únie?“

⇒ **Talianske predsedníctvo (2. polrok 2003)**

V druhom polroku 2003 bude prebiehať ratifikácia v národných parlamentoch krajín EÚ, ako aj referendá v prístupujúcich krajinách. Začne sa aj Medzivládna konferencia o inštitucionálnej reforme EÚ, ktorú na základe Deklarácie Európskej rady z Laekenu pripravuje Konvent o budúcnosti EÚ.

Rok 2004

⇒ **Írske predsedníctvo (1. polrok 2004)**

K 1. máju 2004 sa ráta so vstupom nových členov do EÚ. Následne, 10.-13. júna 2004 budú v členských krajinách prebiehať voľby do Európskeho parlamentu, prvýkrát aj na Slovensku.

II. Ekonomické a sociálne súvislosti

A. Súvislosti týkajúce sa vnútorného trhu

1. Voľný pohyb tovaru (Kapitola 1)
2. Voľný pohyb osôb (Kapitola 2)
3. Sociálna politika a zamestnanosť (Kapitola 13)
4. Slobodné poskytovanie služieb (Kapitola 3)
5. Voľný pohyb kapitálu (Kapitola 4)
6. Hospodárska súťaž (Kapitola 6)
7. Právo obchodných spoločností (Kapitola 5)

Európska únia je podľa Zmluvy o EÚ postavená na troch základných pilieroch - Európske spoločenstvo, Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a Spravidlivosť a vnútorné záležitosti.

Obsah prvého piliera tvoria predovšetkým štyri základné slobody - voľný pohyb tovaru, voľný pohyb pracovných síl, slobodné poskytovanie služieb a voľný pohyb kapitálu, ale aj spoločná poľnohospodárska politika, spoločná obchodná politika, sociálna politika, politika životného prostredia, hospodárska a menová únia. Prvý pilier v podstate predstavuje celý vnútorný trh Európskej únie.

Kým sa Únia prepracovala k zjednoteniu trhov členských štátov a k vytvoreniu spoločného trhu, trvalo to niekoľko rokov. Základným kameňom tohto procesu bol Jednotný európsky akt z roku 1987, ktorý predpokladal vybudovanie jednotného - spoločného trhu v rámci Európy, zahŕňajúceho 320 mil. obyvateľov a umožňujúceho voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu. Jednotný trh bol v podstate vybudovaný do konca roku 1992 a vytvoril v priestore Európskej únie podmienky analogické podmienkam vnútorných trhov členských krajín EÚ. K pomerne hladkej implementácii Jednotného európskeho aktu prispela aj skutočnosť, že jednotlivé opatrenia smerujúce k jeho realizácii mohli byť prijímané kvalifikovanou väčšinou, teda nie jednohlasne.

Čo v praxi znamená „jednotný trh“? Podstatu jednotného trhu môžeme jednoducho definovať dvoma slovami: „voľný pohyb“. Týmto máme na mysli neobmedzený pohyb tovaru a služieb, osôb a kapitálu medzi 15 krajinami EÚ akoby išlo o jednu krajinu. Od roku 2004 sa rozšíri na 25 krajín.

1. Voľný pohyb tovaru (Kapitola 1)

⇒ colná únia v rámci EÚ

Efekty ekonomickej integrácie sa vo všeobecnosti spájajú predovšetkým s výhodami colnej únie. Ide o efekty vyplývajúce z odstránenia prekážok obchodu, ktoré rozširujú trh a sú predpokladom jeho ďalšieho rozvoja.

Proces prípravy na členstvo v colnej únii EÚ sa začal vlastne už postupnou realizáciou Európskej dohody (Asociačnej dohody) uzavretej medzi krajinami Európskej únie a Slovenskou republikou, ktorá nadobudla platnosť 1. februára 1995 (jej obchodná časť však nadobudla platnosť už 1. marca 1992).

Postupnou realizáciou Asociačnej dohody sa v priebehu deviatich rokov, t.j. do konca roku 2000, vytvorila zóna voľného obchodu s priemyselnými výrobkami, čo významne prispelo k výraznému zvýšeniu objemu vzájomného obchodu. V súčasnosti Slovensko vyváža do EÚ takmer 60% svojho celkového vývozu a dováža z nej 50% celkového dovozu. Preto sa nepredpokladá, že by prevzatie Spoločného colného sadzobníka po vstupe do EÚ zásadnejšie zmenilo stav obchodu SR s terajšími členskými štátmi EÚ (podrobnejšie viď aj kapitolu Colná únia).

→ prevzatie spoločnej obchodnej politiky

Celkove je možné povedať, že vstup Slovenska do Európskej únie a s ním spojené prevzatie spoločnej obchodnej politiky EÚ by nemalo výraznejšie zasiahnuť do zahraničnoobchodnej výmeny SR s krajinami budúcej EÚ a s tretími krajinami, ani do jej komoditnej štruktúry.

→ zavedenie Spoločného colného sadzobníka EÚ voči tretím krajinám

Čo sa týka teritoriálnej aplikácie, zavedenie Spoločného colného sadzobníka EÚ bude pre SR znamenať v podstate pokračovanie súčasného stavu, keďže sa bude vzťahovať na rovnaký okruh krajín, voči ktorým SR i dnes uplatňuje dovozné zmluvné clá. Z hľadiska úrovne colných sadzieb zavedenie Spoločného colného sadzobníka síce povedie k zvýšeniu niektorých slovenských zmluvných colných sadzieb (najmä poľnohospodárskych výrobkov), ale keďže sa bude týkať iba malého okruhu krajín, ktorých podiel na slovenských dovozoch predstavuje 4,3%, nie je tento fakt významný.

→ prevzatie netarifných opatrení EÚ - textil, poľnohospodárske výrobky

Pokiaľ ide o netarifné opatrenia v EÚ, najviac sa využívajú dohody o dobrovoľných exportných obmedzeniach, ktorými je pokrytých takmer 14% vzájomnej obchodnej výmeny EÚ, čo predstavuje približne 6% dovozu všetkých

krajín. Z hľadiska komodít má najvyššiu ochranu formou kvantitatívnych kvót, ako ďalšej formy netarifných opatrení textil a poľnohospodárske produkty, ktoré sa priebežne aktualizujú podľa výsledkov rokovaní s GATT/WTO, resp. dvojstranných dohôd. Ide o komodity, ktoré sú citlivou kapitolou aj pre obchodnú výmenu SR.

Rozsiahle netarifné opatrenia v praxi EÚ sa používajú na ochranu spotrebiteľa, životného prostredia, rastlín a živočíchov, ktoré sú v súčasnosti, najmä pokiaľ ide o medzinárodné dohody, v podstatnej časti obsiahnuté už aj v legislatíve SR. Na vládnej úrovni majú významné miesto medzi netarifnými opatreniami *technické prekážky*, rozdielnosť úrovne DPH, ako aj spotrebné dane.

Na rozdiel od EÚ, netarifné opatrenia SR za uplynulé roky mali iba *nepatrný vplyv na zahraničný obchod SR*. V rokoch 1997-2001 sa hodnota dovozu tovarov, na ktoré boli zavedené ochranné opatrenia, pohybovala na úrovni 0,2%. Z toho dôvodu možno očakávať, že prevzatie systému netarifných opatrení EÚ *by malo znamenať mierne vyššiu ochranu slovenskej ekonomiky*.

→ **obchodné opatrenia prijímané na európskej úrovni - antidumping, ochranné opatrenia**

Európska únia má v oblasti antidumpingu a ochranných opatrení výlučnú kompetenciu, v dôsledku čoho v týchto oblastiach neexistuje národná legislatíva členských krajín. Slovensko preto bude musieť po vstupe príslušnú legislatívu zrušiť a v plnom rozsahu uplatňovať legislatívu EÚ. Okrem toho, obchodné ochranné opatrenie zavedené Slovenskom voči tretím krajinám, vrátane krajín EÚ ešte pred vstupom sa budú musieť zrušiť dňom vstupu a následne Slovensko prevezme ochranné opatrenia, ktoré EÚ bude uplatňovať voči tretím krajinám.

S cieľom obísť ochranné opatrenia EÚ zavedené voči tretím krajinám (najmä antidumping a množstevné opatrenia) bude možné pred samotným vstupom očakávať podstatný nárast vývozu z tretích krajín do nových členských krajín, pretože po vstupe sa budú môcť tieto výrobky voľne distribuovať po celej EÚ a nebudú predmetom žiadneho opatrenia.

→ **zavedenie preferenčných ciel voči rozvojovým krajinám**

Vstup do Európskej únie bude znamenať aj prevzatie všetkých režimov preferenčných ciel EÚ. Vzhľadom na to, že ich teritoriálny záber je väčší ako v preferenčných režimoch SR, ich prevzatie bude viesť k aplikácii preferenčných ciel vo väčšom rozsahu ako je to v súčasnej slovenskej praxi. Okrem krajín Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA), Európskeho združenia voľného obchodu (EFTA), pobaltských krajín a krajín podliehajúcich všeobecnému

systému preferencií, ktorým SR i v súčasnosti poskytuje diferencované preferenčné clá, bude musieť Slovensko poskytovať preferenčné clá aj početnej skupine rozvojových krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku, ako aj rozvojovým krajinám Stredomoria. Je však málo pravdepodobné, že prevzatie preferenčných režimov EÚ by mohlo zásadnejšie ovplyvniť vzájomný obchod Slovenska s krajinami zaradenými do týchto preferenčných režimov Únie.

→ **úplné odstránenie ciel pri dovoze z krajín EÚ - zníženie dovozných cien a rast objemu dovozu (poľnohospodárske a potravinárske výrobky)**

Zahraničný obchod SR s EÚ by mohol vzrásť prehlbením výrobnjej špecializácie a kooperácie a vplyvom vyššej konkurenčnej schopnosti ekonomiky. Bude tu pôsobiť aj odstránenie colných bariér, najmä pri poľnohospodárskych, potravinárskych a ďalších, tzv. citlivých výrobkoch. Zrušenie colných sadzieb na dovozy z EÚ naopak spôsobí pokles cien dovozov a následne rast ich objemu.

⇒ **zrovnoprávnenie podmienok pre uvedenie výrobku na slovenskom a európskom trhu - rovnaké technické normy a štandardy**

→ **odstránenie prekážok obchodu (certifikácia výrobkov)**

Čo bude pre slovenské výrobky a slovenských výrobcov v praxi znamenať uplatnenie princípu voľného pohybu tovaru? V súčasnosti, ak chce slovenský výrobca vyrábať len pre slovenský trh, potrebuje certifikát (od nezávislej oprávnenej organizácie) alebo vyhlásenie o zhode, ktoré sám vydáva, potvrdzujúce, že výrobok zodpovedá príslušným národným štandardom, zdravotným, technickým, bezpečnostným a pod. Ak chce tento výrobok v súčasnosti vyvážať aj na trh EÚ, musí na predaj využiť sprostredkovateľa - dovozcu v krajine EÚ, ktorý v jeho mene musí vydať vyhlásenie o zhode, že tento výrobok vyhovuje európskym štandardom. Samozrejme, vydávanie takýchto osvedčení alebo certifikátov je administratívne a finančne náročné. Náklady platí výrobca. Po vstupe do EÚ nebude musieť výrobca predávať výrobky prostredníctvom sprostredkovateľov, ale sám vydá vyhlásenie o zhode tak, ako keby sa daný výrobok predával len na území Slovenska. Z pohľadu výrobcov sa uvádzanie výrobkov na spoločný trh EÚ podstatne zjednoduší a po vstupe bude výrobca potrebovať iba tie dokumenty, ktoré používa dnes na uvedenie svojho výrobku na slovenský trh. Podmienky uvádzania výrobkov na trh sa teda podstatne zjednodušia.

→ **Protokol k Európskej dohode o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov**

Slovensko podpísalo vo februári Protokol k Európskej dohode o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov (PECA). Tzv. dohoda o uľahčení obchodu umožní vzájomné uznávanie rôznych certifikátov či technických skúšok

na výroby medzi SR a EÚ. PECA je významným krokom k uľahčeniu obchodu, pretože predstavuje odstránenie technických prekážok vo vzájomnom obchode a umožňuje lepší vzájomný prístup na trh oboch strán. Protokol sa zatiaľ vzťahuje na päť sektorov: strojové zariadenia, elektromagnetická kompatibilita (EMC), elektrické zariadenia v nízkom rozsahu napätia (LVD), zariadenia používané do výbušného prostredia (ATEX) a osobné ochranné pomôcky. V týchto sektoroch sa slovenské skúšobne stanú notifikovanými skúšobňami a ich certifikáty budú platné v celej únii. Na druhej strane certifikáty EÚ budú platné na Slovensku. Slovenskí výrobcovia v týchto oblastiach budú môcť exportovať do EÚ bez toho, aby potrebovali získať certifikát v krajinách EÚ. V týchto piatich sektoroch sa zaviedol skutočný voľný pohyb tovaru ešte pred samotným vstupom SR do EÚ. Ešte do konca roka 2003 sa Protokol rozšíri o ďalších sedem sektorov. Týchto 12 oblastí predstavuje asi 40% slovenského vývozu do EÚ.

Vďaka PECA budú môcť slovenskí podnikatelia v stanovených sektoroch uvádzať výrobky na slovenský trh aj na trh EÚ na základe Vyhlásenia výrobcu o zhode a na základe označenia výrobku značkou CE všade tam, kde to harmonizovaná legislatíva pripúšťa. V ďalších prípadoch budú môcť využiť služby domácich skúšobní, ktoré budú zverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a dostanú kódy, identifikujúce ich výstupy v celej Európe. Protokol PECA teda slovenským vývozcom umožní skúšať a certifikovať svoje výrobky podľa zosúladených požiadaviek pred samotným vývozom a následne sa prístup na trh EÚ uskutoční bez akýchkoľvek ďalších požiadaviek na posudzovanie zhody.

⇒ odstránenie fenoménu cenových zliav

Na nízkej porovnateľnej cenovej hladine v SR sa však podieľajú aj sťažené podmienky predaja na svetových trhoch. Značnú časť tovarových trhov ovládajú nadnárodné spoločnosti, ktoré vo väčšine prípadov reprezentujú značkové firmy s dobrou tradíciou a povesťou (*goodwill*). Presadiť sa na týchto trhoch pre výrobu znamená buď stať sa súčasťou týchto firiem, najmä vo forme *joint-venture*, alebo pristupovať na značné cenové ústupky vo forme cenových zliav. Navyše, výrobcovia z kandidátskych krajín spravidla musia prekonávať, hlavne pri finálnych výrobkoch, nedôveru odberateľov, pretože prichádzajú z krajín bývalého východného bloku, čo býva nepriamym označením nižšej kvality, a teda rizikového obchodu. Táto nelichotivá povesť nových neznámych firiem a značiek z kandidátskych krajín sa nespravodlivo generalizuje a vo väčšine prípadov je spojená s cenovou zrážkou ako kompenzáciou uvedených nevýhod.

Pozitívnym vplyvom integrácie SR do EÚ na rast porovnateľnej cenovej hladiny, aj na rast produktivity môže byť zmiernenie, či postupné úplné zmiznutie fenoménu cenových zliav poskytovaných odberateľom z EÚ na tzv. dovážaný tovar z vývozu.

⇒ neobmedzený pohyb tovaru vyrobeného na Slovensku do krajín EÚ

V čom spočíva výhoda zavedenia voľného pohybu tovaru pre členské krajiny EÚ? Vo všeobecnosti bola prijatá zásada, že výrobok, ktorý vyhovuje regulačným opatreniam v členskej krajine, v ktorej je vyrobený, môže byť bez akýchkoľvek zábran predávaný aj na trhy ostatných členských krajín. Aby sa tento princíp mohol v praxi uplatniť, bola potrebná aj dohoda o vzájomnom uznávaní národných regulačných opatrení pri odstraňovaní bariér, ktoré mohli stať v ceste fungovaniu spoločného vnútorného trhu.

⇒ zrušenie obmedzení pri dovoze v neobchodnom styku na osobnú spotrebu

Čo bude po vstupe pre slovenských občanov v praxi znamenať uplatnenie princípu voľného pohybu tovaru? Bez obmedzenia si budú môcť pre osobnú spotrebu nakupovať výrobky kdekoľvek v krajinách EÚ. Dnes platia pri dovoze výrobkov, napríklad z Rakúska, určité obmedzenia: dovážaný tovar nad určitú hranicu musí byť colne prihlásený k odbaveniu, musí byť zaplatená daň z pridanej hodnoty a ak sa uplatňuje, tak aj uhradené clo. Po vstupe už nebude colníka zaujímať, čo občan dováža a v akom množstve, ak bude vedieť zadeklarováť, že tovar je určený pre jeho osobnú spotrebu. Existujú štyri druhy výrobkov, pri ktorých sú stanovené orientačné limity, ale v prípade, ak bude občan dovážať väčšie množstvo a bude vedieť zdokumentovať, že je to určené pre jeho vlastnú spotrebu, bude ich môcť doviesť:

- 800 ks cigariet;
- 90 l vína;
- 110 l piva;
- 10 l alkoholu.

⇒ zrušenie platby (odpočtu) DPH a cla pri dovoze neobchodného tovaru

V praxi to znamená, že budeme môcť voľne nakupovať v zahraničí (v krajinách EÚ) a už nikto na hraniciach nebude kontrolovať, čo dovážame. Daň z pridanej hodnoty budeme platiť len raz, a to v krajine, v ktorej sme tovar kúpili. Takže odpadne administratívne vyplňanie formulárov na vrátenie DPH. Samozrejme, pre nakupovanie mimo Slovenska bude rozhodujúca cena, kvalita a výber výrobkov. V prípade, že cenová úroveň bude napríklad v susedných krajinách EÚ u niektorých výrobkov nižšia, ľudia z prihraničných regiónov budú nakupovať v zahraničí, čo bude pôsobiť aj na znižovanie cien na domácom trhu. Jasným krokom k porovnaniu cenových úrovní je zavedenie Euro. Po vstupe SR do menovej zóny a po zavedení Euro bude cenový rozdiel jednoducho viditeľnejší. Vzhľadom na väčšiu konkurenciu výrobkov na západných trhoch je v niektorých

prípadoch aj cenová úroveň nižšia, čo sa môže pozitívne prejavíť aj na domácom trhu znížením cien tovarov, najmä priemyselného charakteru.

⇒ **prínosy vstupu do EÚ**

→ **ukončenie obdobia skleníkových podmienok**

Skončí sa obdobie „skleníkových podmienok“, ktoré nie je pre nášho spotrebiteľa prospešné. Priamy kontakt s výrobcami krajín EÚ bude znamenať zvýšenie konkurencie vo všetkých sektoroch ekonomiky, čo bude spojené s väčšou ponukou, lepšou kvalitou, širším sortimentom a nižšími cenami.

→ **modernizácia výrobných kapacít**

Snaha obstať v zintenzívňujúcej sa konkurencii bude nútiť výrobcov modernizovať výrobné kapacity, zavádzať modernejšie high-tech výrobky, čo bude mať pozitívny efekt na zvýšenie produktivity, z čoho bude mať úžitok spotrebiteľ.

→ **odstránenie technických a obchodných bariér**

Odstránenie akýchkoľvek technických a obchodných bariér existujúcich v súčasnosti medzi SR a EÚ bude mať za následok zvýšenie objemu vzájomného obchodu, čo sa pozitívne prejaví v širšej ponuke pre spotrebiteľov a väčšej možnosti našich výrobcov vyvážať na trhy EÚ.

→ **úspory pri pohybe tovaru**

V podmienkach jednotného európskeho trhu odpadnú náklady na colné kontroly; voľný pohyb tovaru bude spojený s úsporami v súvislosti so zavedením jednotných prepravných dokumentov EÚ, ktoré nahradia oveľa väčší počet dnes existujúcich dokumentov.

⇒ **riziká vstupu do EÚ**

- **vyššia konkurencia zahraničných výrobkov**
- **dovoz menej kvalitných výrobkov**
- **zvýšené náklady na trhovú kontrolu výrobkov**
- **nízka pripravenosť podnikovej sféry**

Voľný pohyb tovaru bude však na druhej strane znamenať aj väčšiu konkurenciu zahraničných výrobkov na domácom trhu, čo bude vytvárať najmä tlak na domácich výrobcov. Nemožno tiež vylúčiť, že v zvýšenom rozsahu sa budú na náš trh dostávať aj výrobky nižšej kvality, čoho svedkami sme už aj dnes. To si bude vyžadovať skvalitnenie kontroly na trhu, či dané výrobky naozaj vyhovujú

európskym normám. Tak, ako naše výrobky pri vývoze do krajín EÚ, ani výrobky z krajín EÚ už nebudú podliehať ďalšej certifikácii. To znamená, že dôraz sa bude musieť preniesť na trhovú kontrolu výrobkov.

Celková pripravenosť podnikovej sféry vstúpiť na jednotný trh EÚ je veľmi dôležitá. Hlavne v menších firmách sú evidentné rezervy v príprave na vstup na jednotný trh Únie. Veľké firmy, najmä s účasťou zahraničného kapitálu, sú už viac prispôsobené podmienkam vnútorného trhu EÚ, sú členmi rôznych európskych asociácií alebo združení ako plnohodnotní alebo asociovaní členovia. Podniky by preto nemali podceňovať vlastnú prípravu na vnútorný trh a iniciatívne sa oboznámiť, v čom sa budú musieť prispôbovať podmienkam v EÚ, vrátane implementácie štandardov a noriem EÚ.

Podcenenie prípravy na vnútorný trh môže predstavovať značné riziko v tom, že predpoklady, na ktorých sú integračné efekty založené (znižovanie úrokových sadzieb, zlepšenie možnosti získať prístup k investičným úverom, lepší prístup na kapitálový trh), nebudú dostatočne využité a naplnené. Práve podniky budú v ekonomike SR tým článkom, ktorý bude v prevažnej miere rozhodovať o rýchlosti prekonávania rozdielov v konkurenčnej schopnosti medzi SR a EÚ a v reálnej konvergencii k hospodárskej vyspelosti Únie.

Tabuľka 1

VOĽNÝ POHYB TOVARU	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ neobmedzený pohyb tovaru vyrobeného na Slovensku do krajín EÚ	☐ vyššia konkurencia zahraničných výrobkov
☐ zrušenie všetkých ciel na tovary dovážané z krajín EÚ	☐ dovoz menej kvalitných výrobkov
☐ zavedenie Spoločného colného sadzovníka Európskej únie	☐ zvýšené náklady na trhovú kontrolu výrobkov
☐ odstránenie akýchkoľvek obchodných a technických bariér	☐ nízka pripravenosť podnikovej sféry
☐ zrušenie obmedzení pri dovoze tovaru v neobchodnom styku pre osobnú spotrebu	☐ pomalšie tempo vyrovnávania sa v oblasti konkurencieschopnosti s krajinami EÚ
	☐ zvýšený dovoz výrobkov, na ktoré EÚ uplatňuje ochranné opatrenia

2. Voľný pohyb osôb (Kapitola 2)

Voľný pohyb osôb tvorí druhú najvýznamnejšiu slobodu garantovanú občanom EÚ. Voľným pohybom osôb sa nerozumie len možnosť ich premiestňovania sa v rámci EÚ, ale predovšetkým možnosť zmeny miesta ich pobytu s cieľom výkonu pracovnej činnosti alebo podnikania, teda právo usadiť sa a pracovať, ako aj podnikat' na území ktoréhokoľvek členského štátu.

⇒ **voľný pohyb osôb sa vzťahuje na:**

- **ekonomicky činné osoby**
- **osoby žijúce z nezávislých príjmov - rent, dividend**
- **dôchodcov**
- **študentov**

V rámci spoločného trhu sa voľný pohyb osôb vzťahoval len na osoby ekonomicky činné, t.j. pracovníkov, podnikateľov, živnostníkov a pod., vrátane ich rodinných príslušníkov. Až v roku 1990, na základe Jednotného európskeho aktu, bola predmetná sloboda rozšírená na ďalšie skupiny osôb, a to na dôchodcov a študentov a na občanov EÚ vo všeobecnosti. Ako podmienky boli stanovené zdravotné poistenie a dostatok finančných prostriedkov na živobytie.

⇒ **občianstvo EÚ - slovenskí občania budú mať občianstvo EÚ**

Maastrichtská zmluva zaviedla občianstvo EÚ. V praxi to znamená, že každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu, je aj občanom Únie. Toto občianstvo nenahrádza, ale dopĺňa štátnu príslušnosť členského štátu. Vytvorením jednotného trhu bolo nutné upraviť aj pohyb osôb za prácou. Maastrichtská zmluva ustanovila, „že každý jej občan má právo pohybovať sa a zotrvať slobodne na území členských štátov, rešpektujúc obmedzenia a podmienky ustanovené v tejto zmluve a v predpisoch prijatých na jej vykonanie“. Táto úprava znamená určitý prevrat v koncepcii voľného pohybu osôb - od roku 1993 už totiž nejde o pohyb pracovných síl, ale o pohyb obyvateľov bez bližšej špecifikácie. Obmedzenia takéhoto pohybu sú minimálne a zodpovedajú vitálnym záujmom členských štátov.

⇒ **právo vykonávať prácu v ktoromkoľvek štáte EÚ**

V trhovom hospodárstve má každý občan v zásade právo vykonávať povolanie, aké si zvolí, a vybrať si miesto kde ho chce vykonávať.

Čo bude po vstupe pre občanov Slovenska znamenať voľný pohyb osôb? Tak, ako v prípade voľného pohybu tovaru, aj občan Slovenskej republiky sa bude môcť voľne pohybovať po všetkých štátoch EÚ bez akéhokoľvek obmedzenia

za podmienok stanovených v Zmluve a v predpisoch prijatých na jej realizáciu. Bude sa môcť slobodne presťahovať a nájsť si prácu v ktoromkoľvek členskom štáte EÚ. Rovnako ako sa dnes môže voľne pohybovať v rámci SR a bez zábran sa presťahovať napríklad zo Žiliny do Martina a nájsť si tam prácu, tak sa po vstupe bude môcť presťahovať do ktoréhokoľvek štátu EÚ, napríklad do Holandska a zamestnať sa tam, ak splní nevyhnutné kvalifikačné predpoklady (tie však musí splniť aj v rámci SR). Pri hľadaní práce však nemôže byť „diskriminovaný“ z dôvodu svojej štátnej príslušnosti.

⇒ **prechodné obdobie**

Po zdĺhavých a zložitých prístupových rokovaniach bola prijatá kompromisná spoločná pozícia EÚ, v ktorej bola zakomponovaná požiadavka Nemecka a Rakúska na sedemročné prechodné obdobie so štruktúrou 2+3+2 roky. Navrhnutý model je flexibilný, umožňuje krajinám, ktoré nemajú záujem ochraňovať svoj trh práce, liberalizovať ho ihneď po vstupe (Írsko, Holandsko, Švédsko, Dánsko, Veľká Británia). SR zároveň môže uplatňovať recipročné opatrenia voči občanom Nemecka a Rakúska v oblasti cezhraničného poskytovania služieb. Prechodné obdobie bolo prijaté horizontálne pre všetky krajiny strednej a východnej Európy.

Slovensko môže uplatniť mechanizmus tzv. ochranných opatrení voči novým členským krajinám aj v prípade, ak voči tejto novej členskej krajine neuplatňuje obmedzenia žiadna súčasná členská krajina.

→ **charakteristika prechodného obdobia**

Hlavné princípy navrhovaného systému je možné zhrnúť nasledujúco:

- dvojročné obdobie, počas ktorého sa voči novým členským štátom budú uplatňovať vnútroštátne opatrenia súčasného členského štátu. V tomto kontexte môže ktorýkoľvek súčasný členský štát zaviesť v rámci svojho vnútroštátneho práva väčšiu slobodu pohybu pracovníkov ako je v súčasnosti, vrátane voľného prístupu na trh práce;
- pred koncom druhého roku po vstupe Slovenska sa vypracuje hodnotenie fungovania vnútroštátnych opatrení na základe správy Komisie pre Radu. Na základe tejto analýzy súčasné členské štáty najneskôr do dvoch rokov po vstupe Slovenska do EÚ oznámia Komisii, či chcú pokračovať v uplatňovaní vnútroštátnych opatrení, alebo budú od daného termínu uplatňovať *acquis*. Ak takéto oznámenie Komisii členská krajina nezašle, bude sa automaticky uplatňovať *acquis*;
- päť rokov po vstupe Slovenska môže súčasný členský štát, uplatňujúci vnútroštátne opatrenia, v prípade vážnej nerovnováhy na trhu práce alebo hrozby takejto nerovnováhy po oznámení Komisii predĺžiť svoje opatrenia o maximálne dva roky. Ak takéto oznámenie Komisii členská krajina nepredloží, bude sa uplatňovať *acquis*.

Špecifický prípad dochádzajúcich alebo cezhraničných pracovníkov tiež podlieha vyššie uvedeným opatreniam a počas prechodného obdobia sa naň môžu vzťahovať vnútroštátne opatrenia.

→ prechodné obdobie na vybrané druhy služieb

V kontexte voľného pohybu pracovníkov sa nebudú uplatňovať žiadne komplexné prechodné obdobia vo vzťahu k poskytovaniu služieb (vrátane samostatne zárobkovo činných osôb so skutočným právnym postavením, poskytovateľov služieb, a pod.), ani pre žiadnu inú kategóriu osôb. V období, počas ktorého bude Nemecko a Rakúsko uplatňovať vnútroštátne opatrenia v oblasti voľného pohybu slovenských pracovníkov, však môžu tieto štáty uplatniť obmedzujúce opatrenia v špecificky citlivých odvetviach služieb, ktoré by mohli vzniknúť v určitých regiónoch v dôsledku cezhraničného poskytovania služieb spoločnosťami so sídlom na Slovensku. Takéto opatrenia sa budú môcť uplatniť na nasledujúce druhy služieb:

Krajina	Druh služby ⁶
Rakúsko a Nemecko	45. 1-4 stavebníctvo, vrátane príbuzných odvetví 74.70 upratovacie služby - priemyselné upratovanie
iba Rakúsko	26.7 rezanie, tvarovanie a konečná úprava kameňa 28.11 obrábanie kovových materiálov 01.41.01 úprava krajiny (parky, záhrady) 85.32 sociálne práce a aktivity bez ubytovania 85.14.02 opatrovanie v domácnosti 74.60.01 bezpečnostné služby
iba Nemecko	74.84 úprava interiérov

→ mechanizmus uplatnenia prechodného obdobia

Prechodné obdobie sa však nebude v plnom rozsahu vzťahovať na dve skupiny občanov Slovenska pracujúcich v zahraničí. Po prvé na tých, ktorí v čase vstupu budú legálne pracovať v súčasnom členskom štáte už najmenej 12 mesiacov. Tí budú môcť naďalej pracovať v tejto členskej krajine, ale nie v inej členskej krajine, ktorá bude ešte uplatňovať prechodné obdobie.

Druhú skupinu budú tvoriť občania SR pracujúci v zahraničí, ktorí budú pracovať v niektorom členskom štáte v čase vstupu, alebo prídu po vstupe a budú mať pracovné povolenie na 12 mesiacov a dlhšie.

Členovia rodiny (manželka a deti) Slováka pracujúceho v niektorej členskej krajine, patriaceho do prvej skupiny (t.j. pracujúceho 12 mesiacov a dlhšie), ktorí majú legálny pobyt spoločne s pracujúcim manželom, môžu začať okamžite pracovať, t.j. ani na nich sa prechodné obdobie nebude vzťahovať.

Členovia rodiny (manželka a deti) Slováka pracujúceho v niektorej členskej krajine, ktorí získajú legálny pobyt až po vstupe, budú môcť začať pracovať najskôr po 18 mesiacoch po získaní legálneho prechodného pobytu alebo od tretieho roka po vstupe, t.j. dva roky a 1 deň po vstupe, v závislosti od toho, ktorý dátum uplynie skôr.

⇒ ukončenie pasových kontrol na hraniciach

Samotný voľný pohyb osôb bude po vstupe do Schengenu v praxi znamenať koniec pasových kontrol na hraniciach. Na preukázanie totožnosti bude kdekoľvek v krajinách EÚ postačovať len občiansky preukaz alebo iný doklad. Tak, ako v súčasnosti voľne prechádzame medzi krajinami Schengenu bez akejkoľvek pasovej kontroly (v podstate na týchto hraniciach zmizli akékoľvek hraničné kontroly), tak po vstupe SR do schengenského systému už nebude nutné kontrolovať pri prechode hraníc pasy. Toto však nebude platiť vo vzťahu k Veľkej Británii a Írsku, ktoré nie sú súčasťou schengenského systému.

⇒ právo zúčastniť sa volieb

Každý občan EÚ má právo voliť a byť volený v obecných voľbách v členskom štáte, v ktorom žije, a to za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu. Rovnako má právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu v členskom štáte, kde má pobyt, za rovnakých podmienok ako občania tohto štátu (podrobnejšie viď kapitolu Spravodlivosť a vnútorné záležitosti).

⇒ uznávanie vzdelania a odbornej kvalifikácie

So samotným zamestnávaním pracovníkov súvisí aj uznávanie vzdelania a odbornej kvalifikácie. Úroveň a obsah vzdelania a odbornej prípravy sú všeobecne dané vzdelávacím systémom daného štátu, čím by mohlo dôjsť k určitej diskriminácii, ak sa požaduje kvalifikácia získaná len v tomto štáte. Navyše, pre výkon povolání regulovaných určitými predpismi sa požaduje zodpovedajúca kvalifikácia. V každej krajine Spoločenstva sa tieto požiadavky vzťahujú na jej štátnych príslušníkov, ako aj na štátnych príslušníkov ostatných členských krajín. Vhodným mechanizmom pre prekonanie tejto prekážky voľného pohybu osôb a služieb je vzájomné uznávanie odborných kvalifikácií.

Na odstránenie tejto prekážky voľného pohybu osôb prijala EÚ tri hlavné typy opatrení:

⁶ Nariadenie Komisie (ES) 761/93 o štatistickej klasifikácii ekonomických činností v Európskom spoločenstve.

→ **uznanie odbornej kvalifikácie**

Uznanie odbornej kvalifikácie zahŕňa uznanie vzdelania a odbornej praxe.

Poloautomatické uznanie odborného vzdelania a praxe sa uplatní vtedy, ak odborné činnosti, ktoré chce migrant vykonávať a ktoré sú v hostiteľskom štáte regulované osobitnými predpismi, sú rovnaké ako tie, pre výkon ktorých bol oprávnený, alebo ktoré vykonával v domovskom štáte, a ak sa jeho vzdelanie a odborná prax podstatne neodlišujú od vzdelania a odbornej prípravy v hostiteľskom členskom štáte. V opačnom prípade môžu v hostiteľskom štáte od migranta požadovať vyrovnanie daného rozdielu dvomi spôsobmi - prostredníctvom adaptačného obdobia alebo vykonaním skúšky spôsobilosti, pričom samotný výber sa v zásade ponecháva na migranta.

Vo všeobecnom záujme spoločnosti sa výkon niektorých odborných činností podmieňuje získaním určitej odbornej kvalifikácie, ktorá pozostáva z dosiahnutého vzdelania a odbornej praxe, čo tvorí, podobne ako u nás, kvalifikáciu pre výkon konkrétneho zamestnania alebo povolania - vykonávaného aj ako samostatne zárobkovo činná osoba. Vo väčšine členských štátov sú regulované povolania, ktoré majú tieto kvalifikačné požiadavky, zakotvené v predpisoch - rovnako ako u nás; ak sú požiadavky špecifické len pre určitý štát, musia byť uverejnené v predpisoch EÚ, ktoré sú dostupné pre všetkých občanov EÚ. Tieto podmienky sa však uplatňujú nediskriminačne, t.j. platia rovnako pre migrujúcich pracovníkov, ako aj pre pracovníkov daného členského štátu.

Automatické uznávanie odborných kvalifikácií sa týka vybraných povolání: lekári, zubní lekári, všeobecné zdravotné sestry, pôrodné asistentky, farmaceuti, veterinári lekári, architekti, ktorí chcú svoju odbornú profesiu vykonávať buď ako zamestnanci, alebo ako samostatne zárobkovo činné osoby v inom členskom štáte ako v tom, v ktorom svoju kvalifikáciu získali.

V každej krajine EÚ, aj na Slovensku, boli na tento cieľ vytvorené špecializované strediská na uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikáciách.

→ **preverenie zdravotného stavu, povesti a dostatočného finančného zabezpečenia**

Všetky smernice, ktoré upravujú výkon určitých profesií, zaväzujú členské štáty k uznaniu potvrdení vydaných v domovskom štáte o mravnej bezúhonnosti alebo dobrej povesti, o vyhovujúcom fyzickom a duševnom stave, o finančnom zabezpečení, najmä v súvislosti s hlásením bankrotov, ako aj o tom, že dotýčny sa v súvislosti s výkonom povolania nedopustil závažného priestupku alebo trestného činu. Ako doklad finančného zabezpečenia spravidla postačujú potvrdenia vydané bankami ostatných členských štátov. To isté platí pre potvrdenia

poisťovní, ktoré slúžia ako dôkaz o krytí finančných záväzkov vyplývajúcich z výkonu povolania.

→ **členstvo v profesijných organizáciách**

Čo sa týka podnikania, migranti sa za bežných okolností, ak táto požiadavka v danom štáte platí, musia zaregistrovať v príslušných profesijných organizáciách a rešpektovať ich predpisy. Hostiteľská krajina sa musí postarať, aby takáto registrácia bola umožnená štátnym príslušníkom ostatných členských krajín a aby títo súčasne mohli byť volení do ich správnych rád. Tiež sa napríklad na právnikov vzťahuje povinnosť rešpektovať profesijné etické princípy hostiteľského štátu, a to bez ohľadu na príslušné záväzky v domovskom členskom štáte.

⇒ **migrácia obyvateľov po rozšírení EÚ**

Pre budúci voľný pohyb osôb existujú odhady, podľa ktorých v priemere 3-4% obyvateľstva budú dlhodobo emigrovať z krajín strednej a východnej Európy (SVE) za prácou do členských štátov EÚ a 1-2% obyvateľstva sa budú pravidelne vracieť domov. Podľa výskumov z krajín V4, aj obyvateľstvo SR má v prípade zrušenia obmedzení vo voľnom pohybe pracovníkov do krajín EÚ sklon k pohybu za prácou. Význam výskumov a modelov výpočtu migračného potenciálu pracovných síl sa však pravdepodobne preceňuje, pretože úroveň medzištátnej migrácie bude určovať predovšetkým dopyt v súčasných krajinách EÚ.

⇒ **obmedzenia pri získavaní práce v EÚ**

Aké obmedzenia môže mať získanie práce v krajinách EÚ? Platí všeobecné obmedzenie voľného pohybu osôb z dôvodu verejného poriadku, verejnej bezpečnosti a ochrany zdravia. Opatrenia z dôvodu verejného poriadku a verejnej bezpečnosti musia byť založené výhradne na osobnom (individuálnom) správaní príslušnej osoby. Je presne stanovený zoznam nákazlivých chorôb, ktoré môžu byť dôvodom k odmietnutiu vstupu osoby jedného členského štátu na územie iného členského štátu.

Okrem tohto všeobecného obmedzenia, Zmluva o EÚ umožňuje štátom EÚ vyhradiť si právo zamestnávať v štátnych službách len vlastných štátnych príslušníkov - podobne je to v SR v zákone č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe.

Znalosť štátneho jazyka hostiteľského štátu nemôže byť apriórny dôvodom odmietnutia uchádzača o miesto, je však logické, že daný uchádzač sa musí vedieť dorozumieť. Existujú profesie (remeselnícke a robotnícke), kde nie je nevyhnutné dokonale ovládať spisovnú podobu štátneho jazyka.

⇒ **európske služby zamestnanosti - medzinárodná informačná sieť EURES**

Jedným z nástrojov, ktoré používa Európska únia na uľahčenie a posilnenie pohybu pracovníkov, je medzinárodná informačná sieť EURES (európske služby zamestnanosti), ktorá obsahuje informácie o voľných pracovných miestach vo všetkých členských štátoch EÚ, ako aj informácie o žiadateľoch o prácu/zamestnanie. Záujemca o prácu v niektorom z členských štátov Únie má možnosť ísť na úrad práce a vyžiadať si informácie o voľných pracovných miestach v konkrétnom štáte a v konkrétnej profesii, o ktorú má záujem. Má tiež možnosť uviesť prostredníctvom úradov práce svoje údaje potrebné pre hľadanie si zamestnania. Sieť EURES zároveň poskytuje aj komplexné informácie o životných a pracovných podmienkach v členských štátoch EÚ. Slovensko je technicky aj personálne pripravené zapojiť sa do tejto siete a poskytovať svojim občanom informácie o pracovných možnostiach v Európskej únii prostredníctvom poradenstva na okresných úradoch práce a na internetovej stránke Národného úradu práce www.nup.sk.

⇒ **koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia**

Po presťahovaní sa do druhého členského štátu má každý občan aj povinnosti. Musí odvádzať dane a prispievať na poistné systémy - dôchodkové poistenie, zdravotné, nemocenské a poistenie v nezamestnanosti v tej krajine, v ktorej býva a pracuje. Voľný pohyb osôb funguje so započítavaním odpracovaných rokov do celkovej odpracovanej doby, a to vrátane doby do získania kvalifikácie. To znamená, že ak je na určité miesto potrebná prax 15 rokov a občan EÚ odpracoval päť rokov v Nemecku a desať rokov v Rakúsku, do celkovej odpracovanej doby sa mu započíta 15 rokov.

Všetky sociálne výhody - systémy dávok sociálneho zabezpečenia, ktoré tvoria všetky poistné systémy a systémy poskytované zo štátneho rozpočtu - sa samozrejme vzťahujú aj na jeho rodinných príslušníkov, t.j. na manželku/manžela a na nepplnoleté deti. Ak sa v danej krajine, do ktorej sa občan Slovenska presťahuje, poskytujú pre deti rodinné prídavky, bude mať na ne nárok. To isté patrí pre poskytovanie zdravotníckych služieb, ale s obmedzeniami týkajúcimi sa turistiky, kedy sa zo systémov zaručuje poskytovanie len bezodkladnej a nevyhnutnej starostlivosti.

Ustanovenia týkajúce sa sociálneho zabezpečenia v Únii sú založené na štyroch základných zásadách:

- platnosť jednej legislatívy - migrujúci pracovníci platia príspevky na sociálne zabezpečenie len v jednej členskej krajine, čo zároveň predpokladá, že sú niekde poistení;

- rovnaké zaobchádzanie - migrujúci pracovníci ktoréhokoľvek členského štátu majú rovnaké práva a povinnosti ako štátni príslušníci daného štátu;
- zachovanie získaných práv - migrujúcim pracovníkom sa zachovávajú dávky získané podľa legislatívy niektorého členského štátu a vyplácajú sa príjemcovi aj vtedy, ak má bydlisko v inom členskom štáte;
- započítanie dôb pre nadobúdanie dávok - migrujúcim pracovníkom sa do nevyhnutných dôb vo všetkých oblastiach sociálneho zabezpečenia započítavajú aj doby dosiahnuté v inom členskom štáte.

⇒ **prínosy voľného pohybu osôb**

- **zníženie miery nezamestnanosti**
- **prílev zahraničných investícií**
- **skúsenosti získané v zahraničí**

K výhodám voľného pohybu pracovníkov pre vysielajúcu krajinu patrí zníženie miery nezamestnanosti (napríklad odchod približne 80-tisíc pracovníkov do zahraničia v prvom roku po uvoľnení pohybu pracovníkov by znížilo mieru nezamestnanosti o asi 2,6 percentuálneho bodu) a transfery miezd, ktoré zvyšujú hrubý národný produkt (napríklad terajších asi 75-tisíc pracovníkov v zahraničí, vrátane Česka a za predpokladu transferu čo len 10.000 Sk v priemere na osobu „privezie“ za rok sumu asi 9 mld. Sk). Faktor nižších miezd v krajinách SVE bude pozitívne pôsobiť na prílev priamych zahraničných investícií. Výhodou môžu byť aj získané skúsenosti (prax) tej časti pracovníkov, ktorá sa vráti na Slovensko.

⇒ **riziká voľného pohybu osôb**

- **odchod kvalifikovaných pracovníkov**

Po vstupe do EÚ sa predpokladá odchod kvalifikovaných pracovníkov, ktorých budú neskôr nasledovať aj menej kvalifikovaní migranti. V terajších krajinách EÚ sa očakáva praktizovanie selektívnej politiky výberu najmä kvalifikovaných pracovníkov (príklad udeľovania „zelených kariet“ pre počítačových expertov v Nemecku).

- **strata vynaložených prostriedkov na kvalifikáciu**

Nevýhodou je strata pomernej časti vynaložených verejných prostriedkov na kvalifikačnú prípravu emigrantov. Eliminovať odchod najkvalifikovanejších pracovníkov bude možné len podporou vzniku a rastu domácich high-tech firiem.

Stanovenie prechodných období na voľný pohyb pracovných síl je jednoznačne výhodnejšie pre súčasné krajiny EÚ. Zadržanie potenciálnych migrantov v krajinách

SVE počas prechodného obdobia na voľný pohyb osôb vytvorí tlak na udržanie nízkej úrovne miezd v týchto krajinách. Zvýšená potreba migrantov z krajín SVE v terajších krajinách EÚ sa intenzívnejšie prejaví až neskôr, t.j. po prechodných obdobiach, keď z trhu práce EÚ začnú odchádzať silné populačné ročníky.

Tabuľka 2

VOĽNÝ POHYB OSÔB	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ neobmedzený pohyb pracovníkov za prácou v krajinách EÚ	☐ sedemročné prechodné obdobie týkajúce sa voľného pohybu osôb
☐ ukončenie pasových kontrol na hraniciach s krajinami EÚ	☐ obmedzenia v poskytovaní tzv. cezhraničných služieb v Rakúsku a Nemecku
☐ uznávanie odbornej kvalifikácie a odborného vzdelania	☐ odchod vysoko kvalifikovaných pracovníkov
☐ zníženie miery nezamestnanosti	☐ strata vynaložených verejných prostriedkov na kvalifikáciu
☐ vyšší prílev priamych zahraničných investícií	

3. Sociálna politika a zamestnanosť (Kapitola 13)

Zamestnanosť a sociálna politika pokrýva v prevažnej miere oblasti, ktoré sú obsiahnuté v Zákonníku práce.

⇒ pracovné právo

S cieľom zosúladiť niektoré aspekty pracovného práva vydala EÚ smernice v týchto oblastiach: hromadné prepúšťanie z dôvodu nadbytočnosti, zachovanie práv zamestnancov v prípade prevodu podnikov, povinnosť zamestnávateľa informovať zamestnancov o podmienkach vyplývajúcich z pracovnej zmluvy, ochrana zamestnancov v prípade platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa, ochrana mladých ľudí pri práci, vysielanie pracovníkov a organizácia pracovného času, vrátane práce na čiastočný úväzok a na dobu určitú. Všetky tieto oblasti sú obsiahnuté v Zákonníku práce, ktorý platí v SR.

⇒ rovnosť zaobchádzania s mužmi a ženami

V Zmluve o ES v amsterdamskom znení bola rovnosť medzi mužmi a ženami doplnená do zoznamu cieľov Spoločenstva, pričom v nej bolo zároveň vyslovene uvedené, že Spoločenstvo sa musí pri svojich činnostiach zamerať na eliminovanie nerovností a podporovať rovnosť medzi mužmi a ženami. Najmä nový článok Zmluvy o ES č. 141 poskytuje väčšiu podporu rovnakému zaobchádzaniu s mužmi a ženami a rovnakým príležitostiam.

Legislatíva EÚ, ako aj slovenské právne predpisy, týkajúce sa zabezpečenia rovnosti, osobitne zakazujú diskrimináciu na základe pohlavia. Väčšina súčasných právnych predpisov sa vzťahuje na tieto oblasti: rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní, povolani a v odbornej príprave, rovnaká odmena, sociálne zabezpečenie, zamestnanecké systémy sociálneho zabezpečenia, rodičovská dovolenka, ochrana tehotných žien, žien po pôrode a dojčiacich žien, dôkazné bremeno. Všetky tieto oblasti sa už premietli do nášho právneho poriadku.

⇒ boj proti diskriminácii

Otázka boja proti diskriminácii založenej na pohlaví, rase alebo etnickom pôvode, náboženstve alebo vierovyznaní, zdravotnom postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii je významnou zložkou sociálneho politického *acquis* v EÚ. Ako sa *acquis* vyvíja podľa článku 13 Zmluvy o EÚ, Slovensko bude musieť venovať stále pozornosť boju proti týmto javom, a to ako v predstupovom kontexte, tak aj po vstupe.

⇒ sociálny dialóg

Zmluva o EÚ vyjadruje podporu sociálnemu dialógu a dáva dodatočné právomoci sociálnym partnerom.

⇒ koordinácia politiky zamestnanosti

Európska politika zamestnanosti sa začala v EÚ realizovať v 90. rokoch po mimoriadnom zasadnutí Európskej rady v novembri 1997 v Luxemburgu, kde bola prijatá koordinácia európskej stratégie zamestnanosti - proces veľkej otvorenosti, silnej politickej vôle a všeobecného súhlasu zainteresovaných strán.

Ďalším dôležitým medzníkom vo vývoji politiky zamestnanosti EÚ bolo zasadnutie Európskej rady v Lisabone v marci 2000, kde si EÚ stanovila nový strategický cieľ - stať sa najkonkurencieschopnejším a najdynamickejším hospodárstvom na svete, založenom na vedomostiach, ktoré je schopné zabezpečiť udržateľný hospodársky rast s väčším počtom lepších pracovných miest a väčšou sociálnou súdržnosťou. Dosiahnutie tohto cieľa umožní Únii opätovne dosiahnuť podmienky pre plnú zamestnanosť.

Na zasadnutí Európskej rady v Nice v decembri 2000 bola schválená Európska sociálna agenda, ktorá uvádza, že návrat k plnej zamestnanosti musí byť sprevádzaný znižovaním regionálnych rozdielov, znižovaním nerovností a zlepšovaním kvality pracovných miest.

Na zasadnutí v Štokholme v marci 2001 Európska rada schválila doplnenie cieľov stanovených v Lisabone, týkajúcich sa miery zamestnanosti, ktorá sa má dosiahnuť do roku 2010, o strednodobé ciele pre miery zamestnanosti do roku 2005 a o nový cieľ na rok 2010 - zvýšiť mieru zamestnanosti starších žien a mužov. Európska rada sa zhodla na tom, že opätovné dosiahnutie plnej zamestnanosti neznamena iba zameranie sa na zvýšenie počtu pracovných miest, ale aj na lepšie pracovné miesta, a preto by mali byť definované spoločné prístupy na zachovanie a zlepšenie kvality práce, ktoré by mali byť zahrnuté do zásad zamestnanosti ako všeobecný cieľ. Je potrebné podporovať modernizáciu trhov práce a mobilitu pracovnej sily, aby sa ich prostredníctvom prekonali existujúce prekážky a tým by sa umožnila väčšia prispôsobivosť zmene.

Vstup Slovenskej republiky do Európskej únie z pohľadu politiky zamestnanosti znamená, že vláda SR bude pravidelne vypracúvať národný akčný plán zamestnanosti v súlade s prioritami a cieľmi EÚ. Tento plán - plnenie jeho priorít a opatrení - bude vyhodnocovaný v Spoločnej správe o zamestnanosti a Európska komisia nám bude každoročne adresovať odporúčania potrebné pre zabezpečenie rovnováhy na trhu práce.

Jedným zo zdrojov finančných prostriedkov potrebných na realizáciu opatrení politiky zamestnanosti je aj Európsky sociálny fond (ESF). Na využívanie prostriedkov z tohto fondu musí byť Slovensko dôkladne pripravené, a to najmä v regiónoch.

⇒ sociálna ochrana

Financovanie a organizácia systémov sociálnej ochrany je v kompetencii jednotlivých členských štátov. Tieto musia byť schopné vytvoriť a riadiť udržateľné a všeobecne uplatniteľné systémy sociálnej ochrany v súlade s cieľmi Zmluvy. Preto je dôležité zabezpečiť, aby systém uplatňovaný na Slovensku bol schopný koordinácie so súčasnými systémami EÚ, ktoré sa dynamicky rozvíjajú a prechádzajú významnou reformou.

⇒ verejné zdravie

V rámci EÚ sa veľká dôležitosť prikladá zabezpečeniu vysokej úrovne ochrany ľudského zdravia, vrátane poskytovania informácií o monitorovaní zdravotného systému, pokiaľ ide o aktivity vo vzťahu k zdravotnému stavu a trendom, ako i dozor nad prenosnými chorobami.

⇒ bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je prevzatie legislatívy EÚ pre Slovensko pozitívnym prínosom, a to najmä pre zníženie pracovných úrazov a chorôb z povolania. Dosiahnutie tohto cieľa musí byť doložené efektívnym výkonom inšpektorátov práce. Problematika je však založená aj na zmene osobného postoja občanov a vedomia dožadovať sa bezpečných a zdravých pracovných podmienok. Ide aj o ovplyvňovanie postojov zamestnancov k zdravému spôsobu života, k zvyšovaniu kultúry práce a k posilňovaniu zodpovednosti za vlastné zdravie. Toto sa premieta aj do ovplyvňovania správania sa občanov v nepracovných aktivitách a vo vývoji mimopracovnej úrazovosti. Rozvojom právnej a spoločenskej kultúry v oblasti práce sa pozmenil aj obsah a význam pojmov bezpečnosť, zdravie a ochrana pri práci. BOZP sa nechápe len ako protiúrazová prevencia, vytváranie bezpečnosti a ochrany zdravia, ale zahŕňa aj podmienky na uspokojivú prácu, pohodu pri práci, sociálnu ochranu zamestnancov a právnu ochranu iných osôb, ktoré sa s vedomím zamestnávateľov zdržujú na pracoviskách.

Slovensko už prevzalo legislatívu EÚ, ktorá sa týka pracoviska, pracovných prostriedkov, osobných ochranných prostriedkov, bremien, zobrazovacích jednotiek, karcinogénov, biologických faktorov, stavenísk, bezpečnostných a zdravotných označení, vrtnej ťažby nerastov, hlbinej a povrchovej ťažby nerastov, chemických faktorov, výbušného prostredia, azbestu a hluku.

Tabuľka 3

SOCIÁLNA POLITIKA A ZAMESTNANOSŤ	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ garantované štandardy jednotného pracovného práva v rámci EÚ	☐ nedostatočná pripravenosť všetkých zamestnávateľov na požadovaný stupeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci
☐ zákaz akejkoľvek diskriminácie	☐ nedostatočná schopnosť pripraviť projekty zamerané na podporu zamestnanosti
☐ vyšší stupeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	☐ nedosiahnutie stanovených cieľov v oblasti miery zamestnanosti do roku 2010
☐ finančné záväzky z Európskeho sociálneho fondu pre Slovensko dosiahnu v rokoch 2004-2006 výšku 294 mil. €	

4. Slobodné poskytovanie služieb (Kapitola 3)

⇒ právo zriaďovať a prevádzkovať podniky v ktoromkoľvek členskom štáte

Základný princíp slobodného poskytovania služieb v rámci vnútorného trhu EÚ spočíva v práve zriaďovať a prevádzkovať živnosti a podniky (spoločnosti a firmy) v ktoromkoľvek členskom štáte za podmienok platných v tomto štáte, vzťahujúcich sa na vlastných štátnych príslušníkov. V praxi to znamená, že slovenský podnikateľ v oblasti služieb, resp. firma poskytujúca služby, sa bude môcť po vstupe bez akýchkoľvek obmedzení zaregistrovať v ktoromkoľvek členskom štáte Spoločenstva za podmienok, ktoré sa vzťahujú na miestnu firmu. Samozrejme, bude to platiť aj opačne, to znamená, že akákoľvek európska firma poskytujúca služby sa bude môcť za podmienok platných v SR zaregistrovať a podnikať na slovenskom trhu. Inými slovami, rovnako ako sa dnes podnikateľ môže zaregistrovať na celom území Slovenska za rovnakých podmienok, po vstupe SR do EÚ to bude môcť urobiť v ktoromkoľvek členskom štáte EÚ bez obmedzenia.

⇒ právo poskytovať služby z pôvodného štátu

Ďalšou, ešte výraznejšou výhodou bude možnosť poskytovať služby či už živnostníkom alebo spoločnosťou z pôvodného štátu, teda bez zmeny pobytu (sídla) osoby alebo spoločnosti. Ako v súčasnosti firma zaregistrovaná napríklad v Prešove voľne poskytuje služby v rámci celého Slovenska, tak po vstupe bude môcť táto firma rovnako poskytovať svoje služby aj v ostatných krajinách Spoločenstva bez toho, aby musela byť v danej krajine zaregistrovaná. Samozrejme, aj v tomto prípade to bude platiť aj opačne, čím sa pre slovenských spotrebiteľov rozšíri možnosť väčšieho výberu spoločností poskytujúcich služby, čím napríklad v oblasti poisťovníctva budú slovenské subjekty pod tlakom väčšej konkurencie.

Vstupom do EÚ sa súkromným podnikateľom rozšíri možnosť poskytovať služby priamo v ostatných členských krajinách EÚ, napr. v oblasti projektovania, architektúry, softvéru a pod. Na strane druhej, pre spotrebiteľov sa rozšíri možnosť využívať rôzne služby v krajinách EÚ. Jednou z najrozšírenejších služieb sa pravdepodobne stane životné poistenie osôb a poistenie majetku a osobných automobilov v iných členských štátoch EÚ. Spotrebiteľia budú mať širší výber podmienok a poistných produktov, ako aj ceny ponúkanej rôznymi európskymi poisťovnicami spoločnosťami.

⇒ prechodné obdobie

Na poskytovanie služieb v kontexte voľného pohybu pracovníkov sa nebudú uplatňovať žiadne prechodné obdobia (vrátane samostatne zárobkovo činných osôb s plnoprávnym postavením, poskytovateľov služieb, a pod.). Práve v obave z takéhoto cezhraničného poskytovania služieb bude môcť Rakúsko a Nemecko uplatňovať vnútroštátne opatrenia v oblasti voľného pohybu slovenských

pracovníkov, poskytujúcich vybrané druhy služieb po dobu uplatňovania prechodného obdobia na voľný pohyb osôb. Nemecko a Rakúsko budú teda môcť po oznámení Komisii dodatočne uplatniť opatrenia na riešenie vážnej nerovnováhy alebo jej hrozby v špecifických citlivých odvetviach služieb na ich trhoch práce, ktoré by mohli vzniknúť v určitých regiónoch v dôsledku cezhraničného poskytovania služieb spoločnosťami so sídlom na Slovensku, ktoré zahŕňajú dočasný pohyb pracovníkov, ktorých právo pracovať v Rakúsku a v Nemecku podlieha vnútroštátnym opatreniam. Obmedzenia týchto dvoch krajín sa budú môcť vzťahovať na služby podľa tabuľky v kapitole Voľný pohyb osôb. Ide hlavne o stavebnícke služby, remeselné upratovanie a bezpečnostné služby.

Samozrejme, Slovensko bude môcť uplatniť voči občanom Rakúska a Nemecka vlastné vnútroštátne ekvivalentné opatrenia.

⇒ **životné a neživotné poisťovanie pre občanov**

Sloboda poskytovania poisťovacích služieb sa vzťahuje napríklad aj na poisťovanie sekundárnych rezidiencií, na zodpovednosť za škody, na doplnkové zdravotné poistenie, ako aj na životné poistenie. Občania SR sa budú môcť po vstupe skontaktovať s ktoroukoľvek európskou poisťovňou, poskytujúcou napr. životné poistenie, ktorá je založená a schválená v inom členskom štáte. Budú mať v podstate dve možnosti: buď sa s poisťovňou skontaktujú sami, alebo ich môže osloviť priamo poisťovňa. V prvom prípade bude takto spísaná dohoda podliehať finančnej kontrole v krajine, v ktorej poisťovňa sídli. V druhom prípade, ak je dohoda podpísaná z iniciatívy poisťovne, podlieha finančnej kontrole na Slovensku. V oboch prípadoch musí poisťovňa poskytnúť všetky informácie týkajúce sa rozsahu a podmienok poisťovacieho produktu.

Okrem už uvedeného životného poistenia budú môcť slovenskí občania po vstupe využiť u zahraničných európskych poisťovní i poistenie svojich osobných automobilov. Samozrejme, jednotlivé podmienky sa môžu odlišovať a rozdielne môže byť rovnako aj pokrytie poistnej udalosti, preto si bude musieť zákazník veľmi podrobne preštudovať podmienky, za akých bude poisťovať svoje auto. Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa bude vzťahovať na dopravnú nehodu vo všetkých krajinách EÚ. Prvým krokom prispôsobovania sa legislatíve EÚ bolo prijatie zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorý nadobudol platnosť 1. januára tohto roku. Zákon už v súlade s európskou legislatívou v plnej miere zaviedol aj minimálne limity poistného v prípade usmrtenia alebo škody spôsobenej na zdraví vo výške 350.000 € na každého zraneného alebo usmrteného a v prípade vecnej škody vo výške 100.000 € bez ohľadu na počet poškodených.

⇒ **ochrana vkladov pre občanov a podnikateľov**

Významné zmeny sa uskutočnia aj v ochrane vkladov, ktoré majú občania i podnikatelia uložené v bankách, v prípade bankrotu takejto finančnej inštitúcie.

V súčasnosti v prípade bankrotu Fond ochrany vkladov chráni vklady občanov uložené v bankách a v pobočkách zahraničných bánk maximálne do výšky 40-násobku priemerného mesačného platu, t.j. maximálne do výšky asi 70.000 Sk. Ešte do vstupe SR do EÚ by malo dôjsť k postupnému rozšíreniu okruhu subjektov, na ktoré sa bude vzťahovať ochrana vkladov aj na fyzické osoby - podnikateľov a na malých a stredných podnikateľov, na ktorých sa v súčasnosti ochrana vkladov v prípade bankrotu bánk nevzťahuje. Po vstupe SR do EÚ budú mať občania aj malí a strední podnikatelia chránené svoje vklady v bankách až do výšky 20.000 €, čo predstavuje okolo 850.000 Sk.

V oblasti kapitálového trhu bol zriadený garančný fond investícií, ktorý sústreďuje peňažné príspevky obchodníkov s cennými papiermi a pobočiek zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na poskytovanie náhrad za nedostupný majetok ich klientov. SR v tejto oblasti vynegociovala trojročné prechodné obdobie na zavedenie ochrany na majetok klienta. Počas trojročného prechodného obdobia sa bude poskytovať náhrada za nedostupný majetok klienta najviac vo výške 20-násobku priemernej mesačnej mzdy v Slovenskej republike. Po uplynutí prechodného obdobia bude za chránený majetok poskytovaná náhrada vo výške sumy rovnajúcej sa prepočtu 20.000 €.

Tabuľka 4

SLOBODNÉ POSKYTOVANIE SLUŽIEB	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ právo zriaďovať a prevádzkovať podniky v ktoromkoľvek členskom štáte	☐ obmedzenia v poskytovaní tzv. cezhraničných služieb v Rakúsku a Nemecku
☐ právo poskytovať služby z pôvodného štátu	☐ zníženie konkurencieschopnosti na trhu zo strany domácich subjektov
☐ vyššia ochrana bankových vkladov pre občanov a podnikateľov až do výšky 20.000 €	
☐ zavedenie ochrany majetku klienta u obchodníkov s cennými papiermi	
☐ právo využívať služby finančného charakteru od zahraničných subjektov	

5. Voľný pohyb kapitálu (Kapitola 4)

⇒ neobmedzený pohyb investícií a peňažných prostriedkov

Základným princípom voľného pohybu kapitálu v rámci vnútorného trhu EÚ je sloboda pohybu investícií a peňažných prostriedkov bez akýchkoľvek obmedzení. Táto vymoženosť vnútorného trhu sa od 1. januára 2002 posilnila zavedením spoločnej meny Euro v 12 členských krajinách EÚ.⁷ Po vstupe Slovenska do Únie sa odstránia všetky obmedzenia na prevody peňažných prostriedkov z jednej krajiny EÚ do druhej. K dňu vstupu sa dosiahne najvyšší stupeň finančno-devízovej otvorenosti slovenskej ekonomiky, ktorý umožní slovenským občanom a ostatným právnickým subjektom vykonávať bez obmedzenia všetky finančné prevody zo zahraničia, umožní im zúčastňovať sa na finančných operáciách v zahraničí a nadobúdať hnutelný a nehnuteľný majetok v zahraničí. Po vstupe budeme môcť s finančnými prostriedkami a investíciami narábať v princípe rovnako ako v súčasnosti v rámci Slovenska, t.j. budeme si môcť:

- založiť účet v ktorejkoľvek banke a v akejkoľvek krajine EÚ;
- previesť peniaze kdekoľvek budeme chcieť bez limitu;
- nadobudnúť nehnuteľnosť alebo investovať v ktorejkoľvek krajine EÚ;
- získať pôžičku kdekoľvek sa nám to bude hodiť;
- používať kreditné karty a platobné karty kdekoľvek v EÚ.

Dnes sa nepozastavujeme nad vyššie uvedenými možnosťami, považujeme ich za samozrejmosť a v plnom rozsahu ich využívame v rámci Slovenska. V súčasnosti si môže Bratislavčan bez akéhokoľvek obmedzenia kúpiť chalupu na strednom Slovensku, Košičan byť v Bratislave, založiť si účet v pobočke svojej banky v Prešove, resp. podnikateľ z Dolného Kubína môže získať úver v banke v Košiciach. Po vstupe sa nám tieto možnosti rozšíria i za hranice Slovenska a budeme ich môcť využívať v rámci rozšírenej Únie. Už nebudeme potrebovať súhlas Národnej banky, resp. ministerstva financií na založenie účtu, či už sa bude jednať o podnikateľský, alebo osobný účet v ktorejkoľvek banke v EÚ, budeme si môcť bez obmedzenia kúpiť chalupu pri Jadranskom mori alebo v Alpách, resp. budeme môcť požiadať o úver v ktorejkoľvek banke, samozrejme za podmienok, ktoré si príslušná banka kladie.

⇒ obmedzenie práva občanov EÚ na nákup poľnohospodárskej pôdy

Všetky uvedené možnosti sa však budú vzťahovať aj na občanov a podnikateľov z krajín EÚ. To znamená, že aj oni budú môcť nadobúdať nehnuteľnosti či už

do súkromného vlastníctva, alebo na podnikanie kdekoľvek na Slovensku. Jedinou výnimkou bude poľnohospodárska a lesná pôda. V tejto oblasti SR vynegociovala sedemročné prechodné obdobie s možnosťou jeho predĺženia o ďalšie tri roky, počas ktorého si nebudú môcť občania ostatných krajín EÚ kupovať poľnohospodársku pôdu. Tento zákaz sa nebude týkať samostatne hospodáriacich farmárov, ktorým sa umožní nákup pôdy až po troch rokoch od chvíle, ako sa usadia v SR a budú podnikat' v poľnohospodárskej činnosti na prenajatej pôde.

⇒ poplatky za výbery finančných prostriedkov v bankomatoch

Relatívne vysoké bankové poplatky za prevod peňazí medzi krajinami EÚ boli bariérou, ktorá bránila spotrebiteľom využívať výhody vnútorného trhu najmä v oblastiach voľného pohybu tovaru a služieb. Zavedením jednotnej meny Euro pristúpila Únia aj k zjednoteniu poplatkov v eurozóne pri cezhraničnom platobnom styku. Od 1. júla 2002 spotrebiteľia platia za výbery Euro v bankomatoch v ktorejkoľvek krajine EÚ rovnako ako vo svojej domácej krajine až do sumy 12.500 €. Toto opatrenie znamená v praxi pre občanov EÚ, ktorí cestujú, resp. sú na dovolenkách v ďalších krajinách EÚ, výrazné úspory. Pred zavedením tohto nariadenia zaplatil občan mimo svojej krajiny za výber 100 € v bankomate v priemere 4 €, pričom za výber v domácej banke buď neplatil vôbec, alebo len niekoľko centov.

V krajinách eurozóny sa od 1. júla 2002 zaviedol tzv. spoločný platobný priestor. V praxi to znamená odstránenie hraníc v platobnom styku. Základnou myšlienkou je zrovnoprávnenie transakcií v rovnakej mene - Euro - t.j. v domácom a zahraničnom platobnom styku. V každom z 12 existujúcich národných platobných systémov sú náklady na transakcie v Euro rovnaké či ide o platbu cez ulicu v tom istom meste, alebo z jedného mesta do druhého v rámci danej krajiny. Tento istý princíp bude zavedený v eurozóne pre platobný styk v rámci jednotlivých krajín. V praxi to bude znamenať, že Belgičan, ktorý si vyberie z bankomatu 100 € vo Francúzsku, zaplatí rovnaké poplatky, ako keď si vyberie 100 € v Belgicku v bankomate svojej banky. Tieto sa mu strhnú z jeho účtu, ktorý má založený v banke v Belgicku. Napríklad vo Francúzsku sa za výber z bankomatu neplatí, t.j. Francúzi nebudú platiť ani za výbery v bankomatoch v krajinách eurozóny.

Vychádzajúc zo všeobecného princípu voľného zakladania účtov kdekoľvek v EÚ sa budú nemeckí, belgickí, talianski a španielski občania, bývajúci v blízkosti francúzskych hraníc, snažiť založiť si účty vo Francúzsku a benefitovať z bezplatných výberov z bankomatu vo svojich krajinách. To bude viesť postupne k odstraňovaniu poplatkov za výbery z bankomatu v krajinách eurozóny.

V súčasnosti sa na Slovensku používajú rozdielne sadzby za výbery z bankomatu v jednotlivých bankách, pričom sadzby sú rozdielne podľa toho,

⁷ Belgicko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Taliansko.

či si občan vyberá peniaze z bankomatu patriacemu jeho alebo inej banke, napr. za výber v bankomate svojej banky občan zaplatí poplatok 1,50 Sk, ale za výber tej istej hotovosti v bankomate cudzej banky zaplatí až 30 Sk. Ak občan vlastní kartu, ktorá mu umožňuje výbery v zahraničí, zaplatí často krát niekoľkonásobne viac ako za ten istý výber na Slovensku. Tieto rozdiely sa budú musieť po vstupe do Únie vyrovnávať. Zavedením Euro budú musieť platiť rovnaké podmienky, ako sa zaviedli od 1. júla 2002 v EÚ. V čase, keď Slovensko bude zavádzať Euro, legislatíva EÚ už možno pokročí do tej miery, že za výbery v bankomatoch, ako aj za finančné prevody sa do určitej hodnoty medzi bankami v eurozóne nebudú poplatky účtovať vôbec. Banky by preto už teraz mali uvažovať, ako postupne zjednotiť poplatky za výbery v bankomatoch v rámci Slovenska.

⇒ poplatky za prevody finančných prostriedkov

Od 1. júla 2003 sa vyrovnajú poplatky za finančné prevody medzi krajinami eurozóny s poplatkami v rámci danej krajiny až do sumy 12.500 € a od 1. januára 2006 až do sumy 50.000 €. To umožní spotrebiteľom v eurozóne nakupovať tovary a služby lacnejšie, napr. keď cestujú do iného štátu eurozóny. Zároveň to zlacní aj nákupy prostredníctvom internetu, telefonickú objednávku alebo tovarov posielaných poštou. Vo všeobecnosti znamenajú tieto opatrenia výrazné zlacnenie finančných služieb pre občanov, ako aj pre podnikateľov.

⇒ zrýchlenie vykonávania bankových prevodov

Uvedením zákona o platobnom styku, ktorý prevzal štandard platný v EÚ, do praxe, sa zavedie vykonávanie domácich bankových prevodov a cezhraničných prevodov prostredníctvom domácich bánk v reálnom čase. Domáca banka musí vykonať prevod v rámci krajiny v deň splatnosti, v prípade, že nie je uvedený, tak najneskôr prvý bankový deň po doručení prevodného príkazu, inak zaplatí úrok z omeškania. Pri cezhraničnom prevode je lehota na prevod do konca piateho bankového pracovného dňa po dni, keď splnil príkazca - klient - všetky podmienky vyžadované bankou.

⇒ intenzívnejší prílev priamych zahraničných investícií

Determinantom, ktorým môže integrácia do EÚ najväčšmi prispieť k zabezpečeniu rastu produktivity ako kľúčového faktora podstatného zvýšenia konkurenčnej schopnosti, je intenzívnejší prílev priamych zahraničných investícií (PZI) do ekonomiky SR. Dá sa predpokladať, že jednotný trh EÚ poskytne Slovensku viac ponúk v oblasti prílevu priamych zahraničných investícií, a to prehlbovaním procesu ich výrobkovej diferenciácie v EÚ a imitácie v SR. Obidva tieto procesy budú znamenať prehlbenie procesu medzinárodného znovurozdeľovania výroby v rámci rozšírenej EÚ, čo je úzko spojené s priamym investovaním v zahraničí.

VOLNÝ POHYB KAPITÁLU	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ neobmedzený pohyb kapitálu a peňažných prostriedkov	☐ zvýšenie konkurencie na trhu bankových služieb
☐ obmedzenie nadobúdania poľnohospodárskej a lesnej pôdy občanmi EÚ počas 7+3 rokov	☐ nákup poľnohospodárskej pôdy samostatne hospodáriacimi roľníkmi
☐ nadobúdanie nehnuteľností (domy chaty, pôda) v krajinách EÚ	☐ nákup sekundárnych rezidiencií občanmi EÚ
☐ získanie pôžičky alebo úveru za výhodnejších podmienok - tlak na znižovanie úrokových sadzieb	
☐ zakladanie účtov v rámci krajín EÚ	
☐ vyšší prílev priamych zahraničných investícií	

6. Hospodárska súťaž (Kapitola 6)

⇒ charakteristika hospodárskej súťaže

Hospodárska súťaž predstavuje súbor určitých pravidiel správania sa podnikateľov na trhu, dodržiavanie ktorých je predpokladom ďalšieho hospodárskeho rozvoja spoločnosti v prospech samotných spotrebiteľov. Prax dokázala, že dokonalý stav hospodárskej súťaže je skôr teoretickou ako praktickou skúsenosťou, preto sa EÚ rozhodla vytvoriť systém pravidiel pre fungovanie efektívnej hospodárskej súťaže a takto ju chrániť pred obmedzovaním neodôvodnenými zásahmi členských štátov nesúťažným správaním sa samotných podnikov.

Pojem hospodárska súťaž nie je zadefinovaný v právnom predpise. Hospodárska súťaž funguje efektívne, ak podnikatelia pôsobiaci na trhu môžu robiť svoje obchodné rozhodnutia samostatne. Sloboda podnikateľského rozhodovania zahŕňa tiež právo podnikateľa prirodzene prispôbovať svoje správanie trhovému prostrediu. Predpokladom efektívnej hospodárskej súťaže je preto vylúčenie akýchkoľvek kontaktov medzi konkurentmi s cieľom ovplyvniť správanie svojho konkurenta, a to či už skutočného, alebo len potenciálneho a rovnako je potrebné vylúčiť, aby podnikatelia odhaľovali svojim konkurentom vlastné podnikateľské zámery.

⇒ ochrana hospodárskej súťaže

Ochrana hospodárskej súťaže sa dotýka podnikateľských subjektov v dvoch základných oblastiach: v oblasti protisúťažného správania podnikov (tzv. protimonopolná politika, resp. antitrust) a v oblasti štátnej intervencie, ktorá môže deformovať súťaž predovšetkým prostredníctvom poskytovania štátnej pomoci. Ak v začiatkoch právna úprava EÚ poskytovala členským štátom určitý priestor na ovplyvňovanie súťaže na trhu, najmä poskytovaním štátnych podpôr, v súčasnosti je právna úprava veľmi striktná bez ohľadu na to, či je porušovateľom súťaže súkromná osoba alebo štát. Týka sa to napr. zákazu diskriminácie zo strany štátnych monopolov komerčnej povahy, zákazu takých dohôd a postupov podnikov, ktoré odporujú pravidlám hospodárskej súťaže, zneužívania dominantného postavenia na trhu, podmienok na udeľovanie štátnych podpôr a pod. Výnimky sú stanovené len za presne vymedzených podmienok a v taxatívne stanovených prípadoch, napr. s vnútorným trhom EÚ je zlučiteľná podpora sociálnej povahy poskytovaná individuálnym spotrebiteľom, podpora určená na náhradu škody spôsobenej prírodnými katastrofami a mimoriadnymi udalosťami, podpora na pomoc hospodárskemu rozvoju oblastí s mimoriadne nízkou životnou úrovňou alebo s mimoriadne vysokou nezamestnanosťou.

Za porušenie súťaže možno označiť aj praktiky subjektov so sídlom v treťom štáte, ak môžu ovplyvniť obchodnú činnosť medzi členskými štátmi, zabrániť,

obmedziť alebo priamo narušiť súťaž, alebo zneužiť dominantné postavenie na vnútornom trhu EÚ. Týka sa to najmä hospodárskych a obchodných vzťahov EÚ s USA, Japonskom a inými tretími krajinami.

⇒ protimonopolná politika - súťažné právo

Vytvorenie vnútorného trhu v rámci EÚ predpokladá stanovenie jasných a jednotných pravidiel pre podnikanie, s cieľom zamedziť:

- dohodám obmedzujúcim súťaž, ako sú napr. dohody o cenách tovaru alebo služieb;
- zneužívaniu dominantného postavenia na trhu;
- nežiaducim koncentráciám;
- podpore vlastného priemyslu zamedzením dovozu výrobkov z iného členského štátu EÚ.

Predpokladom ekonomickej integrácie Európskej únie je spojenie národných trhov členských štátov a zabezpečenie spoľahlivého fungujúceho vnútorného (spoločného) trhu, ktorý sa zakladá na štyroch známych slobodách - voľnom pohybe tovaru, osôb, služieb a kapitálu. Na základe vnútorného trhu možno realizovať ďalšie ďalekosiahle ciele EÚ, vrátane harmonického rozvoja EÚ, zachovania stability, prehlbovania vzťahov medzi členskými štátmi a zvyšovania medzinárodnej konkurencieschopnosti.

Odstránenie cieľ, kvantitatívnych obmedzení pri dovoze a vývoze tovaru medzi členskými štátmi, ako aj všetkých ďalších opatrení s rovnocenným účinkom, však samo osebe nestačí na naplnenie tohto cieľa. Podnikatelia by sa mohli dohodnúť na určovaní cien, rozdelení zákazníkov, resp. územia, na ktorom budú podnikat' a pod., čím by úmyselne ovplyvnili situáciu na trhu, napr. znížením výroby a následným zvýšením spotrebiteľských cien. Podobné škodlivé účinky na spoločný trh EÚ by mohli mať snahy členských štátov EÚ podporovať svoj vlastný priemysel zamedzením dovozu z iných členských štátov, resp. inými praktikami (zavádzaním daňových úľav), čím by vznikla nerovnovážna situácia na trhu. Ochrana hospodárskej súťaže preto patrí ku komplementárnej ochrane vnútorného trhu EÚ.

Právny rámec súťažného práva na Slovensku tvorí predovšetkým nový zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov, ktorý je plne kompatibilný s právnou úpravou platnou v EÚ.

→ dohody obmedzujúce súťaž a zneužívanie dominantného postavenia

Zákon zakazuje akékoľvek dohody alebo zosúladené postupy podnikateľov, ako aj rozhodnutia združení podnikateľov, ktorých cieľom alebo následkom môže byť obmedzovanie súťaže, najmä z pohľadu:

- cien;
- obmedzenia alebo kontroly objemu výroby;
- rozdelenia trhu alebo zdrojov zásobovania a pod.

Podľa zákona sú zakázané dohody alebo zosúladené postupy podnikateľov, ako aj rozhodnutia združenia podnikateľov, ktorých cieľom alebo následkom môže byť obmedzovanie súťaže, napr. tie, ktoré obsahujú priame alebo nepriame určenie cien tovaru alebo iných obchodných podmienok, záväzkov obmedzenia alebo kontroly výroby, odbytu, technického rozvoja, investícií, záväzkov rozdelenia trhu, zákazníkov, resp. skupín odberateľov alebo záväzkov rozdelenia zdrojov zásobovania, ako aj záväzkov podnikateľov, že budú pri zhodnom alebo porovnateľnom plnení uplatňovať rozdielne obchodné podmienky voči jednotlivým podnikateľom. Nemusí ísť len o písomné dohody, ale aj nezáväzné dohovory typu džentlmenských dohôd.

Aj Európska komisia pri vyšetrovaní často krát skonfiškovala dôkazy vo forme najrozmanitejších podôb dohôd, spomeňme len dohody podnikateľov uzavreté počas spoločenských podujatí alebo športových akcií spísané na útržkoch z novín, resp. na starých účtoch.

Ak po vstupe SR do EÚ dôjde k dohode obmedzujúcej súťaž alebo k zneužívaniu dominantného postavenia s dopadom na obchod medzi členskými štátmi a dve alebo viac protimonopolných autorít v členských štátoch, vrátane Protimonopolného úradu SR dostanú v danej veci podnet na vyšetrovanie, skutočnosť, že jedna z nich už začala v danej veci konať, môže byť podkladom pre to, aby úrad v takejto veci nepokračoval a žiadosť zamietol.

→ skupinové (blokové) výnimky

Dohody obmedzujúce súťaž sú povolené v špeciálnych prípadoch vo forme individuálnych povolení - rozhodnutí Protimonopolného úradu SR a tzv. skupinových (blokových) výnimiek, ktoré sú upravené v zákone č. 465/2002 Z. z. o skupinových výnimkách.

Právna úprava EÚ však neupravuje zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž bez výnimky. Podobne ako vo všetkých vnútroštátnych úpravách súťažného práva existujú aj výnimky. Tieto možno udeliť jednotlivému prípadu alebo skupine podobných prípadov. Ide o tzv. skupinové alebo blokové výnimky. Kým v prvom prípade ide o individuálne posúdenie žiadosti, v druhom prípade EÚ v snahe vyhnúť sa separátnemu posudzovaniu žiadostí o výnimku vydala právne predpisy upravujúce jednotlivé skupiny výnimiek (napríklad dohody v poisťovníctve, dohody o distribúcii a údržbe motorových vozidiel, o výskume a vývoji a pod.). V tejto súvislosti bol na Slovensku prijatý zákon č. 465/2002 Z. z. o skupinových výnimkách zo zákazu dohôd obmedzujúcich

hospodársku súťaž, ktorým sa kompletizuje právna úprava antitrustu na Slovensku.

Funkčnosť a účinnosť hospodárskej súťaže neobmedzujú len dohody obmedzujúce súťaž, ale aj zneužívanie ekonomickej moci, ktorá má podobu dominantných - trh ovládajúcich - podnikateľov. Platí zásada, že čím ekonomickejšie silnejší sú jednotliví súťažiaci, tým slabšia je súťažná intenzita a čím slabšia je súťaž, o to ľahšie sú dominantní hráči schopní ovládnuť trh, zaistiť si najvýhodnejšie rozdelenie existujúcich zdrojov a trhov. Právna úprava na rozdiel od dohôd obmedzujúcich súťaž nezakazuje samotnú existenciu dominantného postavenia na trhu, ale iba jeho zneužívanie. Správanie subjektov sa posudzuje na určitom vymedzenom, tzv. relevantnom trhu. Poslednú skupinu tvoria opatrenia zamerané na kontrolu koncentrácie. V praxi sú bežne známe tendencie podnikov zväčšovať svoju ekonomickú moc a konkurencieschopnosť na jednej strane, čo môže vytvoriť podmienky a priestor pre jej následné zneužívanie. Príslušný orgán môže koncentráciu schváliť úplne, s určitými podmienkami, alebo ju zakázať. V súlade so zákonom o ochrane hospodárskej súťaže sa zakáže taká koncentrácia, ktorá vytvára, alebo posilňuje dominantné postavenie na trhu, až kým účastníci nepreukážu, že túto ujmu na hospodárskej súťaži prevážia celohospodárske výhody danej koncentrácie.

→ kontrola koncentrácií

Ak dôjde ku koncentrácii, ktorá bude mať dopad na celé spoločenstvo, a teda aj na SR, alebo bude mať komunitárnu dimenziu, t.j. bude spĺňať kritériá stanovené v komunitárnom práve, takáto koncentrácia bude oznamovaná iba Európskej komisii, ktorá má v takýchto prípadoch výlučnú právomoc konať a koncentráciu teda nebude musieť schvaľovať Protimonopolný úrad SR. Podnikatelia sa budú obracať iba na jednu inštitúciu, čo uľahčí a urýchli administratívny proces a v značnej miere ušetrí finančné prostriedky podnikateľov za viacnásobné platenie správnych poplatkov za oznamovanie koncentrácie.

⇒ liberalizácia monopolov

Ďalším dôležitým princípom fungovania hospodárskej súťaže je aj liberalizácia monopolov. Existencia monopolu spravidla vedie k vysokým cenám a nižšej kvalite služieb, a preto Únia zaviedla do monopolných odvetví súťaž. Základný všeobecný princíp, na ktorom je postavená liberalizácia monopolných odvetví priemyslu v spoločenstve, je že je potrebné oddeliť infraštruktúru od služieb poskytovaných prostredníctvom nej. Vlastníctvo infraštruktúry môže pretrvať, ale monopolný podnikateľ ako jej vlastník alebo výlučný správca musí umožniť ostatným podnikateľom zúčastňovať sa súťaže v poskytovaní služieb poskytovaných prostredníctvom tejto infraštruktúry a musí teda dať priestor na to, aby mu mohli v danej oblasti konkurovať iní podnikatelia.

Proces otvorenia monopolných trhov súťaží, ktorý prebieha aj u nás v súlade s právom EÚ, má pozitívny dopad na zvýšenie konkurencieschopnosti našej ekonomiky a v konečnom dôsledku predstavuje pozitívny dopad pre spotrebiteľov profitujúcich z nižších cien, vyššej kvality a väčšieho rozsahu služieb.

Štátna pomoc

Poskytovanie štátnej pomoci upravuje zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci a Implementačné pravidlá prijaté Asociačnou radou medzi Európskou úniou, ktoré zabezpečujú priamu aplikáciu legislatívy EÚ v oblasti štátnej pomoci na území SR do vstupu.

⇒ základné znaky štátnej pomoci

Za štátnu pomoc je považovaná pomoc poskytovaná zo štátnych, resp. verejných zdrojov, ktorá zároveň zvýhodňuje určitých podnikateľov, podniky, výrobu určitého tovaru alebo poskytovanie služieb.

Poskytovanie štátnych podpôr je súčasťou problematiky ochrany hospodárskej súťaže. Týka sa podpôr zo štátnych, resp. verejných prostriedkov, ktoré narušujú alebo hrozia narušením súťaže tým, že zvýhodňujú určité podniky alebo určité odvetvia výroby. Základné znaky štátnej podpory: musí byť poskytovaná štátom (členským alebo kandidujúcim na členstvo v EÚ), musí predstavovať určité zvýhodnenie pre príjemcu, musí zaťažovať verejné prostriedky z rozpočtu.

⇒ formy poskytovania štátnej pomoci

Medzi najčastejšie prípady štátnych podpôr patria daňové úľavy, dotácie, oslobodenie od úrokov, výhodné pôžičky, výhody v oblasti sociálnych systémov, prevzatie záruk za veľmi výhodných podmienok, bezplatné alebo veľmi výhodné prenajímanie budov a pozemkov, výhodné podmienky na dodávky tovaru a pod. Bolo dokázané, že takéto praktiky môžu viesť k narušeniu hospodárskej súťaže. V tejto súvislosti sa EÚ rozhodla upraviť kontrolu nad poskytovaním štátnych podpôr a určiť podmienky pre jej poskytovanie. Tieto podmienky sú presne vyšpecifikované v práve a nemožno svojvoľne rozšíriť ich počet. V podmienkach Slovenska bol prijatý zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci, ktorý po viacerých novelizáciách dosiahol plnú kompatibilitu s právom EÚ.

⇒ prechodné obdobie pri poskytovaní štátnej pomoci

Najdiskutovanejšou formou štátnej pomoci v rámci rokovaní bolo poskytovanie daňových úľav podľa zákona č. 366/1999 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Slovensko vynegociovalo dve prechodné obdobia pre poskytovanie štátnej pomoci v citlivých sektoroch pre:

- Volkswagen, a.s., Bratislava

Prechodné obdobie na čerpanie štátnej pomoci bolo poskytnuté do konca roku 2008 vo výške 30% z oprávnených investičných nákladov. V prípade, že stanovená výška štátnej pomoci bude dosiahnutá pred koncom tohto obdobia, poskytovanie pomoci bude ukončené.

- U.S. Steel, s r.o., Košice

Prechodné obdobie na čerpanie štátnej pomoci bolo poskytnuté do konca roku 2009 za podmienok, že celková pomoc neprekročí 500 mil. USD, firma udrží zamestnanosť, nerozšíri rozsah výrobkov a dodrží stanovené limity na výrobu a predaj niektorých produktov na vnútorný trh rozšírenej EÚ.

⇒ daňové prázdnyiny a legislatíva v oblasti poskytovania štátnej pomoci

S cieľom pritiahnúť na Slovensko priame zahraničné investície, ktoré sú osvedčeným nástrojom na oživenie ekonomiky, vláda a parlament prijali opatrenia, ktoré poskytnú investorom atraktívnejšie podnikateľské prostredie vo forme daňových prázdnyin.

Daňové prázdnyiny v zmysle legislatívy EÚ predstavujú regionálnu investičnú pomoc, a preto je pri ich poskytovaní potrebné dodržiavať pravidlá štátnej pomoci. V tejto súvislosti bolo preto potrebné novelizovať konkrétne právne predpisy tak, aby každá potenciálna štátna pomoc a jej objem boli vopred notifikované Úradu pre štátnu pomoc. V súčasnosti sú daňové prázdnyiny na území SR poskytované plne v súlade s pravidlami štátnej pomoci.

Poskytovanie daňových úľav v zmysle platných zákonných úprav bude možné aj v budúcnosti. Potenciálni investori v žiadnom prípade o daňové úľavy neprichádzajú, bude ich možné poskytovať aj naďalej, ale podľa pravidiel EÚ, t.j. v prípade regionálnej pomoci bude výška daňových úľav závislá od objemu investícií do regiónu a od regionálneho prínosu danej investície. Práve poskytovanie regionálnej štátnej pomoci je najrozšírenejšou formou poskytovania pomoci v EÚ.

⇒ účely štátnej pomoci

Účely štátnej pomoci predstavujú výnimky zo všeobecného zákazu poskytovania štátnej pomoci a možno ich rozčleniť na tri základné kategórie:

- regionálna štátna pomoc;
- horizontálna štátna pomoc;
- odvetvová štátna pomoc.

→ regionálna štátna pomoc

Regionálna pomoc je určená na rozvoj najmenej rozvinutých regiónov prostredníctvom podpory prílevu investícií a vytvárania pracovných príležitostí (podrobnejšie viď kapitolu Regionálna politika).

Štátnu pomoc je možné poskytnúť na:

- vstupné investície;
 - obstaranie hmotného investičného majetku;
 - obstaranie nehmotného investičného majetku;
 - vytvorenie nových pracovných miest v súvislosti s investíciami;
- prevádzkové náklady.

Nárok na regionálnu štátnu pomoc majú tie oblasti, ktoré nedosahujú 75% priemeru hrubého domáceho produktu na obyvateľa v EÚ, majú nízku životnú úroveň a vysokú nezamestnanosť. Okrem Bratislavského kraja, všetkých ostatných sedem krajov patrí do tejto kategórie. V súlade s platnou legislatívou je možné poskytovať regionálnu pomoc až do výšky 50% z oprávnených nákladov, pre Bratislavu je tento limit stanovený vo výške 20%, pretože Bratislava svojou úrovňou hrubého domáceho produktu na obyvateľa dosahuje priemer Únie.

→ **horizontálna štátna pomoc**

- **Životné prostredie**

Štátnu pomoc je možné poskytnúť na nasledujúce činnosti vzťahujúce sa na životné prostredie:

- investičná pomoc:
 - na prispôsobovanie sa novým normám Spoločenstva - iba pre malé a stredné podniky;
 - na zdokonalenie noriem Spoločenstva, vrátane prispôsobenia sa štátnym normám, ktoré sú prísnejšie ako normy Spoločenstva a zdokonalenie environmentálnej činnosti v oblastiach, kde nie sú žiadne záväzné environmentálne normy;
 - na podporu energie, ako napríklad úspory energie, kombinovaná výroba elektrickej energie a tepla a obnoviteľné zdroje;
 - na obnovu znečistených priemyselných oblastí;
 - na presídlenie podniku;
- pomoc pri poradenských a konzultačných službách - iba pre malé a stredné podniky;
- prevádzková pomoc (vo forme daňových úľav alebo oslobodenia od dane):
 - na podporu odpadového hospodárstva a úspor energie;
 - na podporu obnoviteľných zdrojov.

Uvedené pravidlá sa vzťahujú na podniky vo všetkých odvetviach, okrem poľnohospodárstva. Smernice sa však nevzťahujú na štátnu pomoc na výskum a vývoj v oblasti životného prostredia, na umŕtvené náklady a pomoc pri vzdelávaní v oblasti životného prostredia.

- **Výskum a vývoj**

Štátnu pomoc je možné poskytnúť na nasledujúce činnosti:

- základný výskum - zameraný na rozšírenie vedeckých a technických poznatkov bez spojitosti s priemyselnými potrebami či komerčnými účelmi;
- priemyselný výskum - zameraný na získanie nových poznatkov s cieľom využitia týchto poznatkov pri vývoji nových výrobkov, výrobných postupov alebo služieb, alebo pri zásadnom vylepšení existujúcich výrobkov, postupov alebo služieb;
- predkonkurenčný výskum - modelovanie výsledkov priemyselného výskumu vo forme plánu, usporiadania alebo projektu nových, zmenených alebo zdokonalených výrobkov.

Uvedená pomoc sa vzťahuje na podniky vo všetkých odvetviach, okrem lodiarkeho, oceliarskeho a automobilového priemyslu, na ktoré sa vzťahujú osobitné pravidlá a v prípade ktorých sa vyžaduje individuálna notifikácia (žiadosť o schválenie poskytnutia štátnej pomoci).

- **Malé a stredné podnikanie**

Štátnu pomoc je možné poskytnúť na nasledujúce činnosti:

- vstupné investície;
- poradenstvo a iné služby a činnosti.

Uvedená pomoc sa vzťahuje na všetky odvetvia, okrem poľnohospodárstva, rybárstva a vodného hospodárstva, pomoci činnostiam týkajúcich sa exportu a pomoci podmienenej prednostným využívaním domácich výrobkov pred dovážanými (podrobnejšie vid' kapitolu Malé a stredné podnikanie).

- **Podpora zamestnanosti**

Štátnu pomoc je možné poskytnúť na vytváranie a udržanie pracovných miest, ktoré nesúvisia s investíciami. Osobitné pravidlá sa uplatňujú v poľnohospodárstve a rybárstve, v odvetví uhlia a ocele, lodiarstvom priemysle, pri výrobe syntetických vlákien, automobilovom priemysle a v doprave.

- **Podpora vzdelávania**

Štátnu pomoc je možné poskytnúť podnikateľom na realizáciu odborných a všeobecných vzdelávacích aktivít pre ich zamestnancov. Pravidlá sa vzťahujú na všetky odvetvia.

→ **odvetvová štátna pomoc**

Predstavuje poskytovanie štátnej pomoci v tzv. citlivých odvetviach:

- oceliarsky priemysel;
- automobilový priemysel;
- lodársky priemysel;
- priemysel syntetických vlákien;
- doprava.

Pre citlivé odvetvia platia vo všeobecnosti pravidlá štátnej pomoci, ktoré sú prísnejšie ako pravidlá týkajúce sa iných odvetví. Vo väčšine prípadov je možnosť pomoci pre investície vedúce k zvýšeniu výrobných kapacít veľmi obmedzená, alebo dokonca zakázaná. V niektorých prípadoch sa pomoc povolí len vtedy, keď súvisí so znižovaním kapacity. Takmer vo všetkých týchto odvetviach sú členské krajiny povinné dodržiavať špeciálne notifikačné požiadavky (povinnosť individuálnej notifikácie každého prípadu).

⇒ význam štátnej pomoci

Jedným zo základných princípov fungovania EÚ pri poskytovaní regionálnej štátnej pomoci je princíp solidarity medzi krajinami a regiónmi. Tento princíp v podstate Únii pomohol pri vyrovnávaní chudobnejších regiónov s bohatšími, Írsku a Španielsku pomohol vyrovnať sa priemeru EÚ. Po vstupe tiež očakávame, že tento princíp sa pozitívne odrazí v ekonomickom raste a postupnom vyrovnávaní našich regiónov a vo zvyšovaní ekonomického rastu, životnej úrovne a v znižovaní nezamestnanosti v zaostávajúcich regiónoch.

Negociačný proces objasnil miesto hospodárskej súťaže v systéme vnútorného trhu EÚ. Nie je rozumné, aby kandidátska krajina odsunula platnosť komunitárneho práva EÚ v tejto oblasti až do momentu vstupu do EÚ. Hospodárska súťaž patrí k tým oblastiam, v ktorých sa striktné vyžaduje akceptácia pravidiel a praktík EÚ už pred vstupom, k čomu sa Slovensko zaviazalo podpísaním Európskej dohody. Predmetný záväzok súvisí so včasnou adaptáciou podnikov na pravidlá hospodárskej súťaže a poskytovania štátnej pomoci a s vyrovnaním sa s konkurenčnými tlakmi vnútri EÚ. Konkurenčná politika bola popri finančných otázkach a poľnohospodárstve najťažšou kapitolou v záverečnej fáze prístupových rokovaní.

⇒ riziká vstupu do EÚ

Po vstupe sa Slovenská republika stane súčasťou jednotného európskeho trhu. Vzhľadom na vyspelosť trhového hospodárstva v priestore Európskej únie sa budú musieť slovenskí podnikatelia prispôbiť náročnejším podmienkam zápasu o zákazníka, aby si udržali na trhu svoju konkurencieschopnosť a dosiahli ekonomickú efektívnosť podnikania. Neschopnosť prispôbiť sa pravidlám bude v mnohých prípadoch viesť k odchodu z trhu, prípadne aj k bankrotu. Na trhu prežijú iba tí najschopnejší, ktorí si dokážu udržať klientelu, to znamená iba

tí, ktorí poskytujú kvalitné služby a výrobky za prijateľnú cenu. Profitovať z toho bude predovšetkým spotrebiteľ, ktorý bude mať možnosť väčšieho výberu v službách a výrobkoch, pri súčasne vyššej kvalite a nižších cenách.

Tabuľka 6

HOSPODÁRSKA SÚŤAŽ	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ stanovenie jasných pravidiel pri ochrane hospodárskej súťaže	☐ tlak na zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských výrobcov
☐ zjednodušenie podnikania v rámci jednotného trhu EÚ	☐ tlak na podnikateľov pri hľadaní vnútorných rezerv s ohľadom na efektívnu alokáciu zdrojov
☐ využitie komparatívnych výhod pri získavaní nových trhov v rámci jednotného trhu EÚ	☐ prísnejší postih za porušovanie pravidiel hospodárskej súťaže (v kompetencii EK)
☐ poskytovanie štátnej pomoci v rámci pravidiel EÚ	
☐ prechodné obdobie pre U.S. Steel, s.r.o., Košice a VW, a.s., Bratislava	

7. Právo obchodných spoločností (Kapitola 5)

Obchodné právo upravuje najmä:

- založenie, fungovanie a zánik firiem;
- obchodno-záväzkové vzťahy;
- účtovníctvo a audit;
- konkurzy a likvidáciu spoločností;
- ochranu práv duševného a priemyselného vlastníctva.

Len v roku 2000 bolo v Slovenskej republike zaregistrovaných takmer 90.000 obchodných spoločností, čo je približne o 7.000 viac než v roku 1999. Uvedený počet signalizuje, že na Slovensku je o podnikanie záujem, ktorý sa po vstupe do EÚ môže ešte zvýšiť. V podmienkach SR právo obchodných spoločností predstavuje tú oblasť právneho poriadku, ktorá bola do roku 1989 zastrešovaná hospodárskym právom. V súčasnosti patrí do obchodného práva, ktoré reprezentuje Obchodný zákonník a ďalšie právne predpisy týkajúce sa založenia, fungovania a zániku firiem. Sú to napr. predpisy o účtovníctve a audite, konkurze, likvidácii spoločností a pod.

⇒ založenie, fungovanie a zánik firiem

Obchodný zákonník patrí k často novelizovaným zákonom, pretože musí reagovať na prispôsobenie sa podnikateľského prostredia novým spoločensko-hospodárskym pomerom - budovaniu trhového mechanizmu. EÚ venuje obchodným spoločnostiam v jednotlivých členských štátoch mimoriadnu pozornosť, najmä z hľadiska zachovania trhových princípov a zdravej konkurencieschopnosti. Cieľom harmonizácie obchodného práva v EÚ je zabezpečiť rovnaký, resp. podobný spôsob registrácie a spravovania firmy vo všetkých členských štátoch. V praxi to znamená, že ak si náš občan bude chcieť založiť spoločnosť v členskom štáte EÚ, bude postupovať podľa práva daného členského štátu, ktoré však nebude veľmi odlišné od toho slovenského. Už aj v minulosti dochádzalo k obojstrannému zakladaniu spoločností, t.j. slovenskými subjektami v zahraničí a naopak. Po vstupe sa tento proces zjednoduší. Na slovenské firmy sa už nebude hľadieť ako na firmy z tretích krajín, ale budú to európske firmy s rovnakými právami a povinnosťami ako majú tie európske. Až do minulého roka sa pri zápise zahraničnej osoby do obchodného registra vyžadovalo povolenie na pobyt. Táto na prvý pohľad banálna povinnosť sa v mnohých prípadoch ukázala ako prekážka výraznejšieho vstupu najmä menších zahraničných firiem z EÚ na Slovensko. Novelou Obchodného zákonníka sa táto požiadavka odstránila pre osoby z krajín EÚ a OECD, čím sa zároveň splnila podmienka národného zaobchádzania, t.j. poskytovania rovnakého statusu občanom SR a občanom z EÚ.

EÚ v záujme ochrany spotrebiteľa požaduje zverejňovanie všetkých údajov o obchodných spoločnostiach na internete. V tejto súvislosti sa v priebehu roku

2000 zaviedla na internete skúšobná verzia Obchodného registra Bratislava, ktorý sa od 1. januára 2001 rozšíril na ďalších sedem registrov. Každý záujemca má takto možnosť zadarmo získať na stránke www.orsr.sk údaje o obchodných spoločnostiach. Tie sú rozdelené do piatich základných kategórií: obchodné meno, meno zastupujúcej osoby, sídlo, IČO a spisová značka. Výpisy získané z internetu majú iba informatívny charakter a nemajú právne účinky. Napriek tomu možno tento krok považovať za značné odbremenenie súdov spravujúcich obchodné registre, keďže vo väčšine prípadov smerovali požiadavky občanov a firiem k získavaniu výpisov s cieľom získať potrebné informácie. Od 1. januára 2002 je na všetkých registrovaných súdoch sprístupnená Zbierka listín obchodných spoločností, ktorá je súčasťou Obchodného registra.

⇒ účtovníctvo a audit

V súčasnosti EÚ veľmi razantne presadzuje dodržiavanie princípov dobrého manažmentu spoločností, čo v praxi znamená dodržiavanie určitého kódexu správania sa riadiacich pracovníkov, aby nezneužívali princíp transparentnosti, ktorý im prikazuje zverejňovať údaje o ekonomickom prepojení na iné spoločnosti. V tomto smere možno spomenúť aj dodržiavanie predpisov o účtovníctve. Cieľom harmonizácie predpisov o účtovníctve v EÚ je vytvorenie rovnakých, resp. podobných podmienok vedenia účtovníctva v EÚ. Slovenská republika poslednými novelami Obchodného zákonníka zabezpečila priblíženie sa k príslušnej legislatíve EÚ. Prijatím nového zákona o účtovníctve, ako aj nového zákona o audítoroch a Slovenskej komore audítorov sa zabezpečil súlad s príslušnými Smernicami EÚ, čo po vstupe umožní ľahšiu integráciu a zjednoduší sa prenikanie slovenských firiem na trhy EÚ, pretože pre vedenie účtovníctva na Slovensku budú platiť rovnaké pravidlá ako v EÚ.

⇒ ochrana práv duševného a priemyselného vlastníctva

Ďalšou oblasťou, ktorá patrí pod právo obchodných spoločností, je ochrana práv duševného a priemyselného vlastníctva. Je to logické, keďže spoločnosti veľakrát prichádzajú do styku s výsledkami duševnej alebo priemyselnej ľudskej tvorivej činnosti, ktoré sú zo zákona chránené, napr. autorské diela, ochranné známky, patenty, dizajny a pod. Vstup do EÚ má aj v tejto sfére mnohé praktické dôsledky výhodné pre občanov Slovenska. 1. júla 2002 sa Slovensko stalo členom Európskej patentovej organizácie, čím bol splnený záväzok SR vyplývajúci z Európskej dohody o pridružení, kde sme sa zaviazali požiadať túto organizáciu o prístup k Európskemu patentovému dohovoru. Európska patentová organizácia je medzinárodná regionálna organizácia zmluvných štátov, ktorej úlohou je udeľovanie európskych patentov na základe Európskeho patentového dohovoru, ktorý platí pre zmluvné štáty. Naši občania takto získali možnosť jedným podaním prostredníctvom Úradu priemyselného vlastníctva so sídlom v Banskej Bystrici zaregistrovať svoj patent vo všetkých zmluvných štátoch Európskeho patentového

dohovoru (členské štáty EÚ, Švajčiarsko, Cyprus, Turecko, Bulharsko, Maďarsko, Česká republika, Estónsko, Slovensko, Albánsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko a Macedónsko). A samozrejme aj opačne - prihlasovatelia zo zahraničia majú možnosť získať patent v Slovenskej republike jednoduchým vyznačením nášho štátu v príslušnej prihláške.

Patentovej ochrane venuje EÚ dôkladnú pozornosť, najmä čo sa týka patentov na lieky. Veľké farmaceutické koncerny vynakladajú obrovské finančné prostriedky na výskum a vývoj nových liečiv, a preto pristúpila EÚ v roku 1992 k predĺženiu základnej 20-ročnej patentovej ochrannéj lehoty maximálne o päť rokov, t.j. na 25 rokov vo forme tzv. doplnkového ochranného osvedčenia. Doplnkové ochranné osvedčenie je inštrumentom právnej ochrany farmaceutík, ktoré časovo, inštitucionálne i právne nadväzuje na udelenú patentovú ochranu po uplynutí základnej doby patentovej ochrany. Zavedenie ochranného osvedčenia ako časovej nadstavby patentovej ochrany je odôvodnené skutočnosťou, že medicínske výrobky nie je možné primerane ekonomicky využívať od nadobudnutia platnosti uvedeného patentu, pretože tomu bráni niekoľko rokov trvajúce testovanie výrobku. Na druhej strane však jeho zavedenie narazilo na odpor menších farmaceutických výrobcov generických liečiv, ktorí nastupujú s produkciou po uplynutí patentovej ochrany liečiva a sú závislí od výroby takto „uvoľnených“ liečiv. Napríklad celaskon je patentovo voľným liekom, keďže chemická látka, z ktorej sa vyrába, nie je už patentom chránená. Slovensko v rámci rokovaní zaviedlo režim doplnkových ochranných certifikátov novým patentovým zákonom v roku 2001, čím sa patentová ochrana dostala plne na úroveň štátov EÚ.

Podobne ďalšie predmety priemyselno-právnej ochrany (ochranné známky, dizajny, označenia pôvodu výrobkov) sú v súčasnosti predmetom harmonizačného procesu. Maximálny efekt ich harmonizácie sa prejaví až po vstupe SR do EÚ, pretože k danému dátumu budú implementované jednotlivé právne predpisy, keďže predmetné úpravy sa týkajú výlučne regionálneho systému zápisu a následnej ochrany v rámci Únie.

Aj keď právne normy EÚ o ochrannej známke a dizajne spoločenstva nie sú súčasťou nášho právneho systému, už dnes môžu podnikateľské subjekty využívať takúto formu ochrany.

S problematikou ochrany práv duševného a priemyselného vlastníctva úzko súvisí aj boj proti pirátskym výrobkom. Pirátskymi výrobkami sa rozumiejú falzifikáty alebo nedovolené napodobeniny, ktoré sa vyvážajú a dovážajú na Slovensko, napr. napálené CD-ROMy, falošné značkové oblečenie a obuv a pod. EÚ tvrdo bojuje proti piratele, ktorou vznikajú majiteľom, resp. držiteľom týchto práv rozsiahle škody. Slovensko na zamedzenie tejto činnosti prijalo zákon o opatreniach proti porušovaniu práv duševného vlastníctva pri dovoze, vývoze a spätnom vývoze tovaru, ktorým dáva colným orgánom právomoc ukladať pašovateľom pokuty až do výšky 4 mil. Sk.

Tabuľka 7

PRÁVO OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zjednodušenie zakladania firiem v krajinách EÚ	☐ zavedením tzv. doplnkového ochranného osvedčenia u liečiv sa oddiali možnosť výroby generických liečiv
☐ zjednodušenie konania o poskytnutí ochrany pre jednotlivé predmety priemyselno-právnej ochrany	☐ v dôsledku nárastu počtu chránených predmetov priemyselného vlastníctva sa zvýši pravdepodobnosť vzniku sporov medzi ich majiteľmi
☐ zjednodušenie a harmonizácia predpisov o účtovníctve	
☐ rozšírenie platnosti patentu, ochrannéj známky, dizajnu a označenia pôvodu výrobku na celé územie EÚ	

B. Finančné, menové, daňové a colné súvislosti

8. Daňová politika (Kapitola 10)
9. Menová politika (Kapitola 11)
10. Štatistika (Kapitola 12)
11. Regionálna politika (Kapitola 21)
12. Colná únia (Kapitola 25)
13. Finančná kontrola (Kapitola 28)
14. Financie a rozpočet (Kapitola 29)

8. Daňová politika (Kapitola 10)

⇒ harmonizácia nepriamych daní - daň z pridanej hodnoty a spotrebné dane

Príjmovú stránku štátneho rozpočtu bude ovplyvňovať predovšetkým proces zbližovania daní, ktorý sa bude týkať hlavne nepriamych daní, t.j. dane z pridanej hodnoty (DPH) a spotrebných daní, ale prejaví sa čiastočne aj v oblasti priamych daní. Hlavným cieľom harmonizácie daní je obmedziť nadmernú daňovú konkurenciu medzi členskými štátmi.

⇒ daň z pridanej hodnoty

Krajiny EÚ sa nezhodli na zavedení jednotnej sadzby dane z pridanej hodnoty. Príslušná smernica⁸ určuje základnú sadzbu dane z pridanej hodnoty, ktorá nesmie byť nižšia ako 15%. Od 1. januára 2003 sa v SR znížila základná sadzba dane z pridanej hodnoty z 23% na 20%. Okrem základnej sadzby je možné uplatňovať jednu alebo dve znížené sadzby dane z pridanej hodnoty, ktoré nemôžu byť nižšie ako 5%. Znížená sadzba sa na Slovensku od 1. januára 2003 zvýšila z 10% na 14%. Vyššie uvedená Šiesta Smernica obsahuje presne vymedzený zoznam tovarov a služieb, u ktorých je možné uplatňovať zníženú sadzbu dane z pridanej hodnoty.

⇒ dopady harmonizácie daní

Zmenou DPH sa predpokladá dosiahnutie vyšších príjmov štátneho rozpočtu a zároveň vyššej cenovej hladiny, ktorá sa tým čiastočne priblíži priemeru EÚ. Rast cien negatívne ovplyvní spotrebiteľov, a preto by sa malo uvažovať o jeho optimálnom časovom rozložení. Tento rast cien sa zrejme premietne do vývoja nominálnych miezd, dôchodkov, sociálnych dávok a pod.

Súhrnný efekt budúcej harmonizácie daní (rast príjmov z nepriamych daní a pokles príjmov z priamych daní) bude prínosom pre štátny rozpočet SR, ako aj pre kofinancovanie štrukturálnych projektov. Znižovanie priamych daní však môže byť stimulom rozvoja ponukovej stránky ekonomiky (zavádzanie moderných technológií, inovácií výrobkov a pod.).

⁸ Šiesta Smernica Rady EÚ 77/388/EHS v znení jej zmien a dodatkov, ktorá je základnou smernicou upravujúcou uplatňovanie dane z pridanej hodnoty v Európskej únii.

⇒ prechodné obdobia týkajúce sa dane z pridanej hodnoty

- **ročné technické prechodné obdobie na zachovanie zníženej sadzby DPH na plyn a elektrickú energiu**

Slovensko požiadalo o poskytnutie technického ročného prechodného obdobia v súlade s existujúcou Šiestou Smernicou o dani z pridanej hodnoty podľa článku 12(3)(b). Uvedené technické prechodné obdobie umožní na základe zhodnotenia situácie Európskou komisiou uplatňovať v SR po vstupe do EÚ zníženú sadzbu DPH na elektrickú energiu a plyn.

- **päťročné prechodné obdobie na zachovanie zníženej sadzby DPH na tepelnú energiu do 31. decembra 2008**

Slovensko vynegociovalo možnosť zachovať zníženú sadzbu dane z pridanej hodnoty na tepelnú energiu až do konca roku 2008. Dôvodom tejto žiadosti boli najmä sociálne dopady na obyvateľstvo v prípade, že k zvýšeniu sadzby dane z pridanej hodnoty uplatnením základnej sadzby by došlo okamžite po vstupe.

Cena tepla sa v budúcnosti bude odvíjať od ceny vstupov, to znamená, že výroba tepla na báze zemného plynu bude sledovať pohyb cien plynu, u ostatných typov výroby tepla na báze pevných palív sa zvyšovanie cien nepredpokladá. Na druhej strane výrobcovia a dodávatelia energií budú pod tlakom konkurencie a regulátora, čo postupne prinesie stabilizáciu i zníženie cien energií a služieb.

- **štvorročné prechodné obdobie na zachovanie zníženej sadzby DPH na stavby a stavebné práce do 31. decembra 2007**

Slovensko dosiahlo pri rokovaní možnosť uplatňovať zníženú sadzbu DPH na stavby a stavebné práce týkajúce sa bývania štyri roky, t.j. do konca roku 2007. Nedošlo k dohode v možnosti uplatňovania zníženej sadzby dane na stavby a stavebné práce financované zo štátneho a verejných rozpočtov, pretože zavedenie zvýšenej sadzby dane nebude mať sociálne dopady na obyvateľstvo, ale iba dopady na výdavky štátneho rozpočtu a použitie základnej DPH bude vo vzťahu k štátnemu rozpočtu neutrálne.

- **trvalá výnimka z uplatňovania stanoveného limitu registrácie platiteľa DPH do ročného obratu 35.000 €**

Slovensko na základe dôkladnej analýzy modifikovalo svoju pôvodnú požiadavku na prechodné obdobie a požiadalo o trvalú výnimku z uplatňovania stanoveného limitu registrácie platiteľa dane z pridanej hodnoty (5.000 €) do ročného obratu 35.000 €. Z uvedeného vyplýva, že podnikatelia s ročným obratom nižším ako 35.000 € sa nebudú musieť povinne registrovať ako platitelia DPH.

⇒ prechodné obdobia týkajúce sa spotrebných daní

- **päťročné prechodné obdobie pre dosiahnutie minimálneho daňového zaťaženia cigariet spotrebnou daňou do 31. decembra 2008**

Za najvýznamnejší negociačný výsledok v oblasti daní je nutné považovať presadenie prechodného obdobia pre dosiahnutie minimálneho daňového zaťaženia cigariet v pôvodnej požadovanej dĺžke, t.j. päť rokov. Udelenie predmetného prechodného obdobia Únia podmienila predložením záväzného harmonogramu zvyšovania daňového zaťaženia cigariet v priebehu dohodnutého päťročného prechodného obdobia, počínajúc rokom 2002, s cieľom jej harmonizácie s legislatívou EÚ. Okrem minimálneho daňového zaťaženia 57% z malo-obchodnej ceny najpredávanejšej značky cigariet sa zavádza v EÚ nová fixná sadzba vo výške 64 €/1.000 ks cigariet v súlade so Smernicou EÚ č. 2002/10/EC. SR predložila záväzný harmonogram približovania minimálneho daňového zaťaženia a fixnej sadzby dane cigariet už aj z pohľadu novelty tejto smernice.

- **trvalá výnimka pre pestovateľské pálenie ovocia, ktorá je modifikáciou v súčasnosti platného systému a znamená, že 50 l ovocného liehu pre pestovateľa a jeho domácnosť bude zdanené zvýhodnenou sadzbou dane, ktorá predstavuje 50% z platnej sadzby spotrebnej dane pre lieh**

Slovensko aj v tomto prípade modifikovalo počas rokovaní svoju pôvodnú negociačnú požiadavku a navrhlo stanoviť ročný limit 50 l ovocného destilátu, ktorý sa bude zdaňovať v súlade so smernicou maximálne do výšky 50% štandardnej sadzby spotrebnej dane pre etylalkohol. Tým sa v podstate zachovala súčasná úroveň nezdaneného objemu alkoholu oslobodeného od spotrebnej dane vypáleného v liehovaroch pre pestovateľské pálenie ovocia pre jedného pestovateľa na osobnú spotrebu.

⇒ zjednodušenie platenia dane z pridanej hodnoty

Podnikateľom prinesie vstup do EÚ výhody v oblasti platenia dane z pridanej hodnoty a nakupovania tovarov. Každý platiteľ DPH, ktorý sa preukáže daňovým identifikačným číslom pre túto daň, bude môcť v krajinách EÚ nakupovať bez dane, pričom tento nákup bude podliehať zdaneniu doma. Ostatné podnikateľské subjekty budú nakupovať výrobky s DPH a doma už k žiadnemu ďalšiemu zdaneniu nedôjde. Aj v prípade týchto subjektov dôjde k odbúraniu všetkých procedúr, ktoré súviseli s dovozom tovaru a prípadnou administratívou vrátenia dane.

⇒ spotrebné dane

Smernice Európskej únie stanovujú minimálne sadzby spotrebných daní u týchto skupín výrobkov:

- tabakové výrobky;
- minerálne oleje;
- pivo;
- víno;
- lieh.

Členské krajiny sú povinné dbať o to, aby sa v národnej legislatíve ustanovili sadzby dane v takej výške, aby neboli nižšie ako EÚ stanovená minimálna výška sadzieb dane. Táto minimálna úroveň sadzieb spotrebných daní ovplyvní cenovú úroveň v týchto skupinách výrobkov aj na Slovensku.

→ spotrebná daň na cigarety

Obdobie	v % z predajnej ceny	v Euro na 1.000 ks cigariet	Predpokladaná predajná cena v SK
1.1.2003	38	20	45
1.1.2004	42	24	50
1.1.2005	45	29	56
1.1.2006	48	35	63
1.1.2007	51	43	71
1.1.2008	54	52	80
1.1.2009	57	64	90

V uvedených prepočtoch nie sú zohľadnené zmeny v cenách vstupov a inflácia.

→ spotrebná daň na minerálne oleje

Druh spotrebnej dane	Minimálna sadzba v EÚ	Sadzba v SR	Súčasná cenová úroveň ⁹	Cenová úroveň po vstupe
MOTOROVÝ BENZÍN	11.911 Sk ¹⁰ /1.000 l	12.400 Sk/1.000 l		
Normál 91			29,20/l	nezmenená
Normál 91- UNI			29,60/l	nezmenená
Super 95			29,60/l	nezmenená
Super Plus 98			32,30/l	nezmenená
MOTOROVÁ NAFTA	10.168 Sk ¹¹ /1.000 l	11.800 Sk/1.000 l		
Diesel			28,60/l	nezmenená

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že už súčasné sadzby spotrebnej dane na motorový benzín a naftu sú nad minimálnou úrovňou platnou v EÚ. Preto po vstupe nepredpokladáme zvyšovanie cien z titulu nutného prispôsobovania sa minimálnym sadzbám platným v EÚ. K prípadným cenovým pohybom môže

⁹ Orientačné predajné ceny na vybranej čerpacej stanici k 31. januáru 2003.

¹⁰ Sadzba v EÚ predstavuje 287 €/1.000 l (kurz k 2.1.2003, 41,50 SK = 1 €).

¹¹ Sadzba v EÚ predstavuje 245 €/1.000 l (kurz k 2.1.2003, 41,50 SK = 1 €).

dôjsť na základe zmien v cenách vstupov, zmeny vo výške spotrebných daní a vplyvom inflácie.

→ spotrebná daň na pivo

Druh spotrebnej dane	Minimálna sadzba v EÚ	Sadzba v SR	Súčasná cenová úroveň ¹²	Cenová úroveň po vstupe
Základná sadzba	31 Sk/Stupeň Plato/hl ¹³	30 Sk/Stupeň Plato/hl		
Pivo 9° (Zlatý Bažant)			12,00/0,5 l	nezmenená
Pivo 10° (Zlatý Bažant)			12,30/0,5 l	nezmenená
Pivo 11° (Zlatý Bažant)			13,90/0,5 l	nezmenená
Pivo 12° (Zlatý Bažant)			16,90/0,5 l	nezmenená

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že súčasné sadzby spotrebnej dane na pivo zodpovedajú minimálnej úrovni platnej v EÚ.

→ spotrebná daň na víno

Druh spotrebnej dane	Minimálna sadzba v EÚ	Sadzba v SR	Súčasná ¹⁴ cenová úroveň	Cenová úroveň po vstupe
Tiché víno	0 Sk/hl	0 Sk/hl	55/0,75 l	nezmenená
Šumivé víno s obs. alk. viac ako 8,5%	0 Sk/hl	2.400 Sk/hl	89/0,75 l	nezmenená
Šumivé víno s obs. alk. do 8,5 %	0 Sk/hl	1.700 Sk/hl	69 /0,75 l	nezmenená

Európska únia vo svojej legislatíve určuje minimálnu úroveň sadzieb spotrebných daní, pričom ponecháva na členských štátoch, akú výšku spotrebnej dane si zvolia. Preto sa z dôvodu harmonizácie sadzby cenová úroveň šumivého vína vstupom do EÚ nezmení.

→ spotrebná daň na lieh

Druh spotrebnej dane	Minimálna sadzba v EÚ	Sadzba v SR	Súčasná ¹⁵ cenová úroveň	Cenová úroveň po vstupe
Liehoviny do 80% vol.	228,25 Sk ¹⁶ /l čistého alk.	250 Sk/l čistého alk.	100 Sk/0,5 l	nezmenená

¹² Orientačné predajné ceny vo vybranej predajni k 31. januáru 2003.

¹³ Sadzba v EÚ predstavuje 0,748 €/Stupeň Plato/hl (kurz k 2.1.2003, 41,50 SK = 1 €).

¹⁴ Orientačné predajné ceny vo vybranej predajni k 31. januáru 2003.

¹⁵ Orientačná predajná cena borovičky 40% vo vybranej predajni k 31. januáru 2003.

¹⁶ Sadzba v EÚ predstavuje 5,50 €/l (kurz k 2.1.2003, 41,50 SK = 1 €).

Aj z tohto prehľadu vyplýva, že sadzba spotrebnej dane na lieh presahuje minimálnu úroveň platnú v EÚ, a preto po vstupe nepredpokladáme zvyšovanie cien z titulu nutného prispôsobovania sa minimálnym sadzbám platným v EÚ.

⇒ priame dane

V oblasti priamych daní by malo dôjsť k postupnému znižovaniu daňového zaťaženia fyzických aj právnických osôb, ktoré sa môže pozitívne prejavíť v podpore podnikania.

Tabuľka 8

DANE	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zjednodušenie platenia dane z pridanej hodnoty	☐ postupné zvyšovanie predajných cien cigariet a tabakových výrobkov
☐ zachovanie zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty pre plyn a elektrickú energiu	☐ zvýšenie výdavkov štátneho rozpočtu na financovanie stavieb (školy, nemocnice a pod.)
☐ zachovanie zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty pre tepelnú energiu do konca roku 2008	
☐ zachovanie zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty pre stavby a stavebné práce na účely bývania do konca roku 2007	
☐ výnimka z povinnej registrácie platiteľa DPH pre podnikateľov s ročným obrátom do 35.000 €	

9. Menová politika (Kapitola 11)

V kontexte očakávaného vstupu SR do EÚ v rámci novej vlny rozširovania 1. mája 2004 stojí pred slovenskou ekonomikou ďalšia výzva v podobe naplnenia nominálnych konvergenčných kritérií podmieňujúcich vstup do Hospodárskej a menovej únie (HMÚ) a následného zavŕšenia integračného úsilia.

⇒ časové etapy zavedenia Euro

Vzhľadom na predpokladaný vstup Slovenska do EÚ môžeme za prvý teoreticky možný dátum vstupu do Hospodárskej a menovej únie po splnení všetkých konvergenčných kritérií považovať rok 2008. Vstup do HMÚ by mal byť logicky ďalším integračným cieľom Slovenska, čím by sa zavŕšila ekonomická, právna a inštitucionálna integrácia.

- vstup do Európskej únie od 1. mája 2004
- 3. fáza Hospodárskej a menovej únie so štatútom krajiny s dočasnou výnimkou pre zavedenie Euro (2004)
- súčasť Európskeho mechanizmu výmenných kurzov II (2005-2006)
- splnenie maastrichtských kritérií (2006-2007)
- vstup do Hospodárskej a menovej únie (2008)

⇒ podmienky pre Európsky mechanizmus výmenných kurzov II

- byť dva roky súčasťou ERM II
- kurz koruny oproti Euro sa počas dvoch rokov nesmie vychýliť o viac ako 15% smerom hore alebo dole

V rokoch 2004-2006 bude ekonomické prostredie, ako aj výkon menovej politiky determinované členstvom Slovenska v EÚ. Na základe Zmluvy o ES z tohto členstva pre SR vyplýva záväzok uskutočňovať hospodársku politiku v koordinácii s ostatnými členskými štátmi so zameraním na spoločné ciele. Súčasťou takejto hospodárskej politiky, ako aj ďalších aktivít členskej krajiny EÚ, by malo byť aj prijatie jednotnej meny Euro, a teda vstup do Hospodárskej a menovej únie.

Slovenská republika sa s pristúpením k EÚ automaticky zúčastní tretej fázy Hospodárskej a menovej únie, pričom získa štatút členskej krajiny s dočasnou výnimkou pre zavedenie Euro, t.j. v tejto fáze nebude členom eurozóny. Pred zavedením Euro musí byť Slovensko podľa platnej európskej legislatívy členom EÚ a musí splniť maastrichtské konvergenčné kritériá, vrátane zlučiteľnosti právnych predpisov v oblasti HMÚ.

Členstvo v HMÚ je podmienené plnením tzv. maastrichtských kritérií, medzi ktoré patrí kritérium hrubého verejného dlhu, verejného deficitu, cenovej stability, dlhodobých úrokových sadzieb a kritérium stability kurzu meny a účasti na kurzovom mechanizme ERM II.

Jedným z dôležitých krokov, o ktorých bude v súvislosti s menovou integráciou potrebné v strednodobom horizonte rozhodnúť, je načasovanie vstupu Slovenska do Európskeho mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Slovensko predpokladá po vstupe do EÚ účasť na ERM II. Tento zámer je konzistentný s oficiálnou stratégiou NBS v oblasti menovej integrácie. Menová politika v strednodobom horizonte tak bude realizovaná v zmysle naplňovania nielen maastrichtských kritérií, ale aj podpory reálnej konvergencie. Ak chceme byť členom HMÚ, musíme byť minimálne dva roky súčasťou Európskeho mechanizmu výmenných kurzov II. To znamená, že kurz koruny oproti Euro by sa v priebehu dvoch rokov od stanovenej úrovne nemal vychýliť o viac ako 15% smerom dole alebo hore. Do tohto mechanizmu výmenných kurzov pravdepodobne vstúpime začiatkom roku 2005.

Účasť slovenskej koruny na ERM II by mala byť prirodzeným procesom, keďže slovenská koruna sa už dlhodobejšie pohybuje v rámcoch ERM II. V súčasnom kurzovom režime v porovnaní s úrovňou kurzu k 1. januáru 1999 predstavovali najvýraznejšie výkyvy výmenného kurzu slovenskej koruny oproti Euro + 9,8% (depreciácia) a - 3,8% (apreciácia).

Z hľadiska technicky najskoršieho vstupu do HMÚ (2007) sa ako najproblematickejšie javí plnenie kritérií fiskálneho deficitu a inflácie. Strednodobý výhľad, ktorý je súčasťou Zákona o štátnom rozpočte na rok 2003, predpokladá splnenie kritéria fiskálneho deficitu až v roku 2006. Z týchto predpokladov vývoja verejných financií vychádza aj strednodobá prognóza NBS, ktorá naznačuje, že kritérium inflácie bude splnené pravdepodobne až v roku 2006. Pri takomto scenári by mohlo Slovensko požiadať o mimoriadnu previerku pripravenosti na vstup v roku 2007 a vstúpiť do HMÚ v roku 2008.

⇒ podmienky pre vstup do HMÚ - maastrichtské kritériá¹⁷

→ verejný dlh - 60% HDP

Verejný dlh by mal byť nižší ako 60% hrubého domáceho produktu, prípadne musí klesať dostatočným tempom. V súčasnosti predstavuje celkový hrubý verejný dlh 426 mld. Sk, čo je 44,1% HDP (údaj za rok 2001). Podľa plánu na

rok 2002 sa ráta s dlhom vo výške 434 mld. Sk. Pri predpokladanej výške HDP za rok 2002 vo výške 1.053 mld. Sk predstavuje podiel dlhu na HDP 41,2%.

→ deficit verejného rozpočtu - 3% HDP

Verejný rozpočtový deficit nesmie prekročiť 3% HDP (podľa štandardov ESA 95).

	2002	2003	2004	2005	2006
deficit v metodike MMF (% z HDP)	- 4,9	- 4,5	- 4,0	- 3,4	
deficit v metodike ESA (% z HDP)	- 7,8	- 4,9	- 3,8	- 3,3	- 3,0

V hospodárení verejných financií predpokladá NBS¹⁸ postupné znižovanie fiskálneho deficitu v súlade so zámermi prezentovanými v strednodobom výhľade, ktorý je súčasťou Zákona o štátnom rozpočte na rok 2003.

Podľa tohto strednodobého výhľadu by sa mal deficit verejných financií postupne znížiť tak, aby SR v roku 2006 spĺňala aj toto maastrichtské kritérium.

→ inflácia - maximálne o 1,5% vyššia ako je priemer v troch krajinách menovej únie s najnižšou infláciou

Podľa Zmluvy o ES by priemerná inflácia počas jedného roka pred examináciou nemala presiahnuť priemer troch členských krajín EÚ s najnižšou infláciou, zvýšený o 1,5 percentuálneho bodu. Inflácia je pritom meraná ako harmonizovaný index spotrebiteľských cien.

To znamená, že priemerná inflácia meraná harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien by sa mala pohybovať okolo 3%.¹⁹ Splnenie tohto ambiciózneho cieľa závisí od vývoja regulovaných cien, cien potravín, pohonných hmôt, vývoja spotrebných daní a samozrejme aj od vývoja ostatných položiek spotrebného koša. Na znižovanie inflácie by malo pozitívne vplyvať očakávané sprísňovanie fiskálnej politiky. Súčasne by na stabilizáciu, resp. zníženie miery inflácie mal pôsobiť stabilný až mierne zhodnocujúci výmenný kurz koruny. Podľa NBS²⁰ sa v rokoch 2003-2006 predpokladá nasledujúci vývoj inflácie:

		2003	2004	2005	2006
Inflácia (%)	medziročná miera	7,7-9,7	7,4	3,7	2,8
	priem. medzir. miera	8,2-9,3	7,5	3,9	3,0
Jadrová inflácia (%)	medziročná miera	2,7-5,0	5,3	2,4	2,1
	priem. medzir. miera	2,9-4,1	5,2	2,6	2,3

¹⁸ Menový program NBS na rok 2003 a výhľad na roky 2004-2006.

¹⁹ Priemerná hodnota maastrichtského kritéria v rokoch 1993-2001 sa pohybovala na úrovni 2,7%.

²⁰ Menový program NBS na rok 2003 a výhľad na roky 2004-2006.

¹⁷ Podrobnejšie pozri aj Analýza hospodárskeho a menového vývoja SR z pohľadu integrácie SR do HMÚ, Inštitút menových a finančných štúdií NBS, 2002.

→ **úrokové sadzby - maximálne o 2% vyššie ako sú úroky z desaťročných dlhopisov v troch krajinách EÚ s najnižšou mierou inflácie**

Úroková miera na dlhodobé desaťročné vládne cenné papiere nesmie presahovať priemernú úrokovú mieru existujúcu v troch štátoch EÚ s najnižšou mierou inflácie o viac ako 2%. Priemerná úroková miera v krajinách s najnižšou mierou inflácie (Nemecko, Belgicko a Rakúsko) dosahuje 4,074% - Ministerstvo financií SR umiestnilo posledné vládne dlhopisy s desaťročnou splatnosťou v januári 2003 pri priemernom akceptovanom výnose 4,88%.

⇒ **výhody zavedenia spoločnej meny Euro**

Úrokové sadzby NBS nebudú 8,25% ako v súčasnosti. Znižovaním úrokových sadzieb bude centrálna banka podporovať rozvoj. Tým, že sa dostanú do ekonomiky lacnejšie peniaze, mnohé projekty, ktoré sa pri dnešných úrokových sadzbách nezdajú efektívne, sa efektívnymi stanú. Okrem toho, približovanie sa k Európskej menovej únii bude signálom pre investorov, že krajina je bezpečná a nehrozia jej veľké ekonomické problémy. Pri nízkych úrokových sadzbách sa budú viac rozvíjať aj stredné a malé podniky a zvýši sa zamestnanosť. Pre podnikateľov sa zníži kurzové riziko pri platbách do zahraničia. Pre obyvateľov pri cestovaní do eurozóny sa zrušia poplatky za výmenu valút v zmenárňach.

⇒ **zmeny v inštitucionálnom prostredí**

Zo vstupu SR do EÚ a vo vzťahu k budúcemu členstvu v Hospodárskej a menovej únii vyplývajú aj určité zmeny v inštitucionálnom prostredí v okruhu menovej a fiskálnej politiky SR.²¹

Členstvom v EÚ Slovensko získa, hoci v obmedzenom rozsahu, niektoré dôležité práva, ale aj povinnosti v inštitucionálnych štruktúrach menovej únie. V rámci menovej politiky sa NBS stane členom Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB), čím sa zaviazá uplatňovať menovú politiku neprotirečiacu zásadám jednotnej menovej politiky Európskej centrálnej banky (ECB). Účasť v ESCB zahŕňa isté náklady spojené s upísaním čiastkového podielu na kapitále ECB (viď kapitolu Rôzne).

V okruhu verejných financií bude Slovensko musieť pristúpiť k Paktu stability a rastu (SGP), ktorého funkciou je zabezpečovať vo verejnom sektore členských štátov menovej únie vytváranie podporného prostredia pre uplatňovanie jednotnej menovej politiky v celej eurozóne a zároveň umožňovať uplatnenie korekčných

fiskálnych postupov na národných úrovniach v prípade nevyhovujúceho dopadu jednotnej menovej politiky na vývoj národných ekonomík. Slovensko bude musieť každoročne predkladať a aktualizovať strednodobý program konvergencie fiskálneho sektora. Popri dodržiavaní maastrichtského kritéria deficitu verejných financií do 3% HDP a nerastúceho dlhového pomeru do 60% HDP, strednodobý konvergenčný program bude musieť zabezpečiť smerovanie štrukturálneho salda verejných financií SR do podmienok rovnováhy alebo prebytku.

Tabuľka 9

HOSPODÁRSKA MENOVÁ ÚNIA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ plnením maastrichtských kritérií sa zníži inflácia, úrokové sadzby a stabilizujú sa verejné financie	☐ dosiahnutie 3% deficitu štátneho rozpočtu bude vyžadovať uskutočnenie razantných reforiem, najmä vo výdavkoch rozpočtu
☐ zvýšenie prílevu priamych zahraničných investícií a s tým súvisiaci rozvoj podnikania	☐ strata nezávislej menovej politiky
☐ s rozvojom podnikania sa zvýši zamestnanosť	☐ nízka operatívnosť fiskálnej politiky
☐ vyššia cenová transparentnosť	☐ riziko jednorazového zvýšenia spotrebiteľských cien pri zavedení Euro

²¹ Analýza hospodárskeho a menového vývoja SR z pohľadu integrácie SR do HMÚ, Inštitút menových a finančných štúdií NBS, 2002.

10. Štatistika (Kapitola 12)

Vstup Slovenska do EÚ nebude pre oblasť štatistiky znamenať výraznejšie zmeny, pretože slovenský štatistický systém je už v súčasnosti takmer úplne zosúladený s požiadavkami EÚ a od začiatku roku 2003 sa aktívne podieľa aj na činnosti Európskeho štatistického systému.

⇒ znižovanie požiadaviek na štatistické zisťovania

Jedným z očakávaných pozitívnych dopadov v oblasti štatistiky bude postupné znižovanie zaťaženia obyvateľstva a podnikateľského sektora požiadavkami na poskytovanie rôznych štatistických informácií, najmä operatívneho charakteru. Súvisí to s účinnejším využívaním údajov z rôznych administratívnych zdrojov. V prípade klasických štatistických zisťovaní sa od obyvateľstva a štatistických spravodajských jednotiek očakáva, že k požadovaným údajom budú pristupovať zodpovedne.

⇒ zvýšenie informovanosti obyvateľstva

Plná integrácia slovenskej štatistiky do Európskeho štatistického systému prispeje k zvýšeniu informovanosti obyvateľstva o ekonomickej a sociálnej situácii, najmä z hľadiska medzinárodných porovnaní. Umožní získať podrobné informácie o trhu práce, sociálnom, dôchodkovom a zdravotnom poistení v rámci EÚ. Pre podnikateľskú sféru budú k dispozícii systematické informácie o ekonomickej situácii odvetví a o podnikateľských možnostiach, investíciách a zahraničnom obchode s krajinami EÚ.

⇒ zmena štatistického sledovania zahraničného obchodu

Najvýznamnejšia zmena, ktorá sa dotkne podnikateľskej sféry, súvisí so štatistikou zahraničného obchodu a zavedením systému INTRASTAT. V súčasnosti sa štatistika zahraničného obchodu spracúva na základe administratívnych údajov, ktoré vznikajú z colných dokumentov predkladaných na colné konanie pri každom prechode tovaru cez colnicu. Po vstupe SR do EÚ ostane colné konanie len v obchode s krajinami, ktoré nie sú členmi Únie. Podnikateľská sféra už nebude pre obchody s krajinami EÚ vyhotovovať jednotný colný dokument pri každom prijatí, resp. odoslaní tovaru.

Na získanie informácií o obchode s tovarmi s členskými štátmi EÚ sa zavedie nový systém zberu štatistických informácií, ktorý sa volá INTRASTAT. Do tohto systému budú podnikatelia predkladať hlásenia o obchodoch s krajinami Únie súhrnne za celý mesiac, čím sa zníži administratívna zaťaženosť podnikateľov, ktorá vyplýva so súčasného colného konania. Systém INTRASTAT umožní aj

d ďalšie zníženie administratívnej náročnosti tým, že podnikatelia, ktorých objem obchodu s krajinami EÚ bude nižší ako stanovená hranica, budú od spravodajskej povinnosti oslobodení, resp. budú do systému INTRASTAT poskytovať údaje o obchodoch s tovarom s krajinami EÚ iba v minimálnom rozsahu.

⇒ vybudovanie informačných systémov na úrovni regiónov

Členstvo v EÚ umožní SR čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov. Predpokladom získania finančných prostriedkov z týchto fondov sú však podrobné a spoľahlivé štatistické údaje na úrovni regiónov, miest a obcí. Od regionálnych a miestnych samospráv sa očakáva vybudovanie informačných systémov, ktoré budú takéto informácie obsahovať.

Tabuľka 10

ŠTATISTIKA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zníženie požiadaviek na štatistické zisťovania	☐ vybudovanie informačných systémov na regionálnej a miestnej úrovni
☐ zvýšenie informovanosti obyvateľstva	
☐ zjednodušenie štatistického sledovania zahraničného obchodu v rámci EÚ	

11. Regionálna politika (Kapitola 21)

⇒ regionálna politika EÚ predstavuje pomoc prostredníctvom štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu

Cieľom regionálnej politiky EÚ je znižovanie rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov a zmierňovanie zaostávania menej rozvinutých regiónov (čl. 158 a čl. 160 Zmluvy o ES). Jedným zo základných princípov fungovania EÚ je princíp solidarity, v zmysle ktorého ekonomicky silnejší prispievajú slabším. Veľký objem finančných prostriedkov určený členským štátom, ktorých ekonomická sila a životná úroveň nedosahuje priemer Únie (teda i pre SR), by mal pomáhať odstraňovať regionálne rozdiely vytvorením rozvojových impulzov v týchto regiónoch. Významným prínosom vstupu SR do EÚ bude pomoc prostredníctvom štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. V predvstupovom období EÚ poskytuje Slovensku pomoc z tzv. predvstupových fondov, t.j. PHARE, ISPA a SAPARD.

⇒ ciele regionálnej politiky

Štrukturálne fondy predstavujú nástroje regionálnej politiky EÚ využívané na dosiahnutie jej troch základných cieľov:

→ Cieľ 1

Cieľ 1 je zameraný na podporu rozvoja a štrukturálnych zmien regiónov, ktorých rozvoj zaostáva a ktorých HDP na obyvateľa meraný paritou kúpnej sily je menší ako 75% priemeru EÚ. Oprávnenými regiónmi na financovanie podľa Cieľa 1 sú západné Slovensko (Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj a Trnavský kraj), stredné Slovensko (Banskobystrický kraj a Žilinský kraj) a východné Slovensko (Košícký kraj a Prešovský kraj).

Financovanie konkrétnych projektov v spomínaných regiónoch sa bude vykonávať prostredníctvom programového dokumentu Rámec podpory spoločenstva (CSF) v rámci operačných programov, ktoré sú vypracované v súlade s Národným rozvojovým plánom (NDP). Strategickým cieľom NDP je zabezpečiť taký rast HDP, aby SR do roku 2006 dosiahla úroveň 54-57% z priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ (v súčasnosti dosahuje SR 49% priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ).

V týchto regiónoch môže miera financovania projektov prostredníctvom štrukturálnych fondov dosiahnuť 50-75% oprávnených nákladov. Tieto prostriedky znamenajú pre SR dodatočný zdroj, ku ktorému je ešte potrebné pripočítať národné spolufinancovanie z verejných a súkromných zdrojov (zvyšných 50-25% oprávnených nákladov).

Finančné prostriedky štrukturálnych fondov budú dopĺňať národné zdroje, ale nesmú ich nahrádzať. Inými slovami, SR nesmie znižovať svoje verejné výdavky smerujúce do regiónov cez jednotlivé oblasti hospodárskej politiky a nahrádzať ich prostriedkami zo štrukturálnych fondov. Prostredníctvom týchto fondov sa tak realizujú projekty, ktoré by za iných okolností nemohli byť realizované vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov.

→ Cieľ 2

Cieľ 2 je zameraný na podporu hospodárskej a spoločenskej premeny oblastí, ktoré čelia štrukturálnym ťažkostiam. Patria sem najmä oblasti, ktoré prechádzajú sociálno-ekonomickými zmenami v priemysle a službách, upadajúce vidiecke oblasti, mestské oblasti nachádzajúce sa v ťažkostiach a krízou postihnuté oblasti závislé od rybolovu. Oblasti oprávnené na financovanie v rámci Cieľa 2 sú oblasti, ktoré nie sú financované podľa Cieľa 1. Bratislavský kraj (presnejšie nie celé jeho územie, ale len okresy Malacky, Pezinok, Senec a mestské časti okresov Bratislava III - mestská časť Vajnory - Bratislava IV - mestská časť Záhorská Bystrica - Bratislava V - mestské časti Čuňovo, Jarovce, Rusovce) je jediným regiónom SR spôsobilým na financovanie podľa Cieľa 2.

Financovanie konkrétnych projektov podľa Cieľa 2 sa bude vykonávať prostredníctvom Jednotného programového dokumentu pre Bratislavský kraj (SPD Cieľ 2). Strategickým cieľom spomínaného dokumentu je dosiahnutie takého stavu, v ktorom by región poskytoval dostatok pracovných príležitostí a kvalitné prostredie pre život svojich obyvateľov.

V Bratislavskom kraji môže miera financovania projektov prostredníctvom štrukturálnych fondov dosiahnuť 25-50% oprávnených nákladov. Zvyšných 75-50% oprávnených nákladov musí byť spolufinancovaných z verejných a súkromných zdrojov SR.

→ Cieľ 3

Cieľ 3 je zameraný na podporu prispôsobovania a modernizácie politík a systémov vzdelávania, školenia a zamestnanosti.

Bratislavský kraj je jediným regiónom oprávneným na financovanie podľa Cieľa 3.

Financovanie konkrétnych projektov podľa Cieľa 3 sa bude vykonávať prostredníctvom Jednotného programového dokumentu pre Bratislavský kraj (SPD Cieľ 3).

Rovnako ako podľa Cieľa 2, i podľa Cieľa 3 môže miera financovania projektov prostredníctvom štrukturálnych fondov dosiahnuť 25-50% oprávnených

nákladov. Zvyšných 75-50% oprávnených nákladov musí byť spolufinancovaných z verejných a súkromných zdrojov SR.

⇒ štrukturálne fondy

K štrukturálnym fondom patria Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond - usmerňovacia sekcia (EAGGF) a Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu (FIFG).

→ Európsky fond regionálneho rozvoja

Hlavným štrukturálnym fondom, prostredníctvom ktorého sa poskytuje pomoc zaostávajúcim regiónom EÚ (regióny s HDP nižším ako 75% priemeru EÚ), je Európsky fond regionálneho rozvoja (*European Regional Development Fund - ERDF*), ktorý je určený na podporu financovania infraštruktúry, tvorby pracovných príležitostí, na miestne rozvojové projekty a pomoc malým a stredným podnikom.

→ Európsky sociálny fond

Ďalším štrukturálnym fondom je Európsky sociálny fond (*European Social Fund - ESF*), z ktorého možno čerpať podporu na rozvoj ľudských zdrojov, predovšetkým na iniciatívy súvisiace so vzdelaním a výchovou.

→ Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond

Významnú úlohu v systéme štrukturálnych fondov má Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond (*European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF*), ktorého usmerňovacia sekcia podporuje rozvoj vidieka a farmárov, najmä v zaostávajúcich regiónoch. Záručná sekcia podporuje rozvoj vidieka v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

→ Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu

Pri reštrukturalizácii rybolovného priemyslu EÚ pomáha Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu (*Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG*).

⇒ Kohézny fond

K spomínaným štyrom štrukturálnym fondom je potrebné v užšom zmysle priradiť aj Kohézny fond (*Cohesion Fund - CF*), ktorý slúži na zmiernenie ekonomických rozdielov medzi jednotlivými členskými štátmi a je určený pre Írsko, Španielsko, Portugalsko a Grécko, kde HDP na jedného obyvateľa predstavoval

v čase vzniku tohto fondu menej ako 90% priemeru EÚ. Možno z neho získať prostriedky na veľké projekty nad 10 mil. € v oblasti dopravnej infraštruktúry a infraštruktúry podporujúcej kvalitu životného prostredia. Kritériami rozdeľovania prostriedkov z fondu sú tri faktory: počet obyvateľstva, HDP na jedného obyvateľa a rozloha danej krajiny.

Pri Kohéznom fonde je miera financovania EÚ závislá od vnútorných charakteristík projektu, ale zvyčajne je vyššia ako 50% a môže dosiahnuť až 85% oprávnených nákladov. Zvyšných 15-50% nákladov musí byť zabezpečených z verejných alebo súkromných zdrojov SR.

⇒ rozdelenie čerpania finančných prostriedkov

Po ukončení prístupových rokovaní boli schválené záväzky EÚ pre Slovensko v rámci štrukturálnych opatrení vo výške 1.560 mil. € (6,9% z celkových záväzkov pre kandidátske krajiny), z čoho pre štrukturálne fondy je vyčlenených 1.050 mil. € a pre Kohézny fond 510 mil. €. V skrátenom programovacom období 2004-2006 sa ročné záväzky pre Slovensko budú postupne zvyšovať (podrobnejšie viď kapitolu Financie a rozpočet).

Prehľad rozdelenia záväzkov EÚ v rámci štrukturálnych operácií

(v stálych cenách roku 1999)

v mil. €.

	2004	2005	2006	2004 - 2006
Štrukturálne akcie	436	495	629	1.560
Štrukturálne fondy	262	351	437	1.050
Kohézny fond	174	144	192	510

Finančné prostriedky v rámci štrukturálnych fondov sa vyčleňujú podľa jednotlivých Cieľov²² a Iniciatív ES.²³

²² Cieľ 1 umožňuje podporu zo štrukturálnych fondov pre zaostávajúce regióny, v ktorých hodnota HDP na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily je menšia ako 75% priemeru EÚ.

Cieľ 2 umožňuje podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu pre regióny vážne postihnuté úpadkom priemyslu. Cieľ 3 umožňuje podporu z Európskeho sociálneho fondu pre rozvoj ľudských zdrojov.

²³ Iniciatívy ES sú formou pomoci ES zo štrukturálnych fondov, ktorá sa týka cezhraničnej (INTERREG A), transregionálnej (INTERREG B) a transnacionálnej spolupráce (INTERREG C), hospodárskej a spoločenskej obnovy zaostávajúcich miest a mestských oblastí (URBAN), rozvoja vidieka (LEADER) alebo medzištátnej spolupráce na presadzovanie nových prostriedkov boja so všetkými formami diskriminácie v oblasti trhu práce (EQUAL).

V skrátenom programovacom období 2004-2006 bude EÚ v kandidátskych krajinách podporovať iba dve iniciatívy ES - INTERREG a EQUAL. Alokácia prostriedkov z iniciatívy INTERREG vychádza z kritéria celkového počtu obyvateľov a obyvateľov v prihraničných regiónoch. Kritériá v rámci iniciatívy EQUAL sú rovnaké ako pre Cieľ 3.

V nadväznosti na uvedené záväzky zo štrukturálnych fondov stanovila EK rozdelenie finančných prostriedkov štrukturálnych fondov podľa Cieľov a Iniciatív ES v súlade so všeobecným nariadením.

Prehľad rozdelenia záväzkov EÚ v rámci štrukturálnych fondov podľa Cieľov a Iniciatív ES
(v stálych cenách roku 1999)

v mil. €.

	2004	2005	2006	2004-2006
Štrukturálne fondy spolu	262	351	437	1.050
Cieľ 1	230	308	383	921
Cieľ 2	8	11	14	33
Cieľ 3	10	13	17	40
INTERREG	9	12	15	36
EQUAL	5	7	8	20

Na rozdiel od rozdelenia finančných prostriedkov štrukturálnych fondov podľa jednotlivých Cieľov a Iniciatív ES, ktoré určuje Európska komisia, rozdelenie medzi jednotlivými fondmi je vo výlučnej kompetencii SR.

Vláda SR rozhodla o rozdelení finančných prostriedkov medzi jednotlivými štrukturálnymi fondmi a Iniciatívami ES nasledujúco:

- Európsky fond regionálneho rozvoja - 42,62%;
- Európsky sociálny fond - 28%;
- EAGGF (usmerňovacia sekcia) a FIG - 24%
- Iniciatívy ES (INTERREG a EQUAL) - 5,38%.

Prehľad rozdelenia záväzkov EÚ v rámci štrukturálnych fondov podľa štrukturálnych fondov a Iniciatív ES
(v stálych cenách roku 1999)

v mil. €.

	2004	2005	2006	2004-2006
Štrukturálne fondy spolu	262	351	437	1.050
ERDF	112	150	186	448
ESF	73	98	123	294
EAGGF a FIG	63	84	105	252
Iniciatívy (EQUAL a INTERREG)	14	19	23	56

REGIONÁLNA POLITIKA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ znižovanie rozdielov medzi regiónmi a zmierňovanie zaostalosti najmenej rozvinutých regiónov	☐ spolufinancovanie projektov podporovaných zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu zo štátneho rozpočtu
☐ záväzky EÚ voči SR v rokoch 2004-2006 pre štrukturálne akcie 1.560 mil. €	☐ nedostatočná príprava kvalitných projektov na čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ môže zhoršiť našu rozpočtovú pozíciu
☐ platby na čerpanie financií z uvedených záväzkov v rokoch 2004-2006 predstavujú objem 651 mil. €	☐ nedostatočná absorpčná kapacita pre čerpanie finančných prostriedkov môže spôsobiť prepadnutie nevyčerpaných prostriedkov

12. Colná únia (Kapitola 25)

Colná únia je základom jednotného trhu EÚ s jeho štyrmi hlavnými slobodami: voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu. Bez colnej únie by obchodná politika, poľnohospodársky trh a efektívna koordinácia ekonomických a menových politik nebola možná. Cieľom colnej únie je predovšetkým podpora svetového a korektného obchodu, zvyšovanie atraktívnosti EÚ ako miesta, kde priemysel a obchod prispieva k vytváraniu nových pracovných miest, zjednodušenie výberu cla a daní, atď.

Dopady vstupu z pohľadu colnej únie sme podrobnejšie spomínali v kapitole Voľný pohyb osôb, preto len heslovito spomenieme základné atribúty.

⇒ prevzatie spoločnej obchodnej politiky

Celkovo je možné povedať, že vstup Slovenska do EÚ a s ním spojené prevzatie spoločnej obchodnej politiky EÚ by nemalo výraznejšie zasiahnuť do zahraničnoobchodnej výmeny SR s krajinami budúcej EÚ a s tretími krajinami, ani do jej komoditnej štruktúry (podrobnejšie viď kapitolu Voľný pohyb tovaru).

→ zavedenie Spoločného colného sadzobníka EÚ voči tretím krajinám

Pokiaľ ide o teritoriálnu aplikáciu, zavedenie Spoločného colného sadzobníka EÚ bude pre SR znamenať v podstate pokračovanie súčasného stavu, keďže sa bude vzťahovať na rovnaký okruh krajín, voči ktorým SR i dnes uplatňuje dovozné zmluvné clá. Z hľadiska úrovne colných sadzieb bude zavedenie tohto sadzobníka viesť k zvýšeniu niektorých slovenských zmluvných colných sadzieb (najmä poľnohospodárskych výrobkov), ale pretože sa bude týkať iba malého okruhu krajín, ktorých podiel na slovenských dovozoch predstavuje 4,3%, nie je tento fakt významný.

→ prevzatie netarifných opatrení EÚ - textil, poľnohospodárske výrobky

Čo sa týka netarifných opatrení v EÚ, najviac sa využívajú dohody o dobrovoľných exportných obmedzeniach, ktorými je pokrytých takmer 14% vzájomnej obchodnej výmeny EÚ, čo predstavuje okolo 6% dovozu všetkých krajín. Z hľadiska komodít majú najvyššiu ochranu formou kvantitatívnych kvót, ako ďalšej formy netarifných opatrení, textil a poľnohospodárske produkty, ktoré sa priebežne aktualizujú podľa výsledkov rokovaní s GATT/WTO, resp. dvojstranných dohôd. Ide o komodity, ktoré sú citlivou kapitolou aj pre obchodnú výmenu SR.

Rozsiahle netarifné opatrenia v praxi EÚ sa používajú na ochranu spotrebiteľa, životného prostredia, rastlín a živočíšstva, ktoré sú, najmä pokiaľ ide o medzi-

národné dohody, v podstatnej časti už v súčasnosti obsiahnuté aj v legislatíve SR. Na vládnej úrovni majú významné miesto medzi netarifnými opatreniami *technické prekážky, rozdielnosť úrovne DPH, ako aj spotrebné dane.*

Na rozdiel od EÚ, netarifné opatrenia SR za uplynulé roky mali iba nepatrný vplyv na zahraničný obchod SR. V rokoch 1997-2001 sa hodnota dovozu tovarov, na ktoré boli zavedené ochranné opatrenia, pohybovala na úrovni 0,2%. Z toho dôvodu možno očakávať, že prevzatie systému netarifných opatrení EÚ *by malo znamenať mierne vyššiu ochranu slovenskej ekonomiky.*

→ obchodné opatrenia prijímané na európskej úrovni - antidumping, ochranné opatrenia

Európska únia má v oblasti *antidumpingu* a ochranných opatrení exkluzívnu kompetenciu, v dôsledku čoho v týchto oblastiach neexistuje národná legislatíva členských krajín. Slovensko bude preto po vstupe musieť príslušnú legislatívu zrušiť a v plnom rozsahu uplatňovať len legislatívu EÚ. Okrem toho, obchodné ochranné opatrenia zavedené SR voči tretím krajinám, vrátane krajín EÚ, pred jej vstupom do Únie, sa budú musieť dňom vstupu zrušiť a Slovensko následne prevezme ochranné opatrenia, ktoré voči tretím krajinám uplatňuje EÚ.

S cieľom obísť ochranné opatrenia EÚ zavedené voči tretím krajinám (najmä *antidumping* a množstevné opatrenia) bude možné pred samotným vstupom očakávať podstatný nárast vývozu z tretích krajín do nových členských krajín, pretože po vstupe sa tieto výrobky budú môcť voľne distribuovať po celej EÚ a nebudú predmetom žiadnych opatrení.

→ zavedenie preferenčných ciel voči rozvojovým krajinám

Vstup do EÚ bude znamenať aj prevzatie všetkých režimov preferenčných ciel EÚ. Vzhľadom na to, že ich teritoriálny záber je väčší ako preferenčných režimov SR, ich prevzatie bude viesť k aplikácii preferenčných ciel vo väčšom rozsahu ako je to v súčasnej slovenskej praxi. Okrem krajín Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA), Európskeho združenia voľného obchodu (EFTA), pobaltských krajín a krajín podliehajúcich všeobecnému systému preferencií, ktorým SR i v súčasnosti poskytuje diferencované preferenčné clá, bude musieť Slovensko poskytovať preferenčné clá aj početnej skupine rozvojových krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku, ako aj rozvojovým krajinám Stredomoria. Je však málo pravdepodobné, že prevzatie preferenčných režimov EÚ by mohlo zásadnejšie ovplyvniť vzájomný obchod Slovenska s krajinami zaradenými do týchto režimov.

⇒ **úplné odstránenie ciel pri dovoze z krajín EÚ - zníženie cien dovozu a rast objemu dovozu (poľnohospodárske a potravinárske výrobky)**

Zahraničný obchod SR s EÚ by mohol vzrásť prehĺbením výrobnnej špecializácie a kooperácie a vplyvom vyššej konkurenčnej schopnosti ekonomiky. Bude tu pôsobiť aj odstránenie colných bariér, najmä pri poľnohospodárskych a ďalších, tzv. citlivých výrobkoch. Zrušenie colných sadzieb na dovozy z EÚ naopak spôsobí pokles cien dovozov a následne rast ich objemu.

⇒ **zrušenie colných formalít na vnútorných hraniciach**

V rámci colnej únie a vnútorného trhu EÚ sa uplatňuje spoločná obchodná politika voči tretím krajinám a spoločný colný sadzobník. Pohyb tovaru sa uskutočňuje voľne a neexistujú vnútorné hranice pre colné účely. Vstupom do EÚ a na jednotný vnútorný trh EÚ nahradí „colné“ formality na hraniciach a vo vnútrozemí nový fiskálny, štatistický a iný kontrolný systém, ktorý nebude založený na kontrole tovaru alebo colných dokladov v momente prestupu vnútorných hraníc, čo znamená, že vstupom do EÚ sa zrušia všetky colné kontroly na hraniciach pre pohyb tovaru v rámci EÚ.

V súčasnosti u nás colné kontroly predstavujú hlavne fyzické kontroly, ktoré sú náročné na čas a financie, tak pre obchodnú sféru, ako aj pre colnú správu. Colná správa zavedie moderné pracovné metódy, ktorými tieto kontroly zjednoduší a zároveň zvýši ich efektivitu. Ide hlavne o oblasť automatizácie a následné kontroly po preprave tovaru na miesto určenia a jeho prepustení do režimu voľného obehu. Význam využívania informačných technológií medzi colnou správou a obchodnou verejnosťou bude narastať. Úbytok písomných colných vyhlásení (v papierovej forme) tiež prispeje k urýchleniu colného konania.

Počítačová sieť nebude slúžiť len na spracovanie colných vyhlásení, ale aj pri komunikácii medzi jednotlivými členskými štátmi, napr. pri žiadosti o povolenie colného režimu s ekonomickým účinkom kdekoľvek v rámci Spoločenstva, čo umožní Spoločenstvu prijatie transparentného a jednotného rozhodnutia.

⇒ **nový prístup pri vykonávaní colných kontrol**

Colná správa bude vykonávať kontroly podľa potreby priamo v sídle deklaranta, čo uľahčí pohyb tovaru bez ďalšieho oneskorenia na letiskách a na hraniciach a prispeje k zvýšeniu efektívnosti kontrol aj z finančného hľadiska.

Colná únia prostredníctvom colných správ členských krajín a iných národných orgánov chráni občanov EÚ vykonávaním kontrol pri dovoze tovaru, ktoré sú zamerané na:

- zdravotné riziká potravín (mäso, hydina, mlieko, zelenina, ovocie a víno) dovážaných z tretích krajín;

- rádioaktívny materiál;
- životné prostredie (kontroly odpadov nebezpečného tovaru);
- obchod s ohrozenými druhmi fauny a flóry (CITES);
- drogy;
- zbrane a vojenský materiál;
- pornografický materiál.

Tabuľka 12

COLNÁ ÚNIA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zrušenie všetkých ciel na tovary dovážané z krajín EÚ	☐ náklady na zavedenie automatizovaného spracovania colných údajov
☐ zavedenie Spoločného colného sadzobníka Európskej únie	☐ dovoz menej kvalitných výrobkov
☐ zrušenie colných formalít na vnútorných hraniciach	☐ zvýšené náklady na colnú a trhovú kontrolu

13. Finančná kontrola (Kapitola 28)

Slovensko začalo realizovať reformu riadenia verejných financií, cieľom ktorej je sprehľadniť a zefektívniť nakladanie s verejnými financiami. Reforma štátneho rozpočtu vytvorí predpoklady pre efektívnejšie využívanie jeho zdrojov, zvýši rozhodovacie právomoci a zodpovednosť správcov rozpočtových kapitol.

⇒ programové rozpočtovanie

Pri postupnom prechode na programové rozpočtovanie sa budú formovať programy, na ktoré sa budú vyčleňovať prostriedky tak, aby sa dosiahla ich najväčšia účinnosť a efektívnosť. Bude presne stanovené, aký obnos finančných prostriedkov, kam a na aký program bude pridelený, čo umožní aj lepšiu kontrolu použitia pridelených prostriedkov.

⇒ decentralizácia implementácie pomoci

Slovensko začalo s implementáciou decentralizácie poskytovanej pomoci, ktorú vyžaduje EK. Týmto krokom vo verejnej správe dosiahneme fungovanie jednotného systému finančnej kontroly verejných financií, t.j. systematické overovanie vo všetkých časových etapách a na všetkých úrovniach použitia, či sa verejné prostriedky používajú v súlade s právnymi predpismi a stanovenými pravidlami a či je zabezpečená ich ochrana pred zneužitím. Pri samotnej implementácii nepôjde o vytvorenie nových kontrolných štruktúr, ale predovšetkým o posilnenie existujúcich systémov vnútornej kontroly, zavedie sa systém štátnej pokladnice, vnútorný audit a nové kontrolné techniky (analýza rizika, metóda výberu vzoriek a pod.). Ku skvalitneniu systému finančnej kontroly prispeje systém dôslednej koordinácie kontrolných aktivít, jednotného metodického riadenia a zavedenie systému permanentného vzdelávania finančných kontrolórov a vnútorných audítorov.

⇒ vytvorenie systému štátnej pokladnice

Finančná kontrola v celom systéme štátnej pokladnice bude tvoriť jeden zo základných pilierov tohto nového mechanizmu riadenia verejných financií. Základným princípom fungovania je separácia funkcie príkazcu (správcu rozpočtových prostriedkov) od funkcie platcu - štátnej pokladnice. Tomuto princípu zodpovedá aj zavedenie predbežnej (*ex ante*) finančnej kontroly, ktorá bude zabezpečovaná už v etapách realizácie výdavku (plánovanie výdavku, schválenie záväzku, schválenie a realizácia platby). Funkcia kontroly v systéme štátnej pokladnice rešpektuje princíp oddelenia právomocí tak, aby neexistovalo riziko konfliktu záujmov medzi schválením, povolením a úhradou výdavku.

⇒ posilnenie kontrolného systému v oblasti verejných financií

Cieľom celkovej reformy kontroly v oblasti verejných financií na národnej a miestnej úrovni, ako aj na úrovni územnej samosprávy je dosiahnutie porovnateľnej

kvality a účinnosti kontrolnej činnosti na všetkých úrovniach verejnej správy. Opatrenia na dosiahnutie tohto cieľa sú nasledujúce:

- podporovať nezávislosť v konaní zamestnancov vnútornej kontroly a v riadiacej práci vedúcich zamestnancov;
- skvalitňovať legislatívu s dostatočnými zárukami pre nezávislé fungovanie kontroly vo verejnej správe (materiálne zabezpečenie, sociálne zabezpečenie, spoločenské postavenie a pod.);
- prijímať dostatočne účinné opatrenia a dôsledne ich kontrolovať, vrátane vyvodzovania osobných postihov za zistené nedostatky, dôsledného využívania dôsledkov kontroly, ich realizácie a postúpenia orgánom činným v trestnom konaní;
- zabezpečiť komplexnú nezávislú vonkajšiu kontrolu hospodárenia na úrovni územných samospráv (obcí a vyšších územných celkov).

⇒ boj proti podvodom a korupcii

Jednou z dôležitých úloh reformy systému verejnej kontroly je aj zvyšovanie citlivosti verejnosti voči korupcii a podvodom a zvyšovanie schopnosti príslušných orgánov objasňovať ich. Predovšetkým bude potrebné zamerať sa na proces eliminácie možného vzniku korupcie a podvodov, a to najmä prostredníctvom postupného zvyšovania transparentnosti v procese verejného obstarávania a zvýšenia efektívnosti trestných konaní, sprísnenia postihov za korupciu a podvody. Postupne sa zavádzajú do praxe etické kódexy jednotlivých skupín štátnych zamestnancov, ktoré tiež napomôžu znižovať riziko existencie podvodov a korupcie.

Tabuľka 13

FINANČNÁ KONTROLA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zavedenie systému štátnej pokladnice	☐ oneskorenie v zavádzaní systému štátnej pokladnice
☐ zavedenie vnútorného auditu v štátnej správe	☐ pomalé napĺňanie príslušných administratívnych kapacít
☐ zavedenie vonkajšej kontroly hospodárenia na úrovni územných samospráv (obcí a vyšších územných celkov)	☐ prekážky zavedenia komplexnej vonkajšej finančnej kontroly na úrovni územných samospráv (obcí a VÚC) prostredníctvom NKÚ SR alebo MF SR
☐ zavedenie <i>ex ante</i> finančnej kontroly v celej verejnej správe	

14. Financie a rozpočet (Kapitola 29)

⇒ oblasť vlastných zdrojov Európskych spoločenstiev

Slovensko bude musieť po vstupe prispievať do všeobecného rozpočtu EÚ vo forme tzv. vlastných zdrojov. Vlastné zdroje EÚ možno charakterizovať ako daňové príjmy pridelené Spoločenstvám s cieľom financovania svojho rozpočtu a plynúce do tohto rozpočtu automaticky bez potreby akéhokoľvek dodatočného rozhodnutia národných orgánov. Sú stanovené, vyberané, platené a kontrolované v zmysle predpisov pre systém vlastných zdrojov ES.

Platby Slovenskej republiky, ako budúcej členskej krajiny, do všeobecného rozpočtu ES budú pozostávať z:

→ tradičných vlastných zdrojov

Tvorí ich clá, poľnohospodárske poplatky a odvody z cukru. Clá a poľnohospodárske poplatky vyplývajú z použitia colnej legislatívy ES a spoločnej poľnohospodárskej politiky pre dovoz z tretích krajín. Odvody z produkcie cukru sú uložené výrobcom v odvetví cukru a slúžia na pokrytie výdavkov ES v tomto odvetví.

→ zdroja založeného na DPH

Je odvodený z aplikácie jednotnej sadzby platnej pre všetky členské krajiny na harmonizované odhady základní DPH určené podľa pravidiel ES.

→ zdroja založeného na hrubom národnom produkte (HNP)

Tento zdroj sa používa ako doplnkový zdroj financovania výdavkov ES. Vypočítava sa použitím jednotnej sadzby na celkový objem HNP všetkých členských štátov.

→ podielu SR na financovaní rabatu Veľkej Británie

Na základe v súčasnosti platnej legislatívy EÚ pre systém vlastných zdrojov ES sa členské krajiny podieľajú na financovaní tzv. rozpočtovej korekcie poskytovanej Veľkej Británii.

Z uvedeného vyplýva, že po vstupe Slovenska do EÚ už clá a colné poplatky uložené na dovoz poľnohospodárskych produktov nebudú súčasťou príjmov štátneho rozpočtu SR. Súčasne sa na výdavkovej strane štátneho rozpočtu objavujú nové výdavkové tituly, a to odvody založené na DPH a HNP, ako aj financovanie rabatu poskytovaného Veľkej Británii. Pokiaľ ide o odvody z produkcie cukru, tie budú mať priamy dopad na slovenských podnikateľov -

producentov cukru a izoglukózy. Výška odvodu bude závisieť od vyrobeného množstva týchto produktov.

Povinnosť Slovenskej republiky prispievať do rozpočtu ES ihneď po vstupe do EÚ bude z pohľadu štátneho rozpočtu SR predstavovať značnú záťaž, ktorá však bude kompenzovaná osobitným príjmom v prvom roku členstva a celkovo prevážaná do pozitívnej bilancie čerpaním prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu za predpokladu vypracovania kvalitných projektov.

Príspevky SR do rozpočtu EÚ (v stálych cenách roku 1999)

v mil. €

	2004 ²⁴	2005	2006	2004-2006
Tradičné vlastné zdroje	33	54	54	141
Zdroj z DPH	26	40	41	107
Zdroj z HNP	146	226	232	604
UK rabat	20	30	32	82
Príspevky do rozpočtu EÚ	225	350	359	934

⇒ oblasť príspevkov poskytnutých SR zo všeobecného rozpočtu ES

Celkové záväzky EÚ voči Slovensku predstavujú v skrátanom finančnom období 2004-2006 čiastku 2 603 mil. €, pričom maximálny strop pre čerpanie z uvedených záväzkov (reálny príjem) bol podľa metodológie Rady a EK stanovený na úrovni 1 756 mil. €. Rozdiel je spôsobený tým, že časť alokovaných prostriedkov je využiteľná postupne v priebehu ďalšieho obdobia.

Prehľad rozdelenia záväzkov EÚ v zmysle záverov Kodanského summitu (v stálych cenách roku 1999)

v mil. €

	2004	2005	2006	2004-2006
Poľnohospodárstvo	125	239	263	627
Trhové opatrenia	17	48	49	114
Priame platby	0	73	88	161
Rozvoj vidieka	108	118	126	352
Štrukturálne akcie	436	495	629	1.560
Štrukturálne fondy	262	351	437	1.050
Kohézny fond	174	144	192	510
Vnútorne politiky	112	110	108	330
Existujúce politiky	53	56	58	167
Jaslovské Bohunice	30	30	30	90
Budovanie inštitúcií	13	8	4	25
Schengen	16	16	16	48
Jednorazová kompenzácia	63	11,5	11,5	86
Príspevky z rozpočtu EÚ	736	855,5	1.011,5	2.603

²⁴ Príspevky do rozpočtu EÚ budú noví členovia platiť od dňa vstupu, t.j. od 1. mája 2004.

Príjmy zo všeobecného rozpočtu ES budú pozostávať z nasledujúcich častí.

→ **dobiehajúca predvstupová pomoc**

V skrátenom programovacom období 2004-2006 bude SR čerpať zo záväzkov ES prijatých do roku 2003. Reálne čerpanie finančných prostriedkov zo záväzkov pre predvstupovú pomoc môže v roku 2004 dosahovať približne 120 mil. €, v roku 2005 okolo 102 mil. € a v roku 2006 maximálne 64 mil. € v stálych cenách roku 1999.

Slovensko už niekoľko rokov čerpá predvstupovú pomoc zo všeobecného rozpočtu ES prostredníctvom predvstupových fondov PHARE, ISPA a SAPARD.

- PHARE je zameraný na pomoc pri plnení podmienok vyplývajúcich z budúceho členstva v EÚ, na rozvoj občianskej spoločnosti a na zavádzanie opatrení na podporu sociálnej a ekonomickej súdržnosti;
- ISPA je zameraný na projekty v oblasti životného prostredia a dopravy, ktoré napomáhajú príprave vstupu do EÚ v oblasti ekonomickej a sociálnej súdržnosti;
- SAPARD podporuje oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka v súlade s cieľmi Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

→ **príjmy v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka hradené zo záručnej sekcie EAGGF - 627 mil. €**

Ročné záväzky pre Slovensko z EÚ v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka sa budú postupne zvyšovať a v roku 2004 dosiahnu úroveň 125 mil. €, v roku 2005 približne 239 mil. € a v roku 2006 to bude 263 mil. €. Reálne čerpanie finančných prostriedkov zo záväzkov pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka môže dosahovať v roku 2004 maximálne 57 mil. €, v roku 2005 max. 205 mil. € a v roku 2006 max. 260 mil. € v stálych cenách roku 1999. V čerpaní roku 2004 nie sú však započítané výdavky na priame platby, ktoré budú vyplatené v roku 2004 vo výške približne 73 mil. € pri úrovni 25%.

Príjmy v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka hradené zo záručnej sekcie Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF) budú smerovať do týchto oblastí:

- **trhovo orientované výdavky - 114 mil. €**

Ide o exportné dotácie k poľnohospodárskej produkcii, ktorá bola exportovaná do krajín mimo ES.

- **priame platby - 161 mil. €**

Predstavujú dotácie na zachovanie poľnohospodárskej produkcie podľa vopred stanovených výrobných kvót. Dotácia z ES bude poskytovaná na úrovni 25-30-35% priemeru EÚ v rokoch 2004-2006. V prípade priamych platieb môže SR využiť národnú vyrovnávaciu platbu pre dosiahnutie úrovne 55-60-65% priemeru EÚ v rokoch 2004-2006 (100% sa má dosiahnuť v roku 2013). Táto vyrovnávacia platba môže byť čiastočne pokrytá presunom zdrojov z rozvoja vidieka (maximálne 20% z ročného záväzku).

- **rozvoj vidieka - 352 mil. €**

Predstavujú v prevažnej miere dotácie smerujúce na kompenzáciu poľnohospodárov pôsobiacich v znevýhodnených oblastiach a v oblastiach s environmentálnymi obmedzeniami, na agro-environmentálne opatrenia, zalesňovanie a samozásobiteľské farmy.

Príjmy v oblasti poľnohospodárstva hradené zo záručnej sekcie EAGGF majú predovšetkým charakter dotácií na zachovanie poľnohospodárskej produkcie a využívanie poľnohospodárskej pôdy v rôznych oblastiach za rôznych podmienok a na podnecovanie exportu poľnohospodárskej produkcie mimo krajín EÚ. Uvedené prostriedky by mali v prevažnej miere nahradiť dotácie zo štátneho rozpočtu v oblasti zachovania poľnohospodárskej produkcie.

→ **štrukturálne operácie - 1.560 mil. €**

Ročné záväzky ES voči Slovensku pre štrukturálne operácie v skrátenom programovacom období sa budú postupne zvyšovať a v roku 2004 dosiahnu úroveň 436 mil. €, v roku 2005 okolo 495 mil. € a v roku 2006 to bude 629 mil. €. Reálne čerpanie finančných prostriedkov zo záväzkov pre štrukturálne operácie môže dosahovať v roku 2004 maximálne 118 mil. €, v roku 2005 max. 244 mil. € a v roku 2006 maximálne 289 mil. € v stálych cenách roku 1999.

Štrukturálne operácie sú zamerané na podporu rozvojových aktivít a skladajú sa zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu.

- **Kohézny fond - 510 mil. €**

Je určený na veľké infraštrukturálne projekty nad 10 mil. € v oblasti dopravy a životného prostredia. Štrukturálne fondy sa využívajú hlavne na menšie projekty (realizujú sa rok až dva roky) a majú aj rozsiahlejšiu oblasť pôsobenia (ekonomický rozvoj, ľudské zdroje, poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a rybné hospodárstvo, doprava, životné prostredie a rôzne prierezové problémy) ako Kohézny fond, ktorého projekty sa realizujú v priemere päť až sedem rokov.

Pri Kohéznom fonde je miera financovania EÚ závislá od vnútorných charakteristík projektu, ale zvyčajne je vyššia ako 50% a môže dosiahnuť až 85% oprávnených nákladov.

- **štrukturálne fondy - 1.050 mil. €**

Predstavujú nástroje štrukturálnej politiky EÚ využívané na dosiahnutie jej troch prioritných cieľov:

- Cieľ 1 umožňuje podporu zo štrukturálnych fondov pre zaostávajúce regióny, v ktorých hodnota HDP na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily a vypočítaná na základe údajov ES v priemere za posledné tri kalendárne roky je nižšia ako 75% priemeru Európskych spoločenstiev. V týchto regiónoch môže dosiahnuť miera financovania z EÚ až 75% oprávnených nákladov.
- Cieľ 2 umožňuje pomoc pre regióny vážne postihnuté úpadkom priemyslu a podporu hospodárskej a spoločenskej premeny oblastí, ktoré čelia štrukturálnym ťažkostiam.
- Cieľ 3 umožňuje podporu pre rozvoj ľudských zdrojov, modernizáciu a prispôsobovanie politík a systémov vzdelávania, školenia a zamestnanosti.

K štrukturálnym fondom patria nasledujúce štyri fondy:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF);
- Európsky sociálny fond (ESF);
- Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond - usmerňovacia sekcia (EAGGF);
- Finančný nástroj pre usmerňovanie rybolovu (FIFG).

Každý fond prispieva podľa špecifických ustanovení, ktoré riadia ich činnosť na dosiahnutie iného cieľa, a to ERDF, ESF a usmerňovacia sekcia EAGGF na dosiahnutie Cieľa 1; ERDF a ESF na dosiahnutie Cieľa 2 a ESF na dosiahnutie Cieľa 3. FIFG prispieva na štrukturálne činnosti v odvetví rybného hospodárstva, okrem regiónov patriacich pod Cieľ 1.

Oprávnenými oblasťami SR na podporu v rámci jednotlivých cieľov sú regióny západného, stredného a východného Slovenska pre Cieľ 1 a Bratislavský kraj pre Cieľ 2 a 3.

Podrobnejšie rozdelenie finančných prostriedkov podľa jednotlivých štrukturálnych fondov je uvedené v časti Regionálna politika.

→ **Iniciatívy EÚ**

Finančné prostriedky v rámci štrukturálnych fondov sa vyčleňujú podľa konkrétnych cieľov a iniciatív ES. Štrukturálne fondy prispievajú na financovanie iniciatív Spoločenstva a na podporu inovačných opatrení a technickej pomoci.

Iniciatívy ES sú formou pomoci ES zo štrukturálnych fondov, ktorá sa týka:

- cezhraničnej (INTERREG A), transregionálnej (INTERREG B) a transnacionálnej spolupráce (INTERREG C);
- hospodárskej a spoločenskej obnovy zaostalých miest a mestských oblastí (URBAN);
- rozvoja vidieka (LEADER);
- medzištátnej spolupráce na presadzovanie nových prostriedkov boja so všetkými formami diskriminácie v oblasti trhu práce (EQUAL).

V skrátenom programovacom období 2004-2006 bude EÚ podporovať v nových členských krajinách iba dve iniciatívy ES, a to INTERREG z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a EQUAL z Európskeho sociálneho fondu.

→ **financovanie zo štrukturálnych fondov**

Financovanie zo štrukturálnych fondov sa uskutočňuje prostredníctvom:

- Rámca podpory spoločenstva (CSF);
- operačného programu Základná infraštruktúra - financovaný z ERDF;
- sektorových operačných programov:

- SOP Ľudské zdroje - financovaný z ESF,
- SOP Priemysel a služby - z ERDF
- SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka - z EAGGF.

Jedným zo základných princípov fungovania EÚ je princíp solidarity, v zmysle ktorého silnejší prispievajú slabším. Veľký objem finančných prostriedkov určených členským štátom, ktorých ekonomická sila a životná úroveň nedosahuje priemer členských štátov EÚ, by mal pomôcť odstráneniu regionálnych rozdielov vytvorením rozvojových impulzov v regiónoch.

Prostriedky štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu budú dopĺňať národné zdroje, ale nesmú ich nahrádzať. Inými slovami, Slovensko nemôže znižovať svoje verejné výdavky smerujúce do regiónov cez jednotlivé čiastkové oblasti hospodárskej politiky a nahrádzať ich prostriedkami z fondov EÚ. Prostredníctvom týchto fondov sa realizujú projekty, ktoré by za iných okolností nemohli byť realizované vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov. Tieto prostriedky znamenajú pre SR dodatočný zdroj, ku ktorému je ešte potrebné pripočítat národné spolufinancovanie z verejných a súkromných zdrojov.

Štrukturálne fondy a Kohézny fond budú pre podnikateľskú sféru veľkou výzvou. Na jednej strane budú môcť podnikatelia získať nenávratné finančné prostriedky z EÚ a z verejných prostriedkov SR (každý projekt realizovaný súkromnou sférou musí mať aj spolufinancovanie z národných verejných zdrojov)

cez realizáciu projektov oprávnených na financovanie zo štrukturálnych fondov, na druhej strane sa môžu zapájať do realizácie súkromných a verejných projektov štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu ako dodávateľ či zostavovateľ. Zapojenie podnikateľského sektora do tohto mechanizmu zvýši dopyt po pracovnej sile na trhu práce, a to nielen vo fáze realizácie projektov, ale aj pri využívaní vytvorených hodnôt.

Štrukturálne fondy a Kohézny fond pri ich účelovom a efektívnom využívaní vytvárajú tzv. pákový efekt rozvoja a napomáhajú ekonomickému rastu a rozvoju. V konečnom dôsledku prostredníctvom ich pôsobenia možno zmobilizovať rozvojové aktivity (súkromné a verejné) a zvyšovať životnú úroveň krajiny. Ako príklad možno uviesť Írsko, kde pomocou vhodného využívania týchto fondov došlo k ekonomickému rozmachu a rapidnému rastu životnej úrovne.

Pre realizáciu tejto výzvy, ktorú fondy EÚ predstavujú, bude potrebné zabezpečiť vhodné administratívne zabezpečenie programovania, výberu a realizácie projektov, finančného riadenia, monitorovania, kontroly a hodnotenia využitia štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na centrálnej a regionálnej úrovni verejnej sféry.

Je potrebné zdôrazniť, že štrukturálne fondy a Kohézny fond sú založené na projektoch. Ak sa Slovenská republika chce priblížiť k stanovenému limitu čerpania, musí vypracovať, vybrať a realizovať kvalitné projekty (verejné alebo súkromné), ktoré budú spĺňať prísne podmienky stanovené v právnych predpisoch EÚ.

→ vnútorné politiky ES - 330 mil. €

Závazky ES voči SR na skrátené rozpočtové obdobie 2004-2006 predstavujú celkovo 330 mil. €, v roku 2004 dosiahnu úroveň 112 mil. €, v roku 2005 okolo 110 mil. € a v roku 2006 to bude 108 mil. €.

Vnútorné politiky ES sú zamerané na podporu rozvojových aktivít, ktoré nie je možné podporovať zo štrukturálnych fondov alebo Kohézneho fondu. SR bude môcť čerpať finančné prostriedky v nasledujúcich oblastiach vnútorných politik ES:

- vnútorné opatrenia - 167 mil. €

Vnútorné opatrenia sú viacročné programy ES realizované cez projekty, ktoré sa delia na dve hlavné oblasti, a to:

• výskum a rozvoj technológií

Výskum a rozvoj technológií sa realizuje cez rámcové programy. V rokoch 2002-2006 sa realizuje 6. rámcový program, ktorého cieľom je vytvorenie

komplexného Európskeho výskumného priestoru. Konečnými prijímateľmi podpory môžu byť verejné inštitúcie a súkromné podniky, ktoré predkladajú návrhy projektov Európskej komisii na základe jej výzvy. Dôraz sa kladie predovšetkým na zapojenie malých a stredných podnikov do výskumu a rozvoja technológií.

• programy Spoločenstva

Predstavujú viacročné programy so špecifickým rozvojovým zámerom vo vybraných čiastkových politikách Európskych spoločenstiev. V skrátenom programovacom období 2004-2006 sa budú programy Spoločenstva realizovať v nasledujúcich oblastiach:

- boj proti korupcii;
- oblasť voľného pohybu, bezpečnosti a spravodlivosti;
- trans-európske dopravné siete;
- štatistické informácie;
- politické strany;
- ostatné sociálne operácie;
- trh práce a technologická inovácia;
- priemysel;
- pomoc na rekonštrukciu;
- vnútorný trh;
- ochrana spotrebiteľa;
- životné prostredie;
- Euratom/jadrová ochrana;
- energia;
- informácie a komunikácia;
- kultúra a audiovizuálne médiá;
- všeobecné vzdelávanie, odborné vzdelávanie a mládež;
- rybolov a more;
- doprava;
- ostatné poľnohospodárske operácie.

• odstavenie dvoch blokov V-1 JE Jaslovské Bohunice - 90 mil. €

Odstavenie bloku V-1 atómovej elektrárne Jaslovské Bohunice predstavuje prechodný finančný nástroj zameraný na podporu pri odstavení blokov V-1 atómovej elektrárne Jaslovské Bohunice.

• budovanie inštitúcií - 25 mil. €

Budovanie inštitúcií predstavuje prechodný finančný nástroj pre nové členské štáty EÚ s cieľom posilnenia a rozvoja ich administratívnej kapacity pre zabezpečenie implementácie legislatívy ES a na podporu výmeny skúseností medzi partnerskými štátmi v tých oblastiach, ktoré nemôžu byť financované zo štrukturálnych fondov:

- súdnictvo a vnútorné záležitosti;
- finančná kontrola;

- ochrana finančných záujmov ES a boj proti korupcii;
- vnútorný trh, vrátane colnej únie;
- životné prostredie;
- veterinárne služby;
- administratívne a kontrolné štruktúry pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, vrátane Integrovaného administratívneho a kontrolného systému (IACS);
- jadrová bezpečnosť;
- štatistika.

• budovanie schengenských hraníc - 48 mil. €

Budovanie schengenských hraníc predstavuje prechodný finančný nástroj zameraný na podporu budovania nových vonkajších hraníc ES a na podporu efektívnej kontroly týchto hraníc.

⇒ čistá rozpočtová pozícia po vstupe

Po vstupe do EÚ dostane Slovensko v rokoch 2004-2006 na platbách o 831 mil. € viac ako do rozpočtu EÚ zaplatí, čo predstavuje 154 € na obyvateľa.

Odhad čistej pozície SR po vstupe v zmysle záverov Kodanského summitu (v stálych cenách roku 1999)

v mil. €

	2004	2005	2006	2004-2006
Predvstupová pomoc	120	102	64	286
Poľnohospodárstvo	57	205	260	522
Štrukturálne akcie	118	244	289	651
Vnútorné politiky	19	33	45	97
Dodatočné príjmy	21	52	52	125
Jednorazová kompenzácia	63	11	11	85
Príjmy celkom	398	647	720	1.765
Tradičné vlastné zdroje	- 33	- 54	- 54	- 141
Zdroj z DPH	- 26	- 40	- 41	- 107
Zdroj z HNP	- 146	- 226	- 232	- 604
UK rabat	- 20	- 30	- 32	- 82
Výdavky celkom	- 225	- 350	- 359	- 934
Čistá rozpočtová pozícia	173	297	361	831

⇒ úprava finančnej perspektívy Európskym parlamentom

Schvaľovanie Zmluvy o pristúpení v Európskom parlamente bolo poznačené inštitucionálnym sporom medzi Európskym parlamentom a Radou EÚ, týkajúcim sa práva EP spolurozhodovať a nielen sa vyjadrovať k rozpočtu Únie. Prístupová zmluva, ktorá definuje finančný rámec rozšírenia, bola predložená

do EP v podobe, na akej sa dohodli členské krajiny s prístupujúcimi krajinami v Kodani, pričom v procese rokovaní EP nemal možnosť sa k nej vyjadriť. Podľa rozpočtových pravidiel EÚ má však EP spolurozhodovaciu právomoc pri schvaľovaní rozpočtu EÚ. Zámerom EP nebolo oslabiť rozpočtové pozície nových členov, ale naopak, dosiahnuť zvýšenie ich prostriedkov.

Európsky parlament a Rada súhlasili v apríli 2003 s úpravou finančnej perspektívy pre roky 2004-2006 o 480 mil. € pre všetky krajiny EÚ (50 mil. € na rok 2004; 190 mil. € na rok 2005 a 240 mil. € na rok 2006).

Tabuľka 14

ROZPOČTOVÉ OPATRENIA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ záväzky EÚ voči SR v rokoch 2004-2006 predstavujú 2.603 mil. €	☐ príspevky SR do rozpočtu EÚ v rokoch 2004-2006 dosiahnu 934 mil. €
☐ platby na čerpanie financií z uvedených záväzkov v rokoch 2004-2006 predstavujú objem 1.765 mil. €	☐ nedostatočná príprava kvalitných projektov na čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ môže zhoršiť našu rozpočtovú pozíciu
☐ čistá rozpočtová pozícia po vstupe v rokoch 2004-2006 dosiahne sumu 831 mil. €, čo predstavuje 154 € na obyvateľa	☐ nedostatočná absorpčná kapacita v čerpaní finančných prostriedkov môže spôsobiť prepadnutie nevyčerpaných prostriedkov

C. Súvislosti v jednotlivých sektoroch

15. **Priemyselná politika (Kapitola 15)**
16. **Malé a stredné podnikanie (Kapitola 16)**
17. **Doprava (Kapitola 9)**
18. **Telekomunikácie (Kapitola 19)**
19. **Energetika (Kapitola 14)**
20. **Životné prostredie (Kapitola 22)**
21. **Ochrana spotrebiteľa (Kapitola 23)**

15. Priemyselná politika (Kapitola 15)

Z pohľadu priemyselnej politiky a ďalšieho rozvoja slovenskej ekonomiky musíme dopady vstupu Slovenska do EÚ spájať najmä s prístupom k spoločnému trhu EÚ spojeným s implementáciou štyroch základných slobôd - voľného pohybu tovaru, osôb, kapitálu, služieb - a s neskorším zavedením spoločnej meny Euro.

Tieto faktory výrazne prispievajú k rastu hrubého domáceho produktu a prílevu zahraničných investícií na naše územie, čo sa pozitívne prejaví najmä v riešení problému nezamestnanosti. Na druhej strane, odstránenie bariér brániacich voľnému pohybu tovarov, služieb a kapitálu umožní prienik aktívnych slovenských firiem na trhy EÚ i na trhy tretích krajín. Analýzy vonkajších ekonomických vzťahov slovenskej ekonomiky svedčia o rozhodujúcom význame západoeurópskeho, ale i stredoeurópskeho trhu pre slovenskú ekonomiku.

Výhody a riziká nášho vstupu do EÚ z pohľadu dopadov na priemyselnú politiku a rozvoj ekonomiky ako takej sú podrobnejšie uvedené v jednotlivých kapitolách, takže pre úplnosť uvádzame iba tie najvýznamnejšie:

- zrušenie obchodných bariér v rámci rozšírenej EÚ sa prejaví vo zvýšení obchodnej výmeny, vo zvýšení produktivity práce a väčším prílevom investícií;
- zvýšená konkurencia vytvorí tlak na urýchlenie reštrukturalizácie, najmä v strojárskom, textilnom, drevospracujúcom a elektrotechnickom priemysle, čo sa prejaví v presune zamestnanosti z menej produktívnych do atraktívnejších a produktívnejších odvetví;
- dôležitým impulzom ekonomického rastu bude prílev priamych zahraničných investícií, najmä do oblasti moderných technológií; na prílev zahraničných investícií bude pozitívne vplyvať aj faktor jednotnej legislatívy EÚ, ktorá bude po vstupe platiť v SR;
- priamy kontakt s výrobcami krajín EÚ bude znamenať zvýšenie konkurencie vo všetkých sektoroch našej ekonomiky, spojenej s rozsiahlejšou ponukou, lepšou kvalitou, širším sortimentom a nižšími cenami;
- z integrácie bude vo veľkej miery ťažiť strojársky priemysel vzhľadom na technické, technologické a ľudské kapacity, ďalej sektor služieb, cestovný ruch a doprava vzhľadom na možnosti a geografickú polohu štátu;
- výrobcovia budú kvôli zvýšeniu konkurencie svojich výrobkov nútení modernizovať výrobné zariadenia, zavádzať high-tech výroby a zvyšovať

produktivitu, na strane druhej, po odstránení bariér budú mať ľahší prístup k najnovším výsledkom výskumu a vývoja, možnosť prebrať overené postupy a systémy riadenia;

- rozvoj spolupráce s výrobcami EÚ pri prenikaní na trhy tretích krajín zvýši naše exportné možnosti, najmä z pohľadu budúcnosti nášho priemyslu, ktorý je existenčne závislý od exportu.

Vstup do EÚ však so sebou prinesie aj určité riziká pre niektoré odvetvia a podniky v prípade, že sa nedokážu rýchlo prispôsobiť zmeneným podmienkam:

- výrobky vyvážané do EÚ budú musieť spĺňať európske normy. Prispôbenie sa týmto normám je časovo i finančne veľmi náročný proces, ktorý povedie k zvýšeniu nákladov našich výrobcov, čo bude vytvárať tlak na obstaranie nových technológií a na zmeny v organizácii riadenia výroby a odbytu;
- otvorenie trhov bude vytvárať konkurenčný tlak na slabšie podnikateľské subjekty SR, čo môže ohroziť ich existenciu;
- odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia môže ohroziť kvalitu manažmentu najmä menších firiem;
- reštrukturalizácia a modernizácia priemyselných podnikov si vyžiada zvýšenie dodatočných nákladov. Tieto procesy by však boli nevyhnuté i v prípade nevstúpenia do EÚ, pričom po vstupe bude možné tieto zmeny urobiť za oveľa výhodnejších podmienok a s pomocou ostatných členských štátov;
- prienik na zahraničné trhy si bude vyžadovať vyššie nároky na kvalitu výrobkov, produktivitu práce, kvalifikáciu pracovných síl, manažérske a jazykové schopnosti riadiacich pracovníkov, čo sa však tiež v budúcnosti ukáže ako prínos pre konkurencieschopnosť slovenského priemyslu;
- stále väčší objem HDP a zamestnanosti sa bude postupne presúvať zo sektora priemyselnej výroby do sektora služieb.

PRIEMYSELNÁ POLITIKA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zrušenie obchodných bariér v rámci rozšírenej EÚ sa prejaví v zvýšení obchodnej výmeny, produktivity práce a prílevu investícií	☐ prispôbenie sa európskym normám pri výrobe výrobkov
☐ zvýšená konkurencia vytvorí tlak na úroveň kvality, šírku sortimentu a ceny výrobkov, ako aj na urýchlenie reštrukturalizácie v niektorých odvetviach, čo sa prejaví v presune zamestnanosti z menej produktívnych do atraktívnejších a produktívnejších odvetví	☐ otvorenie trhov bude vytvárať konkurenčný tlak na slabšie podnikateľské subjekty SR, čo môže ohroziť ich existenciu
☐ dôležitým impulzom ekonomického rastu bude prílev priamych zahraničných investícií najmä do oblasti moderných technológií	☐ odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia môže ohroziť kvalitu manažmentu najmä menších firiem
☐ odstránenie bariér uľahčí prístup k najnovším výsledkom výskumu a vývoja, umožní prebrať overené postupy a spôsoby riešenia problémov	☐ reštrukturalizácia a modernizácia priemyselných podnikov si vyžiada zvýšenie dodatočných nákladov

16. Malé a stredné podnikanie (Kapitola 16)

⇒ definícia malého a stredného podnikateľa

Stredný podnikateľ:

- zamestnáva menej ako 250 zamestnancov;
- dosahuje
 - ročný obrat nepresahujúci 40.000.000 € alebo
 - ročnú sumu aktív nepresahujúcu 27.000.000 €;
- spĺňa kritérium ekonomickej nezávislosti.

Malý podnikateľ:

- zamestnáva menej ako 50 zamestnancov;
- dosahuje
 - ročný obrat nepresahujúci 7.000.000 € alebo
 - ročnú sumu aktív nepresahujúcu 5.000.000 €;
- spĺňa kritérium ekonomickej nezávislosti.

Nezávislý podnik je podnik, v ktorom vlastnícky podiel jedného z podnikov alebo spoločne niekoľkých podnikov, na ktoré sa nevzťahuje definícia malých a stredných podnikov, nepresahuje 25% vloženého kapitálu alebo hlasovacieho práva.

⇒ dopady vstupu podľa prieskumu verejnej mienky

Podľa výsledkov prieskumu vykonaného Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania v spolupráci s Ústavom pre výskum verejnej mienky Štatistického úradu SR a INFOSTATOM prevláda medzi malými a strednými podnikateľmi názor, že vstup SR do Európskej únie neprinesie výrazné zmeny a neovplyvní ich činnosť. Pozitívne vnímajú najmä rozšírenie a zlepšenie nákupných podmienok a rozvoj kooperačných vzťahov s partnerskými firmami v EÚ. Prioritným záujmom malých a stredných podnikateľov bude predovšetkým hľadanie obchodného partnera v krajinách EÚ, čo sa pozitívne prejaví v zvýšení produktivity, znížení nezamestnanosti a v zvýšení vývozu našich výrobkov do krajín EÚ, ako i do tretích krajín.

Najväčšie riziká vidia vo zvýšení konkurencie na domácom trhu, v odlive kvalifikovaných pracovných síl a v prispôsobení sa zvýšeným požiadavkám na kvalitu svojich výrobkov.

Podľa názoru malých a stredných podnikateľov je nutné prispôbiť praktikám EÚ najmä poskytovanie informácií zo strany štátnych inštitúcií, týkajúcich sa vyhlasovania verejných súťaží, zverejňovanie informácií o podporných národných a nadnárodných programoch, ako aj o programoch v rámci štrukturálnych

fondov. V rámci legislatívnych podmienok očakávajú zvýšenie právnej istoty v podobe stability legislatívy. V rámci ekonomických a finančných podmienok je podľa názoru väčšiny respondentov potrebné prispôbiť Európskej únii najmä dostupnosť bankových úverov.

⇒ štátna pomoc poskytovaná malým a stredným podnikateľom

→ pomoc *de minimis* pre malých a stredných podnikateľov

Štátnu pomoc malým a stredným podnikom je možné poskytnúť vo forme tzv. pomoci *de minimis* (minimálna pomoc), ktorá v priebehu troch po sebe nasledujúcich rokov pre jedného podnikateľa neprekročí limit 100.000 €. Pomoc *de minimis* môže byť poskytnutá vo všetkých odvetviach, s výnimkou dopravy, rudného a uhoľného baníctva, oceliarskeho priemyslu, vodného hospodárstva, exportu a podpory zameranej na zvýhodnenie domácich výrobkov pred podobnými výrobkami dovážanými zo zahraničia.

Pri pomoci *de minimis* nie je podstatné, v akej forme alebo na aký účel bola podnikateľovi pomoc poskytnutá, kritériom je len stanovená maximálna hranica výšky pomoci, ktorú nie je možné prekročiť.

Inštitút pomoci *de minimis* je v Slovenskej republike značne využívaný na podporu MSP, či už formou individuálneho poskytnutia pomoci, alebo v rámci schém (programov) pomoci *de minimis*, spravovaných jednotlivými poskytovateľmi (napr. Ministerstvo hospodárstva SR).

Schémy pomoci *de minimis* presne stanovujú pravidlá a podmienky poskytovania pomoci a prostredníctvom nich možno efektívne podporovať najmä mikro-podnikateľov a malých podnikateľov.

→ štátna pomoc pre vstupné investície

Štátnu pomoc malým a stredným podnikom je ďalej možné poskytnúť na vstupné investície. Vstupné investície musia byť spojené s vytvorením nového podniku, rozšírením existujúceho podniku alebo činnosťami, zameranými na podstatné zmeny výrobkov alebo výrobného procesu existujúceho podniku (najmä racionalizácia, diverzifikácia alebo modernizácia).

Pri štátnej pomoci na vstupné investície sa za oprávnené náklady považujú:

- náklady na obstaranie investičného majetku (pozemky, budovy, stroje, zariadenia);
- náklady na obstaranie nehmotného investičného majetku, pričom ich výška nesmie prekročiť 25% celkových oprávnených investičných nákladov;

- mzdové náklady na novovytvorené pracovné miesta za obdobie dvoch rokov za predpokladu, že tieto miesta súvisia s realizáciou investičného projektu, sú vytvorené do troch rokov od uskutočnenia investície a zabezpečia čistý prírastok počtu zamestnancov v danom podniku v porovnaní s priemerom za predchádzajúcich 12 mesiacov.

Podnikateľ sa musí zaviazat' využívať takto obstaraný majetok a zachovať novovytvorené pracovné miesta minimálne päť rokov a jeho príspevok k financovaniu investičného projektu musí byť najmenej 25%.

→ poradenstvo a iné služby

Pri štátnej pomoci *na poradenstvo a iné služby a činnosti* sa za oprávnené náklady považujú:

- náklady na externých odborníkov, pričom služby nesmú byť trvalé, pravidelné ani súvisiace s bežnými prevádzkovými nákladmi podniku, ako sú napr. poradenstvo v oblasti daní, pravidelné právne služby;
- náklady na prenájom, zriadenie a prevádzku stánkov na veľtrhoch a výstavách (štátna pomoc môže byť poskytnutá len na prvú účasť na veľtrhu alebo výstave).

Štátnu pomoc je možné poskytovať malým a stredným podnikateľom pôsobiacim vo všetkých odvetviach, okrem poľnohospodárstva, rybárstva a vodného hospodárstva. Pomoc sa netýka ani činností súvisiacich s exportom a podmienených prednostným využívaním domácich výrobkov pred dovážanými.

Tabuľka 16

17. Doprava (Kapitola 9)

MALÉ A STREDNÉ PODNIKANIE	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ rozšírenie a zlepšenie nákupných podmienok, rozvoj kooperačných vzťahov s partnerskými firmami a hľadanie obchodného partnera	☐ zvýšenie konkurencie na domácom trhu
☐ prílev zahraničných investícií, ktorý sa prejaví v raste produktivity, v znížení nezamestnanosti a v zvýšení vývozu našich výrobkov do krajín EÚ	☐ odliv kvalifikovaných pracovných síl
	☐ prispôsobenie sa európskym normám pri výrobe výrobkov

⇒ rozvoj cestnej dopravy po vstupe

Vychádzajúc z predpokladaného vývoja slovenskej ekonomiky, objem prepravy a prepravné výkony do roku 2010 budú mať pri optimistickom scenári vzrastajúci trend. S rozšírením EÚ sa zväčší priemerná prepravná vzdialenosť, je potrebné rátať aj s nárastom dopravy v prihraničných regiónoch. Najväčší nárast zaznamenaná cestná doprava, najmä v realizácii prepráv v rámci zahraničného obchodu s 25 krajinami EÚ. Keďže železnice v Európe sa nachádzajú v súčasnom období v útlme a ich revitalizácia si vyžaduje určitý čas, cestná doprava bude pri prepravách „od domu do domu“ naďalej využívať svoje výhody, ako spoľahlivosť, rýchlosť a flexibilita poskytovaných služieb.

⇒ silné a slabé stránky dopravcov v starých a nových krajinách

Dopravcovia v EÚ sa obávajú straty trhového podielu v prospech dopravcov z krajín strednej a východnej Európy (SVE) v dôsledku nižších mzdových nákladov. Dopravné spoločnosti krajín SVE sa však obávajú, že ich trhy prevezmú vysoko efektívne spoločnosti z krajín EÚ s lepšími znalosťami logistiky, zručnosťami a s bohatšími finančnými zdrojmi.

⇒ medzinárodná cestná nákladná doprava

Medzinárodná cestná doprava, t.j. doprava medzi jednotlivými členskými krajinami, bude okamžite od vstupu plne liberalizovaná. To znamená, že slovenskí dopravcovia budú ihneď po vstupe využívať výhody rozšíreného vnútorného trhu. Určité obmedzenia v trvaní od dvoch do piatich rokov sa budú vzťahovať iba na kabotáž, t.j. na vykonávanie vnútroštátnej dopravy na území členského štátu dopravcom z iného členského štátu.

	Súčasný krajiny EÚ	Nové krajiny EÚ
silné stránky	- vyššia produktivita v dôsledku znalostí logistiky a informácií - využitie koncepcie intermodálnej dopravy	- nízke mzdy - jazykové znalosti - ochota vodiča cestovať - znalosť miestnych podmienok
slabé stránky	- vysoké prevádzkové náklady - jazykové a adaptačné problémy vodiča v krajinách SVE	- staršie a menej spoľahlivé vozidlové parky - nedostatok finančných zdrojov - obmedzená znalosť logistiky a informácií

V súčasnom období na Slovensku podniká v cestnej nákladnej doprave viac ako 6.000 podnikateľov, z toho okolo 3.500 v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (o povolenia cudzích štátov žiadalo približne 1.000 dopravcov). Podnikatelia disponujú zhruba 10.500 nákladnými vozidlami, z toho asi 4.500

vozidiel má celkovú hmotnosť vyššiu ako šesť ton, okolo 40% vozidiel je starších ako šesť rokov.

Kapacita vozidlového parku je niekoľkokrát vyššia ako je potreba slovenského zahraničného obchodu. Najmä nové malé firmy, ktoré vznikli v súvislosti s medzinárodnou kamiónovou dopravou, disponujú v prevažnej miere modernejším vozidlovým parkom. Sú však kapitálovo slabé a závislé od veľkých zasielateľských, najmä zahraničných firiem. V roku 2000 preukázalo okolo 2.400 firiem, t.j. viac ako dve tretiny z celkového počtu, nižšie vlastné imanie ako 5.000 € na vozidlo a až vyše 78% firiem preukázalo nižšie vlastné imanie ako 9.000 €. Pritom toto sú požadované hranice finančnej spoľahlivosti dopravcu na prvé vozidlo (9.000 €), resp. druhé a každé ďalšie vozidlo (5.000 €). Pre nových dopravcov sa tieto limity uplatňujú od 1. septembra 2002. Pre existujúcich dopravcov sa budú tieto limity uplatňovať v medzinárodnej doprave od 1. septembra 2003 a pre vnútroštátnu dopravu od 1. mája 2004, t.j. po vstupe SR do EÚ.

V súčasnosti prevláda v cestnej doprave na Slovensku nadbytok dopravných kapacít. Hospodárska súťaž začína mať znaky „agresívnej“ hospodárskej súťaže, ktorej následkom sa hospodárske subjekty snažia nízkymi cenami a cenovými diskrimináciami vzájomne z trhu vytlačiť a monopolizovať trh. V najbližšom období musíme rátať s tým, že najmä veľké firmy z krajín EÚ budú zakladať na území SR svoje dcérske spoločnosti (ak ich už doteraz nezaložili).

Profesionálnu neskúsenosť manažmentov firiem (napr. neznalosť trhu, nedostatočný marketing, neodborný prístup k obnove vozidlového parku, neznalosť medzinárodných predpisov a nedostatočná predvídavosť vývoja hospodárskej situácie), ich finančnú zadlženosť, pokles cien v dôsledku nadbytku ponuky dopravných kapacít nad dopytom a platobnú neschopnosť prepravcov možno označiť za potenciálny zdroj možného zániku niektorých firiem v procese hospodárskej súťaže.

V prístupovom procese do EÚ sa slovenské dopravné firmy budú musieť vo zvýšenej miere venovať aj strategickému rozvoju a plánovaniu. Na zabezpečenie cudzích finančných zdrojov a investícií bude nutná intenzívna a efektívna spolupráca s bankovými subjektami založená na dôvere a výmene informácií.

V medzinárodnej cestnej nákladnej doprave SR vlastní asi 40% všetkých podnikateľov iba jedno nákladné vozidlo a 31% maximálne tri. Budúce požiadavky trhu očakávajú poskytovanie komplexných služieb. Zákazníci považujú dopravné podniky za nástroj znižovania nákladov na zásobovanie a odbyť. Nie je preto vylúčené, že v budúcnosti bude musieť dochádzať k fúziám (zlučovaniu) malých dopravných firiem, ktorých cieľom by malo byť najmä:

- získanie dodatočného know-how;
- zvýšenie schopností inovovať poskytovanie služieb;

- zlepšenie prístupu k novým dopravným technológiám a finančným zdrojom;
- zvýšenie konkurencieschopnosti.

⇒ **železničná doprava**

Európsky parlament schválil v januári 2003 ďalšiu liberalizáciu železničnej dopravy. Od 1. januára 2006 sa predpokladaná liberalizácia nákladnej železničnej dopravy a od 1. januára 2008 úplná liberalizácia, vrátane osobnej národnej dopravy (kabotáž).

15. marca 2003 sa liberalizoval prístup na vybranú transeurópsku železničnú sieť pre nákladnú dopravu, čo prinesie zvýšenie konkurencie v tejto oblasti. Poplatky za používanie jednotlivých železničných tratí budú pre všetkých dopravcov rovnaké. Okrem tradičných železničných spoločností, zväčša štátnych, vstúpia na trh nákladnej dopravy noví železniční operátori, čo by malo viesť k skvalitneniu poskytovaných služieb. Zahraničné železničné spoločnosti sa na túto situáciu pripravujú už teraz a nakupujú nové viacsystémové elektrické lokomotívy, schopné prevádzky v rôznych napájacích sústavách, a školia personál, aby mohli operovať na čo možno najväčšom území EÚ bez nutnosti prepájania lokomotív. Tomu sa bude musieť prispôsobiť aj náš železničný operátor, ŽS, a.s.

⇒ **lodná doprava**

Slovenská republika ako vnútrozemský štát má pri implementácii *acquis communautaire* v oblasti námornej dopravy pomerne jednoduchú pozíciu. V oblasti vnútrozemskej dopravy je potrebné vykonať niektoré opatrenia, ktoré však vzhľadom na veľkosť vnútrozemskej lodnej dopravy v podmienkach Slovenskej republiky nebudú veľmi náročné. Ide o založenie Vnútrozemského vodného fondu a zabezpečenie dodržiavania a kontroly prepravy nebezpečných nákladov (prostredníctvom bezpečnostných inšpektorov), uznávania licencií, poplatkov a technických požiadaviek pre plavidlá.

⇒ **letecká doprava**

Slovenský letecký priemysel je v porovnaní so súčasnými 15 štátmi EÚ pomerne málo rozvinutý. V podmienkach Slovenskej republiky pôsobia traja operátori - Slovenské aerolínie, SkyEurope Airlines a Air Slovakia. Vstup SR do EÚ vytvorí priestor na rozvoj leteckej dopravy. Zvýši sa možnosť finančného a technického posilnenia už operujúcich operátorov. V súčasnosti je otvorenou otázkou efektívnejšie využitie bratislavského letiska M. R. Štefánika ako nákladného letiska. Slovensko pristúpilo k Dohode o spoločnom európskom priestore. Do vstupu sa bude musieť doriešiť problém ciel na lietadlá a leteckú

techniku dovážaných z krajín, ktoré nie sú členmi EÚ. Z tohto dôvodu sa pripravuje prístup SR k Dohode o obchode s civilnými lietadlami z roku 1979 v rámci WTO a tiež prístup k Spoločnému leteckému orgánu (*Joint Aviation Authority*). Po vstupe SR do EÚ bude pokračovať intenzívnejšia spolupráca medzi SR a Európskou komisiou v oblasti leteckej bezpečnosti, medzi iným aj v organizovaní špecializovaných kurzov pre letecký personál.

⇒ finančné prostriedky EÚ pre rozvoj dopravnej infraštruktúry

Slovensko má možnosť čerpať finančné prostriedky na rozvoj dopravnej infraštruktúry z predstupového fondu ISPA. V rokoch 2000-2002 bolo z fondu ISPA schválené financovanie dopravných projektov v celkovej výške 172,5 mil. €. Po vstupe SR do EÚ budú dopravné infraštruktúrne projekty financované z Kohézneho fondu, na ktorý je v rokoch 2004-2006 vyčlenených 510 mil. €. Kohézny fond je však určený aj na financovanie projektov v rámci životného prostredia. V súlade s pravidlami EÚ je 50% prostriedkov určených na projekty v doprave a 50% v životnom prostredí.

Prehľad čerpania finančných prostriedkov z fondu ISPA na dopravné projekty v rokoch 2000-2002

v €

Projekt	Celkové oprávnené náklady	ISPA príspevok
Modernizácia železničnej trate Bratislava - Trnava v úseku Rača - Šenkvice	51.422.000	38.566.500
Výstavba diaľnice D 61, časť Viedenská cesta - Prístavný most v Bratislave	52.210.000	27.149.200
Modernizácia železničnej trate Bratislava - Trnava v úseku Šenkvice - Cífer	116.859.000	58.429.500
Odborná pomoc pri príprave dopravných projektov	2.200.000	1.650.000
Modernizácia železničnej trate Trnava - Nové Mesto nad Váhom, úsek Trnava - Piešťany	93.488.000	46.744.000
Celkovo doprava (€)	316.179.000	172.539.200

DOPRAVA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ úplná liberalizácia medzinárodnej nákladnej cestnej dopravy okamžite po vstupe	☐ obmedzenie v trvaní od dvoch do piatich rokov vo vykonávaní kabotáže v cestnej doprave
☐ prístup na logistické trhy a väčšia spolupráca s operátormi EÚ	☐ zlučovanie a fúzie malých dopravných firiem
☐ využitie znalosti miestnych podmienok, najmä smerom na východ Európy	☐ nedostatočná finančná spoľahlivosť malých firiem, najmä v cestnej doprave, môže viesť k ich zániku
☐ zväčšovanie rozsahu poskytnutých dopravných služieb, zväčšovanie prepravných vzdialeností a lepšia spätná väzba budú priaznivo pôsobiť na znižovanie jednotkových nákladov a tým na generovanie vyšších ziskov	☐ nedostatok a ťažká dostupnosť voľného kapitálu, vysoké úrokové sadzby, daňové a odvodové zaťaženie, nutnosť uhradiť väčšinu poplatkov (cestná daň, poistné) začiatkom kalendárneho roka, môže komplikovať zaobstarávanie moderných ekologických dopravných prostriedkov
☐ možnosť čerpania finančných prostriedkov z Kohézneho fondu na rozvoj dopravnej infraštruktúry	☐ konkurencia vysokokvalitných a produktívnych dopravcov EÚ
☐ vytvorenie podmienok pre trvalo udržateľný rozvoj dopravy, najmä v súvislosti so zmiernením škodlivých účinkov dopravy na životné prostredie	

18. Telekomunikácie (Kapitola 19)

⇒ telekomunikačné služby

V oblasti telekomunikačných služieb došlo od 1. januára 2003 k uvoľneniu trhu s hlasovou službou po pevných sieťach, čím sa zavŕšila posledná fáza úplnej liberalizácie trhu. Liberalizácia telekomunikačného trhu sa prakticky začala už v roku 1991, kedy došlo k uvoľneniu trhu s koncovými telekomunikačnými zariadeniami, ako súčasť prípravy na vstup Slovenska do EÚ. Od roku 1998 bola liberalizovaná väčšina telekomunikačných služieb, s výnimkou uvedenej hlasovej služby po pevných sieťach. Už v súčasnosti existuje veľké množstvo spoločností, ktoré ponúkajú telekomunikačné služby pre obyvateľstvo i podnikateľov. Napriek súčasnej pesimistickej situácii na telekomunikačných trhoch vo svete očakávame, že tento potenciál sa presunie do krajín strednej a východnej Európy, a teda predpokladáme, že telekomunikačné služby na Slovensku sa zefektívnia a skvalitnia, budú dostupnejšie a zníži sa ich cena.

V praxi to bude znamenať, že na telekomunikačný trh vstúpia ďalší poskytovatelia telekomunikačných služieb (operátori), ktorí ich budú poskytovať domácnostiam, širokej verejnosti aj podnikateľským subjektom. Zákazník (či už občan, alebo podnikateľ) sa bude môcť slobodne rozhodnúť, ktorého operátora si zvolí. Bude si teda môcť vybrať pre seba najvýhodnejšie a najkvalitnejšie služby, čím bude určovať správanie nových operátorov a telekomunikačné služby sa tak stanú pre všetkých dostupnejšie.

Skúsenosti s liberalizáciou hlasovej služby v krajinách EÚ totiž ukázali, že po vstupe nových operátorov k takýmto zmenám došlo.

Ako sme už vysvetlili v predchádzajúcich kapitolách, vnútorný trh v rámci EÚ plne funguje pri voľnom pohybe tovaru (tovar vyrobený v jednej krajine sa môže voľne predávať v ostatných krajinách EÚ), osôb (občan jednej krajiny sa môže zamestnať v druhej krajine), služieb (občan z jednej krajiny sa môže nechať poistiť v druhej krajine), ako aj kapitálu (bez akéhokoľvek obmedzenia môžeme získavať nehnuteľnosti v ostatných krajinách EÚ). V oblasti telekomunikačných služieb však stále existujú národné odlišnosti pri regulácii a prístupe k podnikaniu na takomto trhu. Cieľovým stavom je dosiahnuť jednotné pravidlá pre vstup podnikateľských subjektov na vnútorný trh, čo prinesie porovnateľnú kvalitu, kvantitu a cenu ponúkaných telekomunikačných služieb pre zákazníkov v rámci vnútorného trhu.

⇒ poštové služby

V oblasti poštových služieb sa po vstupe otvorí trh v oblasti vyhradenej pre korešpondenciu a doporučené adresované zásielky s hmotnosťou nad 100 g. Od roku 2006 sa trh otvorí aj pre korešpondenciu a reklamné adresované zásielky

s hmotnosťou nad 50 g. V súčasnosti sa monopol Slovenskej pošty uplatňuje na korešpondenciu a reklamné adresované zásielky do 1.000 g. Doručovanie zásielok nad 1.000 g je plne liberalizované a na trhu poštových služieb pôsobí v tejto oblasti niekoľko operátorov.

Úplná liberalizácia univerzálnej poštovej služby sa predpokladá až po roku 2009. Do 31. decembra 2006 Európska komisia predloží Európskemu parlamentu a Rade správu o dopadoch liberalizácie univerzálnej služby na jednotlivé členské krajiny EÚ. Na základe výsledkov uvedenej správy bude prijaté rozhodnutie, v ktorom sa buď potvrdí úplná liberalizácia poštového trhu od roku 2009, alebo bude stanovený iný postup vyplývajúci zo záverov uvedenej správy.

Tabuľka 18

TELEKOMUNIKÁCIE	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ úplná liberalizácia telekomunikačných služieb, predovšetkým hlasovej služby po pevných sieťach a rovnaké pravidlá vstupu na jednotný trh	☐ nedostatočná pripravenosť podnikateľskej sféry a štátnej správy na uplatňovanie týchto pravidiel
☐ zefektívnenie a skvalitnenie telekomunikačných služieb, ich väčšia dostupnosť a zníženie ich cien	☐ nízka ochota investorov investovať do telekomunikačných trhov a nižšia kúpyschopnosť obyvateľstva
☐ liberalizácia poštových služieb pre korešpondenciu a reklamné adresované zásielky nad 100 g od dňa vstupu SR do EÚ	☐ zníženie výnosov Slovenskej pošty z vyhradenej služby ako dôsledok liberalizácie poštových služieb
☐ liberalizácia poštových služieb pre korešpondenciu a reklamné adresované zásielky nad 50 g od roku 2006	

19. Energetika (Kapitola 14)

⇒ liberalizácia trhu s elektrickou energiou a so zemným plynom

Cieľom Európskej únie je postupne dosiahnuť úplné otvorenie trhu s elektrickou energiou a plynom, t.j. stav, v ktorom si všetci odberatelia, vrátane domácností môžu vybrať svojho dodávateľa elektriny a plynu, pričom prevádzkovatelia elektrizačných sietí a plynovodov budú povinní za odplatu prepraviť elektrinu, resp. plyn. Úplné otvorenie trhu pre odberateľov elektrickej energie a plynu sa predpokladá od 1. júla 2004 a pre domácnosti od 1. júla 2007.

Cieľom je umožniť všetkým odberateľom elektrickej energie a plynu v EÚ - bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte sa nachádzajú - odberať elektrinu a plyn od ktoréhokoľvek dodávateľa na nediskriminačnom princípe. Nejde o vytvorenie 15 otvorených národných trhov (po vstupe nových členov 25 národných trhov), ale jedného efektívneho, spoľahlivého a konkurencieschopného vnútorného trhu v rámci EÚ. Výsledkom postupného otvárania trhu s elektrickou energiou a plynom v členských krajinách EÚ je zníženie cien elektriny a plynu v takmer všetkých štátoch pre všetky skupiny odberateľov, osobitne pre priemysel.

Dôsledkom širokej konkurencie bude zvýšenie úrovne ponúkaných služieb zo strany dodávateľov a v neposlednom rade aj rastúci tlak na znižovanie cien pre odberateľov.

Rozšírenie EÚ umožní:

- vstup slovenským podnikateľským subjektom na jednotný trh s elektrickou energiou a zemným plynom;
- výber najvhodnejšieho dodávateľa elektrickej energie a zemného plynu;
- zrovnoprávnenie podmienok prístupu k zdrojom energie pre všetkých účastníkov na trhu s energiou.

V rámci rokovaní Slovensko potvrdilo svoju pripravenosť postupovať pri liberalizácii trhu s elektrickou energiou a plynom v súlade s pravidlami, ktoré platia pre členské štáty EÚ. Pri postupnej liberalizácii trhu s elektrickou energiou postupuje podľa nasledujúceho harmonogramu:

Oprávnený odberateľ	% otvorenia trhu	Dátum otvorenia trhu
odberateľ nad 100 GWh ročne	35	1. január 2002
odberateľ nad 40 GWh ročne	37	1. január 2003
odberateľ nad 20 GWh ročne	41	1. január 2004
všetci odberatelia okrem domácností		1. január 2005

V praxi to znamená, že odberateľ s ročným objemom nad 40 GWh si môže od 1. januára 2003 sám vybrať dodávateľa elektrickej energie, pričom objem 1/3 zo spotreby za posledných 12 mesiacov si môže doviezť zo zahraničia.

Pri otvárani trhu so zemným plynom postupuje SR podľa nasledujúceho harmonogramu:

Oprávnený odberateľ	% otvorenia trhu	Dátum otvorenia trhu
odberateľ nad 25 mil. m ³ ročne	33	1. júl 2002
odberateľ nad 15 mil. m ³ ročne	36	1. január 2003

V praxi to znamená, že odberateľ s objemom spotreby nad 15 mil. m³ ročne za posledných 12 mesiacov si môže od 1. januára 2003 vybrať vlastného dodávateľa zemného plynu.

→ liberalizácia cien energií a zemného plynu

Vstup Slovenska do EÚ predpokladá úplnú harmonizáciu domácej legislatívy s právom EÚ, čo vytvorí rovnoprávne podmienky pri obchodovaní s energiou. Podmienky liberalizovaného trhu odstránia rôzne v súčasnosti existujúce bariéry. Konkurencieschopnosť domácich výrobcov bude podporená niektorými aspektmi, ako je napr. nižšia cena pracovnej sily pri porovnateľnej kvalite.

Po viacerých realizovaných úpravách cien elektriny dosiahlo Slovensko v roku 2003 stav, že ceny by mali zodpovedať oprávneným nákladom na ich obstaranie a distribúciu. V cenách plynu sa takýto stav dosiahne v roku 2004.

Očakávané zmeny regulovaných cien a ich dopad na celkovú infláciu sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:²⁵

Názov reprezentanta	Očakávaný rast cien v %		
	2004	2005	2006
Elektrická energia	11,4	7,3	5,0
Tepelná energia	6,6	7,3	5,0
Zemný plyn	25,0	7,3	5,0

⇒ povinné núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov

Povinnosť vybudovať a udržiavať núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov na úrovni 90-dňovej priemernej ročnej spotreby vyplýva z požiadaviek Medzinárodnej energetickej agentúry (IEA) a Smernice Európskej únie č. 68/414/ES doplnenej Smernicou 98/93/ES. V oblasti vybudovania a udržiavania povinných 90-dňových núdzových zásob ropy a ropných výrobkov SR vynegociovala päťročné prechodné obdobie do 31. decembra 2008. Slovensko predložilo harmonogram postupného plnenia požiadaviek na zabezpečenie povinných zásob ropy a ropných výrobkov. Celkové náklady na dosiahnutie požadovaného stavu sa odhadujú na 6,7 mld. Sk. Súčasné núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov dosahujú objem 40-dňovej spotreby (čo zodpovedá úrovni v roku

²⁵ Menový program NBS na rok 2003 a výhľad na roky 2004-2006.

2002), v čase vstupu by mali byť na úrovni 47-dňovej spotreby. Slovensko sa zaviazalo dosiahnuť povinné zásoby ropy na základe nasledujúceho harmonogramu:

1.1.2004	47 dní
1.1.2005	55 dní
1.1.2006	64 dní
1.1.2007	73 dní
1.1.2008	82 dní
1.1.2009	90 dní

⇒ odstavenie dvoch blokov jadrovej elektrárne V-1 Jaslovské Bohunice

Slovenská republika prijala v roku 1999 záväzok odstaviť dva bloky jadrovej elektrárne V-1 v Jaslovských Bohuniciach, a to v rokoch 2006 a 2008. Európska komisia vyčlenila na kompenzáciu nákladov spojených s rozhodnutím o odstavení jadrovej elektrárne finančné prostriedky vo výške 150 mil. € na roky 1999-2006. Počas prístupových rokovaní sa uvedená suma zvýšila o 30 mil. €, čiže Slovensko dostane vo forme nenávratných finančných prostriedkov celkovo 180 mil. €. Okrem toho sa Európska únia zaviazala, že bude naklonená príspevkom na spolufinancovanie odstavenia týchto dvoch blokov aj po roku 2006. Finančné prostriedky určené na odstavenie budú poskytované prostredníctvom Medzinárodného fondu na podporu odstavenia JE V-1 (*Bohunice International Decommissioning Support Fund - BIDSF*), ktorý pre tento účel vytvorila Európska komisia pri Európskej banke pre obnovu a rozvoj. Donormi sú aj viaceré štáty EÚ (Rakúsko, Holandsko, Veľká Británia, Dánsko, Španielsko, Írsko).

⇒ energetická efektívnosť a obnoviteľné zdroje energie

V oblasti energetickej efektívnosti Slovensko harmonizovalo svoju legislatívu s EÚ v oblasti energetického štitkovania domácich spotrebičov. Už v súčasnosti je potrebné každý vybraný domáci spotrebič vybaviť tzv. energetickým štítkom, t.j. informáciou o základnej spotrebe energie a jeho zaradení do triedy podľa hospodárnosti. To umožňuje spotrebiteľom lepšie sa orientovať pri kúpe elektrických spotrebičov a tak priamo ovplyvňovať svoju spotrebu elektrickej energie v domácnostiach.

Vzhľadom na postupné zreálnenie cien energie sa zvyšuje záujem občanov a firiem o využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Slovensko prijme záväzok zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovej spotrebe energie, čo je v záujme Slovenska i spoločnej Európy.

Tabuľka 19

ENERGETIKA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ možnosť výberu dodávateľa elektrickej energie a plynu pre odberateľov	☐ odstavenie dvoch blokov JE V-1 v Jaslovských Bohuniciach a s tým súvisiace ekonomické a sociálne dopady
☐ finančné prostriedky na odstavenie dvoch blokov JE V-1 v Jaslovských Bohuniciach vo výške minimálne 180 mil. €	☐ finančné náklady na dosiahnutie 90-dňových zásob ropy a ropných výrobkov
☐ využívanie štrukturálnych fondov na podporu obnoviteľných zdrojov a zvyšovanie energetickej efektívnosti	☐ zvýšenie regulovaných cien elektrickej energie a plynu

20. Životné prostredie (Kapitola 22)

Prechodné obdobia vyplývajúce z rokovaní

Najrozsiahlnejšie finančné nároky na štátny rozpočet a rovnako aj na podnikateľskú sféru a obyvateľstvo si bude z hľadiska implementácie európskych noriem vyžadovať oblasť životného prostredia.²⁶

Prínosy implementácie Smerníc EÚ budú pôsobiť dlhodobo, náklady s tým spojené sa však sústredia prevažne do krátkodobého a strednodobého časového horizontu.

Súčasný právny stav v niektorých oblastiach environmentálnej legislatívy nie je úplne v súlade s právnymi predpismi EÚ. Aj keď väčšina záväzkov bude k dátumu vstupu do EÚ splnená, vrátane požiadaviek na administratívne zabezpečenie v oblasti kvality ovzdušia, kvality vôd a kontroly priemyselného znečistenia, Slovensko požiadalo o niekoľko prechodných období, v rámci ktorých bude musieť prísne požiadavky splniť postupne.

Slovensko požiadalo o desať prechodných období, pričom v troch prípadoch sme ustúpili od požiadavky na prechodné obdobie s tým, že sa využijú ustanovenia platnej legislatívy umožňujúce dosiahnutie súladu so Smernicami EÚ v neskoršom období.

SR vynegociovala nasledujúce prechodné obdobia:

⇒ ochrana ovzdušia

→ **prechodné obdobie týkajúce sa skladovania benzínu na čerpacích staniciach a jeho distribúcie z terminálov na čerpace stanice do konca roku 2004, resp. do roku 2007, v závislosti od druhu zariadenia**²⁷

Dôvodom žiadosti o prechodné obdobie je vysoká investičná náročnosť úpravy existujúcich skladovacích nádrží benzínu, ktoré vyplývajú z technických požiadaviek legislatívy EÚ. Ďalšie náklady budú spojené s vybudovaním systémov na zachytávanie pár a s budovaním nových čerpacích staníc pre dopravné prostriedky. SR sa zaviazala, že nové čerpace zariadenia budú v súlade

²⁶ Správa o stave plnenia záväzkov vyplývajúcich z negociačných rokovaní s Európskou komisiou a ďalší postup implementácie environmentálneho *acquis* v rámci kapitoly 22 - Životné prostredie, MŽP SR, február 2002.

²⁷ Smernica č. 94/63/ES o znižovaní emisií prchavých organických zlúčenín vznikajúcich pri skladovaní benzínu a pri jeho distribúcii z terminálov na čerpace stanice.

s legislatívou EÚ k dátumu vstupu, pričom prechodné obdobie sa bude vzťahovať iba na existujúce zariadenia (prehľad o prechodných obdobiach jednotlivých typov zariadení je uvedený v nasledujúcej tabuľke).

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 2,3 mld. Sk, z toho pre súkromný sektor 1,7 mld. Sk a pre štátny rozpočet 0,6 mld. Sk.

⇒ odpadové hospodárstvo

→ **prechodné obdobie týkajúce sa spaľovní nebezpečného odpadu a spaľovní priemyselného odpadu do konca roku 2006**²⁸

Počas prechodného obdobia sa budú musieť domáci producenti nebezpečného odpadu prispôbiť vyšším nákladom na zneškodňovanie nebezpečných odpadov v súlade s požiadavkami EÚ, pretože nové zariadenia na zneškodňovanie budú budované bez štátnej podpory.

Náklady na zneškodňovanie nebezpečných odpadov v určených spaľovniach a cementových peciach a uskladnenie na bezpečných skládkach sa odhadujú približne na 10 mld. Sk (250 mil. €). Čerpať sa budú z verejných aj zo súkromných zdrojov. V súčasnosti 90% nebezpečného odpadu pochádza z priemyslu a 10% tvorí nemocničný odpad.

Prechodné obdobie sa bude vzťahovať na 11 spaľovní nemocničného odpadu a sedem spaľovní priemyselného odpadu (prehľad spaľovní nemocničného odpadu a priemyselného odpadu, na ktoré sa vzťahuje prechodné obdobie, je uvedený v nasledujúcej tabuľke).

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 3,8 mld. Sk, z toho súkromný sektor 3,0 mld. Sk a verejné rozpočty 0,8 mld. Sk.

→ **prechodné obdobie týkajúce sa recyklácie obalov a odpadov z obalov do konca roku 2007**²⁹

Dňom vstupu Slovensko dosiahne celkový cieľ recyklácie vo výške 25% a počas štvorročného prechodného obdobia dosiahne požadovanú úroveň recyklácie kovov a iných materiálov tak ako je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 2,3 mld. Sk, pričom sa predpokladá, že podstatnú časť nákladov bude znášať súkromný sektor.

²⁸ Smernica č. 94/67/ES o spaľovaní nebezpečného odpadu a Smernica č. 2000/76/ES o spaľovaní odpadu.

²⁹ Smernica č. 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov.

⇒ ochrana vôd

- **prechodné obdobie týkajúce sa čistenia komunálnych odpadových vôd maximálne do konca roku 2015 v závislosti od veľkosti aglomerácie**³⁰

Počas tohto prechodného obdobia bude nutné modernizovať existujúce čističky odpadových vôd a vybudovať nové, vrátane kalového hospodárstva. Program modernizácie a výstavby nových čističiek odpadových vôd sa realizuje už v predvstupovom období, a to najmä z fondu ISPA. V rokoch 2000-2002 boli všetky schválené projekty ISPA v oblasti životného prostredia zamerané na vybudovanie nových čističiek odpadových vôd v Nitre, Banskej Bystrici, Komárne, Trenčíne, Žiline, v Liptove a na južnom Zemplíne.

Pre aglomerácie nad 10.000 obyvateľov sa uplatní prechodné obdobie do konca roku 2010 a pre aglomerácie od 2.000 do 10.000 obyvateľov do konca roku 2015.

Aglomerácia	Počet aglomerácií	Navrhovaná implementácia	Dĺžka PO
Konštrukcia zberného systému			
Aglomerácie >10.000 EO	18	31.12.2010	7 rokov
Aglomerácie 2.000 -10.000 EO	409	31.12.2015	12 rokov
Čistenie odpadových vôd			
Aglomerácie >10.000 EO	90	31.12.2010	7 rokov
Aglomerácie 2.000 - 10.000 EO	439	31.12.2015	12 rokov

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 39 mld. Sk, z toho 12 mld. Sk na čističky odpadových vôd, 25,5 mld. Sk na stokové siete a 1,5 mld. Sk na odvádzanie a čistenie odpadových vôd.

- **prechodné obdobie týkajúce sa znečistenia spôsobeného určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vodného prostredia do konca roku 2006**³¹

Prechodné obdobie sa týka dodržania emisných limitov pre niektoré znečisťujúce látky vypúšťané do vodného prostredia definované v Zozname I príslušnej smernice pre tri výrobné podniky: Chemické závody Nováky, Chemko Strážske a Duslo Šaľa.

³⁰ Smernica č. 91/271/EHS týkajúca sa čistenia mestskej odpadovej vody.

³¹ Smernica č. 76/464/EHS o znečistení spôsobenom určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vodného prostredia.

V súčasnosti nie sú dostatočne identifikované zdroje znečistenia vzhľadom na nebezpečné látky uvedené v Zozname I a II Smernice a naše legislatívne predpisy nestanovujú limity pre všetky tieto látky. Dodržanie emisných koncentrácií jednotlivých nebezpečných látok bude vyžadovať aj zmenu technologických procesov pri niektorých výrobách.

V prípade vypúšťania nebezpečných látok do vodného prostredia definovaných v Zozname II vytvorí SR k dňu vstupu vyššie uvedený zoznam a bude ho implementovať do šiestich rokov po vstupe, t.j. do konca roku 2009.

Celkové investičné náklady sa odhadujú približne na 2,0 mld. Sk a prakticky všetky sa budú týkať súkromného sektora.

⇒ kontrola priemyselného znečistenia

- **prechodné obdobie týkajúce sa integrovanej prevencie a kontroly priemyselného znečistenia do konca roku 2011**³²

Integrovaná prevencia a ochrana pred priemyselným znečistením predstavuje úplne nový komplexný monitoring ovzdušia a ochranu pred nebezpečnými látkami, pričom jeho ťažisko je v podnikovej sfére. Slovensko požiadalo o prechodné obdobie s rôznou dĺžkou pre desať zariadení až do roku 2011. V nových zariadeniach bude Smernica IPPC implementovaná ku dňu vstupu. Vzhľadom na súčasnú nízku úroveň technologického vybavenia slovenských podnikov je možné náklady implementácie noriem integrovanej prevencie a kontroly znečistenia odhadnúť približne na 25-30 mld. Sk.

Prechodné obdobie sa vzťahuje na priemyselné zariadenia týchto podnikov:

Por. č.	Názov priemyselného zariadenia	Dĺžka prechodného obdobia
1.	Považská cementáreň, a.s., Ladce	do 31.12.2011
2.	Slovenský hodváb, a.s., Senica	do 31.12.2011
3.	Istrochem, a.s., Bratislava	do 31.12.2011
4.	NCHZ, a.s., Nováky	do 31.12.2011
5.	SLZ Chémia, a.s., Hnúšťa	pre 5.4 do 31.12.2008 pre 4.1b do 31.12.2011 pre 4.1k do 31.12.2010
6.	DUSLO, a.s., Šaľa	do 31.12.2010
7.	ŽOS Trnava, a.s., Trnava	do 31.12.2010
8.	Bukocel, a.s., Vranov	do 31.12.2009
9.	U.S. Steel, s r.o., Košice	do 31.12.2010
10.	Matador, a.s., Púchov	do 31.12.2011

³² Smernica č. 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia životného prostredia.

Celkové odhadované náklady zo štátneho rozpočtu predstavujú približne 38 mil. Sk.

→ **prechodné obdobie týkajúce sa emisií určitých znečisťujúcich látok z troch veľkých spaľovacích zariadení do konca roku 2007**³³

Niektoré veľké spaľovacie zariadenia v súčasnosti nespĺňajú emisné limity stanovené príslušnou Smernicou EÚ, najmä čo sa týka vysokej koncentrácie síry vypúšťanej do ovzdušia. Na dosiahnutie požadovaných emisných limitov bude nutné používať palivo s nízkym obsahom síry v zariadeniach používajúcich pevné palivo, vybudovať nízkoemisné horáky, alebo zmeniť používanie paliva na plyn v zariadeniach spaľujúcich tekuté palivo.

Na Slovensku je 86 veľkých spaľovacích zariadení (výkon viac ako 50 MW), z ktorých v približne 30 sa spaľuje nízko kvalitné uhlie. Takmer všetky však prekračujú emisné limity a náklady na ich prispôbenie budú veľmi vysoké. V čase rekonštrukcie budú tieto zariadenia v súkromnom vlastníctve, takže náklady na implementáciu smernice vo výške 2-6 mld. Sk ročne bude znášať súkromný sektor.

SR požiadala o prechodné obdobie pre troch prevádzkovateľov veľkých spaľovacích zariadení:

SSE, a.s., závod Tepláreň Zvolen	K1 - 132 MW
	K2 - 127 MW
SSE Žilina, a.s.	K1 - 71 MW
	K2 - 71 MW
SEZ Žilina, a.s., Tepláreň Martin	K4 - 71 MW
	K5 - 71 MW
	K6 - 147 MW
	K7 - 147 MW

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 11 mld. Sk, výlučne pre súkromný sektor.

Prechodné obdobia vyplývajúce z legislatívy EÚ

Slovensko pri implementácii príslušnej legislatívy využilo v troch prípadoch prechodné obdobia dané v Smerniciach EÚ.

³³ Smernica č. 88/609/EHS (v znení Smernice 94/66/ES) o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok z veľkých spaľovacích zariadení do ovzdušia.

⇒ **ochrana vôd**

→ **prechodné obdobie týkajúce sa kvality pitnej vody určenej pre ľudskú spotrebu v súlade s legislatívou EÚ do konca roku 2006**³⁴

Vzhľadom na časovú a finančnú náročnosť implementácie legislatívy týkajúcej sa pitnej vody sú členské krajiny povinné zaviesť do praxe prísnejšie štandardy do konca roku 2006. Investície sa budú týkať hlavne rekonštrukcie diaľkových vodovodných privádzačov, modernizácie existujúcich zariadení na úpravu pitnej vody a budovania nových vodných zdrojov. Splnením požiadaviek legislatívy sa zvýšia jednotlivé kvalitatívne ukazovatele pitnej vody, najmä z pohľadu odstránenia nežiaducich stopových prvkov, ako je arzén, železo, dusičnany, antimón a ďalšie.

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 1,6 mld. Sk, predovšetkým na vybudovanie úpravní vody a nových vodných zdrojov, resp. zabezpečenie prívodu vody z vodných zdrojov vyhovujúcej kvality.

→ **prechodné obdobie týkajúce sa ochrany vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov do konca roku 2007**³⁵

SR využije ustanovenia existujúcej smernice týkajúcej sa ochrany vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, ktoré umožňujú implementovať akčné programy na znižovanie znečistenia vôd dusičnanmi v „ohrozených zónach“ do konca roku 2007.

Celkové odhadované náklady predstavujú približne 23 mil. Sk, v prevažnej miere pre súkromný sektor - poľnohospodárske družstvá.

⇒ **kontrola priemyselného znečistenia**

→ **prechodné obdobie týkajúce sa emisií prchavých organických zlúčenín z použitia organických rozpúšťadiel v určitých činnostiach a zariadeniach do konca roku 2007**³⁶

SR využije ustanovenia existujúcej smernice týkajúcej sa emisií prchavých organických zlúčenín z použitia organických rozpúšťadiel v určitých činnostiach a zariadeniach, podľa ktorej budú nové zariadenia patriace pod túto smernicu v súlade s jej požiadavkami k dátumu vstupu SR do EÚ a existujúce zariadenia

³⁴ Smernica č. 98/83/ES o kvalite vody určenej pre ľudskú spotrebu (pitná voda).

³⁵ Smernica č. 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov.

³⁶ Smernica č. 1999/13/ES o obmedzení emisií prchavých organických zlúčenín z použitia organických rozpúšťadiel v určitých činnostiach a zariadeniach.

budú zosúladené do konca roku 2007. Náklady na zosúladenie s touto smernicou budú financované zo súkromných zdrojov.

Celkové investičné náklady vyčíslené v implementačnom pláne predstavujú do roku 2035 približne 9,5 mld. Sk a prevádzkové náklady okolo 8,5 mld. Sk.

Prínosy z implementácie smerníc

Plnenie požiadaviek v oblasti životného prostredia je dôležité najmä z pohľadu trvalého zlepšovania životných podmienok našich občanov a dosiahnutia trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti. Postupná implementácia vyššie uvedených smerníc, ako aj ostatných smerníc a požiadaviek v oblasti životného prostredia, znamená pre občanov SR celý rad prínosov:

⇒ zdravotné prínosy

→ zníženie počtu chorôb dýchacích ciest a predčasných úmrtí

Zníženie počtu chorôb dýchacích ciest a predčasných úmrtí sa dá očakávať po implementácii rámcovej smernice o kvalite ovzdušia, hlavne na základe zlepšenia kvality ovzdušia (pevné častice a mestský ozón), ako aj po implementácii smerníc o prchavých organických látkach, veľkých spaľovniach, integrovanej kontrole a prevencii znečistenia, spaľovaní odpadu, kvality benzínov a palív.

→ zníženie počtu žalúdočných a kožných ochorení

Zníženie počtu žalúdočných a kožných ochorení sa prejaví po zlepšení kvality vôd, najmä v oblastiach dolných tokov riek znížením znečistenia spôsobeného dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov a komunálnymi a odpadovými vodami a zvýšením kvality pitnej vody.

→ zlepšenie manažmentu skládok a nebezpečných odpadov

Zavedením prísnejších noriem v odpadovom hospodárstve a zlepšením manažmentu skládok a nebezpečných odpadov sa odstránia riziká možných presiaknutí do pôdy podzemných vôd, ako aj výbuchu skládkového plynu, čo sa pozitívne prejaví aj na zdraví obyvateľstva.

⇒ prínosy v oblasti zdrojov

→ zvýšenie ochrany rybného hospodárstva

Zvýšená ochrana riek a vodných nádrží a tým aj vyššia kvalita rybného hospodárstva sa dosiahne znížením vypúšťania nebezpečných odpadov do vodného prostredia a čistením mestských odpadových vôd.

→ zníženie využívania primárnych zdrojov

Úspory z vyššej úrovne recyklácie odpadov a obalov z odpadov umožnia efektívnejšie využitie materiálu a tým aj zníženie spotreby primárnych zdrojov.

⇒ sociálne prínosy

→ zlepšenie kvality života

→ zvýšenie priemerného veku obyvateľov

⇒ rozvojové prínosy

→ zvýšenie atraktívnosti Slovenska pre cestovný ruch s následným prílevom investícií do regionálnej ekonomiky

→ zvýšenie investícií do nových technológií

→ zvýšenie investícií do vybudovania environmentálnych zariadení

⇒ finančné prostriedky EÚ určené na životné prostredie

Slovensko má možnosť čerpať finančné prostriedky pre projekty v životnom prostredí z predvstupového fondu ISPA. V rokoch 2000-2002 z neho bolo schválené financovanie projektov v oblasti životného prostredia v celkovej výške 105,7 mil. €. Po vstupe SR do EÚ budú projekty v oblasti životného prostredia financované z Kohézneho fondu, na ktorý je v rokoch 2004-2006 vyčlenených 510 mil. €. Kohézny fond je určený aj na financovanie dopravných infraštruktúrnych projektov. V súlade s pravidlami EÚ je 50% prostriedkov určených na projekty v doprave a 50% v životnom prostredí.

**Prehľad čerpania finančných prostriedkov
z fondu ISPA na projekty v oblasti životného prostredia
v rokoch 2000-2002**

v €

Projekt	Celkové oprávnené náklady	ISPA príspevok
Trenčín - pravobrežná čistička vôd (2.000 Sk 16 P PE 001)	7.936.732	3.968.366
Rozšírenie čističky odpadových vôd pre mestskú aglomeráciu v Nitre	10.354.200	5.177.100
Systém odkanalizovania a čistenia vôd v Banskej Bystrici	45.468.667	22.734.334
Nakladanie s odpadovými vodami v meste Komárno	8.043.700	4.021.850
Odborná pomoc pri príprave environmentálnych projektov	1.271.760	953.820
Rekonštrukcia a rozšírenie čističky odpadových vôd v meste Zvolen	10.967.050	5.483.525
Kanalizácia a čistenie odpadových vôd v Martine a v regióne Dolný Turiec	12.295.676	6.024.881
Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie Juhovýchodného Zemplína	23.610.000	16.527.000
Zásobovanie južnej časti okresu Veľký Krtíš pitnou vodou	28.000.000	19.600.000
Čistička odpadových vôd Žilina - intenzifikácia a rozšírenie kanalizácie	19.608.000	9.804.000
Zlepšenie životného prostredia v oblasti Liptova	10.520.000	5.260.000
Považská Bystrica - rekonštrukcia a rozšírenie ČOV a kanalizácie	12.300.000	6.150.000
Celkovo životné prostredie	190.375.785	105.704.876

**Prechodné obdobie týkajúce sa spaľovní nebezpečného odpadu
a spaľovní komunálneho odpadu**

Por. č.	Lokalita	Por. č.	Lokalita
Spaľovne nemocničného odpadu		Spaľovne nebezpečného odpadu	
1.	NsP Svidník	1.	Slovnaft, a.s., Bratislava
2.	NsP Trebišov	2.	Slovnaft, a.s., Bratislava
3.	NsP Košice	3.	Novácke chemické závody, a.s., Nováky
4.	NsP Rožňava	4.	Duslo, a.s., Šaľa
5.	NsP Poprad	5.	Petrochémia, a.s., Dubová
6.	NsP Lučenec	6.	Petrochémia, a.s., Dubová
7.	NsP Žilina	7.	Chemko, a.s., Strážske
8.	NsP Levice		
9.	NsP Prievidza - Bojnice		
10.	NsP Trnava		
11.	NsP Senica		

**Prechodné obdobie týkajúce sa skladovania benzínu
a jeho distribúcie z terminálov na čerpace stanice**

Zariadenia	Počet	Navrhovaná implementácia	Dĺžka PO (počítaná od dátumu vstupu 1.1.2004)
Skladovacie zariadenia na termináloch >50.000 t/rok	41 z 82 nie je v súlade	31.12.2004	1 rok
Skladovacie zariadenia na termináloch > 25.000 t/rok	0		
Skladovacie zariadenia na termináloch < 25.000t/rok	26 z 30 nie je v súlade	31.12.2007	4 roky
Mobilné kontajnery na termináloch > 150.000 t/rok	3 z 3 nie je v súlade	31.12.2004	1 rok
Mobilné kontajnery na ďalších termináloch	5 z 8 nie je v súlade	31.12.2007	4 roky
Mobilné kontajnery cestné	74 z 126 nie je v súlade	31.12.2007	4 roky
Mobilné kontajnery železničné	16 z 617 nie je v súlade	k dátumu vstupu	
Napúšťanie do skladovacích zariadení na čerpacích staniách > 1.000 m³/rok	280 z 416 nie je v súlade (190 bude v súlade k dátumu vstupu)	31.12.2004	1 rok
Napúšťanie do skladovacích zariadení na čerpacích staniách > 500 m³/rok	123 z 176 nie je v súlade (60 bude v súlade k dátumu vstupu)	31.12.2007	4 roky
Napúšťanie do skladovacích zariadení na čerpacích staniách < 500 m³/rok	44 z 44 nie je v súlade (20 bude v súlade k dátumu vstupu)	31.12.2007	4 roky

Prechodné obdobie týkajúce sa recyklácie obalov a odpadov z obalov

a) Cieľový plán recyklácie

Druh materiálu	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Sklo	30%	40%	50%	55%	60%	65%	70%
Plasty	2%	16%	21%	26%	31%	36%	40%
Papier	18%	19%	21%	24%	26%	28%	30%
Kovy	1%	3%	7%	9%	11%	13%	15%
Spolu	18%	21%	24%	27%	30%	33%	36%

b) Cieľový plán recyklácie a obnovy

Druh materiálu	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Sklo	30%	40%	50%	55%	60%	65%	70%
Plasty	12%	19%	28%	37%	44%	50%	55%
Papier	28%	29%	31%	33%	35%	37%	40%
Kovy	1%	3%	7%	9%	11%	13%	15%
Spolu	25%	29%	34%	39%	43%	47%	50%

Tabuľka 20

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zníženie počtu chorôb dýchacích ciest, žalúdočných a kožných ochorení ☐ zvýšenie kvality pitnej vody, ako aj vody v riekach, jazerách a rybníkoch určených na kúpanie ☐ úspory pri recyklácii odpadov a obalov z odpadov ☐ zlepšenie kvality života a zvýšenie priemerného veku obyvateľstva ☐ možnosť čerpania finančných prostriedkov z Kohézneho fondu na projekty v oblasti životného prostredia	☐ vysoké investičné náklady nevyhnutné na implementáciu Smerníc EÚ ☐ personálne a materiálne dobudovanie nevyhnutných administratívnych kapacít

21. Ochrana spotrebiteľa (Kapitola 23)

Harmonizácia slovenského spotrebiteľského práva s právom EÚ zaručí slovenskému spotrebiteľovi minimálne taký štandard ako sa uplatňuje v členských štátoch EÚ. Náklady spojené s harmonizáciou spotrebiteľského práva, ktorú budú prevažne financovať podnikateľské subjekty, by nemali mať dopad na cenovú úroveň ponúkaných výrobkov a služieb. Zvýši sa ňou úroveň ochrany spotrebiteľa v SR. Zmeny sa dotkli, resp. sa dotknú predovšetkým týchto oblastí:

⇒ ochrana zdravia a bezpečnosti spotrebiteľa

Rýchla výmena informácií o nebezpečných nepotravinárskych výrobkoch (systém RAPEX) fungujúca medzi členskými krajinami EÚ je efektívnym nástrojom zabezpečujúcim zisťovanie, klasifikáciu a odstránenie nebezpečného nepotravinárskeho výrobku z vnútorného trhu členských štátov. Efektivita je dosiahnutá predovšetkým urýchlenným poskytnutím technických a výrobných informácií o nebezpečnom výrobku, vrátane jeho kompletnej fotodokumentácie ostatným účastníkom systému RAPEX. Jednotlivé členské štáty potom prostredníctvom svojich príslušných kontrolných orgánov zabezpečia stiahnutie predmetného nebezpečného výrobku z vnútorného trhu, čím zároveň zabezpečia účinnú prevenciu ochrany života, zdravia a majetku spotrebiteľov.

⇒ ochrana ekonomických záujmov spotrebiteľov

Zakotvenie viacerých konkrétnych práv spotrebiteľov do súkromnoprávných vzťahov zlepši vymáhanie náhrad. Zavedenie dvojročnej záručnej doby na výrobky a služby, zakotvenie práva na odstúpenie od zmluvy v prípade nových foriem predaja (podomový predaj, zásielkový predaj), identifikovanie predzmluvných povinností podnikateľov a povinných náležitostí zmlúv či stanovenie pravidiel pre uplatnenie náhrady škody spôsobenej závadným výrobkom zvýši nielen ochranu slovenského spotrebiteľa, ale aj dôveru zahraničných spotrebiteľov pri nákupoch na slovenskom trhu.

⇒ kontrola výrobkov na trhu

Novelou zákona o potravinách bola odstránená tzv. predtrhová kontrola a povoľovací systém u všetkých výrobkov. Predtrhová kontrola bola nahradená trhovou kontrolou, čo znamená, že výrobky sú kontrolované priamo na trhu, a ak nezodpovedajú príslušným normám, sú z neho stiahnuté. Trhovú kontrolu potravinárskych výrobkov bude zabezpečovať Štátna veterinárna a potravinová správa SR ako jednotný orgán potravinovej kontroly, ktorý vznikol zlúčením Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej inšpekcie a Štátnej veterinárnej správy SR. Trhovú kontrolu priemyselných výrobkov bude zabezpečovať

Slovenská obchodná inšpekcia podľa nového zákona o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa.

⇒ zlepšenie prístupu spotrebiteľov k informáciám o výrobkoch a službách

Upresnenie systému povinných informácií pred vykonaním obchodných transakcií umožní spotrebiteľom rozhodovať sa informovane. Dostatočné, korektné a zrozumiteľné informácie spotrebiteľom umožnia vyrovnať nerovnováhu medzi individuálnym spotrebiteľom a obchodom, vyplývajúcu z obmedzených možností prístupu spotrebiteľa k informáciám, ako aj vo vzťahu k ich ekonomickým zdrojom. Vzhľadom na rozdielne množstevné balenia porovnateľných výrobkov sa v súlade s legislatívou EÚ už v roku 2002 zaviedla povinnosť označovať v predajniach na regáloch aj tzv. jednotkové ceny za kg, liter, na základe ktorých sa spotrebiteľia lepšie zorientujú pri kúpe porovnateľných výrobkov. Odstránilo sa tiež povinné označenie dátumu výroby na výrobku a v súlade so Smernicami EÚ sa označuje iba dátum spotreby.

⇒ právne predpisy zakotvujúce inštitucionálny systém ochrany spotrebiteľa v SR

Dobudovanie inštitucionálneho systému výrazne posilní možnosti prístupu spotrebiteľa k svojim právam. Štátom podporované inštitúcie na úrovni štátnych dozorných a inšpekčných orgánov dokážu posilnením právomocí účinnejšie a rýchlejšie identifikovať nedostatky na trhu. Pravidelným zverejňovaním výsledkov kontrolnej a dozornej činnosti sa zvýši povedomie spotrebiteľov o ich právach. Efektívne uplatňovanie pravidiel na ochranu spotrebiteľa štát podporí aj na úrovni mimovládnych subjektov, predovšetkým definovaním ich práv pri obhajovaní záujmov spotrebiteľov.

⇒ elektronický obchod

Elektronické obchodovanie, ktoré sa v súčasnosti stáva novým fenoménom aj na území Slovenska, zmenšuje význam vzdialenosti v oblasti reklamy, marketingu a predaja výrobkov. Ponuka sa stáva dostupnou i pre spotrebiteľov žijúcich na území iných členských štátov, v dôsledku čoho nadobudne „bezhraničné“ obchodovanie reálnu dimenziu. V súvislosti s pripravovanými legislatívnymi zmenami (napr. súdna spolupráca členských štátov spočívajúca v zlepšení prístupu k súdom v cezhraničných sporoch; posilňovanie bezpečnosti internetu a prístupu k ponúkaným službám; zvyšovanie úrovne ochrany súkromia spotrebiteľa) sa očakáva, že sa zvýši dôvera spotrebiteľov v netradičné formy obchodovania, zastúpené elektronickým obchodom.

⇒ zavedenie spoločnej meny Euro

Zavedenie spoločnej meny Euro významne pomôže rozvoju cezhraničných nákupných možností slovenských spotrebiteľov. Jednotná mena totiž uľahčí porovnávanie cien obdobného tovaru v jednotlivých členských štátoch a zároveň odstráni manipulačné poplatky, účtované v súčasnosti bankovými subjektami pri devízových finančných operáciách.

Tabuľka 21

OCHRANA SPOTREBITEĽA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zvýšenie ochrany zdravia a bezpečnosti spotrebiteľov, najmä zavedením tzv. rýchlej výmeny informácií o nebezpečných výrobkoch v rámci systému RAPEX	☐ zrušením predtrhovej kontroly sa na vnútorný trh môžu dostať výrobky, ktoré nebudú zodpovedať príslušným normám
☐ označovanie výrobkov v obchodoch aj jednotkovou cenou za kg alebo liter	☐ potreba prísnejšej a efektívnejšej trhovej kontroly
☐ rozšírenie elektronického obchodu v rámci celej EÚ	
☐ zavedením spoločnej meny sa zjednoduší cezhraničný nákup	

D. Súvislosti v poľnohospodárstve a v rybnom hospodárstve

22. Poľnohospodárstvo (Kapitola 7)

23. Rybné hospodárstvo (Kapitola 8)

22. Poľnohospodárstvo (Kapitola 7)

Poľnohospodárstvo tvorilo v rámci rokovaní najrozsiahlejšiu a zároveň aj najzložitejšiu kapitolu. Tá bola v zásade rozdelená do troch základných oblastí:

- organizácia trhu s poľnohospodárskymi výrobkami a s tým spojené rokovania o výške kvót;
- implementácia veterinárnej a fytosanitárnej legislatívy;
- financovanie poľnohospodárstva po vstupe a zabezpečenie dostatočných finančných prostriedkov na splnenie podmienok vyplývajúcich z *acquis*.

⇒ základné predpoklady pre fungovanie trhu s poľnohospodárskymi výrobkami

→ Integrovaný administratívny a kontrolný systém

Základným predpokladom prijímania finančnej pomoci a dotácií z európskych fondov po vstupe je vybudovanie a zavedenie Integrovaného administratívneho a kontrolného systému. Jeho vytvorenie a fungovanie je kľúčovým nástrojom pre prijímanie významných finančných prostriedkov po vstupe do EÚ, predovšetkým priamych platieb.

→ organizácia trhu s poľnohospodárskymi výrobkami

Druhým základným predpokladom fungujúceho trhu s poľnohospodárskymi výrobkami je prijatie nového zákona o podpore v pôdohospodárstve, ktorým sa zruší zákon č. 491/2001 Z. z. o organizovaní trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami. Týmto zákonom, ako aj jednotlivými trhovými poriadkami, ktoré budú postupne vydávané pre všetky komodity patriace do spoločnej poľnohospodárskej politiky, bude zabezpečený plynulý nábeh na implementáciu spoločnej poľnohospodárskej politiky po vstupe SR do EÚ.

→ platobná agentúra

Treťou nevyhnutnou podmienkou fungovania trhu s poľnohospodárskymi výrobkami je zriadenie platobnej agentúry, ktorá bude správcou celkovej finančnej pomoci pre poľnohospodárstvo. V rámci prípravy Slovenska na čerpanie finančných prostriedkov z európskych fondov bola zriadená Agentúra SAPARD, prostredníctvom ktorej sa do vstupu realizujú projekty v rámci predvstupového programu SAPARD.

→ verejné zdravie a hygienické štandardy

Slovensko sa zaviazalo dosiahnuť úplný súlad s požiadavkami a podmienkami EÚ týkajúcimi sa verejného zdravia a hygienických štandardov vo všetkých

prevádzkach na spracovanie živočíšnych produktov. O trojročné prechodné obdobie, t.j. do konca roku 2006, požiadala iba jedna integrovaná priemyselná prevádzkareň na produkciu a manipuláciu s čerstvým mäsom - bitúnok a rozrábkareň. Ostatné prevádzkarne budú musieť k dňu vstupu splňať všetky hygienické štandardy EÚ týkajúce sa verejného zdravia.

→ registre poľnohospodárskych zvierat, fariem a viníc

Z hľadiska fungovania trhu s poľnohospodárskymi výrobkami bude nevyhnutné vybudovať registre hospodárskych zvierat a fariem. V roku 2002 bol ukončený register fariem s hovädzím dobytkom. V roku 2003 sa vytvorí register ošípaných, oviec a kôz. Register viníc by mal byť ukončený v prvom polroku 2003. Najdôležitejší však bude register produkčných poľnohospodárskych plôch (LPIS), ktorý sa bude musieť skompletizovať do vstupu SR do EÚ. Rovnako sa bude postupne zavádzať aj označovanie hospodárskych zvierat, napr. hovädzieho dobytku, dvoma ušnými značkami (kovovou a plastovou), na ktorých sú identické čísla. Všetky zvieratá budú musieť byť do vstupu označené ušnými značkami, ktoré sú plne v súlade s požiadavkami EÚ.

→ náklady na rozšírenie v poľnohospodárstve

Na splnenie požiadaviek, ktoré sa Slovenská republika zaviazala splniť, bude nutné vynaložiť dodatočné finančné prostriedky. Pôjde predovšetkým o finančné prostriedky na

- vybudovanie Integrovaného administratívneho a kontrolného systému a štyroch databáz (farmárov, zvierat, poľnohospodárskych parciel a žiadostí o pomoc);
- dobudovanie fytosanitárnej a veterinárnej kontroly na vybraných hraničných priechodoch;
- modernizáciu potravinárskych prevádzkarní na spracovanie živočíšnych výrobkov;
- zabezpečenie prekladov harmonizovanej slovenskej legislatívy s cieľom jej posúdenia zo strany Európskej komisie;

⇒ kvóty poľnohospodárskych výrobkov

V záverečnej etape rokovaní SR uplatňovala 24 požiadaviek, vrátane dvoch prechodných období a EÚ uplatnila jednu požiadavku na prechodné obdobie.

Slovensko dosiahlo v rámci rokovaní týkajúcich sa kvót nasledujúce výsledky:

1. Priznanie a poskytovanie priamych platieb pre nasledujúce plodiny na ornej pôde:
- obilniny (pšenica, jačmeň, raž, ovos, kukurica na zrno a ostatné obilniny) pestované na ploche 800.000 ha;

- olejnin (repka, slnečnica, sója) pestované na ploche 185.000 ha;
- bielkovinové plodiny (hrach, krmné strukoviny) pestované na ploche 52.000 ha;
- ľan pestovaný na ploche 2.000 ha;

Slovenská republika žiadala o stanovenie základnej výmery pre plodiny na ornej pôde v celkovej výške 1.039.000 ha podľa článku 2(2) a Prílohy I Nariadenia Rady (ES) č. 1251/1999 v znení neskorších predpisov a určenie priemernej úrody obilnín v celkovej výške 4,99 t/ha podľa článku 3(5) uvedeného nariadenia.

Výsledok: dohodnutá bola základná výmera pre plodiny na ornej pôde (obilniny, olejnin, bielkovinové plodiny a ľan) v celkovej výške 1.003.453 ha a referenčný výnos - obilný ekvivalent 4.06 t/ha.

- Zaradenie niektorých vytypovaných slovenských krajov do Prílohy II Nariadenia Rady č. 1251/99/ES ako tradičných pestovateľských oblastí tvrdej pšenice. V Prílohe III tohto nariadenia žiadala SR stanovenie výmery vo výške 5.000 ha.

Výsledok: dohodnutá bola výmera 4.717 ha.

- Slovenská republika žiadala o priznanie produkčnej podpory pre pestovanie určitých strukovín - šošovice (HS kód 0713 40 00) na výmere 1.200 ha, v zmysle Nariadenia Rady (ES) č. 1577/96.

Výsledok: dohodnutá bola výmera 1.215 ha.

- Stanovenie objemu výroby úsuškov, pre ktorý bude možné čerpať podporu EÚ podľa Nariadenia Rady č. 603/95 o spoločnej organizácii trhu so sušeným krmivom.

Výsledok: dohodnutý bol objem 13.100 t.

- Stanovenie produkčných kvót bieleho cukru podľa Nariadenia Rady č. 2038/99/ES v kvóte A bieleho cukru (190.000 t) a kvóte B bieleho cukru (45.000 t). Kvóta A predstavuje produkciu určenú pre vnútorný trh EÚ a kvóta B produkciu, s ktorou sa ráta pre vývoz, vrátane využitia exportných podpôr.

Výsledok: dohodnuté boli objemy	kvóta A	189.760 t
	kvóta B	17.672 t
	spolu	207.432 t

- Stanovenie produkčných kvót izoglukózy v kvóte A izoglukózy (50.000 t - v sušine) a kvóte B izoglukózy (10.000 t - v sušine). Kvóta A predstavuje produkciu určenú pre vnútorný trh EÚ a kvóta B produkciu, s ktorou sa ráta pre vývoz, vrátane využitia exportných podpôr.

Výsledok: dohodnuté boli objemy	kvóta A	37.522 t
	kvóta B	5.025 t
	spolu	42.547 t

- Stanovenie národného garantovaného množstva pre poskytovanie podpory spracovateľom dlhého ľanového vlákna podľa článku 3 (1) Nariadenia Rady č. 1673/2000 ES vo výške 800 t a krátkeho ľanového vlákna podľa článku 3 (2) Nariadenia Rady č. 1673/2000 ES vo výške 1.600 t.

Výsledok: dohodnuté boli objemy	na dlhé vlákno	73 t
	na krátke vlákno	189 t
	spolu	262 t

- Pridelenie kvóty (národného prahu) pre produkty spracované z rajčín zodpovedajúce množstvu 36.000 t čerstvých rajčín a pre produkty spracované z broskýň zodpovedajúce množstvu 1.100 t čerstvých broskýň.

Výsledok: dohodnutý bol objem spracovaných rajčín	29.500 t
spracovaných broskýň	147 t

- Zaradenie vinohradníckych oblastí do zóny B v rámci Nariadenia Rady (ES) č. 1493/99, Príloha III.

Výsledok: bolo dohodnuté, že všetky slovenské vinohradnícke oblasti budú zaradené do zóny B, okrem Tokajskej oblasti, ktorá bola zaradená do zóny C la) rovnako ako maďarská Tokajská oblasť, s cieľom jednotnej klasifikácie vinohradníckeho regiónu podľa acquis Spoločenstva.

- V rámci Nariadenia Rady č. 1493/99 stanovenie plochy vinogradov pre vinárske oblasti v SR na úrovni 22.227 ha.

Výsledok: dohodnutá bola výmera 22.227 ha.

- V rámci Nariadenia Rady č. 1493/99/ES zahrnúť do legislatívy EÚ klasifikáciu, resp. označenie vín podľa členenia podľa § 9 a 13 zákona č. 332/96 Z. z. o vinohradníctve a vinárstve.

Výsledok: SR predloží kompletnú zložku k problematike uznania a ochrany geografických názvov vín, vrátane Tokajských vín, ktorú je potrebné zostaviť v súlade s požiadavkami acquis - Nariadením ES číslo 1493/1999 - ktorá by mala obsahovať všetky dôležité dokumenty, ako aj mapy vzťahujúce sa na vinohradnícke oblasti, vrátane slovenskej časti

Tokajskej vinohradníckej oblasti. Legislatíva EÚ bude následne upravená podľa procedúry uplatňovanej pre príslušný riadiaci výbor.

12. Uznanie Malokarpatskej, Juhoslovenskej, Stredoslovenskej, Nitrianskej, Východoslovenskej a Tokajskej vinohradníckej oblasti podľa Nariadenia Rady č. 1056/96.

Výsledok: EK v rámci rokovani uznala šesť vinohradníckych oblastí, v ktorých bude môcť byť víno vyrábané a dodávané do ostatných krajín EÚ: Malokarpatská, Juhoslovenská, Stredoslovenská, Nitrianska, Východoslovenská a Tokajská vinohradnícka oblasť.

13. Zaradenie liehovín vyrábaných v SR, v označení ktorých sú geografické názvy, do Nariadenia Rady č. 1576/89/EHS, Dodatku II - chránené geografické názvy liehovín.

Výsledok: EÚ súhlasila so slovenskou požiadavkou na zaradenie zoznamu 10 slovenských liehovín, v označení ktorých sú geografické názvy do Prílohy II Nariadenia EHS č. 1576/89.

14. Stanovenie spracovateľskej kvóty vo výške 2.600 t ročne podľa článku 9 (2) Nariadenia Rady č. 2075/92 o spoločnej organizácii trhu so surovým tabakom.

Výsledok: dohodnutý bol objem 1.715 t tabaku.

15. Stanovenie, podľa Nariadenia Rady č. 3950/92, ročnej kvóty výroby mlieka v objeme 1.236.000 t pre predaj (dodávky) mlieka do spracovateľského priemyslu: 1.147.000 t (95% národnej kvóty) - kvóta A a pre priamy predaj (z dvora) 61.800 t (5% národnej kvóty) - kvóta D. Pre porovnanie uvádzame, že produkcia mlieka v roku 2002, vrátane priameho predaja dosiahla 1.034.639 t.

Výsledok: dohodnutý bol objem 1.013.316 t pre roky 2004 a 2005 a 1.040.788 t od roku 2006 (vrátane rezervy 27.472 t na reštrukturalizáciu).

16. Stanovenie národného limitu 80.000 ks hovädzieho dobytku pre vyplácanie dávky special beef premium podľa Nariadenia Rady č. 1254/99/ES.

Výsledok: dohodnutý bol počet 78.348 ks.

17. Stanovenie národného limitu 50.000 ks pre kravy bez trhovej produkcie mlieka (dojčiace kravy) podľa Nariadenia Rady č. 1254/99/ES.

Výsledok: dohodnutý bol počet 28.080 ks.

18. SR žiadala podľa Nariadenia Rady (ES) č. 1254/99 národný strop prémie za zabitie vo výške 316.579 ks ročne pre býky, voly, kravy, jalovice a teľatá.

Výsledok: dohodnutý bol národný strop prémie za zabitie

dospelých zvierat	204.062 ks
teľat	62.841 ks
spolu	266.903 ks

19. Stanovenie národnej kvóty 400.000 ks na bahnice a kozy (370.000 ks bahnice a 30.000 ks kozy) podľa Nariadenia Rady č. 2467/98/ES

Výsledok: dohodnutá bola kvóta

bahnice	275.156 ks
matky kozy	30.600 ks
spolu	305.756 ks

20. Trojročné prechodné obdobie do 31. decembra 2006 na dosiahnutie úplného zosúladenia s požiadavkami a podmienkami EÚ týkajúcimi sa verejného zdravia pre dve prevádzkarne:
- integrovanú priemyselnú prevádzkareň na produkciu a manipuláciu s čerstvým mäsom - bitúnok a rozrábkareň;
 - prevádzkareň na spracovanie produktov rybolovu.

Výsledok: S požiadavkou SR na trojročné prechodné obdobie pre dva podniky EÚ súhlasila tak, ako bola uplatnená. SR po ukončení rokovani svoju požiadavku upravila a trojročné prechodné obdobie odo dňa vstupu do EÚ sa bude vzťahovať len na jednu prevádzkareň - bitúnok a rozrábkareň.

21. Uznanie územia SR ako chránenej zóny bez výskytu chorôb a škodcov *Erwinia amylovora* a *Globodera pallida* a začlenenie do Prílohy Smernice Komisie č. 92/76/EHS ako aj do Príloh Smernice Rady č. 77/93/EHS.

Výsledok: EÚ zobrala požiadavku SR na vedomie a požiadala, aby SR pokračovala v aktualizovaní informácií a oznámila EK výsledky ročných prieskumov. Štatút chránenej zóny týkajúcej sa *Erwinia amylovora* a *Globodera pallida* by mohol byť poskytnutý, ak sa zistí, že legislatíva EÚ týkajúca sa chránených zón bola premietnutá do slovenskej legislatívy a realizovaná a ustanovenia Smerníc 2000/29/ES a 92/70/ES boli splnené. O požiadavke sa bude ďalej rokovať v rámci zodpovedajúcej procedúry pred vstupom do EÚ.

22. Trojročné prechodné obdobie do 31. decembra 2006 na poskytovanie návratných finančných pôžičiek pre pestovateľov na zásoby uskladnené vo verejných skladoch prostredníctvom skladových záložných listov.

Výsledok: *dohodnuté bolo požadované trojročné prechodné obdobie odo dňa vstupu do EÚ na poskytovanie návratných finančných pôžičiek pestovateľov na zásoby uskladnené vo verejných skladoch prostredníctvom skladových záložných listov.*

23. Produkčná kvóta vo výške 1.700 t na podporu pestovateľov zemiakov určených na výrobu zemiakového škrobu.

Výsledok: *dohodnutý bol objem vo výške 729 t.*

24. Oslobodiť producentov vína na celom území Slovenska od povinnosti destilovať vedľajšie produkty výroby vína. Slovensko požaduje rozšíriť ustanovenie článku 27 (7) Nariadenia Rady č. 1493/1999 o slovenské vinohradnícke oblasti, ktoré tak nebudú povinné destilovať pod dohľadom vedľajšie produkty výroby vína.

Výsledok: *EÚ neakceptovala požiadavku SR.*

Celkový prehľad o vynegociovaných požiadavkách je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Akceptované kvóty

Komodita	Požiadavka SR	Skutočnosť 2002	Dohodnuté kvóty
Mlieko	1.236.000 t	1. 034. 639 t	1.013.316 t³⁷ 1.040.788 t³⁸
Plodiny na ornej pôde			
Stanovenie základnej výmery	1.039.000 ha	1.029.645 ha	1.003.453 ha
Obilný ekvivalent (t/ha)	4.99 t/ha	3.90 t/ha	4.06 t/ha
Izoglukóza	60.000 t	51.842 t	42.547 t
Izoglukóza - kvóta A	50.000 t	47.198 t	37.522 t
Izoglukóza - kvóta B	10.000 t	4.644 t	5.025 t
Cukor	235.000 t	183.693 t	207.432 t
Cukor - kvóta A	190.000 t	-	189.760 t
Cukor - kvóta B	45.000 t	-	17.672 t
Hovädzie mäso			
Prémia za zabitie	316.579 ks	228.375 ks	266.903 ks
Dospelé zvieratá	259.978 ks	181. 750 ks	204.062 ks
Teľatá	56.601 ks	46.625 ks	62.841 ks
Osobitná hovädzia prémie	80.000 ks	62.099 ks	78.348 ks
Prémia na dojčiace kravy	50.000 ks	31.300 ks	28.080 ks
Dodatočné platby ³⁹	-	-	4,500.535 ?
Ovčie mäso	400.000 ks	290.346 ks	305.756 ks
Bahnice	370.000 ks	253.646 ⁴⁰ ks	275.156 ks
Matky kozy	30.000 ks	36.700 ⁴¹ ks	30.600 ks
Dodatočné platby ¹⁵	-	-	323.000 ?
Ľan	2.400 t	425 t	262 t
Dlhé ľanové vlákno	800 t	25 t	73 t
Krátke ľanové vlákno	1.600 t	400 t	189 t
Šošovica	1.200 ha	546 ha	1.215 ha
Tvrdá pšenica	5.000 ha	3.350 ha	4.717 ha
Sušené krmivá - potenciál	20.000 t	13.500 t	13.100 t
Zemiakový škrob⁴²	1.700 t	0 t	729 t
Tabak	2.600 t	2.020 t	1.715 t
Spracované rajčiny	36.000 t	24.328 t	29.500 t
Spracované broskyne⁴³	1.100 t	-	147 t

³⁷ Kvóta na mlieko stanovená pre roky 2004 a 2005.

³⁸ Kvóta na mlieko stanovená od roku 2006.

³⁹ Údaje neboli kvantifikované.

⁴⁰ Vráťane jariet, ktoré tvoria približne 20% z počtu bahníc.

⁴¹ Zdroj Situačná a výhľadová správa, máj 2002, VÚEPP Bratislava.

⁴² Jediná spoločnosť vyrábajúca zemiakový škrob na Slovensku, Liehovary a škrobáreň, a.s., Chynorany, je v súčasnosti v konkurze. Produkcia v roku 2001 predstavovala 538 t.

⁴³ Štatisticky sa spracovanie broskýň nesleduje. Celková úroda broskýň v roku 2002 predstavovala 2.952 t.

⇒ finančné prostriedky určené pre poľnohospodárstvo

→ východisková situácia

Základné finančné rámce pre poľnohospodárstvo EÚ v rokoch 2000-2006 boli stanovené v rámci Agendy 2000 na Berlínskom summite v roku 1999. Pôvodne sa v záveroch neuvažovalo o finančných prostriedkoch na priame platby pre nové krajiny v tejto finančnej perspektíve. Preto členské krajiny EÚ odmietali zahrnúť do finančného rámca aj financovanie priamych platieb. Až Európska komisia (EK) v januári 2002 prvýkrát predložila Finančný rámec rozširovania, kde navrhla priame platby vo výške 25-30-35-40% prvé štyri roky a následné zvyšovanie po 10%, čo znamenalo desaťročné prechodné obdobie až do roku 2013.

Členské krajiny návrh Európskej komisie ostro odmietli, odvolávajúc sa na závery Berlínskeho summitu a podrobili tento návrh kritike. Až po sústredenom tlaku kandidátskych krajín Európska rada v Seville v júni 2002 a následne v Bruseli v októbri 2002 potvrdila, že nové členské krajiny budú mať nárok na priame platby v súlade s návrhom EK z januára 2002, t.j. od roku 2004 postupne 25/30/35/40% a následne 10-percentné zvyšovanie z úrovne platnej v EÚ.

Počas rokovaní navrhlo Dánske predsedníctvo možnosť dopĺňania priamych platieb na úroveň 40% presunom 20% finančných prostriedkov určených na rozvoj vidieka pri minimálnej spoluúčasti štátu vo výške 20%. Kombináciou zdrojov z rozvoja vidieka ako aj tzv. národných vyrovnávacích platieb bude možné v rokoch 2004-2006 doplácať priame platby až do výšky 55-60-65% a od roku 2007 až do výšky 30% nad stanovený harmonogram, ale už len výlučne - z národných zdrojov. Tento postup bude možné uplatniť per všetky nové krajiny rovnako.

Do poľnohospodárstva budú alokované finančné prostriedky zo štyroch základných zdrojov:

- priame platby;
- rozvoj vidieka;
- štrukturálne fondy;
- ostatné zdroje.

→ priame platby

Vzhľadom na skutočnosť, že priame platby sa vyplácajú s ročným sklzom, počas rokovaní bolo dohodnuté, že v roku 2004 budú novým členom poskytnuté účelovo viazané kompenzácie do rozpočtu na vyplácanie priamych platieb. Pre SR bude táto dotácia v roku 2004 predstavovať 63 mil. €. Celkovo sa poľnohospodárom na priame platby v rokoch 2004-2006 vyplatí pri úrovni 25/30/35% suma 263 mil. € (v stálych cenách roku 1999).

→ rozvoj vidieka

Na rozvoj vidieka bola pre SR pôvodne vyčlenená suma 262 mil. €. Vzhľadom na špecifické podmienky, najmä horské a znevýhodnené oblasti, SR požadovala v priebehu rokovaní zvýšenie tejto sumy. Dánske predsedníctvo vyčlenilo dodatočných 340 mil. €, ktoré boli rozdelené pre tri krajiny. SR získala z tejto sumy dodatočných 90 mil. €, t.j. viac ako štvrtinu. Celkovo teda došlo k zvýšeniu alokácie pre rozvoj vidieka na 352 mil. €, t.j. o 35% viac oproti pôvodne vyčlenenej sume. Tieto finančné prostriedky bude možné využiť na financovanie znevýhodnených oblastí, samozásobiteľských fariem, agro-environmentu a v rámci garančnej sekcie EAGGF (Európsky poľnohospodársky záručný a usmerňovací fond).

→ štrukturálne fondy

V rámci štrukturálnych fondov bolo pre SR vyčlenených 1.050 mil. €. Z tejto sumy pre štrukturálne fondy 1.050 mil. €. Z tejto sumy bude 24% vyčlenených pre usmerňovaciu sekciu EAGGF, čo predstavuje 252 mil. €.

→ ostatné zdroje

Okrem uvedených objemov bude v rokoch 2004-2006 vyčlenených 114 mil. € na exportné dotácie a ostatné trhové opatrenia a v rámci programu SAPARD budú dobíhať projekty vo výške 42 mil. €.

Celkovo predpokladáme, že záväzky do poľnohospodárstva v rokoch 2004-2006 len z prostriedkov Európskej únie dosiahnu 981 mil. €. Po pripočítaní spolu-financovania zo štátneho rozpočtu pre projekty financované zo štrukturálnych fondov a projekty na rozvoj vidieka sa celkový objem prostriedkov určených do poľnohospodárstva zvýši o ďalších 152 mil. €. Pri využití maximálneho možného doplatku priamych platieb až do úrovne 55-60-65% by sa finančné prostriedky mohli zvýšiť o ďalších 264 mil. €. Celkovo môže podpora do poľnohospodárstva v rokoch 2004-2006 dosiahnuť až 1,4 mld. €, čo predstavuje až 60 mld. Sk.

Pre porovnanie, úroveň podpory do poľnohospodárstva v rokoch 2004-2006 oproti roku 2001 sa môže zvýšiť na viac ako dvojnásobok (214 mil. € oproti 528 mil. €).

Prehľad rozdelenia záväzkov EÚ určených do pôdohospodárstva v rokoch 2004-2006

(v stálych cenách roku 1999)

v mil. €

	2001	2004			2005			2006		
	ŠR ⁴⁴	EÚ	VV ⁴⁵	Spolu	EÚ	VV	Spolu	EÚ	VV	Spolu
Priame platby ⁴⁶	59	73	88	161	88	88	176	102	88	190
EAGGF ⁴⁷	69	63	16	79	84	21	105	105	26	131
Rozvoj vidieka	86	108	27	135	118	30	148	126	32	158
Trhové opatrenia	-	17	-	17	48	-	48	49	-	49
Spolu	214	261	131	392	338	139	477	382	146	528
Nárast oproti 2001				178			263			314

⇒ finančné a cenové dopady vstupu do EÚ na poľnohospodárstvo

→ zmena dôchodkovej pozície poľnohospodárstva

Podľa výsledkov doterajších štúdií o dôsledkoch vstupu Slovenska do EÚ na ekonomiku poľnohospodárstva by v tomto odvetví malo dôjsť k vyššej tvorbe dôchodku ako v období pred vstupom. Kým pred vstupom v roku 2001 dosiahlo poľnohospodárstvo celkovú stratu vo výške približne - 2,7 mld. Sk (bez započítania dotácií na podporu hospodárenia v znevýhodnených oblastiach), v roku 2004, po započítaní všetkých pozitívnych okolností, ktoré sa prejavujú okamžite po vstupe, by malo poľnohospodárstvo dosiahnuť zisk približne + 6,8 mld. Sk. Základom tejto zmeny nie je len zblíženie cenových úrovní v SR a EÚ, ale najmä priame platby (kalkulované vo výške 55-60-65% priamych platieb EÚ). Nezmenia sa však len ceny produktov, ktoré vyrábajú poľnohospodári, ale aj ceny materiálu, energií a iných vstupov, ktoré nakupujú pre zabezpečenie svojej výroby. Zmeny cien vstupov sa odzrkadlia v zmene nákladov.

Dopady na ekonomiku poľnohospodárskeho sektora⁴⁸

mil. Sk

	priemer 1999-2001	priemer 2001-2003	priemer 2004-2006
Celková poľnohospodárska produkcia	60.740	64.265	69.918
Medzispotreba	45.247	47.247	49.460
Hrubá pridaná hodnota	15.493	17.018	20.458
Priame platby	3.294	2.916	6.588
Čistý zisk z podnikania bez ostatných subvencií	- 3.905	- 2.294	+ 3.856

⁴⁴ ŠR = štátny rozpočet.

⁴⁵ VV = verejné výdavky.

⁴⁶ Úroveň priamych platieb predstavuje 25-30-35% s doplatkami zo štátneho rozpočtu do úrovne 55-60-65%.

⁴⁷ Podiel usmerňovacej sekcie EAGGF na štrukturálnych fondoch 24%.

⁴⁸ Podľa Aktualizovaných dosahov vstupu do EÚ na slovenské poľnohospodárstvo, VÚEPP, február 2003.

→ zvýšenie nákladov v poľnohospodárstve

Náklady sa však nezvýšia jednorazovo v roku vstupu, ale postupným približovaním sa nákladovej úrovne Slovenska k úrovni štátov EÚ. Tento proces bude sprevádzať rast intenzity a efektívnosti produkcie. Podobne sa bude vyvíjať situácia aj v susedných kandidátskych krajinách. Pretože mnohé z nich majú výkonnejšie poľnohospodárstvo, väčšina z nich sa môže stať pre Slovensko významným konkurentom na spoločnom európskom trhu, a to možno významnejšími než krajiny než krajiny Európskej 15.

→ vplyv priamych platieb

Priame platby, ktoré získajú podnikatelia v roku 2004, budú vyššie ako sú súčasné dotácie podnikateľským subjektom v poľnohospodárstve (pričom je možné ich navýšenie z národných zdrojov na 55-60-65% úrovne priamych platieb EÚ v rokoch 2004-2005-2006). Dôjde však k posunu v dotačných tituloch. Rozhodujúca časť priamych platieb bude smerovať na plodiny rastlinnej výroby na ornej pôde a v porovnaní so súčasnosťou pôjde menej na živočíšnu výrobu.

→ vplyv na ceny poľnohospodárskych výrobkov

Po vstupe do EÚ budú ceny poľnohospodárskych výrobkov na Slovensku oproti súčasnej úrovni vyššie. V priemere by sa ceny rastlinných komodít na Slovensku mali zvýšiť pod vplyvom členstva v EÚ približne o 19%. Ceny živočíšnych komodít by sa mali zvýšiť výraznejšie, a to zhruba o 25%. Najvyšší nárast by mal nastať pri cenách mlieka a jatočného hovädzieho dobytky.

Vstup do EÚ však nespustí okamžite cenovú lavínu v potravinovej vertikále, ako by sa dalo predpokladať. Ceny bude ovplyvňovať domáci dopyt, ktorý bude v prvých rokoch po pristúpení disponovať nižšou kúpnu silou ako priemer EÚ. Na druhej strane výsledky štúdií naznačujú, že po vstupe sa oživí a rozšíri ponuka potravín pre spotrebiteľa, a to vďaka stimulom, ktoré budú podnecovať produkciu, ale i v dôsledku trhového tlaku na obchodné rozpätie obchodu.

Vplyv na ceny farmárov, náklady a na priame platby po vstupe je možné vidieť na nasledujúcich porovnaníach niektorých vybraných komodít:

**Predpokladaný vývoj cien, priamych platieb, nákladov a zisku
u vybraných poľnohospodárskych komodít⁴⁹**

v Sk/t

Pšenica	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	3.860	3.891	4.309	4.364	4.354
Priame podpory	134	134	1.283	1.353	1.444
Príjem spolu	3.994	4.025	5.592	5.718	5.798
Náklady	4.404	4.002	4.595	4.708	4.844
Zisk komodity	- 410	+ 23	+ 997	+ 1.009	+ 954

v Sk/t

Jačmeň krmný	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	3.800	3.830	3.578	3.561	3.590
Priame podpory	144	144	1.507	1.580	1.687
Príjem spolu	3.944	3.974	5.085	5.141	5.277
Náklady	4.496	3.945	4.746	4.290	4.288
Zisk komodity	- 552	+ 29	+ 339	+ 851	+ 989

v Sk/t

Repka	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	7.807	7.963	9.306	9.299	9.618
Priame podpory	300	300	2.520	2.718	2.919
Príjem spolu	8.107	8.263	11.825	12.018	12.537
Náklady	9.589	9.638	9.166	9.401	9.617
Zisk komodity	- 1.482	- 1.375	+ 2.659	+ 2.617	+ 2.921

v Sk/t

Slničnica na semeno	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	9.345	9.532	9.667	9.774	9.941
Priame podpory	300	300	2.650	2.864	3.081
Príjem spolu	9.645	9.832	12.317	12.638	13.022
Náklady	8.637	8.388	8.883	9.244	9.667
Zisk komodity	+ 1.008	+ 1.444	+ 3.433	+ 3.394	+ 3.355

v Sk/t

Cukrová repa	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	1.019	1.098	1.944	1.935	1.930
Priame podpory	168	168	0	0	0
Príjem spolu	1.187	1.266	1.944	1.935	1.930
Náklady	992	1.003	1.260	1.284	1.299
Zisk komodity	+ 195	+ 263	+ 684	+ 650	+ 630

v Sk/t

Zemiaky konzumné	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	5.790	5.386	3.990	4.013	4.087
Priame podpory	394	362	0	0	0
Príjem spolu	6.184	5.748	3.990	4.013	4.087
Náklady	6.847	6.360	7.565	7.585	7.658
Zisk komodity	- 663	- 612	- 3.575	- 3.573	- 3.572

v Sk/kg

Jatočný HD	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	34,20	35,33	48,99	48,55	48,64
Priame podpory	4,19	4,19	12,12	13,20	14,26
Príjem spolu	38,39	39,51	61,11	61,75	62,90
Náklady	49,89	50,54	54,30	54,50	54,72
Zisk komodity	- 11,50	- 11,02	+ 6,81	+ 7,26	+ 8,18

v Sk/kg

Mlieko	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	9,25	9,61	12,73	12,31	11,60
Priame podpory	0,89	0,89	0	0,37	0,80
Príjem spolu	10,14	10,50	12,73	12,68	12,40
Náklady	10,46	10,55	10,29	10,42	10,62
Zisk komodity	- 0,32	- 0,05	+ 2,44	+ 2,25	+ 1,78

v Sk/kg

Jatočné ošípané	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	45,40	43,18	47,63	46,77	46,98
Priame podpory	0,25	0,25	0	0	0
Príjem spolu	45,65	43,43	47,63	46,77	46,98
Náklady	44,75	46,01	45,03	45,78	46,54
Zisk komodity	+ 0,90	- 2,59	+ 2,60	+ 0,99	+ 0,44

v Sk/kg

Hydina	2002	2003	2004	2005	2006
Farmárska cena	30,90	30,90	30,01	30,16	30,38
Priame podpory	0	0	0	0	0
Príjem spolu	30,90	30,90	30,01	30,16	30,38
Náklady	32,31	32,80	30,95	31,18	31,80
Zisk komodity	- 1,41	- 1,90	- 0,94	- 1,02	- 1,43

→ **vplyv na výdavky obyvateľstva**

Výdavky spotrebiteľov na potraviny ovplyvnia nielen ceny, ale aj spotrebiteľské preferencie. Konečná spotreba domácností a spotrebiteľské výdavky budú závisieť od rastu hrubého domáceho produktu po vstupe, ktorý by sa mal prejavíť vo zvýšení reálnych príjmov obyvateľstva. Spotrebiteľia si budú vyberať potraviny na domácom trhu podľa disponibilného príjmu, preferencií a sklonov v spotrebe, bez ohľadu na pôvod potravín. Pri optimistickom predpoklade, že príjmy

⁴⁹ Spracované z podkladov Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva.

obyvateľstva budú rásť rýchlejšie ako spotrebiteľské ceny, ako aj vzhľadom k prognózovanému reálnemu poklesu cien hlavných poľnohospodárskych komodít na trhu rozšírenej Únie, nebudú dopady na spotrebiteľa také silné ako sa pôvodne predpokladalo.

Napriek tomu sa budú spotrebiteľské ceny potravín, ktorých rast bol doteraz vždy pod úrovňou inflácie, v prvých rokoch vstupu zvyšovať približne rovnako ako sa bude vyvíjať celkový index spotrebiteľských cien. Rast spotrebiteľských cien potravín by mohol kulminovať v druhom roku po vstupe. Správanie spotrebiteľov pri výbere nakupovaných druhov potravín sa postará o to, že spotreba najdôležitejších potravín nebude klesať. Aj keď výdavky na potraviny sa po vstupe do EÚ (v roku 2004) krátkodobo zvýšia, v ďalšom období sa cenový rast spomalí. Bude to aj v dôsledku pomernej stability cien potravín na trhoch EÚ, ďalšieho zhodnocovania výmenného kurzu slovenskej koruny, ako aj vývoja cien nepotravinárskych tovarov.

Predpokladaný vývoj cien vybraných druhov potravín⁵⁰

Druh výrobku	Jedn.	2002	2003	2004	2005	2006
Chlieb	Sk/kg	20,70	23,80	26,50	26,80	27,00
Pšeničná múka	Sk/kg	14,30	15,60	17,40	17,60	17,70
Cukor	Sk/kg	26,00	28,00	48,70	48,50	48,40
Jedlé oleje	Sk/kg	66,00	72,60	89,90	90,60	92,50
Zemiaky	Sk/kg	11,10	12,80	9,30	9,30	9,50
Mlieko konzumné	Sk/l	14,00	16,50	23,10	22,30	21,00
Maslo	Sk/kg	124,10	136,50	191,00	184,70	174,00
Syr	Sk/kg	177,20	197,00	275,50	266,50	251,00
Mliečne výrobky	Sk/kg	10,60	12,50	17,50	16,90	15,90
Hovädzie mäso	Sk/kg	175,80	195,10	252,50	250,20	250,70
Bravčové mäso	Sk/kg	141,60	155,60	168,20	165,20	165,90
Hydina	Sk/kg	80,60	84,20	80,70	79,20	79,60
Vajcia	Sk/kg	3,20	3,20	3,40	3,40	3,30

⇒ inštitucionálne predpoklady čerpania finančných prostriedkov

Napriek výraznému pokroku v prebiehajúcom prístupovom procese bude na Slovensku do vstupu potrebné vykonať ešte veľké množstvo práce. Inštitúcie slovenského poľnohospodárstva sú vo väčšine prípadov funkčné a konajú v záujme dosiahnutia nevyhnutných úprav potrebných pre pristúpenie k EÚ. Pravidelná správa Európskej komisie o pripravenosti SR na vstup do Európskej únie z októbra 2002 identifikovala niektoré konkrétne problémy

procesu prispôsobovania inštitúcií, ktorým bude nutné venovať zvýšenú pozornosť⁵¹.

→ prijatie nevyhnutnej legislatívy pre implementáciu Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Rozsahu úprav potrebných na dosiahnutie *acquis* v oblasti poľnohospodárstva, ako aj bezproblémovej realizácii Spoločnej poľnohospodárskej politiky bude nutné venovať mimoriadnu pozornosť. I keď sme v danom smere dosiahli výrazný pokrok, na ceste k pripravenosti a splneniu nevyhnutných podmienok pre členstvo, najmä v oblasti bezproblémového fungovania európskych systémov trhových intervencií bude ešte potrebného mnoho úsilia.

→ dobudovanie integrovaného administratívneho a kontrolného systému

S prijímaním relevantných trhových poriadkov a so zavádzaním integrovaného administratívneho a kontrolného systému (IACS) sa síce už začalo, no na tomto úseku je nutné urobiť ešte veľa práce, medzi iným dokompletizovať špeciálne registre.

→ prijatie legislatívy vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti

Napriek dosiahnutému pokroku ostáva ešte veľa práce pri transpozícii a implementácii *acquis* vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti, ako aj v otázke zdravotnej nezávadnosti potravín. Menovite ide o prijatie 61 aproximačných nariadení vlády SR. Musia sa posilniť a sfunkčniť viaceré pohraničné kontrolné stanice.

→ posilnenie zdravotnej nezávadnosti potravín

Priemysel spracovania potravín vážne zaostáva v otázkach súladu s európskymi normami o zdravotnej nezávadnosti potravín. Tým sa potencionálne vytvára významná prekážka pre využívanie výhod členstva, najmä vzhľadom na podstatný objem potrebných investícií. Firmy síce predložili podrobný plán svojich investičných programov v záujme dosiahnutia zhody, no bez aktívnej pomoci programu SAPARD nebudú všetky schopné tieto programy realizovať. Nesplnenie týchto tvrdých požiadaviek bude znamenať odňatie osvedčenia na výkon činnosti, okrem jedného podniku, na ktorý sa vzťahuje trojročné prechodné obdobie. Tento podnik však bude môcť dodávať výrobky iba na domáci trh.

⁵⁰ Predbežné odhady a modelové výsledky Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva. Viď Aktualizácia dosahov vstupu do EÚ na slovenské poľnohospodárstvo, VÚEPP, február 2003.

⁵¹ Pravidelná správa Európskej komisie o pripravenosti Slovenska na vstup do Európskej únie, október 2002.

→ posilnenie zastúpenia profesných asociácií

Nezávislé, súkromné profesné asociácie alebo medziprofesné asociácie na Slovensku budú celkom chýbať, alebo sú slabé (napr. v mliekarenstve). Je preto nutné podporovať a propagovať vznik takýchto organizácií, ktoré by v konečnom efekte prispievali k lepšiemu presadzovaniu súkromných záujmov vo vzťahu k Európskej komisii a k lepšiemu pochopeniu vládnych politík zo strany príslušných súkromných sektorov.

⇒ špecifiká pri predaji niektorých výrobkov

V súvislosti so vstupom do Európskej únie sa objavili rôzne pochybnosti, či budeme môcť po vstupe naďalej vyrábať, predávať a konzumovať niektoré typické slovenské výrobky, ako bryndza, oštiepky, parenice a pod. Ako to bude v praxi vyzeráť s niektorými výrobkami po vstupe SR do EÚ je uvedené v nasledujúcej časti.

→ bryndza

Slovensko bude môcť i po vstupe vyrábať bryndzu z ovčieho syra a z nepasterizovaného mlieka. Únia bryndzu uzná a bude ju možné predávať na celom jej vnútornom trhu. Slovensko predložilo ucelenú dokumentáciu týkajúcu sa histórie a výroby bryndze na Slovensku. Pri jej výrobe môže SR udeľovať výnimky z hygienických štandardov EÚ prevádzkarniam s limitovanou kapacitou priamo, pričom musí alternatívnymi metódami zabezpečiť, že budú dodržané hygienické podmienky výroby. Pôjde napr. o výnimky týkajúce sa usporiadania priestorov prevádzkarne, osobitného východu pre finálne výrobky, možnosti ľahkého čistenia, dezinfikovateľnosti podlahy a stien, vybavenosti kanalizačného systému, umývadla a pod. Základnou podmienkou však bude zabezpečenie hygienickej nezávadnosti výroby bryndze na salašoch, ako aj vo veľkých priemyselných prevádzkarniach.

→ salaše

Na Slovensku je v súčasnosti asi 300 salašov, ktoré po vstupe do Únie nezaniknú a budú môcť aj ďalej vyrábať typické výrobky, ako je ovčí hrudkový syr, oštiepky, parenice, bryndza, korbáčiky a pod. Ovce sa budú môcť naďalej dojiť, ručne, rovnako ako aj na niektorých salašoch v krajinách EÚ. Výnimky zo všeobecných a špecifických stavebných a technických podmienok pre schvaľovanie prevádzkarní, zo všeobecných a špecifických hygienických požiadaviek pri výrobe, balení a skladovaní mliečnych výrobkov bude udeľovať veterinárna správa.

→ rum

Tuzemský rum sa bude môcť vyrábať i po vstupe, ale pod iným názvom. Problém spočíva v tom, že na Slovensku sa vyrába z cukrovej repy, a podľa

definície EÚ sa pod pojmom rum rozumie alkohol vyrobený z cukrovej trstiny. Naši výrobcovia tuzemského rumu budú musieť do vstupu zmeniť označenie tohto výrobku tak, aby sa v jeho názve neobjavovalo slovo „rum“.

→ liehoviny (slivovica, borovička, brandy)

Slovensko požiadalo o možnosť používať po vstupe geografické označenia nasledujúcich liehovín: Karpatské brandy špeciál, Spišská borovička, Slovenská borovička Juniperus, Slovenská borovička, Inovecká borovička, Liptovská borovička, Pravá bošácka slivovica, Laugarício vodka, Demänovka bylinná horká, Demänovka bylinný likér. Všetky tieto výrobky bude možné vyrábať podľa pôvodných receptúr, napr. originálnu slivovicu len z ovocného kvasu zo sliviek, brandy len z hroznového kvasu a pod.

Uvedené liehoviny budú zaradené do nasledujúcich kategórií výrobkov:

- Karpatské brandy špeciál do kategórie „brandy“;
- Spišská borovička do kategórie „borievkové destiláty“;
- Slovenská borovička Juniperus do kategórie „borievkové destiláty“;
- Slovenská borovička do kategórie „borievkové destiláty“;
- Inovecká borovička do kategórie „borievkové destiláty“;
- Liptovská borovička do kategórie „borievkové destiláty“;
- Bošácka Slivovica do kategórie „ovocné destiláty“;
- Laugarício vodka do kategórie „vodka“;
- Demänovka bylinný likér do kategórie „likér“;
- Demänovka bylinná horká do kategórie „horké destiláty“.

Niektoré destiláty, ktoré sa nevyrábajú podľa originálnych receptúr a v súčasnosti sa označujú napr. ako brandy (Urpignac, Bystrické brandy špeciál a Matúš Čák Trenčiansky), sa budú vyrábať aj po vstupe, ale nebude možné ich označovať ako brandy.

→ víno

Slovensko požiadalo o možnosť používať pre výberové vína u nás zaužívané pojmy v závislosti od obsahu cukru v hroznej šťave, ako kabinetné víno, neskorý zber, výber z hrozna, bobuľový výber, hroziakový výber, ľadový zber. Slovensko bude môcť aj po vstupe používať na označenie výberových vín názov „Kabinetné víno“. Keďže od 1. januára 2003 sa zmenila legislatíva EÚ, ostatné označenia budú zaradené do novej legislatívy na základe požiadavky SR v súlade s príslušnými postupmi v riadiacom výbore.

Slovensko ďalej požiadalo o používanie slovenských tradičných názvov označujúcich špeciálnu kvalitu niektorých vín v slovenskej Tokajskej oblasti -

tokajské samorodné suché, tokajské samorodné sladké, tokajská Lipovina, tokajský Furmint, tokajský Muškát žltý, tokajský výber 2-6 putňový. Tieto názvy budú zahrnuté do legislatívy na základe požiadavky SR v súlade s príslušnými postupmi v riadiacom výbore.

Po vstupe bude na Slovensku šesť uznaných vinohradníckych oblastí, víno z ktorých bude možné dodávať do ostatných krajín EÚ:

- Malokarpatská vinohradnícka oblasť;
- Juhoslovenská vinohradnícka oblasť;
- Stredoslovenská vinohradnícka oblasť;
- Nitrianska vinohradnícka oblasť;
- Východoslovenská vinohradnícka oblasť;
- Tokajská vinohradnícka oblasť.

Legislatíva EÚ týkajúca sa popisu a prezentácie vín už neobsahuje zoznam dovážaných vín označených geografickým názvom pre krajiny, ktoré notifikovali do Svetovej obchodnej organizácie svoju legislatívu, týkajúcu sa geografických označení vín, čo je aj prípad Slovenska.

→ uhorky

V EÚ platia prísne normy pre tvar šalátových uhoriek. Podľa povoleného stupňa zakrivenia sú zaradované do určitých kvalitatívnych tried. Každá krajina si však môže stanoviť svoje národné kvalitatívne parametre pre zaradovanie uhoriek do kvalitatívnych tried. Ak je napr. v krajine A povolený väčší stupeň zakrivenia uhorky pre jej zaradenie do I. akostnej triedy a v krajine B sú tieto kritériá vyššie, môže sa táto uhorka predávať aj v krajine B, no bude zaradená do nižšej akostnej triedy ako v krajine A, kde sú nižšie kritériá. Tieto požiadavky sa nevzťahujú na uhorky nakladačky.

→ rajčiny

Obdobné kvalitatívne parametre platia aj pre tvar rajčín, ktoré musia mať rovnomerný tvar gule. V prípade, že nespĺňajú tieto podmienky, môžu byť predávané len na trhoch umožňujúcich predaj takýchto rajčín. Je v pôsobnosti príslušnej národnej legislatívy zadefinovať a stanoviť kvalitatívne podmienky pre predaj rajčín.

POĽNOHOSPODÁRSTVO A POTRAVINÁRSTVO	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ zvýšenie finančných prostriedkov do poľnohospodárstva z fondov EÚ v maximálnej výške 981 mil. €	☐ vyplácanie nižšej úrovne priamych platieb oproti iným krajinám EÚ počas prechodného obdobia
☐ zlepšenie dôchodkovej situácie zamestnancov poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov	☐ zvýšenie cien poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov
☐ zvýšenie kvality potravinárskych a poľnohospodárskych výrobkov	☐ stanovenie kvót na vybrané poľnohospodárske výrobky
☐ zvýšenie ochrany trhu pred dovozmi tovarov z krajín mimo EÚ	☐ schopnosť pripraviť projekty zamerané na rozvoj vidieka
☐ reštrukturalizácia potravinárskej a poľnohospodárskej výroby	☐ vysoké náklady v predvstupovom období na splnenie podmienok vstupu
☐ zrušenie dovozných ciel pri predaji slovenských výrobkov na trhy EÚ	☐ bankroty dlhodobo stratových fariem, ktoré sa nedokážu prispôbiť tvrdým konkurenčným podmienkam
☐ rozšírenie vnútorného trhu pre distribúciu potravinárskych a poľnohospodárskych výrobkov	☐ zvýšenie konkurencie dovážaných potravinárskych výrobkov z EÚ

23. Rybné hospodárstvo (Kapitola 8)

Napriek skutočnosti, že SR ako vnútrozemský štát nemá zásadné problémy s prijatím a uplatňovaním legislatívy EÚ, je potrebné dobudovanie administratívnych štruktúr, pomocou ktorých bude politika EÚ v tejto oblasti uplatňovaná. Ide najmä o dobudovanie kontrolných štruktúr v oblasti uvádzania rýb a rybích výrobkov na trh, dovoz a tranzit rýb a rybích výrobkov. K tomu patrí dobudovanie hraničných inšpekčných staníc s cieľom veterinárnej kontroly živých zvierat, živočíšnych produktov a krmív. Ďalším dôležitým predpokladom je dobudovanie Pôdohospodárskej platobnej agentúry, cez ktorú sa bude uskutočňovať transfer finančných prostriedkov poskytovaných z Finančného nástroja pre rybárstvo fondu (FIFG) popri transfere prostriedkov z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF). Uvedená inštitúcia bude vykonávať všetky činnosti spojené s administrovaním a kontrolou transferu finančných prostriedkov, ako aj podporným systémom a prípadnými intervenčnými opatreniami v rybnom hospodárstve. Dobudovanie príslušných administratívnych štruktúr si bude vyžadovať dodatočné finančné nároky na štátny rozpočet

Tabuľka 23

RYBNÉ HOSPODÁRSTVO	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ možnosť čerpať finančné prostriedky EÚ určené pre odbytové organizácie výrobcov	☐ nesplnenie prísnych veterinárnych požiadaviek EÚ, čo môže viesť k zastaveniu výroby
☐ možnosť čerpať prostriedky zo štrukturálnych fondov určené na rozvoj, marketing a umiestňovanie výrobkov na trhu	☐ vysoké náklady na splnenie podmienok vstupu v predvstupovom období
☐ zlepšenie kontroly a inšpekcie a tým zabezpečenie vyššej kvality výrobkov na trhu	☐ zvýšenie konkurencie dovážaných potravinárskych výrobkov z EÚ
☐ zvýšenie ochrany trhu pred dovozmi výrobkov z tretích krajín, t.j. štátov mimo EÚ	☐ schopnosť pripraviť projekty zamerané na rozvoj vidieka a administratívna kapacita

E. Vonkajšie vzťahy, spravodlivosť a vnútorné záležitosti

24. Spravodlivosť a vnútorné záležitosti (Kapitola 24)

25. Vonkajšie obchodné vzťahy (Kapitola 26)

26. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (Kapitola 7)

24. Spravodlivosť a vnútorné záležitosti (Kapitola 24)

⇒ hraničný režim po vstupe SR do EÚ

Vstupom Slovenska do EÚ sa súčasný hraničný režim istý čas výrazne nezmení. Čo sa týka prekračovania štátnych hraníc s členskými štátmi EÚ, budú mať úseky štátnej hranice Slovenskej republiky so všetkými susednými štátmi EÚ až do pristúpenia SR k Schengenskému dohovoru charakter vonkajšej hranice. Hranica s Ukrajinou bude zároveň vonkajšou hranicou Európskej únie, budúcou schengenskou vonkajšou hranicou.

Občan SR bude môcť po vstupe SR do EÚ prekročiť štátnu hranicu cez hraničný priechod iba s platným cestovným dokladom. Okrem toho bude možné prekračovať štátnu hranicu za podmienok stanovených medzinárodnou zmluvou aj na iných miestach, napr. na turistických chodníkoch alebo na hraničných priechodoch určených na malý pohraničný styk. Pri prekračovaní štátnej hranice bude občan povinný podrobiť sa hraničnej kontrole. Uznatie občianskeho preukazu ako cestovného dokladu bude i naďalej otázkou dohody s jednotlivými štátmi. Z uvedeného vyplýva, že občania SR nebudú po vstupe do EÚ automaticky cestovať len na základe občianskeho preukazu. Do pristúpenia SR k Schengenskému dohovoru sa režim vstupu do schengenského priestoru pre občanov SR nezmení.

⇒ hraničný režim po vstupe do schengenského systému

Až pristúpením SR k Schengenskému dohovoru sa hraničné kontroly s členskými krajinami Schengenskej dohody zrušia. Pasová kontrola zostane iba na štátnej hranici s Ukrajinou. To znamená, že medzi týmito krajinami sa zrušia akékoľvek hraničné kontroly a slovenskí občania budú môcť prechádzať hranice iba s platným identifikačným dokladom (občianskym preukazom). Rovnako bude umožnené voľne prechádzať hranice s krajinami Schengenu na ktoromkoľvek mieste, nielen cez pôvodné hraničné priechody. Zjednodušene povedané, hranica medzi krajinami Schengenu sa stane vnútornou hranicou oddeľujúcou dva regióny (okres alebo kraj) v rámci jednej zjednotenej spoločnej Európy. V súčasnosti sú súčasťou schengenského systému všetky krajiny EÚ okrem Veľkej Británie a Írska.

⇒ vízový režim

Na základe čl. 18 Zmluvy o Európskej únii získajú slovenskí občania vo vízovej oblasti vstupom SR do EÚ právo voľne sa pohybovať a slobodne zotrvávať na území členských štátov EÚ, rešpektujúc obmedzenia a podmienky stanovené v tejto zmluve a v predpisoch prijatých na ich vykonávanie, najmä čo sa týka prihlasovania sa k pobytu. V zásade budú mať právo voľného pohybu

a pobytu na území ostatných členských štátov bez akéhokoľvek obmedzenia s tým, že do 90 dní sa budú musieť prihlásiť na príslušných orgánoch k pobytu. Rozdiel oproti súčasnému stavu spočíva v tom, že kým v súčasnosti môže byť žiadosť o prihlásenie k pobytu v niektorom členskom štáte po 90 dňoch zamietnutá, po vstupe bude musieť byť akceptovaná.

Zásadná zmena vízového režimu nastane pre slovenských občanov len v prípade Veľkej Británie a Írska, ktoré najneskôr dňom vstupu zrušia so Slovenskom vízovú povinnosť.

⇒ zosúladienie vízovej politiky s Európskou úniou

Po vstupe SR do EÚ sa zosúladí vízová politika EÚ a SR vo vzťahu k tretím krajinám, ktoré nie sú členskými štátmi EÚ. Európska únia vydala jednotný zoznam štátov, ktorých štátni príslušníci potrebujú víza pre vstup na územie krajín EÚ a zoznam štátov, ktorých štátni príslušníci víza nepotrebujú. Z pohľadu SR, vstup a pobyt na našom území bez víza v trvaní 90 dní bude umožnený v jednom polroku občanom štátov, ktorí do vstupu SR do EÚ víza potrebovali, resp. ich pobyt bez víza bol limitovaný na obdobie kratšie ako 90 dní:

- zoznam krajín, ktorých občania v súčasnosti potrebujú pre vstup na územie SR vízum a po vstupe SR do EÚ im bude umožnený vstup a pobyt do 90 dní v jednom polroku bez víza: Bolívia, Brazília, Brunej, Ekvádor, Guatemala, Honduras, Kostarika, Macao, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguaj, Salvador, Uruguaj, Venezuela.
- zoznam krajín, ktorých občanom je v súčasnosti umožnený pobyt na území SR bez víza po dobu kratšiu ako 90 dní a po vstupe SR do EÚ im bude umožnený vstup a pobyt do 90 dní v jednom polroku bez víza:

Bulharsko (povolený pobyt 30 dní bez víza), Cyprus (30 dní bez víza), Chorvátsko (30 dní bez víza), Rumunsko (30 dní bez víza), Singapur (15 dní bez víza), USA (30 dní bez víza).

Na druhej strane, vstupom SR do EÚ bude zavedená vízová povinnosť voči občanom štátov, ktorí v súčasnosti vízum na vstup do SR nepotrebujú: Juhoafrická republika, Kuba, Seychely.

Na základe vyššie uvedenej zmeny môžeme očakávať zvýšenie záujmu o cestovanie na Slovensko aj z tých krajín, ktorým sa zruší vízová povinnosť odo dňa vstupu SR do EÚ.

Otvorením hraníc však vzniknú lepšie možnosti vstupu na územie Slovenskej republiky a jej následného opustenia aj pre ľudí z krajín EÚ, ktorí sa zúčastňujú rôznych demonštrácií, mítingov, športových podujatí a iných verejných

zhromaždení, niekedy sprevádzaných hromadným narušovaním verejného poriadku. Otvorením hraníc vznikne aj možnosť jednoduchšieho opustenia Slovenskej republiky osobám, ktorým súd uložil ochranný dohľad.

⇒ **jednotné udeľovanie schengenských víz**

Po vstupe SR do EÚ sa postupne zosúladí spôsob, postup a forma udeľovania slovenských víz s praxou EÚ tak, aby po vstupe do schengenského systému bolo Slovensko pripravené okamžite prejsť na udeľovanie jednotných schengenských víz, ktoré sú platné na celom území štátov Schengenskej dohody.

⇒ **imigračná politika**

V Európskej únii sa komplexnou imigračnou politikou zaoberá súčasne Rada, Európska komisia a Európsky parlament. Právne predpisy v tejto oblasti majú buď charakter záväzných právnych aktov, alebo odporúčaní. Spoločná právna úprava, upravujúca právo na pobyt a voľný pohyb občanov členských štátov EÚ, ktorú spracúva Komisia, je implementovaná cez právne predpisy krajín EÚ, v ktorých sú vo všeobecnosti zakotvené zásadné princípy. Podmienky na pobyt nie sú však v rámci EÚ implementované jednotne. Právna úprava voľného pohybu a práva na pobyt je síce veľmi podobná, ale nie je úplne jednotná, najmä čo sa týka procesnej stránky vydávania dokladu o povolení na pobyt.

⇒ **policajná spolupráca**

Vstupom Slovenska do EÚ sa začne v plnom rozsahu uplatňovať jedna zo štyroch základných slobôd - voľný pohyb osôb - s čím bude spojená aj nutnosť prehlbenia policajnej spolupráce medzi krajinami EÚ. Spolupráca policajných zborov nadobudne podstatne rozdielne dimenzie a bude oveľa aktívnejšia ako doteraz. Nebude ničím, zvláštnym, že sa budeme čoraz častejšie stretávať s pohybom cudzích policajtov na našom území, samozrejme, na základe bilaterálnych dohôd.

⇒ **spolupráca v rámci Interpolu**

Prehlbením policajnej spolupráce medzi členskými krajinami EÚ v rámci Interpolu sa predovšetkým zefektívni boj proti kriminalite a medzinárodné pátranie po osobách a veciach a zavedením inštitútu tzv. skráteného extradičného konania sa urýchlí extradičné konanie (vydávanie osôb).

⇒ **spolupráca v rámci Europolu**

Slovensko ako kandidátska krajina v súčasnosti pristupuje k spolupráci s Europolom len v obmedzenom rozsahu. Plnoprávne členstvo v Europole bude

mať jednoznačne pozitívny vplyv na rozvoj medzinárodnej policajnej spolupráce v boji proti organizovanému zločinu. Zároveň sa posilní spolupráca v boji proti závažným formám medzinárodnej trestnej činnosti, a to najmä výmenou strategických a operatívnych informácií. Spolupráca bude okrem výmeny informácií zahŕňať všetky ďalšie formy spolupráce definované v Dohovore o Europole, predovšetkým výmenu odborných znalostí, informácií strategickej spravodajskej činnosti, všeobecných situačných správ, informácií o vyšetrovacích postupoch a metódach prevencie kriminality, účasť na školeniach, zefektívnenie vykonávania programu na ochranu svedkov, ako aj poskytovanie poradenstva a podpory vyšetrovania konkrétnych trestných činov.

⇒ **nové vodičské preukazy**

Slovensko bude musieť po vstupe zaviesť vydávanie nových vodičských preukazov podľa vzoru Európskej únie, ktoré budú obsahovo a formálne v súlade s jej legislatívou. Zmeny sa budú týkať hlavne zavedenia nových skupín a podskupín vodičských oprávnení a v oblasti udeľovania vodičského oprávnenia pôjde najmä o zmeny v oblasti výcviku, skúšok a zdravotnej spôsobilosti uchádzačov. Vodičské oprávnenia udeľované podľa súčasných predpisov ostanú v platnosti, ale upraví sa ich ekvivalencia s novodefinovanými skupinami a podskupinami.

⇒ **európsky zbrojný pas**

Vychádzajúc z legislatívy EÚ sa po vstupe zavedie európsky zbrojný pas, ktorý slovenským občanom umožní jeho využívanie pri cestách do členských štátov EÚ. Držiteľ európskeho zbrojného pasu bude môcť vyviezť zbraň a strelivo bez predchádzajúceho súhlasu členského štátu EÚ pri ceste do viacerých alebo cez viaceré štáty EÚ s cieľom poľovníctva alebo účasti na športovej streľbe, ak sú tieto zbrane a strelivo zapísané v európskom zbrojnom pase a ak preukáže cieľ svojej cesty.

⇒ **harmonizácia trestného práva hmotného**

Proces harmonizácie slovenského trestného práva hmotného priniesol viacero legislatívnych úprav a zmien, predovšetkým v oblasti trestných činov terorizmu, obchodovania s ľuďmi, poškodzovania finančných záujmov Európskeho spoločenstva a korupcie. Základným cieľom legislatívnych zmien je poskytnutie vysokého stupňa ochrany občanom v rámci územia EÚ pred páchatelmi trestných činov. Takúto ochranu je pripravená poskytnúť aj Slovenská republika. Legislatíva EÚ rozšírila aj trestnoprávnu zodpovednosť o právnické osoby, čo umožní postihovať trestnú činnosť širšieho okruhu subjektov.

⇒ trestnoprávna úprava v oblasti terorizmu

Prijatie Rámcového rozhodnutia Rady o boji proti terorizmu na úrovni EÚ bolo reakciou na udalosti v USA 11. septembra 2001. Slovensko zapracovalo toto rámcové rozhodnutie do Trestného zákona, kde bola včlenená nová skutková podstata trestného činu terorizmu a v rámci nej upravená definícia pojmu terorizmus. Definoval sa aj pojem teroristická skupina (vo vzťahu k pojmu zločineckej skupiny). V súvislosti s terorizmom bola rozšírená skutková podstata trestného činu šírenia poplašnej správy aj o prípady, keď páchatel zašle napr. listovú zásielku obsahujúcu napodobeninu antraxu bez akéhokoľvek písaného textu. Zaviedla sa možnosť zabavenie majetku, určeného na financovanie terorizmu.

⇒ proces harmonizácie trestného práva procesného

Cieľom novely Trestného poriadku (zákon č. 422/2002 Z. z.) bolo zefektívnenie a zrýchlenie trestného konania, najmä odstránením prekryvania činnosti vyšetrovateľov a polície, zjednodušením predsúdneho konania, odstránením viacnásobného opakovania dôkazov a posilnením úlohy prokurátora. Novela tiež zaviedla zmier v trestnom konaní ako prostriedok na posilnenie práv poškodeného a zefektívnenie súdneho konania.

⇒ justičná spolupráca v trestných veciach

Novelou Trestného poriadku sa vykonala komplexná a najrozsiahlejšia zmena (popri úprave prípravného konania) v časti týkajúcej sa právneho styku so zahraničím (extradícia, uznávanie a výkon cudzích rozhodnutí, prevzatie a odovzdanie cudzej veci). Novela pritom reagovala na všetky medzinárodné zmluvné záväzky SR, vrátane tých, ktoré vzniknú v tejto oblasti po vstupe do EÚ.

V rámci EÚ bol v roku 2000 prijatý Dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach, ktorý, okrem iného, vytvára priestor pre využívanie moderných technických prostriedkov v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach (napr. videokonferencie).

V súčasnosti sa pripravuje nový zákon o európskom zatýkacom rozkaze, ktorý zabezpečí implementáciu Rámcového rozhodnutia Rady EÚ o európskom zatýkacom rozkaze z 13. júna 2002. Nová právna úprava zabezpečí zjednodušenie právneho styku medzi orgánmi činnými v trestných veciach v členských štátoch Únie a zefektívni zabezpečovanie trestnoprávných záujmov štátu stíhaním osôb, ktoré sa postihu vyhýbajú pobytom v zahraničí. Právna úprava by mala nadobudnúť platnosť dňom vstupu SR do EÚ.

⇒ justičná spolupráca v civilných veciach

Cieľom justičnej spolupráce je zjednodušenie styku justičných orgánov pri vykonávaní úkonov právnej pomoci v civilných veciach a tým očakávané zrýchlenie vybavovania vecí s cudzím prvkom.

K tomu pristupuje aj rozsiahla harmonizácia jurisdikčných princípov v civilnoprávnom konaní s cudzím prvkom prostredníctvom platných nariadení EÚ, ktorá uľahčí rozhodovanie slovenským súdom, a teda potenciálne urýchli ich rozhodovanie. Tento aspekt bude mať samozrejme pozitívny význam aj pre právnych zástupcov a občanov - navrhovateľov v konaní, pretože vo vzťahu k 25 štátom sa budú aplikovať rovnaké jurisdikčné normy, čo uľahčí uplatňovanie a vymáhateľnosť práva.

Na základe platných nariadení EÚ bude možné vzájomné uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí v občianskych a rodinných veciach medzi členskými štátmi EÚ, čo bude prakticky znamenať, že z rozhodnutia oprávnení občania SR budú môcť dosiahnuť uznanie rozhodnutia slovenského súdu v takýchto veciach v ostatných 24 členských štátoch EÚ relatívne jednoduchým procesným spôsobom, čo je proti súčasnému stavu významný posun pri vymáhateľnosti práva vo vzťahu k zahraničiu. V súčasnosti nie je možnosť uznania, resp. výkonu slovenského súdneho rozhodnutia v civilných veciach v niektorých štátoch EÚ (napr. Veľká Británia, severské štáty) alebo je takáto možnosť obmedzená len na niektoré druhy rozhodnutí (napr. súdne rozhodnutia o výživnom). Toto bude významný prínos pre občanov SR v porovnaní so súčasným právnym stavom.

SPRAVODLIVOSŤ A VNÚTORNÉ ZÁLEŽITOSTI	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ najneskôr v deň vstupu do EÚ sa zruší vízová povinnosť s Veľkou Britániou a Írskom	☐ zvýšenie nebezpečenstva pohybu nežiaducich osôb na športových podujatiach a demonštráciách
☐ po vstupe do schengenského priestoru sa zrušia pasové kontroly na hraniciach s krajinami EÚ	☐ zjednodušenie odchodu z krajiny osobám, ktorým súd uložil ochranný dohľad
☐ po vstupe do schengenského priestoru bude možné prechádzať hranice nielen na označených hraničných prechodoch	☐ vydávanie nových vodičských preukazov v súlade s pravidlami EÚ
☐ prehĺbenie policajnej spolupráce bude viesť k zefektívneniu boja proti kriminalite, pašovaniu drog a organizovanému zločinu	
☐ zvýšenie trestnoprávnej ochrany občanov pred organizovaným zločinom, terorizmom, obchodom s drogami a ľuďmi a korupciou	
☐ zjednodušenie právneho styku medzi orgánmi členských štátov EÚ činnými v trestných veciach	
☐ zavádzanie moderných technických prostriedkov v oblasti právnej pomoci (napr. videokonferencie)	
☐ zjednodušenie styku justičných orgánov pri vykonávaní úkonov právnej pomoci v civilných veciach	
☐ vzájomné uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí v občianskych a rodinných veciach medzi členskými štátmi EÚ	

25. Vonkajšie vzťahy (Kapitola 26)

Vonkajšie vzťahy pokrývajú oblasť ekonomických a obchodných vzťahov EÚ s tretími krajinami, t.j. s tými, ktoré nie sú členmi Európskej únie, a s príslušnými medzinárodnými organizáciami. Oblasť vonkajších vzťahov ďalej zahŕňa rozvojovú pomoc EÚ, ktorú poskytuje rozvojovým, resp. najmenej rozvinutým krajinám. Únia je v celosvetovom merítke najväčším donorom rozvojovej pomoci.

⇒ spoločný colný sadzobník

Vstupom do EÚ sa Slovensko stane súčasťou vnútorného trhu a následne bude uplatňovať vo vzťahu k tretím krajinám spoločnú obchodnú politiku na základe článku 133 Zmluvy o Európskej únii. Spoločná obchodná politika predstavuje súbor jednotných zásad a pravidiel pre implementáciu nástrojov obchodnej politiky, ktorými je zabezpečené napr. uplatňovanie spoločného colného sadzobníka EÚ, jednotných nástrojov obchodnej politiky (množstevné obmedzenia, kvóty a pod.). Spoločne sa postupuje pri úpravách colných sadzieb, uzatváraní dohôd o voľnom obchode a obchodných dohôd, pri uplatňovaní opatrení na ochranu obchodu so službami, zjednocovaní liberalizačných opatrení. Pre fungovanie vnútorného trhu Únie je dôležité, aby bol týmito pravidlami vytvorený jednotný systém zásad a opatrení v rámci dovozu a vývozu, vďaka ktorému môžu členské štáty EÚ komunikovať s tretími krajinami ako jeden subjekt. Z tohto dôvodu bol v rámci vonkajších vzťahov a spoločnej obchodnej politiky Európskej komisii udelený mandát rokovať v mene členských štátov (podrobnejšie viď kapitoly Voľný pohyb tovaru a Colná únia).

⇒ obchodné dohody

V kompetencii Európskej komisie je aj uzatváranie obchodných zmlúv a dohôd s tretími krajinami s cieľom vytvoriť rovnaké podmienky pre všetky členské krajiny s dôrazom na odstránenie diskriminácie alebo nerovností v medzinárodnom obchode. Zároveň je však potrebné poznamenať, že jednotlivé členské krajiny majú kompetencie uzatvárať zmluvy s tretími krajinami, ktorých obsahom je duševné vlastníctvo, služby alebo vzájomná spolupráca (napr. spolupráca v cestovnom ruchu). Ide však len o zmluvy a dohody, ktoré nezasahujú a neovplyvňujú fungovanie jednotného trhu a nemajú hospodársky charakter.

Vstupom do EÚ preberie Slovensko všetky zmluvné záväzky Európskej únie a stane sa zmluvnou stranou všetkých obchodných zmlúv a dohôd, ktoré Európska únia uzavrela s tretími krajinami a súčasťou už zavedeného a fungujúceho systému, ktorý je v postupnom vývoji v súlade s multilaterálnymi dohodami Svetovej obchodnej organizácie. Ako príklad môžeme uviesť, že Európska únia má uzavretú dohodu o voľnom obchode s Mexikom a Južnou Afrikou, teda s krajinami, ktoré boli pre Slovensko z hľadiska obchodu doteraz len

ťažko dosiahnuteľné. Očakáva sa, že sa zlepšia i možnosti prístupu slovenských exportérov na svetový trh.

⇒ Svetová obchodná organizácia

Obchodná politika EÚ je vo veľkej miere založená na pravidlách a princípoch mnohostranných a viacstranných zmlúv a dohôd uzavretých v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorej členmi sú všetky členské krajiny EÚ. Keďže Slovenská republika je členom WTO, z tohto pohľadu u nás nedôjde k zmene pri uplatňovaní princípov a pravidiel obchodnej politiky. Zmena nastane len v tom, že SR síce bude i naďalej členom tejto organizácie, ale počas rokovaní v jej rámci ju bude rovnako ako ostatné členské krajiny zastupovať Európska komisia. Všetky ochranné opatrenia a liberalizačné kroky budú spracúvané a predkladané do WTO prostredníctvom Európskej komisie. Toto však neznamená, že by sa Slovensko zbavovalo úplne svojho vplyvu na formovanie a aplikovanie spoločnej obchodnej politiky. Naďalej bude presadzovať svoje národné záujmy z pohľadu ekonomiky a rozvoja obchodu v rámci inštitucionálnej štruktúry Komisie, čo znamená, že pred každým rozhodnutím EK berie do úvahy návrhy a názory jednotlivých členských krajín.

⇒ odstránenie obchodných prekážok

Vstupom SR do EÚ sa odstránia obchodné prekážky, ktoré v súčasnosti existujú v krajinách EÚ. Vzájomné uznávanie priemyselných výrobkov patriacich pod Protokol k Európskej dohode o posudzovaní zhody priemyselných výrobkov bude mať za následok rast objemu vzájomného obchodu. Vstup našich výrobcov na trhy Európskej únie zároveň zabezpečí aj rozvoj spolupráce s výrobcami EÚ pri prenikaní na trhy nečlenských krajín, čo bude viesť k ďalšiemu zvýšeniu exportných možností Slovenska. V podmienkach jednotného európskeho trhu a spoločného colného územia vzniknú úspory aj tým, že odpadnú náklady na colné a pasové kontroly, vrátane nákladov spojených s ochranou hraníc.

⇒ tlak na zvyšovanie kvality výrobkov

Prístupový proces však prináša aj vyššie nároky na slovenských výrobcov. Keďže súčasťou vnútorného európskeho trhu bude po rozšírení EÚ až 25 krajín, zvýši sa konkurencia v jednotlivých výrobných odvetviach. Ak chcú výrobcovia uspieť či už v rámci vnútorného alebo svetového trhu, budú musieť investovať dostatočné finančné prostriedky do skvalitnenia produkcie, modernizácie technológií, do efektívnejšieho využívania výrobných kapacít, zmeny v organizácii riadenia a pod., čo prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti našich výrobkov. Nákup nových technológií bude viesť k zvýšeniu výrobných nákladov, pretože všetky výrobky budú musieť spĺňať technické normy platné v EÚ, ale zároveň sa dosiahne kvalita konkurencieschopných výrobkov. V tomto kontexte bude tiež potrebné

zmobilizovať prácu profesionálnych zväzov a združení s cieľom zvýšiť komunikáciu so svojimi partnerskými zväzmi v krajinách EÚ pri presadzovaní ochranných nástrojov obchodu, ako aj možností pre lepšie umiestnenie výrobkov na trhoch tretích krajín.

Tabuľka 25

VONKAJŠIE VZŤAHY	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ uplatňovanie spoločného colného sadzovníka a jednotných nástrojov obchodnej politiky voči tretím krajinám	☐ delegovanie kompetencií Európskej komisii v celom rozsahu obchodnej politiky
☐ odstránenie obchodných prekážok, ktorým SR v súčasnosti čelí v krajinách EÚ	☐ zvýšené výdavky z rozpočtu v súvislosti s prispievaním na rozvojovú pomoc EÚ
☐ vzájomné uznávanie priemyselných výrobkov vyrobených v krajinách EÚ	☐ Všeobecný systém preferencií EÚ predstavuje väčšiu otvorenosť trhu pre rozvojové krajiny, čo sa môže prejaviť v zvýšení dovozu z týchto krajín
☐ využívanie výhod zo zmluvnej základne EÚ s tretími krajinami	

26. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (Kapitola 27)

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika patrí do oblasti druhého piliera a nemá legislatívny charakter. Zapojenie sa Slovenska do aktivít v rámci Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky nebude mať priame ekonomické či sociálne dopady na obyvateľstvo.

Obyvateľov SR sa budú samozrejme dotýkať dôsledky politických rozhodnutí Únie, ktoré budú zasahovať aj do iných oblastí života, a ktoré budú pre SR medzinárodnoprávne záväzné. Napríklad, ak Únia prijme sankcie voči tretej krajine, ktoré sa budú týkať zákazu obchodných stykov, budú tieto sankcie transponované do slovenskej národnej legislatívy. Týmto sa stanú záväznými a dotknú sa každej osoby alebo podniku, napr. z pohľadu obmedzenia podnikateľských slobôd v oblasti zahraničného obchodu v rozsahu danej sankcie. Ak na druhej strane Únia poskytne tretím krajinám obchodné preferencie, tie sa budú týkať aj slovenských podnikateľov, ktorí budú s týmito krajinami obchodovať. V každom prípade však nemožno dopady Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky na každodenný život občanov a firiem kvantifikovať vopred, rovnako ako nemožno predpovedať vývoj medzinárodnej situácie či akty zahraničnej politiky EÚ.

Účasťou v rámci druhého piliera EÚ získa Slovensko možnosť presadzovať svoje národno-štátne záujmy prostredníctvom silnejšieho postavenia zjednotenej Únie. Posilnenie postavenia krajiny na medzinárodnej scéne môže mať nepriamy dopad na ekonomiku krajiny, ktorá sa stane atraktívnejšou pre zahraničných partnerov a pre investorov. Na druhej strane bude musieť Slovensko rešpektovať záujmy partnerov v Únii, dodržiavať zásady konsenzu pri formulácii jednotlivých stanovísk, pričom nie vždy sa podarí presadiť všetky záujmy slovenských subjektov, ktorých sa konkrétne rozhodnutie v oblasti zahraničnej politiky EÚ môže dotýkať (napr. ak EÚ uvalí sankcie na tretiu krajinu, zároveň odmietne aj program podpory, čo sa môže dotknúť slovenského výrobcu, ktorý by bol schopný podieľať sa na dodávke financovanej zo zdrojov EÚ).

Tabuľka 26

SPOLOČNÁ ZAHRAIČNÁ A BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ aktívna účasť Slovenska na tvorbe a realizácii Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ	☐ rozhodnutia v oblasti zahraničnej politiky môžu ovplyvniť naše ekonomické záujmy v niektorých oblastiach sveta

F. Kultúrno-spoločenské súvislosti

- 27. Veda a výskum (Kapitola 17)
- 28. Vzdelávanie, odborná príprava a mládež (Kapitola 18)
- 29. Kultúra (Kapitola 20)
- 30. Európske inštitúcie (Kapitola 30)
- 31. Rôzne (Kapitola 31)

27. Veda a výskum (Kapitola 17)

Oblasť vedy a výskumu je podstatou inovácií potrebných na dosiahnutie hospodárskeho rastu. Priamy prínos a úžitok zo vstupu budú mať nepochybne najmä vedci, výskumníci, študenti vysokých škôl a inštitúcie alebo podniky zaoberajúce sa výskumom. Transfer poznatkov do hospodárskej sféry umožní produkciu sofistikovanejších výrobkov. Pre výrobné organizácie, ktorých produkcia je orientovaná prevažne na progresívne a moderné výrobky, sa otvorí možnosť väčšieho trhu. Občania budú mať následne úžitok zo zapojenia Slovenska do celoeurópskeho výskumného priestoru cez výrobu kvalitnejších výrobkov a služieb.

⇒ programy Spoločenstva v oblasti vedy a výskumu

Slovensko má prístup ku všetkým programom Spoločenstva v oblasti vedy a výskumu. Účasť Slovenska na *Piatom rámcovom programe EÚ pre výskum, technický rozvoj a demonštračné aktivity* (od roku 1999) potvrdila, že podmienky v oblasti vedy a výskumu na Slovensku sú plne prispôsobené *acquis communautaire*. Vo výzvach z rokov 1999-2002 bolo schválených 288 z 392 projektov, ktoré boli dotované vo výške približne 28 mil. €. Šiesty rámcový program EÚ bol oficiálne vyhlásený v novembri 2002. Kandidátske krajiny sa budú môcť zúčastniť aj na tomto programe. Predpokladá sa, že napriek vyššiemu členskému príspevku bude účasť Slovenska rovnako úspešná ako v rámci predchádzajúceho programu.

⇒ zvyšovanie spolupráce medzi výskumnými pracoviskami

Po vstupe sa zjednoduší a uľahčí spolupráca výskumných inštitúcií, predovšetkým vysokých škôl a výskumných ústavov. Pracovníci týchto inštitúcií budú môcť vo väčšom rozsahu využívať študijné pobyty a stáže na zahraničných pracoviskách, čo im umožní spolupracovať s kvalitnými odbornými tímami a využívať moderné zariadenia.

⇒ rýchlejšie riešenie výskumných problémov v prospech obyvateľstva

Rozšírením spolupráce medzi rôznymi vedeckými a výskumnými pracoviskami sa urýchli aj riešenie mnohých vedeckých problémov, ktoré majú dopad na občanov, predovšetkým v nasledujúcich oblastiach:

- znečistenie životného prostredia (napr. nové bezodpadové technológie);
- zdravotníctvo (napr. liečba kardiovaskulárnych ochorení a infekčných chorôb, transplantácie, nové lieky);
- energetika (napr. lacnejšie a čistejšie formy výroby elektrickej energie);
- doprava (napr. rýchlejšie vlaky, bezpečnejšie automobily s nižšou spotrebou);
- potravinárstvo (napr. prísne dodržiavanie kvality potravín a noriem týkajúcich sa nežiaducich substancií);

- informatizácia (napr. rýchlejšie a bezpečnejšie telefónne a iné linky, prístup k rôznym zdrojom informácií a/alebo zábavy);
- meteorológia (napr. včasné a presnejšie informácie o počasi a možných nebezpečenstvách, ako sú povodne, zemetrasenie);

⇒ plnenie požiadaviek na rozvoj vedy a techniky

Slovensko sa zaviazalo, že bude postupne zvyšovať financovanie rozvoja vedy a techniky s cieľom vytvoriť lepšie materiálne a technické podmienky pre výskumníkov. Nepriamymi formami bude nutné motivovať aj súkromný sektor, a tým ho vo zvýšenej miere zapojiť do výskumu a inovácií, predovšetkým do samotnej realizácie tých výsledkov vedy a výskumu, ktoré smerujú k zvýšeniu kvality výrobkov a služieb.

Tabuľka 27

VEDA A VÝSKUM	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ aktívna účasť na VI. rámcovom programe EÚ pre výskum, technický rozvoj a demonštračné aktivity	☐ nízka úroveň výdavkov z rozpočtu na financovanie rozvoja vedy a techniky
☐ zvýšenie spolupráce medzi vedeckými a výskumnými pracoviskami	☐ rýchlejšia realizácia výsledkov domácej vedy a výskumu v zahraničí
☐ rýchlejší transfer pokročilých technológií do podnikateľského sektora	☐ odchod vedeckých a výskumných pracovníkov za lepšími podmienkami
☐ rýchlejšie riešenie výskumných problémov v prospech obyvateľstva	
☐ rýchlejší transfer pokročilých technológií do podnikateľského sektora	

⇒ **programy Spoločenstva v oblasti vzdelávania a mládeže**

Slovensko bude môcť po vstupe do EÚ aktívne vplyvať na obsah a riadenie programov Spoločenstva v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže. Program *Sokrates II* je zameraný na podporu celoživotného vzdelávania prostredníctvom výučby cudzích jazykov, na podporu mobility a spolupráce na európskej úrovni a na zvyšovanie nových technológií pri vzdelávaní. Program *Leonardo da Vinci II* je orientovaný na vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru najmä v oblasti odborného vzdelávania a program *Mládež* na podporu neformálnych aktivít mladých ľudí partnerských krajín. Slovensko sa už v predvstupovom období niekoľko rokov úspešne zúčastňuje na týchto programoch.

⇒ **zvyšovanie vzdelávania a odbornej prípravy**

Spolupráca na európskej úrovni v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy zohráva stále významnejšiu úlohu pri formovaní budúcej európskej spoločnosti. Vedomie potreby spolupráce rástlo najmä počas posledných 20 rokov v dôsledku analogických výziev a príležitostí pred politikmi, pedagógmi a študentmi členských krajín.

Európska rada v Lisabone v marci 2000 schválila strategický cieľ EÚ - stať sa do roku 2010 na poznaťkoch založenou, najdynamickejšou ekonomikou vo svete. Rozvoj vysokokvalitného vzdelávania a odbornej prípravy tvorí rozhodujúcu a integrálnu súčasť tejto stratégie, najmä v otázkach podpory sociálnej integrácie, súdržnosti, mobility, zamestnateľnosti a konkurencieschopnosti.

Po vstupe budú môcť naši študenti voľne, bez akýchkoľvek obmedzení študovať na vysokých školách v krajinách EÚ. Podmienky štúdia našich občanov v inej členskej krajine EÚ budú rovnaké ako podmienky platné pre občanov príslušnej krajiny.

Jedným zo základných cieľov EÚ v oblasti vzdelávania je dosiahnutie najvyššej kvality vzdelávania a odbornej prípravy, vrátane zvládnutia moderných informačných a komunikačných technológií a zabezpečenia kompatibility systémov vzdelávania v Európe, umožňujúce mobilitu a využívanie ich rôznorodosti.

VZDELÁVANIE A MLÁDEŽ	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ možnosť študovať na vysokých školách v krajinách EÚ za rovnakých podmienok ako občania príslušnej krajiny ☐ prístup k riadeniu programov Spoločenstva v oblasti vzdelávania a mládeže: - <i>Sokrates II</i> zameraný na podporu celoživotného vzdelávania - <i>Leonardo da Vinci II</i> zameraný na podporu odborného vzdelávania - <i>Mládež</i> zameraný na podporu neformálnych vzdelávacích schém medzi mládežou	☐ odliv talentovaných študentov na vysoké školy do krajín EÚ

29. Kultúra a audiovizia (Kapitola 20)

⇒ audiovizia a médiá

Ešte v roku 2000 Slovensko prijalo nový zákon o vysielaní a retransmisii, ktorý implementuje Smernice EÚ vzťahujúce sa na aktivity v oblasti televízneho vysielania, známe pod názvom „Televízia bez hraníc“. Prijatím tohto zákona sa Slovensko zaviazalo, že verejno-právne i komerčné televízne stanice budú v rámci svojho vysielacieho času venovať väčšinu vysielania národným a európskym programom, s cieľom podporovať a rozvíjať národnú a európsku audiovizuálnu tvorbu.

⇒ programy Spoločenstva v oblasti kultúry a audiovizie

Slovensko bude mať okamžite po vstupe do EÚ prístup ku všetkým programom Spoločenstva. Program *Kultúra 2000* je zameraný na podporu a rozvoj kultúry a umenia medzi členskými krajinami. Subjekty pôsobiace v oblasti kultúry na Slovensku sa už v súčasnosti zúčastňujú na organizovaní projektov určených na podporu z tohto programu. Program *MEDIA Plus* je zameraný na podporu spolupráce medzi európskymi nezávislými distribútormi, na podporu medzinárodnej distribúcie európskych filmov a audiovizuálnej európskej tvorby. Tento program predstavuje najvýznamnejší zdroj financovania audiovizuálnych diel na európskej úrovni.

Vstup Slovenska do EÚ bude z hľadiska slovenských kultúrnych operátorov znamenať zlepšenie podmienok účasti na programoch, a to hlavne z hľadiska nových možností pri hľadaní partnerstiev. Členstvo v EÚ slovenským kultúrnym operátorom zároveň umožní väčšie možnosti výmeny skúseností a mobility umelcov v rámci rozšírenej Únie.

⇒ kultúrne dedičstvo

V tejto oblasti nepredpokladáme žiadne zásadné zmeny. Určité riziko by mohlo byť spojené s nákupom nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok cudzími štátnymi príslušníkmi, ktorý bol doteraz obmedzený devízovým zákonom. Môžeme predpokladať, že vstupom do EÚ sa predaj týchto nehnuteľností stane dostupný solventným záujemcom z Európy, predovšetkým v prospech záchrany týchto objektov. Podobný problém môže nastať aj pri predaji predmetov múzejnej alebo galerijnej hodnoty, ktoré nie sú uchovávané v múzeách či galériách. Keďže od roku 1990 neplatia žiadne obmedzenia pre oblasť kultúry vo vzťahu k zahraničiu a naopak, nepredpokladáme, že vstup SR do EÚ zásadným negatívnym spôsobom ovplyvní oblasť kultúrneho dedičstva s nepriaznivým dosahom na jednotlivé skupiny obyvateľstva.

⇒ literatúra a knižná kultúra

V oblasti literatúry a knižnej kultúry môžeme vo všeobecnosti očakávať, že v SR bude pokračovať proces vyrovnávania cien kníh a iných kultúrnych tovarov knižného charakteru, čo bude v najbližších rokoch v praxi znamenať *postupný nárast cien kníh* približne o 20-50%, keďže ceny slovenských knižných produktov ešte stále nedosahujú úroveň vyspelých európskych krajín. Na tomto náraste sa budú podieľať predovšetkým zvýšené vstupy z nákupu zahraničných práv a licencií, zvýšené ceny papiera, polygrafického materiálu a strojov. Na druhej strane však konkurenčné prostredie vyvolá tlak aj na primeranosť cien.

Celkove možno konštatovať, že vstupom do EÚ sa vykryštalizuje slovenský trhový priestor a knižná distribúcia organickejšie naviaže na európsky ekonomický priestor, čo bude mať pozitívny vplyv na uplatnenie slovenských autorov a tvorcov knihy (dizajnérov, ilustrátorov) v oveľa širšom priestore.

⇒ divadelné umenie

Zjednodušenie pohybu občanov po vstupe pozitívne ovplyvní turistický ruch a malý pohraničný styk, a to aj c cieľom návštevy divadelného predstavenia. Určite to bude mať vplyv na návštevnosť divadiel v Bratislave, ale aj naopak, pre našich divákov sa otvoria väčšie možnosti návštev divadiel v krajinách EÚ. Administratívne sa zjednoduší pozývanie divadelných súborov z krajín EÚ na rôzne kultúrne festivaly.

Pre študentov zo SR sa otvoria možnosti štúdia na zahraničných umeleckých školách, experti budú mať zas viac možností pôsobiť a prednášať na zahraničných univerzitách. Slovenské školy si budú môcť vo väčšej miere prizývať zahraničných odborníkov.

Na druhej strane možno po vstupe SR do EÚ očakávať odliv talentovaných študentov z vysokých umeleckých škôl na Slovensku. Odliv odborníkov a umelcov do ostatných členských krajín EÚ nebude vzhľadom na tvrdé konkurenčné prostredie veľký, môže však ísť o najkvalitnejších umelcov. Dá sa predpokladať, že sa uplatnia najmä v oblastiach, ktoré nie sú viazané na reč (tanec, spev, scénografia, choreografia), pričom ich prípadný dočasný odchod do zahraničia sa nedá posudzovať negatívne, najmä ak pôjde o umelecký rast slovenského umelca a rozšírenie možností jeho profesionálneho uplatnenia v európskom meradle.

⇒ kultúra národnostných menšín

Prijatie SR do EÚ postupne prinesie určité zmeny v oblasti kultúrneho života na individuálnej, ale aj spolkovvej úrovni národnostných menšín. Záujmové združenia

národnostných menšín a ich reprezentatívne organizácie budú môcť využívať takmer neobmedzenú mobilitu, komunikáciu a vytváranie rôznych účelových zoskupení v rámci EÚ, ktoré zvýšia úroveň uspokojovania špecifických kultúrnych potrieb a záujmov.

Môžeme predpokladať, že sa zvýši cezhraničná spolupráca na regionálnej úrovni, pričom subjekty menšinovej kultúry budú môcť priamo vstupovať do rôznych regionálnych, medzištátnych a európskych fondov podporujúcich kultúrny rozvoj a interkultúrnú spoluprácu.

⇒ **hudobné umenie**

Vstup SR do EÚ zlepši medzinárodnú spoluprácu a výmenu v rôznych hudobných profesiách - študenti umeleckých škôl, mladí interpreti a skladatelia budú mať menej problémov so štúdiom v zahraničí, zrýchli sa medzinárodná spolupráca. Skladateľské semináre, interpretačné kurzy, sympóziá a stretnutia budú aspoň „administratívne“ prístupnejšie. V súčasnosti sú pre bežného človeka zväčša prídrahé. Prehĺbi sa teoretický i praktický rozhľad muzikológov i umelcov, ktorí tak získajú možnosť podloženého pohľadu na problémy.

Nové podmienky však prinesú aj preverenie skutočnej kvality nášho hudobného umenia. Zaujímavosťou z blízkeho zahraničia prestanú cestovať s takým nadšením na naše hudobné podujatia, keďže ceny lístkov sa vyrovnajú a tým sa zmení pomer cena - kvalita.

⇒ **výtvarné umenie, architektúra a dizajn**

Po vstupe SR do EÚ sa môže dizajn vedome vyčleniť v rámci výtvarného umenia orientujúceho sa na národnú kultúru, ktorá môže predovšetkým silnými osobnosťami prenikať mimo územie Slovenska a oslovovať kultúrnu verejnosť Európy a celého sveta, rovnako ako umenie kozmopolitné, ktoré sa spojí s anonymnou kultúrou sveta.

Vzrastie počet dizajnerských firiem poskytujúcich služby priemyslu, verejnému sektoru, obchodu a pod. Po vstupe do EÚ bude narastať aj s perspektívou prílevu zahraničného kapitálu na Slovensko. Dizajnéri zo SR sa budú môcť úspešne integrovať do medzinárodných vývojových tímov, čo obohatí ich skúsenosť o kontakt s vyspelými technológiami a manažérskymi prístupmi a spätne pomôže utvárať zázemie a kontakty domácejmu dizajnu. Je predpoklad, že sa skvalitní dizajnerská príprava aj na základe zvýšenej mobility študentov dizajnu a ich pedagógov. Na Slovensku začnú vo väčšom rozsahu rozvíjať svoje aktivity dizajnéri a dizajnerské štúdiá z iných krajín - subjekty s kvalitným know-how, prípadne s úzkou špecializáciou na niektorú oblasť využitia dizajnu. Dizajn ako disciplína spojená s podnikaním, ale aj ako forma kultúrnej reprezentácie, sa bude po vstupe SR do EÚ rozširovať rýchlejšie.

⇒ **oblasť miestnej a regionálnej kultúry**

Otvorenosť hraníc v rámci EÚ prinesie SR široké možnosti prezentácie špecifickej miestnej, ľudovej a regionálnej kultúry, najmä v ostatných členských štátoch Únie. Vstup SR do EÚ prinesie Slovensku najmä jednoduchšiu možnosť kultúrnej prezentácie v iných krajinách EÚ, pozitívnu podporu cestovného ruchu v SR a možnosť oživenia kultúry vo všetkých regiónoch Slovenska.

KULTÚRA A AUDIOVÍZIA	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ verejnoprávne aj komerčné televízne stanice budú venovať väčšinu vysielacieho času národným a európskym programom	☐ nákup nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok cudzími štátnymi príslušníkmi v prospech zachrany týchto objektov
☐ možnosť SR priamo ovplyvňovať kritériá pri príprave jednotlivých podporných programov EÚ, čím môže dôjsť k zlepšeniu podmienok participácie pre slovenské subjekty z oblasti kultúry, umenia a audiovizie	☐ odliv talentovaných študentov z umeleckých škôl na Slovensku
☐ zlepšenie podmienok účasti na programoch EÚ, a to hlavne z hľadiska nových možností pri hľadaní partnerstiev. Členstvo v EÚ zároveň umožní slovenským kultúrnym operátorom väčšie možnosti výmeny skúseností a mobility umelcov v rámci rozšírenej EÚ	☐ hrozba potierania národnej kultúry a národnej identity SR, hrozba komercializácie a globalizácie kultúry
☐ prístup k programom Spoločenstva v oblasti kultúry a audiovizie - Program Kultúra 2000 zameraný na podporu a rozvoj kultúry a umenia - Program MEDIA Plus zameraný na podporu distribúcie európskych filmov a audiovizuálnej európskej tvorby	☐ prílišné zahľtenie slovenského trhu zahraničnými kultúrnymi produktmi
☐ zvýšený počet divákov z okolitých krajín pri návštevách umeleckých predstavení	
☐ možnosť štúdií na umeleckých školách a univerzitách v EÚ	
☐ rozvoj dizajnu v SR, nárast dizajnerských firiem a štúdií, prílev zahraničného kapitálu	
☐ zvýšenie mobility umelcov i študentov umeleckých škôl vďaka voľnému pohybu osôb	
☐ možnosť získania trvalejších a lukratívnejších kontraktov pre umelcov zo SR	

30. Európske inštitúcie (Kapitola 30)

⇒ zastúpenie SR v inštitúciách EÚ

Slovensko bude mať po vstupe svojich zástupcov v nasledujúcich inštitúciách Európskej únie: Európsky parlament, Rada Európskej únie, Európska komisia, Súdny dvor, Účtovný dvor, Ekonomický a sociálny výbor, Výbor regiónov, Európska centrálna banka, Európska investičná banka.

→ Európsky parlament

Doterajší počet 626 poslancov sa rozšíri na 732. Slovensko bude mať po vstupe 14 zástupcov v Európskom parlamente. V období od vstupu SR do EÚ (1. máj 2004) do volieb poslancov do Európskeho parlamentu a do vymenovania nového parlamentu (júl 2004) budú Slovensko zastupovať 14 poslanci z Národnej rady SR.

Občania budú priamo voliť slovenských poslancov vo voľbách do Európskeho parlamentu v júni 2004 podľa zákona NR SR o voľbách do Európskeho parlamentu.

Porovnanie súčasného a navrhovaného rozdelenia počtu miest v Európskom parlamente

Členské štáty	Počet kresiel v EP pre volebné obdobie 1999-2004	Počet kresiel v EP pre volebné obdobie 2004-2009
Nemecko	99	99
Spojené kráľovstvo	87	78
Francúzsko	87	78
Taliansko	87	78
Španielsko	64	54
Holandsko	31	27
Grécko	25	24
Belgicko	25	24
Portugalsko	25	24
Švédsko	22	19
Rakúsko	21	18
Dánsko	16	14
Fínsko	16	14
Írsko	15	13
Luxembursko	6	6
Poľsko		54
Česká republika		24
Maďarsko		24
Slovensko		14
Litva		13
Lotyšsko		9
Slovínsko		7
Estónsko		6
Cyprus		6
Malta		5
Spolu	626	732

→ Rada EÚ

Slovensko bude mať od 1. novembra 2004 v Rade EÚ sedem hlasov. Kvalifikovanú väčšinu bude predstavovať 232 z 321 hlasov. V období od 1. mája do 31. októbra 2004 sa budú uplatňovať tzv. prechodné úpravy, podľa ktorých bude mať Slovensko v Rade tri hlasy. Kvalifikovanú väčšinu bude vtedy tvoriť 88 z celkového počtu 124 hlasov. Štát bude zastupovaný príslušným predstaviteľom vlády SR (minister, štátny tajomník, veľvyslanec).

Porovnanie súčasného a navrhovaného počtu hlasov v Rade EÚ v období od 1. mája 2004 do 31. októbra 2004 a od 1. novembra 2004

Členské štáty	Súčasný počet hlasov v Rade	Počet hlasov v Rade od 1.5.2004 do 31.10.2004	Počet hlasov v Rade od 1.11.2004
Nemecko	10	10	29
Spojené kráľovstvo	10	10	29
Francúzsko	10	10	29
Taliansko	10	10	29
Španielsko	8	8	27
Holandsko	5	5	13
Grécko	5	5	12
Belgicko	5	5	12
Portugalsko	5	5	12
Švédsko	4	4	10
Rakúsko	4	4	10
Dánsko	3	3	7
Fínsko	3	3	7
Írsko	3	3	7
Luxembursko	2	2	4
Poľsko		8	27
Česká republika		5	12
Maďarsko		5	12
Slovensko		3	7
Litva		3	7
Lotyšsko		3	4
Slovinsko		3	4
Estónsko		3	4
Cyprus		2	4
Malta		2	3
Spolu	87	124	321

→ Európska komisia

Slovensko bude mať od 1. mája 2004 jedného štátneho príslušníka v kolégiu Komisie. Do obdobia úradu novej EK s 25 komisármi, ktorá nastúpi 1. novembra 2004, bude Komisia pozostávať z 30 komisárov (20 súčasných a desať z nových členských krajín). Pred vstupom 27. krajiny sa bude Slovensko ako členská krajina spolupodieľať na rozhodnutí o zmene celého systému na rotačnú

obmenu komisárov na základe princípu rovnosti, t.j. po podpise Zmluvy o pristúpení s 27. členom bude musieť Rada jednohlasne rozhodnúť o spôsobe a princípoch prechodu na rotačný systém komisárov, kde počet Komisárov bude menší ako počet krajín.

Podľa predbežných odhadov by Slovensko malo mať 279 stálych zamestnancov Európskej komisie, z toho jedného na poste A1, troch na poste A2 a 15 na postoch stredného manažmentu.

→ Súdny dvor

Slovensko má nárok na jedného sudcu Súdneho dvora a najmenej jedného sudcu Súdu prvého stupňa.

→ Účtovný dvor

Slovensko bude v Účtovnom dvore zastúpené tiež jedným zástupcom.

→ Ekonomický a sociálny výbor

Slovensko bude mať z celkových 344 členov Ekonomického a sociálneho výboru deväť zástupcov.

→ Výbor regiónov

Slovensko bude mať z celkových 344 členov Výboru regiónov deväť zástupcov.

→ Európska centrálna banka

Guvernér Národnej banky Slovenska sa po vstupe SR do menovej únie stane automaticky členom Riadiacej rady Európskej centrálnej banky.

→ Európska investičná banka

Slovensko bude reprezentovať jeden člen v Rade guvernérov a adekvátny počet riaditeľov a ich zástupcov vo Výbore riaditeľov.

⇒ slovenčina sa stane oficiálnym jazykom Európskej únie

Európska únia potvrdila rozšírenie oficiálnych jazykov Únie o slovenský jazyk. Od roku 2004 ich bude dokopy 20.

INŠTITÚCIE	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ Slovensko bude mať primerané zastúpenie vo všetkých Európskych inštitúciách	☐ odchod vysoko kvalifikovaných odborníkov do Európskych inštitúcií
☐ slovenčina sa stane jedným z oficiálnych jazykov Európskej únie	

31. Rôzne (Kapitola 31)

Podpisom Zmluvy o pristúpení sa pre SR otvoria možnosti pôsobenia v odborne zameraných fondoch a finančných inštitúciách, z ktorých pre ňu budú plynúť nielen záväzky, ale aj prínosy. Pre plnohodnotné využívanie možností vyplývajúcich z členstva však bude potrebné v plnej miere plniť prijaté záväzky, v praxi uplatňovať legislatívu EÚ, dodržiavať prechodné obdobia a opatrenia.

⇒ Európsky rozvojový fond

SR sa prostredníctvom osobitnej klauzuly, ktorá je súčasťou Zmluvy o pristúpení, stáva zmluvnou časťou partnerskej dohody z Cotonou (*The Cotonou ACP - EC Partnership Agreement*). Slovensko začne prispievať do Európskeho rozvojového fondu (*European Development Fund - EDF*) v momente, keď nadobudne platnosť 10. finančný protokol (t.j. 1. marca 2005). V kontexte rokovaní EÚ navrhla, aby o všetkých modalitách príspevku SR do EDF rozhodla Rada po jej vstupe do EÚ. Príspevky členských štátov do EDF budú určované po vzájomných rokovaniach nezávisle od ich príspevkov do rozpočtu EÚ. Tento príspevok nie je pevne stanovená čiastka z HDP, ale negociovateľná suma. V súčasnosti je predčasné indikovať výšku tohto príspevku, pretože zatiaľ nie je určený celkový objem finančných prostriedkov 10. finančného protokolu a neprebehli rokovania, v akom pomere bude tento objem delený medzi členské krajiny. Očakávame, že tieto rokovania prebehnú až v roku 2004 po vypršaní platnosti 9. finančného protokolu (28. februára 2005), kedy musia byť ukončené rokovania o 10. finančnom protokole.

⇒ Výskumný fond pre uhlie a oceľ

Nové členské krajiny EÚ sa stanú plnoprávnymi členmi Výskumného fondu pre uhlie a oceľ dňom vstupu do EÚ, t.j. 1. mája 2004. Každý nový členský štát bude prispievať vopred dohodnutou finančnou čiastkou, a to proporcionálne k významu jeho uhliarskeho a oceliarskeho sektora podľa metodológie aplikovanej na súčasné členské štáty. Príspevky do tohto fondu nie sú súčasťou príspevkov do rozpočtu EÚ. Výška príspevku SR do fondu predstavuje 20,11 mil. €. Rovnako ako v prípade predchádzajúcich rozšírení, príspevky sa budú realizovať v štyroch splátkach: v roku 2006 - 15%, 2007 - 20%, 2008 - 30% a v roku 2009 - 35%.

⇒ Európska centrálna banka

Po vstupe Slovenska do EÚ sa NBS stane súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk, bude automaticky zvýšený upísaný kapitál Európskej centrálnej banky (*European Central Bank - ECB*) a strop pre zahraničné rezervné aktíva (*Foreign Reserve Assets*), presunuté do ECB. Budúci podiel

každej národnej centrálnej banky na kapitále ECB bude vypočítaný v súlade s pravidlami aplikovanými pre súčasné členské štáty. Všetky zmeny budú zakotvené v štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a ECB.

⇒ dodatky k štatútu Európskej investičnej banky

SR sa po vstupe do EÚ stane tiež členom Európskej investičnej banky (*European Investment Bank - EIB*). Členstvo v EIB a podmienky jeho získania budú upravené zmenou Štatútu EIB. Podľa návrhu EÚ bude kapitál banky po rozšírení o desať nových členov predstavovať 163.727.670.000 €. SR upíše svoj kapitál vo výške 408.489.500 € (tento údaj je indikatívny a bol vypočítaný na základe údajov z roku 2002, publikovaných Eurostatom). Od dátumu vstupu bude Slovensko platiť sumu 20.424.475 € (t.j. 0,2723% objemu rezerv a zásob). Táto suma korešponduje s podielom kapitálu zaplateného vo forme upísaného kapitálu. Príspevok sa bude realizovať formou ôsmich splátok (splátne vždy k 30. septembru v rokoch 2004-2006 a k 31. marcu a 30. septembru v rokoch 2007-2009). Platiť sa bude v hotovosti a v spoločnej mene Euro. Týmto členstvom SR získa právo nominovať svojich zástupcov do orgánov banky a bude mať podiel na zisku z jej hospodárenia.

⇒ ochranné opatrenia

Ustanovenia o klauzulách týkajúcich sa ochranných opatrení budú súčasťou Zmluvy o pristúpení. Ide o tri klauzuly: (1) o všeobecných ochranných opatreniach; (2) o ochranných opatreniach týkajúcich sa vnútorného trhu; (3) o ochranných opatreniach týkajúcich sa spolupráce v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí.

- (1) Ak sa v období troch rokov od vstupu do EÚ objavia ťažkosti spôsobujúce vážne narušenie ekonomickej situácie v určitom sektore, nový členský štát môže požiadať o možnosť použiť ochranné opatrenia v danej oblasti. Za rovnakých okolností môže súčasný členský štát požiadať o možnosť použitia ochranných opatrení voči jednému alebo viacerým novým členským štátom. Na žiadosť členského štátu EK bez odkladu rozhodne o použití potrebných ochranných opatrení, ako aj o podmienkach, za ktorých budú aplikované.
- (2) Ak nový členský štát neuspее pri realizácii záväzkov vyplývajúcich z rokovania o vstupe, čím spôsobí vážne narušenie fungovania vnútorného trhu, EK môže na základe žiadosti členského štátu alebo z vlastnej iniciatívy po dobu troch rokov od nadobudnutia platnosti Zmluvy o pristúpení aplikovať príslušné ochranné opatrenia. Tieto sa nesmú aplikovať dlhšiu dobu ako je nevyhnutné, resp. len dovtedy, kým nebude predmetný záväzok realizovaný.

- (3) V prípade závažných nedostatkov alebo rizík vyskytujúcich sa v novom členskom štáte v transpozícii, implementácii alebo aplikácii rámcových rozhodnutí a záväzkov, týkajúcich sa vzájomného uznávania v oblasti trestného práva, časť VI Zmluvy o EÚ, a direktív a nariadení týkajúcich sa vzájomného uznávania v oblasti občianskeho práva, časť IV Zmluvy o ES, EK môže na žiadosť členského štátu alebo na základe vlastnej iniciatívy po dobu troch rokov od nadobudnutia platnosti Zmluvy o pristúpení použiť adekvátne ochranné opatrenia.

Od včasného a úplného plnenia záväzkov dohodnutých počas rokovaní o vstupe do EÚ a vyplývajúcich z členstva bude závisieť, či bude SR dostávať v plnej výške všetky prisľúbené finančné prostriedky a bude ich môcť využívať na stanovené ciele.

⇒ implementácia a manažment predvstupových fondov v nových členských krajinách

Opatrenia týkajúce sa poskytovania pomoci podľa Nariadenia Komisie č. 1267/99 (predvstupový program ISPA), ktoré boli k dátumu vstupu do EÚ predmetom rozhodnutí EK, a ktorých implementácia nebola k dátumu vstupu ukončená, budú schvaľované EK. Tá bude môcť len na základe žiadosti zo strany členského štátu modifikovať pomoc EÚ, zohľadňujúc pritom už podpísané pôžičky s EIB, EBRD alebo s inou medzinárodnou inštitúciou. Projekty schválené v súlade s Nariadením č. 1268/99/ES (predvstupový program SAPARD), ktoré už nemôžu byť viac financované z prostriedkov programu SAPARD, môžu byť integrované do programovania zameraného na rozvoj vidieka, financovaného z EAGGF.

⇒ prechodné opatrenia na poskytovanie pomoci EÚ zameranej na budovanie inštitúcií v nových členských štátoch po vstupe do EÚ

Pomoc EÚ zameraná na podporu budovania inštitúcií v nových členských štátoch (v súčasnosti financované z PHARE) bude pokračovať až do roku 2006. Dovtedy sa predpokladá čerpanie finančnej pomoci až do výšky 13 mil. € v roku 2004, 8 mil. € v roku 2005 a 4 mil. € v roku 2006. Pomoc bude prioritne zameraná na posilnenie administratívnych kapacít realizujúcich legislatívu EÚ a inštitucionálnych kapacít v tých oblastiach, ktoré nemôžu byť financované zo štrukturálnych fondov. Ide o nasledujúce oblasti:

- spravodlivosť a vnútorné záležitosti (posilnenie súdneho systému, kontroly na vonkajších hraniciach, boj proti korupcii);
- finančná kontrola;
- ochrana finančných záujmov ES a boj proti podvodom;
- vnútorný trh (vrátane colnej únie);
- životné prostredie;
- veterinárne služby a budovanie administratívnych kapacít zameraných na potravinovú bezpečnosť; administratívne a kontrolné štruktúry pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (vrátane IACS);

- jadrová bezpečnosť;
- štatistika;
- posilnenie verejnej správy.

⇒ dočasné ustanovenia - výmena listov

Predmetom úpravy medzi EÚ a kandidátskymi krajinami (vrátane SR) je aj výmena listov, týkajúcich sa informácií a konzultácií o prijímaní určitých rozhodnutí a opatrení v období pred vstupom týchto krajín do EÚ. Cieľom takejto výmeny listov je, aby kandidátske krajiny boli adekvátne informované o návrhoch novej legislatívy, odporúčaní či iniciatív prijímaných inštitúciami EÚ. Na základe žiadosti prístupujúceho štátu sa môžu uskutočniť konzultácie v rámci tzv. Dočasného výboru (*Interim Committee*), pozostávajúceho z predstaviteľov EÚ a prístupujúceho štátu. Ak by aj po konzultáciách pretrvávali ťažkosti v určitej oblasti, na žiadosť prístupujúceho štátu môže byť takáto záležitosť predložená na ministerskej úrovni. Procedúra konzultácií sa bude aplikovať aj v prípade rozhodnutí prijímaných prístupujúcim štátom, ktoré môžu ovplyvniť záväzky vyplývajúce z jeho pozície ako budúceho člena EÚ, ako aj pri návrhoch spoločných stratégií, spoločných akcií a spoločných pozícií Rady.

Tabuľka 31

RÔZNE	
PRÍNOSY	RIZIKÁ
☐ možnosť využívania výhod vyplývajúcich z členstva vo Výskumnom fonde pre uhlie a ocel'	☐ úhrada finančných príspevkov do Európskeho rozvojového fondu a Výskumného fondu pre uhlie a ocel'
☐ podiel na zisku Európskej investičnej banky a Európskej centrálnej banky (po vstupe do EMÚ)	☐ úhrada podielov na aktívach Európskej centrálnej banky a Európskej investičnej banky
☐ čerpanie dodatočných finančných prostriedkov na budovanie inštitúcií	☐ v prípade neplnenia záväzkov možnosť zavedenia ochranných opatrení
☐ možnosť reagovať na pripravovanú legislatívu a rokovať o prípadných úpravách dohodnutých záväzkov	

III. Makroekonomické dôsledky

Makroekonomickými dôsledkami vstupu Slovenska do EÚ sa zaoberá niekoľko štúdií a analýz vypracovaných výskumnými ústavmi, ale aj štátnymi orgánmi,⁵² ktorých cieľom je prezentovať podstatné ekonomické dopady členstva SR v EÚ na obyvateľov aj na podnikateľské subjekty. Tieto analýzy nemôžu prezentovať vyčerpávajúcim spôsobom všetky plusy a mínusy nášho vstupu do EÚ v ekonomickej oblasti, ale vo všeobecnosti konštatujú, že ekonomické prínosy našej integrácie do EÚ prevýšia prípadné riziká.

Z analýz vyplýva, že v krátkom časovom horizonte po vstupe v ekonomike Slovenska pravdepodobne nedôjde k výraznejšej zmene či náhlemu ekonomickému zlomu. Neočakávajú sa ani podstatné zmeny vo výkonnosti a konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky, rapidnejšie zmeny na trhu práce, v menovom prostredí či v jednotlivých regiónoch. Z krátkodobého hľadiska budú prevažovať náklady vstupu, z dlhodobého hľadiska to budú ekonomické prínosy. Z potenciálnych prínosov budú výraznejšie profitovať pripravenejšie a konkurencieschopnejšie podnikateľské subjekty. Na strane druhej, strácať budú menej pripravení, menej úspešní a menej flexibilní podnikatelia.

Vychádzajúc z vyššie uvedených analitických materiálov sme sa v tejto kapitole zamerali na vývoj a charakteristiku základných makroekonomických ukazovateľov po vstupe SR do EÚ.

⇒ hrubý domáci produkt

Celkový reálny rast ekonomiky SR v rokoch 2004-2006 by mohol pri variante vstupu v roku 2004 dosiahnuť 4,8% ročne a v období 2004-2008 až 5% ročne, pričom v rokoch 2007-2008 by to mohlo byť až 5,2%, čo je v daných podmienkach možné považovať za maximálne možné tempo rastu HDP bez podstatného zhoršenia makroekonomickej rovnováhy. Príjmové a nákladové efekty súvisiace

⁵² Ekonomické a sociálne súvislosti vstupu SR do EÚ - prínosy a riziká, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, júl 2002.
 Ekonomické dopady vstupu Slovenska do Európskej únie, Konzervatívny inštitút Milana Rastislava Štefánika, december 2002.
 Správa o stave plnenia záväzkov vyplývajúcich z negociačných rokovaní s EK a ďalší postup implementácie environmentálneho *acquis* v rámci kapitoly 22 Životné prostredie, MŽP SR, február 2002.
 Analýza hospodárskeho a menového vývoja SR z pohľadu integrácie SR do EMÚ, Inštitút menových a finančných štúdií NBS, december 2002.
 Menový program NBS na rok 2003 a výhľad na roky 2004-2006, NBS, december 2002.
 Aktualizácia dosahov vstupu SR do EÚ na slovenské poľnohospodárstvo, Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, február 2003.

s prevzatím princípov a zásad rozpočtovej politiky EÚ a s implementáciou *acquis* by sa podieľali na raste HDP asi 1%.⁵³

V domácom použití HDP má najväčší podiel spotreba domácností (v roku 2001 to bolo 49,2%). V súlade s podmienkami rovnovážneho rastu by v období 2004-2008 mala spotreba domácností rásť pomalšie ako HDP, a to tempom 3,6% v prospech rastu investícií priemerne 6% ročne. Podiel spotreby vlády na HDP v roku 2001 bol približne 19,6% a do roku 2008 by mal klesnúť na 16,1%.

Podľa Národnej banky Slovenska môže byť napredovanie v približovaní sa životnej úrovni EÚ zabezpečené vyššími prírastkami HDP. Vo výhľade do roku 2006 predpokladá NBS⁵⁴ medziročný rast HDP v rozpätí 4,2-4,6% s pozvoľným zrýchľovaním ku koncu obdobia.

Ukazovateľ	2004	2005	2006
Objem HDP v mld. Sk, stále ceny	795,5	830,5	869,0
Objem HDP v mld. Sk, bežné ceny	1.290,0	1.405,0	1.525,0
Tempo rastu HDP v s.c. v %	4,2	4,4	4,6

⇒ zahraničný obchod

V oblasti vonkajších ekonomických vzťahov modelové projekcie naznačujú, že pri naplnení predpokladov zvýšenia konkurencieschopnosti dôjde v rokoch 2004-2008 k obnoveniu rastu vývozu priemerným tempom 12,2%. Dovoz by mal rásť o niečo pomalšie ako vývoz, takže deficit bežného účtu platobnej bilancie by sa mohol postupne zredukovať na - 4,1% HDP v rokoch 2004-2006 a na prijateľných - 3,2% HDP v roku 2008.⁵⁵

V rokoch 2004-2006 predpokladá NBS stabilizáciu vonkajších vzťahov, ktorá by mala nastať po konsolidácii verejných financií v roku 2003. Vývoz zahraničného obchodu by mal dosiahnuť priemernú ročnú dynamiku rastu okolo 10,5%. Priemerná dynamika rastu dovozu vo výške 9,6% by sa mala pohybovať pod tempom rastu vývozu a objemu priemerného ročného dovozu. Základné predpoklady, z ktorých vychádza predikcia dovozu, sú stagnácia, resp. ďalší pokles cien nerastných surovín a výrazné nezvyšovanie dovozu výrobkov pre konečnú spotrebu. Najdôležitejšou zložkou rastu dovozu okrem polotovarov, ktorých rast súvisí s rastom HDP, by mali byť podľa NBS stroje a zariadenia (očakávaná a zároveň aj nevyhnutná reštrukturalizácia ekonomiky v súvislosti s prípravami vstupu do EÚ).

⁵³ Ekonomické a sociálne súvislosti vstupu SR do EÚ - prínosy a riziká, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, júl 2002.

⁵⁴ Menový program NBS na rok 2003 a výhľad na roky 2004-2006, NBS, december 2002.

⁵⁵ Ekonomické a sociálne súvislosti vstupu SR do EÚ - prínosy a riziká, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, júl 2002.

Podiel deficitu bežného účtu platobnej bilancie na HDP v rokoch 2004-2006 by mal mať podľa NBS nasledujúci klesajúci trend:

v mld. Sk

Ukazovateľ	2004	2005	2006
Obchodná bilancia	- 83,0	- 81,0	- 80,0
Bilancia služieb	20,5	21,0	22,2
Bilancia výnosov	- 18,7	- 19,9	- 20,7
Bežné transfery	8,0	8,0	8,0
Bežný účet	- 73,2	- 71,9	- 70,5
Podiel bežného účtu na HDP v %	- 5,7	- 5,1	- 4,6

⇒ sektorová štruktúra ekonomiky

Čo sa týka sektorovej štruktúry ekonomiky, účinok integrácie SR do EÚ by sa mal prejavíť do roku 2008 zvýšením miery pridanej hodnoty na základe ďalšieho zvýšenia produktivity v primárnom sektore, ale poklesom jeho podielu na celkovej pridanej hodnote v hospodárstve SR. Na druhej strane by mohlo dôjsť k celkovému zvýšeniu podielu sekundárneho sektora na celkovej PH, ale hlavne podstatným zvýšením miery pridanej hodnoty z hrubej produkcie na základe vysokej efektívnosti investovania. To platí predovšetkým o spracovateľskom priemysle.

Podiel sektora služieb by mal zvýšením podielu sekundárneho sektora v podstate ostať na nezmenenej úrovni, hoci aj tu by malo dôjsť k výraznému zvýšeniu miery PH a produktivity práce.

V štruktúre spracovateľského priemyslu by mali nadobúdať väčšiu váhu odvetvia ako strojárstvo, elektrotechnický priemysel, dopravné zariadenia, ale aj výroba chemických výrobkov a celulózo-papiernického priemyslu. Gumárenský priemysel, výroba nekovových minerálnych produktov a potravinársky priemysel si pravdepodobne svoj doterajší podiel udržia. K poklesu podielu na celkovej pridanej hodnote (i keď pri zachovaní jej ďalšieho absolútneho rastu) dôjde pravdepodobne pri výrobe kovov a v textilnej, odevnej, kožiarskej a jednoduchej drevárskej výrobe.⁵⁶

⇒ vývoj zamestnanosti

Vývoj zamestnanosti v SR po vstupe do EÚ bude závisieť od ponukovej stránky ekonomiky a v rastúcej miere od schopností produkovať tovary a služby slovenských firiem doma a na rozšírenom trhu EÚ, ale aj v ďalších svetových

⁵⁶ Ekonomické a sociálne súvislosti vstupu SR do EÚ - prínosy a riziká, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, júl 2002

teritóriách. Možno očakávať celý rad problémov a rizík udržania, ale aj možnosti ďalšieho rastu zamestnanosti.

Stabilizačne bude pôsobiť zamestnanosť vo verejnom sektore ekonomiky. Pod väčší tlak konkurencie zo strany zahraničných firiem sa dostanú aj domáce firmy, ktoré v súčasnosti pracujú pre verejný sektor v rámci verejného obstarávania. Možnosti exportu v rámci verejného obstarávania do terajších krajín EÚ sa však otvoria aj pre naše firmy. Rast nezamestnanosti hrozí zo sektora stratových nefinančných organizácií (približne 256.000 v roku 2001, čo je asi 30% z celkovej zamestnanosti v nefinančnom sektore).

Rast zamestnanosti sa predpokladá v sektore s účasťou zahraničného kapitálu. Bude závisieť od hospodárskej politiky, do ktorých odvetví a akej kvality sa podarí pritiahnúť hlavne priame zahraničné investície.

Na zahraničnom (nástrojmi pro-exportnej politiky), ako aj na domácom trhu je potrebné vytvárať podmienky na efektívnejší odbyt produkcie slovenských firiem. Veľká časť zahraničných investícií totižto zámerne smeruje do vnútorného obchodu, čo vytvára podmienky na rast importu do SR, zhoršovanie platobnej bilancie SR a znižovanie zamestnanosti. Trend rozširovania obchodných sietí je nutné regulovať nástrojmi konformnými s legislatívou EÚ (všeobecne je potrebné podporovať len tie investície, ktoré sú pre zamestnanosť v SR výhodné z dlhodobého hľadiska). Ani Írsko si napríklad nepúšťa zahraničný kapitál do odvetví, ktoré boli a sú pod kontrolou domáceho podnikateľského sektora, ale prísne selektuje prílev zahraničných investícií.

V porovnaní s krajinami EÚ vydáva Slovensko na aktívnu politiku zamestnanosti podstatne menej prostriedkov. V roku 2001 to bolo len 0,23% z HDP, aj to len vďaka osobitným štátnym dotáciám pre dlhodobo nezamestnaných. Bez týchto dotácií to bolo len 0,058% z HDP, pričom v deviatich krajinách EÚ je to pravidelne viac ako 1% z HDP. Príspevok Národnej agentúry pre malé a stredné podniky na tvorbu nových pracovných miest je absolútne nedostatočný.

Po zvážení všetkých vplyvov na zamestnanosť sa podľa výpočtov makro-ekonomického modelu predpokladá, že ku koncu roka 2008 sa oproti roku 2001 zamestnanosť zvýši približne o 170- až 180-tisíc pracovníkov. Miera nezamestnanosti⁵⁷ by tak mohla poklesnúť na úroveň 15%.

⁵⁷ Ekonomické a sociálne súvislosti vstupu SR do EÚ - prínosy a riziká, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, júl 2002.

⇒ inflácia a rast spotrebiteľských cien potravín

Čo sa týka miery inflácie, tá podľa indexu spotrebiteľských cien v roku 2001 dosiahla 7,1%. V roku 2002 poklesla na 3,3%, hlavne v dôsledku „odkladu“ nevyhnutných deregulácií cien. Tieto sa však budú musieť realizovať v roku 2003, v dôsledku čoho sa inflácia znova zvýši až na 6,1%.

Modelové prepočty ukazujú, že inflácia sa v rokoch 2004-2006 udrží na priemernej úrovni asi 6,7%, pričom po roku 2006 by sa mala postupne znižovať na úroveň štandardnú vo vyspelých ekonomikách.

Zo spotrebiteľského hľadiska majú rozhodujúci význam predovšetkým ceny potravín. Väčšia časť porovnávaných spotrebiteľských cien potravín sa na Slovensku pohybuje v rozpätí 50-80% úrovne SRN. Niektoré druhy potravín (napr. chlieb, zemiaky) si doteraz zachovali podstatne nižšiu úroveň (20-30% úrovne SRN) a naopak iné (niektoré mliečne produkty, rastlinné tuky) už prekročili úroveň spotrebiteľských cien v Nemecku.

Podľa modelových prepočtov by sa spotrebiteľské ceny potravín mali do vstupu zvýšiť priemerne ešte asi o 6% ročne, ihneď po vstupe v roku 2004 by sa mohli zvýšiť o ďalších 8% a v rokoch 2005-2006 by mohli rásť o priemerne 8,9% ročne. Do roku 2008 by sa ich priemerné ročné tempo rastu malo znížiť na 6,8%. Rast týchto cien po vstupe by však nemal vyvíjať tlak na znižovanie životnej úrovne obyvateľstva, keďže pri predpokladanom raste produktivity by malo dôjsť v rokoch 2004-2006 súčasne k rastu nominálnych miezd na pracovníka priemerne 9,6% ročne.

⇒ produktivita práce

Odhadovaný rast produktivity je založený na hypotetických predpokladoch intenzívnejšieho prílevu priamych zahraničných investícií do slovenskej ekonomiky po vstupe do EÚ, ale aj na predpoklade podstatného zvýšenia efektívnosti investícií domácich investorov.

Hlavným zmyslom obidvoch investičných foriem by mala byť podstatná modernizácia technológií a zintenzívnenie inovácií produktov, čo by sa malo prejavovať aj v podstatnom raste produktivity. Podľa modelových prepočtov by aj vzhľadom na uvedený odhad vývoja úrovne priamych zahraničných investícií mohla súhrnná produktivita práce v rokoch 2004-2008 rásť priemerným tempom 3,7% ročne oproti 2,5% v rokoch 2001-2003.

⇒ vývoj reálnych miezd

Základom rastu miezd môže byť len rast produktivity práce, ale ten sa v raste miezd automaticky neprejaví z viacerých príčin. Aj firmy s najvyššou produktivitou

práce budú vyplácať mzdy podľa situácie v príslušnom segmente na slovenskom trhu práce, t.j. podľa vzťahu ponuky a dopytu. V mzdových vyjednávaniach tiež poklesla sila odborov, ako klasického subjektu, ktorý tlačí mzdy smerom hore a ovplyvňuje proporciu zisku a miezd z pridanej hodnoty. Firmy budú mať záujem na zvyšovaní miery zisku aj na úkor rastu miezd, aby mohli zvyšovať investície do nových technológií a tak obstáť v rastúcej konkurencii. Zahraničné firmy budú udržiavať úroveň miezd iba do určitej miery nad úrovňou miezd v domácich firmách, ktorá bude pre úroveň miezd v zahraničnom sektore určujúca.

Nominálna priemerná mzda by sa podľa modelových prepočtov mala zvýšiť v roku 2006 oproti roku 2001 zhruba 1,55-krát a do konca roka 2008 až 1,88-krát. Ak sa v rokoch 2002-2003 predpokladá jej rast v priemere 8,7% ročne, v rokoch 2004-2008 by mala rásť 9,7% ročne.

Reálna mzda by po dvoch rokoch poklesu a nepatrnom vzraste v roku 2001 mohla v rokoch 2002-2003 rásť priemerne o 3,6% ročne, ale v rokoch 2004-2006 by sa jej rast spomalil asi na 2,7% ročne. V období 2007-2008 by sa tento rast mohol pohybovať okolo 4% ročne. Tieto tempá rastu reálnych miezd sú pritom v dobrom súlade s rastom produktivity práce, takže neohrozujú makroekonomickú rovnováhu.

IV. Zmluva o pristúpení

⇒ charakteristika Zmluvy o pristúpení

Výsledky rokovaní podľa jednotlivých kapitol sa premietli do príslušných častí Zmluvy o pristúpení. Ide o najrozsiahlejšiu a najdôležitejšiu zmluvu v histórii samostatnej Slovenskej republiky. Má takmer päťtisíc strán textu, pretože je spoločnou zmluvou pre desať prístupujúcich krajín.

Oficiálny názov Zmluvy o pristúpení je veľmi dlhý. Vyjadruje novú spoločnú zmluvu medzi súčasnými členskými krajinami Únie a desiatimi kandidátskymi krajinami o skutočnosti a o podmienkach, za akých kandidátske krajiny pristupujú k Zmluve o EÚ. Celý názov zmluvy znie: Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemeckom, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkoveľkostvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o pristúpení Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii. Jednotlivé krajiny sú zoradené podľa písmen anglickej abecedy. Text zmluvy je ekvivalentný v úradných jazykoch všetkých členských a prístupujúcich krajín. Spolu je to 21 jazykových mutácií.

Hlavný dôvod takejto spoločnej formy zmluvy je politický. V prípade viacstrannej Zmluvy o pristúpení sa o všetkých kandidátskych krajinách hlasuje vcelku, právne nie je možná diferenciácia medzi jednotlivými krajinami. Keby existovalo desať bilaterálnych zmlúv o pristúpení, o každej kandidátskej krajine by sa v každom členskom štáte EÚ hlasovalo osobitne. Riziko zablokovania vstupu niektorých kandidátskych krajín by mohlo byť vyššie. Z procesu rozšírenia sa tak vlastne po apríli 2003 môžu vyčleniť svojimi rozhodnutiami iba samotné prístupujúce krajiny. Nórsko tak urobilo v minulosti dokonca opakovane.

⇒ proces prijímania Zmluvy o pristúpení

Ústavný rámec pre prijatie Zmluvy o pristúpení je vymedzený v článku 7 ods. 2 Ústavy SR: „Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej

únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2“. Na súhlas so Zmluvou o prístupí je potrebná trojpäťtinová väčšina všetkých poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, t.j. minimálne 90 hlasov.

Občania Slovenska vyjadria svoje rozhodnutie o vstupe do EÚ v referende, ktoré sa bude konať v dňoch 16.-17. mája 2003. Vstup Slovenska do Únie je otázkou dôležitého verejného záujmu. Vypísanie referenda podporili v parlamente všetci prítomní poslanci. Rozhodnutie občanov v referende je mandátom pre NR SR, aby splnila vyjadrenú vôľu a vyslovila súhlas so Zmluvou o prístupí. Po vyslovení súhlasu NR SR bude Zmluva zaslaná prezidentovi SR na ratifikáciu. Ratifikačná listina SR bude následne odovzdaná do depozitu vlády Talianskej republiky, ktorá je depozitárom zmlúv o Európskych spoločenstvách a o Európskej únii. Najneskôr do 30. apríla 2004 by tak mali urobiť všetky zmluvné strany, aby sa od 1. mája 2004 mohlo Slovensko a ostatní kandidáti stať novými členskými štátmi EÚ.

⇒ obsah Zmluvy o prístupí

Zmluva sa člení na Úvodnú časť, Akt o prístupí a 18 príloh.

- Úvodná časť obsahuje celý názov zmluvy, definuje základné pojmy a vymenúva hlavy 25 štátov rozšírenej EÚ.
- Akt o prístupí definuje vo všeobecnosti podmienky prístupu desiatich kandidátskych krajín do EÚ. V tejto časti sú obsiahnuté zmeny týkajúce sa zakladajúcich zmlúv ES a EÚ.
- Príloha I obsahuje ustanovenia o schengenskom *acquis*.
- Príloha II je najrozsiahlejšou časťou Zmluvy o prístupí. Sú v nej vymedzené právne predpisy a všeobecné podmienky ich aplikovania v nových členských štátoch EÚ. Je rozdelená na 30 negociačných kapitol a týka sa všetkých prístupujúcich krajín.
- Ďalšie prílohy upravujú otázky týkajúce sa jednotlivých prístupujúcich krajín. Tu sú uvedené konkrétne negociačné podmienky - napr. prechodné obdobia pre jednotlivé krajiny. Príloha XIV sa týka Slovenska.
- Záverečná Príloha XVIII obsahuje záverečný akt, protokoly, vyhlásenia a procedúru o výmene listín.

Text zmluvy je prístupný v slovenskej a anglickej verzii aj na internetovej stránke Ministerstva zahraničných vecí SR (www.foreign.gov.sk).

Záver, ktorý je pokračovaním cesty

Po podpise prístupovej zmluvy otvorí EÚ zástupcom prístupujúcich krajín dvere do množstva rôznych výborov a skupín od pracovnej úrovne až po ministerskú, kde naši experti a politickí predstavitelia zasadnú po boku svojich kolegov zo súčasných členských a prístupujúcich krajín vo funkcii pozorovateľov. Európsky parlament prijme členov parlamentov prístupujúcich krajín ako pozorovateľov na rokovania svojho pléna, výborov a politických frakcií. Podobne budú otvorené pre nový vzťah aj ďalšie inštitúcie Únie.

V praxi to znamená, že potrebujeme dostatočné množstvo odborníkov, ktorí budú schopní pravidelne rokovať so svojimi partnermi v pracovných jazykoch Únie. Zároveň to znamená veľmi dôležitú schopnosť reprezentácie zabezpečovať precízne informačné toky a koordinovať postupy a rozhodnutia prijímané už nielen doma, ale aj v Bruseli, Luxemburgu, Štrasburgu.

Na základe rozhodnutia vlády bude koordinačnú úlohu v príprave našich pozícií a postupov na ministerských radách EÚ plniť Ministerstvo zahraničných vecí SR. Vo vzťahu k prijímaniu legislatívy musí svoje orgány a mechanizmy novej situácii prispôbiť aj slovenský parlament. Táto výzva sa týka aj politických strán, ktoré potrebujú jasný, zrelý rozmer svojej európskej politiky.

Štruktúrovanú a aktívnu komunikáciu a vzťahy v rámci Európy si dnes postupne vytvárajú banky a firmy, ekonomické a obchodné organizácie, ale aj regionálne a miestne samosprávy, odbory, cirkvi, mimovládne organizácie. Táto „nová“ dimenzia nášho spoločenského vývoja spolu s účasťou štátu na rozhodovaní o zásadných otázkach európskej politiky postupne zmení väčšinové vnímanie integračných záležitostí ako vzdialených či zahraničných vecí na záležitosti „európske, teda (aj) naše“.

Negociácie sa vstupom do Únie stanú ešte intenzívnejšími. Slovensko bude rokovať o ďalšej legislatíve, ale aj o politike a smerovaní spoločnej Európy. Bude to náročné, ale veľmi dôležité pre Európu a medzinárodné vzťahy. Vážne projekty bývajú náročné pre všetkých zúčastnených. Takým je a ostane aj projekt pokojnej a jednotnej Európy.

Zoznam použitej literatúry

Negociačné pozície Slovenskej republiky k príslušným kapitolám, 2000, 2001, 2002.

Spoločné pozície Európskej únie k príslušným kapitolám, 2000, 2001, 2002.

Hodnotiaca správa Európskej komisie na pripravenosť vstupu SR do EÚ, október 2002.

Ekonomické a sociálne súvislosti vstupu SR do EÚ - prínosy a riziká, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, júl 2002.

Ekonomické dopady vstupu Slovenska do Európskej únie, Konzervatívny inštitút Milana Rastislava Štefánika, december 2002.

Správa o stave plnenia záväzkov vyplývajúcich z negociačných rokovaní s EK a ďalší postup implementácie environmentálneho *acquis* v rámci kapitoly 22 Životné prostredie, MŽP SR, február 2002.

Analýza hospodárskeho a menového vývoja SR z pohľadu integrácie SR do EMÚ, Inštitút menových a finančných štúdií NBS, december 2002.

Menový program NBS na rok 2003 a výhľad na roky 2004-2006, NBS, december 2002.

Aktualizácia dosahov vstupu SR do EÚ na slovenské poľnohospodárstvo, Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, február 2003.

Zoznam skratiek

CEFTA – Central European Free Trade Agreement – Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode

CF – Cohesion Fund – Kohézny fond

CSF – Community Support Framework – Rámec podpory spoločenstva

ČOV – čistička odpadových vôd

DPH – daň z pridanej hodnoty

EAGGF – European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond

ECB – European Central Bank – Európska centrálna banka

EFTA – European Free Trade Association – Európske združenie voľného obchodu

EK – Európska komisia

ERDF – European Regional Development Fund – Európsky fond regionálneho rozvoja

ERM – Exchange Rate Mechanism – Európsky mechanizmus výmenných kurzov

ES – Európske spoločenstvá

ESA 95 – European System of National Accounts – Európsky systém národných účtov

ESCB – European System of Central Banks – Európsky systém centrálnych bánk

ESF – European Social Fund – Európsky sociálny fond

EÚ – Európska únia

EURES – European Employment Services – Európske služby zamestnanosti

FIFG – Financial Instrument for Fisheries Guidance – Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu

GATT – General Agreement on Tariffs and Trade – Všeobecná dohoda o clách a obchode

HDP – hrubý domáci produkt

HMÚ – hospodárska a menová únia

HNP – hrubý národný produkt

IACS – Integrated Administrative and Control System – Integrovaný administratívny a kontrolný systém

IEA – International Energy Agency – Medzinárodná energetická agentúra

INTRASTAT – systém štatistického zisťovania, ktorý umožňuje zbierať, spracúvať a poskytovať údaje o obchodovaní s tovarom medzi členskými štátmi EÚ

IPPC – Integrated Prevention and Pollution Control – Integrovaná prevencia a kontrola priemyselného znečistenia

MDPT SR – Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky

MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
 MMF – Medzinárodný menový fond
 MP SR – Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
 MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
 MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
 MŠ SR – Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
 MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
 MVR SR – Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
 MZV SR – Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
 MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
 NADSME – Agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
 NATO – North Atlantic Treaty Organization – Severoatlantická aliancia
 NBS – Národná banka Slovenska
 NDP – National Development Plan – Národný rozvojový plán
 NKÚ SR – Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
 OBSE – Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
 OECD – Organization for Economic Cooperation and Development – Organizácia
 pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
 PECA – Protocol to the Europe Agreement on Conformity Assessment – Protokol
 k Európskej dohode o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov
 PMÚ SR – Protimonopolný úrad Slovenskej republiky
 PO – prechodné obdobie
 PPZ – Prezídium policajného zboru
 SOP – Sektorový operačný program
 SPD – Single Programming Document – Jednotný programový dokument
 SVE – stredná a východná Európa
 SZBP – Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
 ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
 UK – United Kingdom – Spojené kráľovstvo
 ÚNMS SR – Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo
 VÚC – vyššie územné celky
 WTO – World Trade Organization – Svetová obchodná organizácia
 ŽS, a.s. – Železničná spoločnosť, akciová spoločnosť

Ján Figel', Miroslav Adamiš

Slovensko na ceste do Európskej únie
Kapitoly a súvislosti

Vydavateľ: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku,
Centrum pre európsku politiku

Táto publikácia bola vydaná v rámci predreferendovej kampane o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie s finančným príspevkom Úradu vlády SR.

Odborní recenzenti: Ing. Ingrid Brocková, CSc.
Doc. Ing. Milan Šikula, DrSc.

Jazykové korektúry: Janka Jurečková

Grafický návrh obálky: Juraj Jančí

Výroba: Róbert Vico – vydavateľstvo

2003

Všetky práva vyhradené. Akékoľvek reprodukovanie alebo kopírovanie tohto diela je možné len so súhlasom autorov.

ISBN 80-968148-4-2